DIRECŢIA GENERALĂ A ARHIVELOR STATULUI DIN ROMÂNIA

B. P. HAȘDEU

MĂRTURII

BUCUREŞTI — 1993

DIRECȚIA GENERALĂ A ARHIVELOR STATULUI

B. P. HAȘDEU

MĂRTURII

București
1993

ISBN — 973-95711-6-6.

"Cea mai frumoasă misiune a Arhivelor este aceea de a înlesni pe bărbații de știință în cercetările lor istorice"

B. P. Hasdeu

Lucrare întocmită de

LIDIA BRÂNCEANU

Medalion cu efigiile lui Dimitrie Cantemir şi B. P. Haşdeu emisă în 1967 la al X-lea Congres Internaţional al Lingvisticii din Bucureşti: realizată de gravorul Nicolae Culluri. *Pe coperta I.*

Redactor de carte: IOANA ALEXANDRA NEGREANU

GÂNDURI DESPRE ARHIVE

Vasile Alecsandri

„Arhiva unui stat este o avere publică care merită cea mai de aproape îngrijire a cârmuirii. Ea este colecţia tuturor actelor publice, atât administrative cât şi judecătoreşti şi politice care slujesc de temei legiuirilor şi istoriei ţării".

Cezar Bolliac

„Lucrările unui serviciu de arhivă nu sunt lucrări de moment: scopul lor nu este trebuinţa de actualitate: scopul, utilitatea lor este trebuinţa viitorului: lucrările cele de mâine se reazemă pe cele de astăzi şi le continuă".

Nicolae Iorga

„Arhivele nu sunt nişte simple depozite vechi, ci institute de cercetări ştiinţifice".

Constantin Moisil

„Arhivele Statului au nu numai putinţa dar şi datoria de a întreţine în publicul mare cultul faţă de monumentele vechii culturi româneşti. Ele trebuie să organizeze expoziţii permanente de documente, peceţi, steme, miniaturi etc. care să dezvolte şi să cultive interesul publicului mare pentru ca viaţa, faptele şi cultura strămoşilor noştri să fie cât mai bine cunoscute".

INTRODUCERE

Activitatea desfăşurată de BOGDAN PETRICEICU HAŞDEU în calitate de director general al Direcţiei Generale a Arhivelor Statului (1876-1900)

Bogdan Petriceicu Hasdeu [1], alături de alte personalităţi ale culturii româneşti ca August Treboniu Laurian, Dimitrie Gusti, Cezar Bolliac, V.A. Urechia, Theodor Aman, Matei Millo etc. primea la data de 8/20 aprilie 1876 drept răsplată pentru operele sale istorice şi literare medalia „Bene Merenti" [2].

Scurt timp după acest eveniment, conform Decretului nr. 841 din 15/27 mai 1876 [3], B.P. Hasdeu era numit în funcţia de director general al Arhivelor Statului.

La baza recunoaşterii şi aprecierii activităţii ştiinţifice desfăşurate a stat, fără îndoială adunarea şi editarea documentelor cu privire la istoria şi limba vorbită de poporul român, problematică căreia i-a acordat încă de la începuturile activităţii sale de cercetare ştiinţifică, cea mai mare atenţie.

În 1876, B.P. Hasdeu urma la conducerea Arhivelor Statului unei impresionante pleiade de personalităţi ştiinţifice a căror contribuţie la dezvoltarea arhivisticii româneşti este recunoscută prin adoptarea unei legislaţii specifice arhivelor, îmbogăţirea continuă a fondurilor existente cu noi documente şi valorificarea acestora prin publicarea de lucrări ştiinţifice.

Aceste coordonate care şi astăzi constituie, pe o scară mai largă, principii fundamentale ale activităţii arhivistice, se datorează lui Iordache Rasti (1831—1837)[4]; Ion Heliade Rădulescu (1843—1848); Grigore Alexandrescu (1849—1854); Vasile Alecsandri (1850—1854); Teodor Codrescu (1856 aprilie — octombrie); Petrache Teulescu (1859—1862); Grigore Bengescu II (1862—1864); Cezar Bolliac (1864—1866); Grigore N. Manu (1866—1869); Constantin D. Aricescu (1869—1870; 1871—1876); B.P. Hasdeu (1876—1900) şi celor care i-au urmat acestuia: Dimitrie Onciul (1900—1923), Constantin Moisil (1923—1938); Aurelian Sacerdoţeanu (1938—1953) etc. [5].

La data numirii sale ca director B.P. Hasdeu făcuse dovada nu numai a faptului că preţuia şi valorifica documentul de arhivă, dar şi a deprinderii unor profunde şi multilaterale cunoştinţe filologice. În revistele editate la Iaşi „România" (patru nr. de la 1—26 ianuarie 1859), „Foaea de istoria română" (1859 — anul Unirii număr 1), „Foiţia de istoria şi literatură" (1860 martie —

iulie), „Din Moldova" (1862)[6] cât şi ca editor al revistei „Arhiva istorică a României [7]", sarcină încredinţată în 1864 de Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii Publice, B.P. Hasdeu a publicat şi comentat numeroase documente slave, latine, franceze cât şi izvoare polone, sârbeşti, ruseşti referitoare la începuturile istoriei românilor.

După apariţia, în 1867, la Viena şi în 1871 la Leipzig a lucrărilor „Die Anfänge Walachisehen Fürstenthums" şi respectiv „Romänische Studien" [8] în care se nega permanenţa şi continuitatea românilor pe pământul strămoşesc, B.P. Hasdeu a fost în măsură să argumenteze, pe baza documentelor adunate din ţară şi străinătate netemeinicia acestor afirmaţii în „Istoria critică a Românilor" apărută în perioada 1872—1874 [9]. Referindu-se la scopul publicării lucrării, B.P. Hasdeu în „Introducerea" la tomul IV al Dicţionarului „Etymologicum Magnum Romaniae" menţiona: « Fără negaţiunea cea foarte serioasă a lui Roësler, eu n-aş fi simţit imperioasa datorie, fără a mai amâna de a întreprinde „Istoria critică a Românilor", urmată apoi de lucrările d-lui Onciul şi de opera lui Xenopol, eu cel dintâi în această cruciadă pentru dobândirea Sfântului Mormânt ».

De asemenea, ca membru al Comisiei Documentale care avea rolul de ordonare a documentelor care proveneau de la fostele moşii mănăstireşti „închinate" şi secularizate în urma reformei domnitorului Alexandru Ioan Cuza, în 1863, B.P. Haşdeu avusese ocazia să se familiarizeze cu activitatea arhivistică [10].

În perioada 1876—1900, B.P. Hasdeu, pe lângă activităţile desfăşurate în cadrul Academiei Române şi a însărcinărilor care îi reveneau în calitate de profesor la catedra de filologie comparată a Universităţii din Bucureşti, a depus cu conştiinciozitatea caracteristică, mari eforturi pentru buna desfăşurare a activităţii în cadrul Direcţiei Generale a Arhivelor Statului.

Documentele de arhivă stau mărturie acestui fapt. Astfel la 18/30 mai 1876, B.P. Hasdeu a adresat un raport Ministerului Cultelor şi Instrucţiunii Publice în care arăta că printre măsurile luate, încă din primele zile ale conducerii Arhivelor, a fost „dezvoltarea unuia din elementele sale cele mai însemnate şi anume Biblioteca, pentru care în cursul anilor nu s-a făcut aproape nimica" [11].

Interesul manifestat nu era întâmplător. Încă de la începuturile activităţii sale ştiinţifice, B.P. Hasdeu a dovedit o preocupare deosebită pentru carte. Adunând numeroase lucrări, B.P. Hasdeu a fost în măsură ca, în calitate de custode la biblioteca Şcoalelor din Iaşi, să-i doneze acesteia la 23 septembrie 1859, 4000 volume [12].

Iscodind mereu lumea mirifică a cărţilor, B.P. Hasdeu, la 3 decembrie 1859 adresează un raport Ministerului Cultelor şi Instrucţiunii Publice, în care face propuneri privind modalităţile de organizare şi completare a Bibliotecii „Naciunale" din Iaşi [13]. La 18 ianuarie 1860 domnitorul Alexandru Ioan Cuza drept recompensă semnează numirea lui B.P. Hasdeu în calitate de custode la Biblioteca Naţională din Iaşi [14].

Peste ani, în calitate de director, B.P. Haşdeu animat de dorinţa îmbogăţirii bibliotecii Arhivelor Statului, solicită bani ministerului de resort, în vederea cumpărării cărţilor necesare de la librarii anticari din Leipzig şi Frankfurt [15] cu care era în corespondenţă permanentă şi care, cunoscându-i interesul şi pasiunea, îi puneau la dispoziţie cele mai recente cataloage care îl in-

formau asupra lucrărilor apărute sau care urmau a fi vândute la licitaţii publice, cu scopul de a comanda din timp cărţile cele mai importante „în interesul istoriei şi literaturii acestei Direcţiuni".

În iunie 1880, solicitând din nou bani, motivează aceasta prin nevoia pe care o resimţea, nevoie generată şi de elaborarea lucrărilor personale angajate, de a cumpăra cărţi din bibliotecile din Europa unde se găseau „atâtea tezaure de ştiinţă şi literatură vândute la preţuri reduse" [16].

Asupra banilor pe care îi solicita, înainte de a prezenta Ministerului Cultelor şi Instrucţiunii Publice lista cărţilor pe care le avea în vedere, B.P. Hasdeu simte nevoia să facă câteva precizări în acest sens arătând că: „cumpărarea cărţilor nu se face pe credit, ci pe bani daţi mai dinainte şi aceasta atât în cazul când se comisionează printr-un librar local, precum şi atunci când se aduce de-a dreptul din străinătate" [17]. În ceea ce priveşte cărţile rare B.P. Hasdeu arată că „dacă nu se cer de la anticarii din străinătate la moment, în urma primirii cataloagelor lor, cea mai mică întârziere face ca ele să fie cumpărate de alţii" [18].

Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii Publice îi aprobă sumele de bani solicitate, înscrise în bugetul arhivelor, cerându-i să prezinte actele justificative de întrebuinţarea lor cât şi lista cu titlurile cărţilor cumpărate, obligaţie care va deveni permanentă şi chiar împovărătoare, pentru B.P. Hasdeu care va achiziţiona cărţi apărute în ţară şi străinătate, de istorie, lingvistică, geografie, enciclopedii etc. şi care dau, în ultimă instanţă măsura întinderii sale culturale şi a orizontului său ştiinţific. Spre exemplificare a interesului manifestat enumerăm câteva dintre cărţile achiziţionate: Schmidt, *Sprachgeschichte*; Strabonius, *Geographica*; Godefroy, *Lexhique comparaée*; Guizot, *Revolution d'Angleterre*; Guizot, *Shakespeare*; Lepsius, *Paleographie*, Gagnon, *Chanson populaires*; Winner, *Grammatik*; Picot, *Chronique de Moldavie*; Laurent, *Philosophie*, Gaston Paris, *Accent latin*; Linowski, *Bessarabskie zakony* etc.

În ianuarie 1877 [19] înaintează Ministerului Cultelor şi Instrucţiunii Publice, drept justificare a banilor cheltuiţi, lista cărţilor cumpărate cu ocazia vizitei la Florenţa: Bissaccioni, *Guerre di Moldavia*, 1644; Avril, *Voyage en Moldavie*, 1692 iar în 1884, din acelaşi oraş, cu ocazia Congresului de Orientalistică la care B.P. Hasdeu reprezenta România, cumpără câteva lucrări ce vor îmbogăţi patrimoniul bibliotecii: Hauteville, *Relations de Pologne*, 1687; Mayerberg, *Voyage en Moskovie*, 1688; Geppert R.C. „*Darstellung der grammatischen Kategorien*, Berlin, 1836; Sengebusch, *Weber griechische und deutsche Lexicographie und Grammatik*, 1861 etc. [20].

Trimis în misiune ştiinţifică la Cracovia[21], B.P. Hasdeu are ocazia să se informeze şi să intre în relaţii ştiinţifice cu câteva personalităţi de marcă, cu care va purta, de-a lungul anilor, o bogată corespondenţă, din care răzbate stima şi preţuirea acestora pentru savantul B.P. Hasdeu, cât şi interesul ardent al acestora, pentru aprofundarea cunoaşterii limbii şi istoriei românilor. Dintre aceste personalităţi fac parte Wilhelm Schimdt, Baudoin de Courtenay, Ian Urban Iarnik [22].

Metodic, B.P. Hasdeu, la întoarcerea din misiunea care îi fusese încredinţată înaintează un raport ministrului Gh. Chiţu, cel care, atâta timp cât a fost la conducere şi pe măsura posibilităţilor financiare ale Ministerului Cul-

telor şi Instrucţiunii Publice, l-a ajutat mereu şi fără rezerve, recunoscându-i zelul pe care îl punea în rezolvarea multiplelor probleme administrative şi ştiinţifice, ale arhivelor, şi nu numai preţuindu-i erudiţia şi dincolo de toate acestea, nemăsurata voinţă de a duce la capăt nenumăratele probleme pe care le avea de rezolvat şi pe care puţini oameni ai timpului şi le asumaseră.

În raportul înaintat, B.P. Hasdeu menţionează câteva din bibliotecile vizitate şi care conţineau publicaţii de un real interes; „...în Dzikow se află biblioteca conţilor Tarnowski, care cuprinde peste 10.000 cărţi rare şi manuscripte istorice: nu mai mică este biblioteca principilor Sangusko în Gummiska, pe lângă care se află şi o arhivă, precum şi biblioteca conţilor Potacki în Krzeeszowice". Tot cu această ocazie, B.P. Hasdeu, având şi calitatea de profesor la catedra de filologie comparată a Universităţii din Bucureşti, face o vizită de documentare la Universitatea din Cracovia despre care menţionează următoarele: „fundată încă în secolul XIV, /biblioteca/ numără 200 000 de imprimate, 6 000 manuscripte, 9 000 numismate şi mai multe diplome originale". Cercetătorul şi directorul Arhivelor Statului, B.P. Hasdeu nu poate trece cu vederea faptul că se găsea aici „o însemnată corespondenţă diplomatică, originală, între domnul moldovenesc Miron Barnovski şi Polonia din primul pătrar al secolului XVII precum şi câteva acte foarte importante despre comerţul Cracoviei cu Moldova în sec. XIV".

Preocupat mereu de istoria începuturilor românilor, B.P. Hasdeu depistează documente inedite din vechiul „Archiv Regesc al Poloniei" cu dorinţa de a le transcrie, dar, menţiona acesta „recopierea documentelor din această arhivă este însoţită, ca şi în trecut, de foarte multe formalităţi incomode şi de plata a 5 fiorini de fiecare act".

Apreciind importanţa informaţiilor cuprinse în documente, B.P. Hasdeu solicită ministerului de resort să-i elibereze, dacă se crede de cuviinţă, suma de 1900 lei noi şi de a se prevedea suma de 6 000 lei noi în bugetul anului următor „pentru terminarea lucrării începute". Propune în acelaşi timp, ca documentele care vor fi aduse de la Cracovia, să fie publicate „într-o ediţiune separată", în aceleaşi condiţiuni în care se edita preţioasa colecţie a răposatului Hurmuzachi.

La 16/29 septembrie 1876 [2], B.P. Hasdeu primind o parte din copiile documentelor, mulţumeşte lui Adolphe Dygasinki, şeful Secţiei Istorice şi de Stat a Arhivelor din Cracovia, pentru controlul ştiinţific al documentelor solicitate şi-i trimite, drept mulţumire şi cu speranţa unui viitor schimb, câteva publicaţii ale Arhivelor Statului: „Condica de venituri şi cheltuieli a Visteriei" şi „Indicele de documente aflate în Arhiva Statului". [24]. În acelaşi timp înaintează la data de 4/16 octombrie 1876 ministerului de resort, 67 copii în care se cuprind 58 documente relative la Istoria Română exprimându-şi dorinţa de a fi înapoiate Arhivelor Statului pentru publicare.

Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii Publice, găsindu-le importante, îi promite bani pentru plata copiştilor paleografi [25] angajaţi, rămânând ca pe viitor, pentru alte solicitări de documente din Arhivele din Cracovia, „să se aştepte deciziunea Camerei".

De-a lungul anilor, obligaţia lui B.P. Hasdeu de a prezenta ministerului de resort piesele justificative pentru banii cheltuiţi în vederea îmbogăţirii bibliotecii Arhivelor Statului cu cărţi noi, va deveni împovărătoare, dacă nu chiar sâcâitoare.

În 1886 [26], ministerul de resort înapoiază lui B.P. Hasdeu piesele justificative pentru suma de 2 000 lei cheltuiţi pentru bibliotecă „spre a dispune să se plătească taxa de înregistrare pentru compturile ce trec de 500 lei“ cerându-i retrimiterea urgentă a acestora.

Câţiva ani mai târziu, în 1889 [27], acelaşi minister îi cere pe un ton imperativ să facă dovada banilor cheltuiţi în 1884 cu ocazia vizitelor de documentare făcute la Pesta, Viena, München, Stuttgart şi Paris. B.P. Haşdeu, care in toate actele oficiale avea o atitudine de politeţe şi respect deosebit pentru superiorii săi ierarhici, fapt imprimat şi colaboratorilor din subordinea sa, cu amărăciune în suflet raportează Ministerului Cultelor şi Instrucţiunii Publice cât şi Înaltei Curţi de Compturi că „numai o cauză foarte gravă l-a putut împiedica să prezinte la timp actele necesare, şi aceasta se datora faptului că tot ceea ce comandase le luase personal ca să le aducă în ţară, neluând şi chitanţele necesare. După propria mărturisire, era „într-o situaţie, de tot dificilă: cărţile erau de faţă, preţurile lor erau cunoscute, lipsea însă o formalitate din vina mea neapărat, dar dintr-o vină scuzabilă“ [28].

În continuare, arată că, „în 1887 şi 1888, teribila catastrofă care m-a izbit prin boala şi apoi moartea fiicei mele, m-a făcut să nu mai pot cugeta aproape la nimic, afară de durere“.

În final, ca act doveditor, trimite lista cărţilor cumpărate în 1884.

Biblioteca Arhivelor Statului s-a îmbogăţit şi prin schimbul de publicaţii cu Academia de Ştiinţe din Cracovia [29] şi Societatea de istorie şi arheologie din Moscova. [30].

Interesul lui B.P. Hasdeu s-a îndreptat şi spre bibliotecile renumite ale particularilor din ţară fapt ce îl determină să ceară permisiunea de a vedea biblioteca episcopului Dionisie Buzău care cuprindea „şi zece manuscripte importante pentru istoria limbii române“, cerându-le, în folosul ştiinţei, să fie cedate Arhivelor Statului [31].

În 1883 aflând că dicţionarul necesar lucrărilor sale personale „Vocabularium Valachicum latinum“ se afla la Biblioteca regală din Copenhaga, B.P. Hasdeu îi propune acesteia un schimb de publicaţii [32].

În ţară, librăriile I.M. Barasch, Leon Alcaly şi mai ales, Socek îi prezentau cataloagele cărţilor apărute [33] pentru a alege cele care îi erau necesare.

Cunoscându-i-se pasiunea şi grija pentru adunarea cărţilor, Oficiul Central de Statistică din Ministerul de Interne trimite lui B.P. Hasdeu „Indicele comunelor din Dobrogea“ [34].

Ataşaţi de locul unde îşi desfăşurau activitatea şi din respect pentru strădania lui B.P. Hasdeu, D.G. Peşacov, şeful Secţiei Bunurilor Publice din Arhivele Statului, donează bibliotecii cărţi aparţinând familiei sale: *Colecţia de fabule*, tipărită la Pesta, in 1814 de Dim. Ţichindeal; *Teatru, politică* apărut în limba greacă, la Veneţia, în 1802 de Nicolae Mavrocordat; revista „*Pruncul Român*“ 1848; *Dictionaire abregé francais-turc*, par A. Hindaglan, à Vienne 1831 etc. [35]. La rîndul său, Teodor Codrescu îi oferă revista „Uricariul“ în 25 volume, care l-a situat, alături de editorii de documente E. Hurmuzachi şi B.P. Haşdeu. [36]

Impresionat şi bucuros în acelaşi timp B.P. Hasdeu le aduce mulţumirile sale pe care ţine să le facă publice în „Monitorul Oficial“ [37].

Paralel cu îmbogăţirea bibliotecii din Bucureşti, B.P. Hasdeu, receptiv la propunerea colaboratorului său C.D. Mumuianu, se străduieşte să înfiinţeze o bibliotecă şi la Arhivele din Iaşi deoarece, „acestă Sucursală care este un important depozitar public pentru partea Moldovei, nu se bucură de favoarea de a i se trimite gratuit câte un exemplar din publicaţiile apărute“ [38].

Pentru a menaja Statul în efectuarea unor cheltuieli neprevăzute, B.P. Hasdeu solicită ca, din cele trei exemplare care urmau a fi trimise obligatoriu de autori şi tipografii Bibliotecii Centrale din Iaşi, să se depună câte un exemplar şi la filiala arhivelor din Iaşi, deoarece „dacă din împrejurări s-ar nimici vreo publicaţiune din Biblioteca Iaşului să se poată găsi în arhiva de aici, ceea ce ar servi bine, pe viitor, Statului şi particularilor, doritori de lumină“ [39]

Conştient de faptul că o bună organizare a bibliotecii necesita un personal specializat, B.P. Hasdeu în 1877 îi încredinţează biblioteca arhivelor din Bucureşti lui Paul Georgescu, translator de limba greacă „ale cărui cunoştinţe de limbi şi activitatea îl fac apt pe deplin de o asemenea sarcină“ [40].

În ceea ce priveşte modul în care B.P. Hasdeu a impulsionat organizarea bibliotecii, nu ne stau la dispoziţie documente.

Totuşi, în 1895, Arhivele Statului, solicitate să inventarieze o bibliotecă particulară, B.P. Hasdeu îl desemnează pentru această activitate pe Z.C. Arbure care, în finalul lucrării îi raportează directorului general următoarele „depun 3 cataloage în 2 exemplare fiecare, precum aţi ordonat ca să se facă“. Aceste cataloage conţin: unul cărţile româneşti, altul cărţile greceşti, iar al treilea cărţile germane, franceze, italiene, slave, latine şi evreieşti. Am onoarea a atrage atenţia Domniei voastre că numărul cel mai mare al cărţilor este didactic şi că, raritate bibliografică am găsit printre cele didactice cartea intitulată: *De obşte geografica*, 1795: *Retorica română* din 1798; *Îndeletnicire filosofică* 1787 şi altele de acest fel“ [41].

În continuare, se menţionează că toate cataloagele au fost numerotate şi sigilate.

Grija manifestată faţă de modul de inventariere al bibliotecii particulare ne creează convingerea că şi pentru biblioteca Arhivelor Statului se manifesta, cu atât mai mult, interes pentru ordonarea şi catalogarea acestora.

Paralel cu efortul făcut de a organiza şi completa biblioteca Arhivelor Statului, B. P. Haşdeu s-a confruntat cu modalitatea de rezolvare a problemelor care au intervenit în urma hotărârii luate, în 1876 [42], de ministerul de resort, privind mutarea Arhivei din Moldova la Bucureşti, într-un moment în care ministerele solicitau sumedenie de acte necesare rezolvării litigiilor pe care le aveau cu Statul sau cu particularii în probleme legate de proprietăţi.

B.P. Haşdeu, cu deferenţa pe care a manifestat-o mereu faţă de superiorii săi ierarhici, nu le solicită să-şi schimbe reaua dispoziţie ci le enumeră nenumăratele probleme pe care trebuia să le rezolve cu un număr foarte mic de salariaţi şi lipsit total de mijloace financiare: ambalarea întregii arhive, transportarea acesteia la gară, în containere speciale, pe care nu le deţinea, găsirea în Bucureşti a unor depozite corespunzătoare, într-un moment în care nici arhivele din Bucureşti nu se bucurau de un local adecvat. La acestea se adăuga posibilitatea pierderii şi deteriorării documentelor transportate. Raportând toate acestea ministrului de resort Gh. Chiţu, B.P. Hasdeu reuşeşte să-l convingă, cu atât mai mult cu cât acesta intuise faptul că centralizarea arhivelor ar fi lipsit locuitorii Moldovei de actele existenţei lor. Ca urmare

prin Decretul nr. 841 din 28 mai/9 iunie 1876 [43] se stabileşte ca Arhiva Moldovei să rămână tot la Iaşi.

În ceea ce priveşte structura organizatorică a instituţiei pe care o conducea, din dorinţa de a aduce unele îmbunătăţiri, B.P. Hasdeu dispune ca în cadrul celor două secţii existente — Secţia Istorică şi de Stat şi Secţia Bunurilor Publice — create prin Regulamentul Arhivelor din 11 iulie 1872, să se ia măsura de a se depune la biblioteca arhivelor, toate condicile în care se copiau actele mănăstirilor, creându-se astfel o colecţie specială de manuscrise. [44]

Referitor la sarcinile care reveneau fiecărei secţii, precizăm următoarele: Secţia Istorică şi de Stat condusă de Ed. Coni, cu grad de arhivist cls. I prelua, conserva, prelucra şi dădea spre folosire actele şi documentele create de instituţiile administrative, legislative şi judecătoreşti. Această secţie conducea în acelaşi timp, secretariatul şi biblioteca.

Secţia Bunurilor Publice, condusă de D.G. Peşacov, care avea şi gradul de subdirector, prelua, păstra şi dădea spre folosire documentele create de aşezămintele ecleziastice, ale căror moşii deveneau, prin legea secularizării din 1863, proprietatea statului. Această secţie conserva titlurile proprietăţilor achiziţionate de stat prin cumpărare, donaţie sau schimb, actele comemorative şi de fundaţie, precum şi sigiliile scoase din uz [45].

La 20 mai/1 iunie 1877, D.G. Peşacov, trimite la Secţia Istorică şi de Stat, 17 hrisoave aparţinând Mănăstirii Cozia, spre a se depune, conform „deciziunii domnului director actual în biblioteca arhivei, ataşată secţiei dumneavoastră, spre a servi în viitor ca material pentru istoria ţării“ [46].

Cunoscându-se interesul lui B.P. Hasdeu pentru adunarea documentelor referitoare la istoria naţională, o serie de personalităţi marcante ale timpului cât şi ministere de diferite profile şi-au făcut un punct de onoare din donarea arhivelor instituţiei care le acorda atenţia necesară.

Astfel, senatorul Brătăşianu, donează, în urma unei discuţii purtate cu B.P. Hasdeu, peste douăzeci de documente din perioada lui Matei Basarab şi Constantin Brâncoveanu, cât şi zapise felurite referitoare la propria familie [47].

La rândul său, Teodor Codrescu donează Arhivei din Iaşi urice, ispisoace şi hrisoave de la domnitorii Constantin Cantemir, Dimitrie Cantemir, Mihai Racoviţă, Alexandru Constantin etc. [48].

Preotul Enăceanu, prin profesorul V.A. Urechia, depune la Arhivele Statului din Bucureşti un firman referitor la problema capitulaţiilor Turciei cu Puterile Europene [49].

Ministerul Agriculturii şi Domeniilor înaintează Arhivelor actele şi corespondenţa particulară a defunctului I.A. Cantacuzino, preluate din partea Arhivelor de S. Secula şi inventariate de Secţia Istorică şi de Stat . La fel procedează şi în ceea ce priveşte documentele aparţinând Ecaterinei A.Golescu[50]

Ministerul Justiţiei cât şi Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii Publice dispun ca documentele de la Procopie Filitis [51] cât şi originalul documentului comemorativ al inaugurării căii ferate Mărăşeşti-Buzău [52] şi a dosarului relativ la ridicarea statuii lui Ion Eliade Rădulescu să fie înaintate, spre păstrare, Arhivelor Statului, instituţia care, având în fruntea ei pe savantul B.P. Hasdeu, reuşise să se impună printre instituţiile de cultură ale vremii.

Recunoscându-i-se meritul de a fi unul dintre cei mai buni cunoscători ai valorii documentelor, ministerul de resort îi solicită lui B.P. Hasdeu să examineze documentele „istorice şi manuscripte atât originale cât şi traducţiuni“ [53], deţinute de lt. col. Papazoglu, care dorea să le vândă la suma de 2.500 lei. B.P. Hasdeu după ce face un studiu amănunţit celor „58 de hrisoave domneşti dintre anii 1495—1723 din care 25 scrise pe pergament, la care se adaugau câteva după anii 1800 în slavoneşte şi româneşte opinează că dat fiind importanţa acestora să nu i se elibereze banii „până nu depune întregul pachet la Arhivele Statului“, deoarece „dacă ar lipsi la predare una sau două din piesele mai importante, restul ar scădea foarte mult din valoare“.

Tot la Arhivele Statului, în perioada lui B.P. Hasdeu au fost depuse spre păstrare sigiliile comisiei poliţieneşti şi ale Tribunalelor judecătoreşti din Dobrogea [54].

B.P. Haşdeu a reuşit să ridice prestigiul instituţiei şi să atragă atenţia contemporanilor asupra valorii arhivelor. Dovada o constituie şi faptul că în 1889, Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii Publice trimitea Arhivelor Statului cererea Ministerului Afacerilor Străine al Serbiei de a i se procura regulamentele şi legile de organizare ale Arhivelor din România, după exemplul căreia urma să se elaboreze proiectul de lege pentru organizarea Arhivelor din Serbia [55].

Un an mai tîrziu, B.P. Hasdeu, la rândul său, se adresează Direcţiei Generale a Republicii Franceze solicitându-i Decretul de organizare al acesteia [56].

Solicitările tot mai numeroase din partea specialiştilor cât şi a studenţilor care întocmeau lucrări pe bază de documente din Arhive, îl determină pe B.P. Hasdeu să ceară aprobarea Ministerului Cultelor şi Instrucţiunii Publice pentru deschiderea unei săli de studiu unde cercetarea să se facă sub îndrumarea şi, în acelaşi timp, sub supravegherea unui angajat al Arhivelor Statului.

Pentru a aduce la cunoştinţă acest fapt, B.P. Hasdeu se adresează redacţiilor ziarelor „Românul“, „Telegraful“, „Timpul“ şi „Uniunea Democratică“ ca să însereze în paginile lor un anunţ în acest sens [57].

De asemenea, scrie personal unor oameni de ştiinţă şi cultură interesaţi în cercetarea documentelor în următorii termeni: „„Domnul meu, cea mai frumoasă misiune a Arhivelor este aceea de a înlesni pe bărbaţii de ştiinţă în cercetările lor istorice. Subscrisul a luat măsuri de la 1 ianuarie 1877, de două ori pe săptămînă, între orele 1 şi 5 să fie pusă o cameră şi un impiegat la dipoziţiunea celor ce ar dori să studieze tezaurele documentare până în anul 1699 conservate în Arhivele Statului ale României“ [58].

Printre cei care au studiat documente din Arhivele Statului au fost profesorul V.A. Urechia care a elaborat lucrarea de referinţă „Istoria şcoalelor de la 1800—1864“ cu o scurtă introducere cuprinzând note din istoria culturii naţionale anterioare sec. XIX şi cu numeroase facsimile de pe documente, semnături, autografe etc. [59] De asemenea C. Sărăţeanu magistrat cercetează condicele Episcopiei de Buzău şi ale Mănăstirii Banului, în vederea alcătuirii unei istorii a judeţului Buzău. La rândul său, Gr. N. Mano [60] solicită „cuvenita autorizaţiune“ pentru a studia documente relative la familia lui Mihai Viteazul şi a Buzeştilor.

Preşedinţia Consiliului de Miniştri solicită ca Arhivele Statului să-i pună la dispoziţie documente referitoare la Adunările legiuitoare „începând cu epoca

Regulamentului Organic și până la aceea a Adunărilor Ad-hoc din 1857; Ministerul de Interne cere să fie sprijinit pentru studierea stemelor județelor și comunelor din țară: Adunarea Deputaților înaintează în 1892 Arhivelor Statului documentele care au servit la alcătuirea „Analelor parlamentare din România“ [61].

Solicitat de Ministerul de Externe, prin intermediul ministerului de resort, de a-i îngădui delegatului N.D. Popescu să adune „informațiuni privitoare la persoanele care au condus, după vreme, relațiunile noastre internaționale“, B.P. Hasdeu, bun cunoscător al problemei, răspunde prompt: „Dl. N.D. Popescu e atât de puțin familiar cu cercetări istorice, încât i-a scăpat din vedere până și lucrul elementar că în vechime, la români, nu exista nici un ministru special care să conducă relațiunile noastre internaționale, căci marele postelnic după expresiunea marelui Cantemir era numai „supremus aulae praefectus“ [62].

În vederea asigurării, păstrării și securității arhivei, pornind de la faptul că documentele originale solicitate cu titlu de împrumut de diferite instituții (Ministerul de Externe, Ministerul Agriculturii, Industriei, Comerțului și Domeniilor, Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, Înalta Curte de Compturi) de la Arhivele Statului, pentru rezolvarea unor litigii, se puteau pierde, B.P. Hașdeu hotărăște să introducă câteva măsuri absolut necesare, pentru care cere avizul ministerului de resort, menționând următoarele: „Pentru a asigura prețioasele documente și colecțiuni istorice, conservate în Arhivele Statului contra oricărei posibilități de pieire — cu atât mai mult că dintr-un registru special înființat sub predecesorii mei, am constatat că s-a întâmplat uneori, în trecut, ca actele date după cerere, pe la diverse autorități să se rătăcească cu totul, subscrisul a crezut de cuviință să ia următoarele măsuri: „actele anterioare anului 1700 care, deși foarte importante sub raportul istoric, sânt totuși fără nici o utilizare practică“, să nu se mai împrumute, eliberându-se, de pe originale, copii legalizate, persoanelor particulare [63].

B.P. Hașdeu a acordat o atenție specială solicitărilor exprimate de Ministerul de Externe în trimiterea documentelor necesare Comisiei pentru reglementarea hotarelor țării cu Austro-Ungaria[64] și pentru alcătuirea unui Anuar al Secretariului de Stat al României [65].

Ferm în hotărârea luată, refuză Administrația Domeniilor Statului, să-i înainteze condica M-rii Clocociova, deoarece „fiind depusă în biblioteca Direcțiunii și clasată în seria manuscriptelor vechi“ nu poate ieși din arhive. Le propune însă să le facă copii legalizate, după actele solicitate [66]. La fel se adresează și Ministerului Agriculturii, Industriei, Comerțului și Domeniilor pentru actele anterioare anului 1700.

Simțindu-se adânc responsabil pentru toate actele eliberate din Arhivele Statului, B.P. Hasdeu, la solicitarea făcută de un particular pentru eliberarea unui act, nu-i avizează favorabil arătând că aceasta era „în contradicție cu interesele statului“ [67].

Un refuz categoric primește și Filiala Arhivelor din Iași, care având nevoie de copii după documente aflate la București, cer originalele, fapt care îl determină pe B.P. Hașdeu să le răspundă că „acestea având prea mare valoare istorică și fiind expuse a se deteriora sau pierde din cauza transferului“ nu pot fi trimise [68].

Înmulţindu-se cererile privind eliberarea copiilor de pe documente atât la Iaşi cât şi la Bucureşti, iar numărul personalului fiind mic pentru a le face faţă în termenul necesar, B.P. Hasdeu, receptiv, aprobă în unele cazuri particularilor să-şi caute singuri actele necesare, aceasta însă sub supravegherea unui arhivist urmând ca extrasele să fie legalizate de Direcţia Arhivelor [69].

Pentru a păstra uzanţa în legalizare, B.P. Hasdeu menţionează că „dacă actul însă priveşte la vreo proprietate a Statului, trebuie să ni se comunice aceasta spre a menţiona la legalizare, când se va transcrie pe coală simplă" [70].

Gh. Tăutu, şeful Filialei Iaşi cerîndu-i lui B.P. Hasdeu să-i dea dezlegare de a elibera direct, persoanelor particulare, documentele cerute de instanţe, acesta arată că „un asemenea caz nu este prevăzut de Regulamentul Arhivelor, şi se va răspunde că numai autorităţile constituite pot adresa asemenea cereri" [71].

Nemulţumit de faptul că documentele originale, planuri, hotărnicii, desene trimise la diferite ministere nu erau înapoiate în ordinea în care fuseseră înaintate, cu explicaţia adreselor şi a inventarelor care le însoţea pentru a le putea controla şi distribui regulamentar, în vederea păstrării ordinei şi evidenţei în arhive, B.P. Hasdeu se adresează Ministerului Agriculturii în următorii termeni „oricât de bun ar fi mecanismul unei arhive şi oricât de vigilenţi ar fi funcţionarii săi, este cu neputinţă a se ţine ordine în actele sale şi cu deosebire în cele care se trimit şi se înapoiază continuu pentru studiul intereselor statului, dacă nu se va respecta cu atenţiune ordinea şi clasificaţiunea după cum vi se trimit; ca în acelaşi mod să se înapoieze pentru a fi distribuite la partitele lor respective, căci din neregularităţi ajungem la perturbaţiune şi la imposibilitatea de a putea urmări la timp actele de care aveţi trebuinţă" [72].

În 1889 aprilie 18/30 intervine din nou la acelaşi minister arătând că încercând să urmărească partita cărora aparţineau actele trimise pentru a le aşeza la locul lor „nu s-a putut găsi deoarece nu se menţionaseră în adresă nici la care moşie priveşte, nici de care aşezământ depinde, nici cu ce adresă s-a trimis nici chiar data când ele au fost cerute şi de cine". Aceste erori producând mari încurcături, cere ministrului să ia măsurile cuvenite [73].

Pentru a atrage atenţia asupra importanţei pe care alte state ale lumii o acordau arhivelor, B.P. Hasdeu arată ministrului agriculturii, printr-un raport că: „Statele mari şi cele mai culte nu numai că conservă cu sfinţenie actele secolelor trecute, dar cheltuie sume mari pentru colectarea şi clasificarea lor, chiar din secolul prezent". [74] .

În ceea ce priveşte documentele solicitate, Ministerul de Externe se adresează Arhivelor pentru a i se înainta lista documentelor referitoare la problema mănăstirilor închinate. În lista trimisă figurează hrisoave de la domnitorii Leon Vodă, Matei Basarab, Constantin Moruzi, Constantin Alexandru Ipsilanti, I.G. Caragea etc. [75].

Datorită păstrării unei evidenţe foarte bune a documentelor, în 1882, B.P. Hasdeu este în măsură să răspundă prompt la dorinţa lui Gr. G. Tocilescu de a vedea bugetul Casei Şcoalelor pe 1845, necesar Înaltei Curţi de Compturi: „dosarul cerut ce are numărul 17 vechi sau 516 curent anul 1845, se află în arhive, având 397 file".

Nemulţumit de modul de conservare a documentelor, în 1884 se adresează Ministerului de Externe pentru a i se trimite ca model „unul din cartoanele

întrebuinţate" cerând a i se da amănunte cu privire la stabilimentul în care s-au lucrat şi preţul fiecărei bucăţi în parte"[76]. Reuşeşte în acelaşi an, să ducă la Arhivele Statului 2 lăzi de fier pentru conservarea documentelor iar în anul 1892 primeşte din partea Ministerului de Finanţe câteva dulapuri pentru păstrarea actelor vechi. Meticulos B.P. Hasdeu notează pe adresa primită, locul unde s-au depozitat dulapurile în arhivă[77].

Preocupat intens de buna conservare a acestora, cu atât mai mult cu cât desele trimiteri şi înapoieri de documente făceau ca acestea să se deterioreze din cauza faptului că stăteau îndoite prin pachete de hârtie legate cu sfoară, B.P. Hasdeu se gândeşte la posibilitatea de a le aşeza întinse prin cartoane, în care „se pot conserva şi transporta mai cu înlesnire fără a fi supuse stricăciunii sau pierderii". Solicită bani ministerului de resort[78].

B.P. Hasdeu care nu-şi cruţa niciodată efortul de a reconstitui „o epocă, un personaj folosind toate „fontanele", cunoştea şi preţuia atât de mult valoarea documentului scris, încât se adresează ministerului de resort, arătându-i mirat şi revoltat totodată că arhivele „acest depozit de tezaure istorice şi de garanţii juridice pentru averea statului", se află fără nici o supraveghere şi cere paza localului cât şi o echipă de pompieri[79].

Din dorinţa de a valorifica documentele din Arhivele Statului prin publicarea de lucrări ştiinţifice la nivelul celui european cu care venise în contact în numeroasele deplasări ştiinţifice, B.P. Hasdeu prezintă ministerului măsurile necesare care se impuneau pentru ca publicaţiile să întrunească toate garanţiile de autenticitate ale criticii ştiinţifice iar actele cele mai vechi sau cele mai importante să se publice în întregime şi să fie însoţite de facsimile ale lor şi ale sigiliilor lor.

Pentru editarea documentelor vechi arată că tipografia trebuia să dispună de litere cu caractere chirilice, polone şi orientale şi cere cu rigoarea ce-l caracteriza să înlesnească să se facă oricâte corecturi ar fi nevoie, deoarece „orice lucrare istorică serioasă, pe lângă extrema activitate ce i se impune necesitează adesea îmbunătăţiri şi îndreptări chiar în cursul tipăririi".

Îndeplinindu-şi cu mult interes şi conştiinciozitate sarcinile care îi reveneau în calitate de director general al Arhivelor Statului şi ca profesor la Universitatea din Bucureşti, B.P. Haşdeu muncea fără răgaz, la elaborarea volumelor „Cuvente den bătrâni"[80].

La sfârşitul anului 1877 se adresa redacţiilor ziarelor „Românul"; „Presa"; „Timpul"; „Dorobanţul"; „Curierul de Iaşi"; „Convorbiri literare"; „România Liberă" să anunţe apariţia lucrării[81].

Lucrarea a fost apreciată nu numai de Academia Română, care în 1880 i-a acordat premiul „Ion Heliade Rădulescu" în valoare de 5000 lei aur iar, în 1883 l-a ales membru de onoare al secţiei filologice dar şi peste hotare unde ligvişti ca H. Schuchardt, G. Mayer, I. Urban Iarnik, Miklosich, Angelo de Gubernatis au consacrat articole elogioase la adresa celor două tomuri apărute.

Peste ani, din perspectiva timpului, Sextil Puşcariu[82] făcând o caracterizare omului şi operei, arăta: „În această operă de erudiţie plină de preţioase observaţii de amănunt şi străbătută de un spirit critic foarte ascuţit, Haşdeu continuă opera de filolog a înaintaşului său Cipariu[83], studiind preţioase monumente de istorie veche".

Această dorință arzătoare de documentare, îl determină pe B.P. Hasdeu să solicite ca manuscrisele aflate în biblioteca episcopului Dionisie Buzău să se depună la Arhive [84], iar pentru corecturile făcute publicațiilor istorico-filologice de către Ion Bianu acesta să fie remunerat [85].

Poate nu este lipsit de interes să menționăm că publicațiile Arhivelor Statului s-au editat în tipografia lui Petre Ispirescu [86].

Apreciate, publicațiile au fost solicitate de Legația României din Constantinopol, pentru a fi „focarul de lumină al românismului în acele părți [87].

Interesul pentru publicațiile Arhivelor Statului devine atât de mare încât în 1877 Societatea Academică Română îi cere directorului general al arhivelor, Revista „Arhiva Istorică a României“ [88]. B.P. Hasdeu mai trimite pe lângă revistă, și „Cuvente den bătrâni“, „Indice de documente aflate în Arhiva Statului“, „Condica de venituri și cheltuieli a Visteriei (1694—1704), „Monumente pentru Istoria Făgărașului“, „Condica din epoca Fanarioților“.[89]

Biblioteca Centrală își exprimă, în 1879, dorința de a i se trimite câteva exemplare din tot ce apăruse până atunci sub egida Direcției Generale [90].

Renumit și pe plan internațional, biblioteca Universității din Strasbourg ca și Societatea de Istorie și Arheologie din Moscova îi solicită publicațiile [92].

Rezumând activitatea de editare a documentelor desfășurată în perioada 1876—1900, B.P. Hasdeu a elaborat lucrări de referință înscrise în istoria culturii românești; „*Cuvente den bătrâni*“ (1878—1881); *Cronica lui Zilot Românul* cu un studiu introductiv și monumentala lucrare „*Etymologicum Magnum Romaniae*“ în patru volume (1886—1899).

„Toate — arată B.P. Hasdeu într-un raport adresat ministerului de resort — s-au răsfrânt asupra Arhivelor Statului, făcându-ne a crede că încrederea ce mi s-a acordat prin punerea mea în capul acestui important serviciu, a fost meritată și pe deplin justificată“.

Nicolae Iorga, arătând importanța acestora, scria: „A dat culegerilor noastre de izvoare „Arhiva Istorică“, cea dintâi carte a slavisticii la Români: a strâns în „Cuvente den bătrâni“ probe într-ales din vechea limbă, lucru ce nu se mai făcuse de alții; a grăbit dezvoltarea studiilor istorice, aruncând în circulație, mai ales pentru vremile vechi, prin „Istoria critică“ o uriașe mulțime de informații noi: a cutezat să viseze o mare Enciclopedie națională încercată prin Magnum Etymologicum. În atâtea ramuri ale științei istorice și filologice, el a fost un deschizător de cale, care, ce e drept, s-a mulțămit adesea să arate numai drumul“ [93].

Drumul de la căutarea și adunarea documentelor până la publicarea acestora, pentru care trebuia să solicite mereu bani, n-a fost nici ușor, nici simplu. Nu o dată directorului general i s-a făcut observația de către ministerul de resort că n-ar fi folosit banii, care și așa erau insuficienți, în mod judicios. Aceasta îl determină să adreseze un raport în 1879 [94] în care mărturisește că bănuiala că ar fi putut întrebuința rău vreun exemplar din publicațiile arhivelor „m-a atins și mă doare“.

De aceea precizează, adresându-se lui Nicolae Kretulescu, că în afară de Limba română vorbită (Cuvente den bătrâni), a început publicarea documentului inedit al lui Negru Vodă, reproducându-se prin fotografii, trei scrisori originale de la Mircea cel Mare, care se autointitula „Domn al Dobrogei“. În continuare, arată că întreaga activitate de editare i-a revenit în întregime deoarece personalul din Arhivele Statului era atât de redus, încât abia reușeau

să rezolve treburile curente ale cancelariei. În antiteză cu situaţia existentă dinainte de a veni la conducerea arhivelor reaminteşte faptul că în 1865 directorul general avea 740 lei pe lună şi directorul special al publicaţiilor de asemenea 740 lei, deci aceeaşi persoană primea 1480 lei.

„De la 1877 până astăzi — mărturiseşte B.P. Hasdeu — ambele sarcini costă pe stat numai 555 lei pe lună, abia a treia parte, şi, în plus, ceea ce nu s-a făcut altădată se bănuieşte că directorul general ar fi putut să întrebuinţeze rău vreun exemplar. Pentru a le risipi bănuiala, reaminteşte ministerului că lucrarea „Cuvente den bătrâni" a fost trimisă Academiilor din Petersburg, Berlin, Viena, Pesta, Belgrad, Agram şi Cracovia; s-au distribuit 100 de exemplare membrilor Congresului Orientaliştilor de la Florenţa din 1878". Convins că îşi îndeplineşte o sacră datorie, a distribuit lucrarea şi la bibliotecile unor şcoli. Menţionează Şcoala comercială, înfiinţată de Nicolae Kreţulescu, din Bucureşti.

Arătând sprijinul acordat de minister publicaţiilor lui Eudoxiu Hurmuzache, se vede nevoit să-i reamintească faptul că pentru acesta s-a cheltuit 15.000 lei din exemplarele căruia „vândutu — s-au cel puţin 10 exemplare"?

„Din îngustul punct de vedere al unui comerciant — adaugă B.P. Haşdeu este o ruină de a da cineva în curs de mai mulţi ani câte 15 000 lei, fără a scoate măcar jumătate la sută. Şi totuşi, mărturiseşte B.P. Hasdeu statele o fac, o face ştiinţa, şi sunt datoare a o face, căci scopul lor este lumina; lumina quand même, iar nu dobândă. Publicaţiile statului, în genere, se trimit într-un mod gratuit la diverse institute savante, la autorităţi ştiinţifice, apoi se schimbă pe alte publicaţii analoage, şi un imperceptibil minimum se strecoară pe calea librăriei. Statul face cam ce nu poate face iniţiativa particulară".

Având în vedere că toate publicaţiile arhivelor îşi stabileau „aparatul de eruditiune" din cărţile aflate în biblioteca arhivelor, propune ca pe viitor Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii Publice, să creeze un singur buget de 6 000 lei pentru „publicaţiunile istorico-filologice, biblioteca şi colecţiunile arhivelor".

Măsurile luate ca şi autoritatea şi prestigiul ştiinţific de care s-a bucurat B.P. Hasdeu au impus Arhivele Statului în rândul instituţiilor de cultură din ţară şi străinătate. Astfel, baronul Saverio Fava, agent diplomatic şi consul al Italiei la Bucureşti, prin intermediul Ministerului de Externe cerea Direcţiei Generale a Arhivelor Statului informaţiile necesare Direcţiei Arhivelor din Veneţia cu privire la studiile elaborate de oamenii de ştiinţă români, limitele cronologice ale documentelor aflate în Arhivele României, modul de organizare al acestora, pregătirea şi munca arhiviştilor. Ca răspuns, B.P. Hasdeu trimite publicaţiile Arhivelor adăugând că informaţiile solicitate le va trimite direct la Veneţia [95].

Câţiva ani mai târziu, în 1884, Direcţia Arhivelor Statului din Bologna cerea Arhivelor din România „regulamentele care conduc renumita voastră arhivă" [96]. Acestea nu erau singurele interesate.

În 1888, Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii Publice trimitea Arhivelor Statului cererea Ministerului Afacerilor Străine al Serbiei de a i se procura regulamentele şi legile de organizare ale Arhivelor din România după exemplul căreia urma să se elaboreze proiectul de lege pentru organizarea Arhivelor din Serbia [97]. În afară de aceasta, Direcţia Generală a Arhivelor Statului a primit vizita unor oameni de ştiinţă de peste hotare, dornici să cunoască personal pe cel care impusese Arhivele româneşti printre cele mai cunoscute

din Europa. Astfel, Ministerul Culturii şi Instrucţiunii Publice îi comunica la 5 septembrie 1892 că profesorul din Sofia D. Agură şi fostul ministru Miletici, la rândul său profesor la Sofia, doresc să viziteze Arhivele din România pentru a obţine informaţii asupra cercetărilor ştiinţifice desfăşurate. De asemenea istoricul maghiar Ludovic Thaloczy vizitând Arhivele din România se interesa de documentele referitoare la istoria Ungariei.

Sprijinit în toate cererile sale de Gh. Chiţu şi încurajat în cercetările ştiinţifice efectuate în ţară şi peste hotare, B.P. Hasdeu, recunoscător, îi mulţumeşte printr-un raport [98] în care îi mărturiseşte şi greutăţile pe care le întâmpina în rezolvarea problemei legate de stabilitatea specialiştilor în arhive care îi provoca o profundă nelinişte.

B.P. Hasdeu, considerând că „misiunea principală a arhivelor este eminamente ştiinţifică" arată că începând chiar de la directorul general şi până la copist, personalul era obligat să fie familiarizat cu „paleografia şi istoria limbii române în diferitele sale faze", iar unii, să cunoască, în plus, limba slavă şi greacă. În lipsa unei şcoli de paleografie, aceasta se realiza printr-un studiu practic îndelungat pe documente [99] astfel că cei mai vechi arhivişti erau şi cei mai trebuincioşi.

Din nefericire — arată B.P. Hasdeu — personalul este atât de rău plătit încât fiecare profită de cea dintâi ocaziune pentru a părăsi acest serviciu, cu scopul de a intra „în avocatură, în magistratură, în cancelariile ministeriale" unde munca era mult mai bine răsplătită.

Urmărind o cât mai mare stabilitate a angajaţilor Arhivelor Statului de o asemenea manieră încât să nu „impună ţării nici un sacrificiu pecuniar", directorul acesteia propune ca fiecare arhivist să aibă dreptul la o sporire a lefii cum se introdusese deja pentru profesori şi care „din aceleaşi consideraţiuni ar trebui aplicat către corpul nu mai puţin ştiinţific al arhiviştilor". În ceea ce priveşte directorul general, solicită o perfectă egalizare cu profesorii universitari, pentru a fi scutit de fluctuaţiile politice şi a se putea dedica în întregime „activităţii înavuţirii, clasificării şi organizării arhivelor" [100].

Cere ministrului de resort să propună Corpurilor Legiuitoare un proiect de lege în acest sens.

Dar, ca de fiecare dată, B.P. Haşdeu este lăsat singur în faţa numeroaselor probleme cu care se confrunta în cadrul Arhivelor Statului.

În 1878 [101], împărtăşind greutăţile propriilor săi colaboratori, B.P. Hasdeu, în termeni respectuoşi, revine, cu un raport, cu speranţa că va găsi înţelegerea necesară. „Până la 1866 Direcţiunea Arhivelor avea un buget de 91 000 lei noi, cu un personal de 26 impiegaţi. Deficitul ce a prezentat bugetul general, recolta cea rea şi alte cauze, au silit statul să restrângă cheltuielile sale şi pe lângă reţinerea de 20% aplicată pe lefurile tuturor impiegaţilor, serviciul arhivelor, ca să corespundă şi mai bine la apelul făcut de guvern, nu numai că a suprimat din posturile sale, dar încă a redus şi din apuntamentele impiegaţilor săi, astfel că aceştia au suferit două reducţiuni deodată iar bugetul arhivelor a scăzut de la 91 000 lei la 44.391, cuprinzându-se aici şi fondurile pentru cheltuielile cancelariei, bibliotecii, publicaţiunilor, iluminaţiunii".

În continuarea raportului se arată că succesivele reducţiuni în personal şi apuntamente au avut drept rezultat, două lucruri: „o stagnaţiune şi o paralizare în mecanismul lucrărilor celor grele şi serioase, care se măresc şi se complică în fiecare an, atât din depunerea actelor de la diferitele autorităţi,

cât și a nenumăratelor solicitări de transcrieri, legalizări de copii, traduceri de documente care făceau parte din obligațiile arhiviștilor.

Lăsat fără răspuns, în 1879 [102] intervine din nou solicitând „îmbunătățiri pentru această instituțiune atât de importantă, din punctul de vedere al conservării averilor statului, al trecutului nostru politic, al istoriei noastre lingvistice, juridice, religioase etc".

Cu dorința de a convinge ministerul de resort, B.P. Hasdeu, arată că Arhivele Statului, în toate țările culte, au o lege a lor organică, stabilită pe niște baze solide, și care nu se poate ataca prin dispozițiuni bugetare. Acolo, „funcționarii sunt mai bine remunerați, soarta lor mai bine asigurată", ajungând la concluzia că toate aceste îmbunătățiri propuse vor duce la înaintarea „importanței instituțiunii ce ne este adresată".

Nesprijinit în solicitările sale, B.P. Hasdeu se vede nevoit să facă cunoscut Administrației Domeniilor Statului, în 1882, că cererea acesteia de copiere a unor acte necesare în diferite procese „nu numai că nu este dator să o facă dar încă cu personalul său restrâns nu o poate face" [103].

Din aceleași motive, în 1890 [104] se adresează Ministerului Industriei, Agriculturii și Domeniilor arătând că în cazurile în care este nevoie de a se copia urgent acte vechi trebuie să i se trimită și câțiva copiști deoarece „noi nu avem decât 2 copiști și 2 caligrafi, din care unul ține locul de registrator, iar puținul nostru personal să dicteze actele vechi, să caute partitele, să cerceteze notele, să se ocupe cu cererile celorlalte autorități și ale particularilor etc., este peste putință să satisfacem la termen urgența cu care ni se cere executarea atâtor lucrări deodată, deoarece fiecare lucrare arhivistică pretinde timp mai îndelungat și un personal mai suficient".

Insuficiența numărului de personal îl obligă pe B.P. Hasdeu ca la solicitarea Arhivelor din Iași asupra modului de rezolvare ale problemelor privind arhiva justiției preluată, să le răspundă că... „deoarece condicile și dosarele trimise de onor ministru al justiției în conservarea acelei arhive nu sunt depuse în regulă după cum se uzitează la orice depunere de asemenea natură, în lipsă de local și personal, le veți conserva așa cum vi s-au trimis, până când acel onor minister, va dispune de fonduri ca să poată orândui un personal suplimentar pentru inventarierea și regularea lor" [105].

În 1891, cu prilejul împlinirii a 60 de ani de existență organizată a Arhivelor Statului, B.P. Hasdeu solicită să se acorde salariaților cu vechime îndelungată decorații, [106] drept răsplată pentru activitatea desfășurată.

Recunoscător față de dăruirea cu care munceau arhiviștii, B.P. Hasdeu intervine pe lângă ministerul de resort, susținând schimbul de experiență cu Arhivele din Veneția și Elveția [107].

De altfel trebuie să menționăm solicitudinea pe care o arăta B.P. Hasdeu față de subalternii săi, susținându-i în toate cererile profesionale sau particulare care i le făceau.

În 1885, recomandându-l pe N. Roiu în funcția de șef al Arhivelor Statului din Iași, B.P. Hasdeu arăta ministrului instrucțiunii publice că acesta timp de 18 ani și-a îndeplinit sarcinile „cu inteligență, exactitate și onestitate" [108].

Nu este lipsit de interes să arătăm modul de rezolvare a unor situații, legate de personalul Arhivelor, care aruncă o lumină nouă asupra omului Hasdeu, despre care istoricii și literații s-au ocupat încă prea puțin, sau l-au

Prezentat din unghiuri de vedere diferite, trecându-se cu ușurință peste trudnica sa viață, mereu comentată și puțin răsplătită material, chiar și atunci când i se făceau promisiuni guvernamentale.

Reproșându-i-se din partea Administrației Generale a Domeniilor și Pădurilor Statului, că s-au dat particularilor cu care statul era în proces informații, de către personalul din Arhive, mai multe decât era cazul, B.P. Hasdeu încrezător în disciplina introdusă în arhivă și sigur pe oamenii săi, răspunde în următorii termeni": ... această Direcțiune știe că nu s-a abătut niciodată de la împlinirea cea mai scrupuloasă a datoriilor sale, a mers, poate uneori, prea departe în rigurozitatea ei, și, dacă se va fi întâmplat vreun abuz, pe furiș, din partea vreunui funcționar, trebuie să știu în ce anume constă, pentru ca să putem urmări și pedepsi pe cel vinovat" [109].

Mai târziu, în iarna anului 1895, la solicitarea Ministerului Cultelor și Instrucțiunii Publice de a se inventaria, de personalul din Arhive, cărțile adunate de un preot decedat, B.P. Hasdeu, luând partea subalternilor săi se opune, motivându-și atitudinea astfel: „Se va ruga Ministerul de a amâna până la primăvară căci a trimite pe impiegați să lucreze iarna, într-o cameră rece, care n-a fost niciodată și nici nu poate fi încălzită este a-i expune la o moarte sigură" [110].

Îndatoritor mereu față de subalternii săi, le cerea acestora să dea dovadă de disciplină, ținând cont de ordinea ierarhică, așa cum, la rândul său, o făcea față de superiorii săi.

În 1881, șeful Arhivelor din Iași, nemulțumit că la toate solicitările adresate lui B.P. Hasdeu, în ceea ce privește mărirea retribuției și suplimentarea numărului de personal ca și afectarea unui local adecvat, nu li s-a dat cuvenita rezolvare, trimite un raport direct, ministrului de resort. Aducându-i-se la cunoștință, B.P. Hasdeu nemulțumit dă următorul ordin sever: „Se va scrie șefului Sucursalei că nu se vede de la dânsul, de demult, nici un raport despre mersul regulării Sucursalei. Dacă dânsul corespunde despre aceasta și despre altele de-a dreptul cu ministerul, trecând peste ordinea ierarhică și uitând dependența în care se află față cu Direcțiunea Generală, subscrisul va fi silit a curma această neregularitate, cerând de la minister, depărtarea unui funcționar, care nu-și înțelege datoriile" [111]

Cu aceeași severitate și exigență, B.P. Hasdeu, în 1879, face cunoscut Administrației Domeniilor Statului că pentru orice solicitare de personal din arhive, este nevoie să i se adreseze în scris. Spre exemplificare, arată că directorul acelei administrații, în persoană i-a cerut urgent să-i pună la dispoziție pe translatorul de limbă greacă. La solicitarea lui B.P. Hasdeu de a vedea o cerere scrisă adresată, acesta i-a replicat cu violență că aceasta este „o șicană pe care i-o face special" [112].

Arătând imediat faptul regretabil Administrației Domeniilor Statului aceasta îi adresează „cererea în sensul dorit [113], iar B.P. Hasdeu pune următoarea rezoluție: „Se încuviințează cererea, dl. Georgescu fiind invitat de a merge de urgență la Administrațiune".

Exigent și sever cu el însuși ca și cu subalternii săi, B.P. Hasdeu acorda fiecăruia un deosebit interes și multă bunăvoință pe care personalul o simțea și o aprecia deosebit. Sunt numeroase cererile de demisie prin care personalul care pleca în alte posturi din alte ministere mai bine plătite, simțea nevoia să-i mulțumească pentru modul în care fuseseră tratați: „Cu această

ocaziune, Domnule Director, țin foarte mult a vă exprima via mea recunoștință pentru bunăvoința ce mi-ați arătat în tot timpul cât am avut fericirea să fiu sub privegherea Dvstr. precum și pentru afabilitatea distinsă cu care m-ați tratat“ [114].

Știind că de calitatea arhiviștilor depindea modul de rezolvare a lucrărilor de evidență, ordonare, inventariere și de publicare a documentelor B.P. Hasdeu cere instituirea unor concursuri de ocupare a posturilor rămase vacante, care necesitau nu numai o scriere caligrafică frumoasă dar și temeinice cunoștințe de istorie și de paleografie greacă, slavă, latină.

Concursurile erau anunțate prin Monitorul Oficial. Printre cei înscriși și reușiți a fost Zamfir Rali-Arbore care „cunoaște bine nu numai limba paleoslavică, dar încă cunoaște și poloneza“, și Alexandru Hodoșiu [115].

Un document de curând descoperit, de altfel, arată că excepție de la sistemul introdus, B.P. Hasdeu a făcut-o doar cu Mihai Eminescu, fapt care completează biografia celor două genii ale culturii românești. În 1883, îngrijorat de faptul că șeful filialei Arhivelor Statului din Iași, G. Tăutu în vârstă și bolnav nu mai prezenta garanția hotărârilor pe care le lua în ceea ce privește activitatea arhivistică, intervine pe lângă Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice pentru scoaterea acestuia la pensie. Un an mai târziu, ministerul este de acord cu propunerea făcută, iar B.P. Hasdeu profită de acest prilej, pentru a pune pe adresa primită, următoarea rezoluție: „Rugând pe ministeriu a regula cât mai curând la pensie pe dl. Tăutu, subscrisul recomandă, în locu-i pe dl. Eminescu, foarte cunoscut nu numai ca scriitor, dar posedând totodată, după cum a avut subscrisul ocaziunea de a constata însuși, cunoștințe serioase în istoria și paleografia română“ [116].

Propunerii lui B.P. Hasdeu nu i s-a putut da curs.

În 1884, Mihai Eminescu deși ieșise din sanatoriul Ober-Döbling din Viena, unde fusese internat cu sprijinul lui Titu Maiorescu, starea sănătății lui lasă încă mult de dorit. Cultura românească a pierdut în acest fel posibilitatea de a se bucura de creațiile pe care Mihai Eminescu, din impactul cu documentul de arhivă le-ar fi elaborat impulsionând, în același timp și activitatea arhivistică. Ceea ce ne determină să avem această credință este faptul că în perioada anilor 1875—1876, în calitate de revizor școlar în județul Iași și Vaslui, Mihai Eminescu printre primele măsuri luate, a fost aceea de a organiza arhiva lăsată de predecesorul său. Astfel, dovedind pasiune de arhivist, s-a străduit ca toate hârtiile disparate să le claseze pe ani, județe și plase, constituind dosare pe probleme menționate pe coperta dosarului. În interiorul fiecărui dosar M. Eminescu numerota fiecare filă [117].

Interesat de documentele de arhivă publicate, Mihai Eminescu studiază publicațiile lui B.P. Hasdeu, „Istoria critică a românilor“ și „Arhiva istorică a României“ exprimându-și părerea asupra lui B.P. Hasdeu.

„Fără îndoială, unul din meritele lui B.P. Hasdeu este de a fi introdus un nou metod, pozitivist oarecum, în cercetarea istoriei naționale. Înzestrat și cu o memorie intensă și cu o putere de combinație aproape egală cu această memorie, întrunind deci cele două calități ce caracterizează inteligențele geniale: memoria și judecata, cunoscând o sumă de limbi vii și moarte, între care pe cele slave, d-sa ne-a descoperit cel dintâi izvoarele slavonești atingătoare de istoria noastră, cu atât mai prețioase cu cât, fiind înconjurați de slavi, aceștia ne cunoșteau poate mai bine decât popoarele apusene. Cronicile polone,

colecţiuni de documente slavone, poezia poporană a neamurilor balcanice şi a celor de la nord multe din acestea, au fost atrase în cercul cercetărilor sale şi încet-încet istoria noastră se reconstruieşte piatră cu piatră, manifestare uniformă a unui singur geniu naţional, al geniului poporului românesc" [118].

Documentele de arhivă stau mărturie a strădaniei și perseverenței cu care B. P. Hasdeu, în calitatea sa de director general al Arhivelor Statului, a intervenit, de nenumărate ori, pe lângă Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, pentru înființarea de filiale în toate județele țării, după modelul celor de la Iași și București, și, mai ales, pentru construirea unui local adecvat pentru care s-a luptat timp de 24 de ani, fără succes.

Arhivele, adăpostite la începutul activității lor, în câteva camere și bolți de la mitropolie [119] improprii și neîncăpătoare, ținând cont că dregătoriile trimiteau acestora, în fiecare an, o cantitate apreciabilă de documente, se ridica problema unui local în care să se poată conserva documentele și, în același timp, să se desfășoare activitatea de ordonare a acestora. În 1866 se reușește să se obțină mutarea arhivelor în localul mănăstirii Mihai Vodă. Dar nici acesta nu era suficient. B. P. Hasdeu, încă de la începutul activităţii sale a adresat numeroase rapoarte ministrului de resort, cerându-i refacerea localului, impropriu atât pentru conservarea documentelor, cât și pentru adăpostirea funcționarilor care lucrau aici.

În 1881, Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice hotărăște să-l sprijine arătându-i directorului general că „starea deplorabilă în care se află localul Arhivelor Statului, ne mai putându-se tolera, fără a expune la grave pericole documentele noastre publice și private, ne-am decis a prezenta Camerei, în sesiunea viitoare, un plan de construcțiune a unui palat al Arhivelor pe locul din jurul mănăstirii Mihai Vodă, împreună cu o anexă pentru Muzeu și Bibliotecă" [120].

Abia în 1882 se instituie ocomisie compusă din Gr. Bengescu și G. Muntureanu, care studiind problema, au hotărât construirea unui palat al Arhivelor Statului. Problema continuând să rămână în acest stadiu, B. P. Hasdeu, în 1888 [121] se adresează ministrului de resort, arătându-i greutățile pe care le întâmpină: „Începând de la 1862 și până astăzi, toți directorii generali, urmați unul după altul, la Arhivele Statului, Grigore Bengescu, Cezar Bolliac, C. D. Aricescu, Gr. N. Manu și subscrisul și-au făcut fiecare pe rând datoria de a atrage luarea aminte a Guvernului asupra necesității urgente de a se clădi un edificiu pentru acest depozit de tezaure ale istoriei naționale și ale averii publice: și totul a fost în zadar". După propria mărturisire, repetă cu durere cererea, ţinând cont că ministerele trimiteau arhivele lor la instituţia care urma să le acorde protecția necesară, iar aceasta, din lipsa unui spaţiu adecvat se vedea nevoită să le refuze, obligându-i pe aceștia să-l reclame Ministerului Cultelor și Instrucțiunii Publice.

Cu speranța că forurile de resort vor înțelege situația în care se află, B. P. Hasdeu scrie: „Primul pas, neapărat, este numirea unei Comisiuni pentru alegerea terenului și planului arhitectonic: o comisiune, în care cutez a crede, ar putea să intre, afară de subscrisul, dl. Mihail Kogălniceanu, dl. arhitect Ion Mincu, dl. prof. Gr. G. Tocilescu și dl. C. Esarcu". [122] B. P. Hasdeu spera ca acești membri ai comisiei prin personalitatea pe care o reprezentau să reușească să impună acordarea bugetului necesar construirii unui local adecvat. Aceasta cu atât mai mult cu cât, avea probleme și pentru localul

arhivelor din Iași. În urma incendierii Palatului Administrativ din Iași, arhivele [123] mutate în alt spațiu, aveau nevoie de bani pentru remedierea urmărilor calamității, în urma căruia documentele „s-au azvârlit pe ferestre, rupându-se sforile și titlurile tuturor pachetelor, pierzându-se multe din inventarele lor, s-au stricat rafturile și mobilierul în care se conservau". Arătând că în arhivele din Iași sunt concentrate actele tuturor autorităților judiciare, administrative, ecleziastice, militare, din toată Moldova, cu personalul foarte restrâns, era imposibil să se pună ordine în mulțimea documentelor, din care cauză „multe din interesele statului și ale particularilor care stau în legătură cu actele ce se conservă la Sucursală, sunt paralizate".

În 1895 planurile viitorului palat al arhivelor se conturează stabilindu-se exproprierile care urmau a se face în jurul mănăstirii Mihai Vodă, rectificările urbanistice impuse. Traducerea lor în fapt cerea 1.200.000 lei. În acel moment suma disponibilă era de 362.628 lei [124], fiind posibil lucrul în etape admis și de arhitectul I. Magni.

În 1897 [125], Spiru Haret, ministrul instrucțiunii publice întocmește un jurnal al Consiliului de miniștri prin care interzice lucrarea, banii urmând a fi folosiți pentru alte nevoi ale învățământului.

În acest timp, depozitele continuau să se distrugă, amenințând cu dărîmarea și punerea în primejdie a vieții personalului.

Până la efectuarea reparațiilor necesare, se închiriază câteva camere în casa vecină Arhivelor Statului a lui Petru Cercopide [126]. Astfel, în ciuda insistențelor lui B. P. Hasdeu, Arhivele Statului au continuat să rămână fără un local adecvat.

Activitatea lui B. P. Hasdeu ca director general al Arhivelor Statului se concretizează în grija manifestată față de întocmirea evidenței documentelor, mai ales a celor feudale, crearea condițiilor de conservare a acestora, construirea unui local corespunzător; angajarea unui personal cu o înaltă competență pentru care a luptat să se obțină un salariu corespunzător și a fost primul director al arhivelor care a depistat documente referitoare la istoria României în arhivele și bibliotecile din străinătate. Din inițiativa lui s-a creat colecția de manuscrise, formată din condicele de documente în copii sau originale ale așezămintelor ecleziastice. A insistat pentru a se trece la folosirea practică a documentelor, la elaborarea de publicații științifice ale arhivelor.

Pasionat bibliofil, a înzestrat biblioteca arhivelor cu cărți dintre cele mai alese.

Autoritatea științifică a lui B. P. Hasdeu a făcut să crească prestigiul instituției în fruntea căruia se afla, atât în țară cât și în străinătate. Atașamentul lui B. P. Hasdeu față de Arhivele Statului era atât de mare, încât, în noiembrie 1884 ales deputat de Craiova mărturisește celor două Iulii ale sale: „Jurnalele au publicat că mi-am dat demisia de la Arhivă pentru a rămâne deputat. E o minciună. De arhivă nu mă las odată cu capul. Mâine mă duc la Cameră, fac un discurs și-mi dau demisia de deputat. Dacă Camera va refuza, atunci rămân și deputat și arhivist" [127].

* * *

Volumul cuprinde doar 200 de documente selectate din fondul de arhivă al Direcției Generale a Arhivelor Statului și al Ministerului Instrucțiunii Publice aflate la Arhivele Statului din București.

Documentele, sunt prezentate în ordine cronologică, Din lipsă de spațiu tipografic, s-au selectat doar acele documente care punctează activitatea lui B. P. Hașdeu din perioada directoratului acestuia — 1876—1900 — îndreptată spre organizarea Arhivelor Statului; îmbogățirea arhivelor cu documente din țară și de peste hotare; valorificarea documentelor prin eliberare de copii, cercetare și editare de publicații; dezvoltarea bibliotecii documentare; legături cu arhivele din alte țări. Mai mult B. P. Hașdeu a manifestat un interes constant pentru conservarea și păstrarea arhivelor prin nenumărate demersuri făcute pe lîngă Ministerul Instrucțiunii Publice, pentru consolidarea depozitelor din Mihai Vodă, pentru dotarea arhivelor cu mobilier și mijloace moderne de conservare, pentru construirea unui palat al arhivelor așa cum merita tezaurul documentar adunat.

Documentele au fost transcrise conform normelor ortografice actuale, făcând textul cursiv și accesibil.

Volumul este însoțit de o introducere, lista documentelor, indici, lista ilustrațiilor și gânduri ale unor personalități despre arhive. Aducem, în acest fel, omagiul generației arhiviștilor de astăzi celor care au fost fondatorii uneia dintre cele mai vechi instituții de cultură din țara noastră-Arhivele Statului.

Lidia Brânceanu

NOTE

1. Aurelian Sacerdoțeanu, *B. P. Hasdeu* în „Revista Arhivelor", V, 1, 1942, Mihai Regleanu, *Bogdan Petriceicu Hasdeu*, în „Figuri de arhiviști", București, 1971, p. 179—197 (Direcția Generală a Arhivelor Statului); Lidia Brânceanu, *B. P. Hasdeu — director general al Arhivelor Statului* (1876—1900). Documente, în „Revista Arhivelor", 2, 1988, p. 178—201.

2. Document nr. 1.

3. Deși B. P. Hasdeu a consemnat în actele întocmite (v. Documentul nr. 178) ca dată a numirii sale în funcția de director general al Arhivelor Statului ziua de 17 mai 1876, Decretul 841 arată că numirea sa datează din 15 mai 1876. Considerații asupra acestei date vezi la I. Oprișan, *Romanul vieții lui B. P. Hasdeu*, Ed. Minerva, București, 1990, p. 431. În prezentul volum document nr. 2.

4. Enumerarea s-a făcut pentru București și Iași, menționându-se anii în care au funcționat ca directori ai Arhivelor Statului. V. Figuri de arhiviști, București, 1971, 328 p. (Direcția Generală a Arhivelor Statului).

5. Arhivele atestate încă din antichitate, prin descoperirea tăblițelor cerate din Munții Apuseni, rezistând vicisitudinilor au reușit, dintr-o necesitate practică, să se păstreze până în zilele noastre. Documente numeroase păstrate pe teritoriul Transilvaniei încă din sec. XIII și în Țara Românească și Moldova din sec. XIV, fac ca istoria acestora să înceapă cu mult înainte de data înființării lor: 1 mai 1831 București și 1 ianuarie 1832 Iași. Arhivele, una dintre cele mai vechi instituții de cultură din țara noastră, au fost definite de Vasile Alecsandri „drept o avere publică cari merită cea mai deaproape îngrijire a cârmuirii. Ea este colecția tuturor actelor publice, atât administrative cât și judecătorești și politice care slujesc de temei legiuirilor și istoriei țării".

Evoluția Arhivelor Statului este strâns legată de evenimentele de seamă din istoria țării. Unirea din 1918 a creat condiții propice extinderii activității arhivistice pe întreg teritoriul românesc. În anii 1918—1925 au luat ființă filiale la Chișinău, Cluj, Cernăuți, iar în perioada următoare s-au constituit filiale la Craiova (1931), Timișoara (1936), Năsăud (1937), Brașov (1938), Suceava, Buzău și Sibiu (1945).

6. B. P. Hasdeu, *Scrieri literare, morale și politice*, ediție critică cu note și variante de Mircea Eliade, vol. I, București, 1937, p. XVI.

7. Lidia Brânceanu, *B. P. Hasdeu la Arhivele Statului* în „Manuscriptum" XIX, nr. 1 (70), 1988, p. 123—124, v. I. Oprişan, op. cit., p. 245, Adina Berciu-Drăghicescu, *B. P. Hasdeu editor al revistei* „Arhiva Istorică a României" în Caietul seminarului special de ştiinţe auxiliare ale Istoriei: Opuscula, genealogia, bibliologica, numismatica, III, 1991.

8. R. Roesler.

9. Lidia Brânceanu, *Documente de arhivă referitoare la elaborarea „Istoriei critice a Românilor" de B. P. Hasdeu*, în „Revista Muzeelor şi Monumentelor" nr. 9, 1988, p. 51—58; şi B. P. Hasdeu, *Istoria critică a Românilor*, ed. îngrijită şi studiu introductiv de Grigore Brâncuş — studiu introductiv şi note de Manole Neagoe, Editura Minerva, Bucureşti, 1984.

10. Mihai Regleanu, *Bogdan Petriceicu Hasdeu* în „Figuri de arhivişti", cit., p. 179—201

11. Document nr. 43.

12. B. P. Hasdeu, *Scrieri istorice*, ediţie îngrijită, prefaţă şi bibliografie de Aurelian Sacerdoţeanu, Editura Albatros, vol. I, 1973, p. XXXV.

13. Stancu, Ilin. *B. P. Hasdeu, „Despre organizarea şi completarea Bibliotecei Nacionale"* în „Manuscriptum", XIII, nr. 4 (49), 1982, p. 81—94; XIV, 4 (53), 1983, p. 81—95. Mss. la Biblioteca Centrală Universitară „M. Eminescu" din Iaşi, mss. 51.

14. Idem.

15. Document nr. 3.

16. Arh., St. Bucureşti, fond D.G.A.S., dosar 605, 1880, f. 22.

17. Document nr. 34.

18. Idem.

19. Document nr. 30.

20. Biblioteca documentară „B. P. Haşdeu" aflată la Arhivele Statului Bucureşti este constituită din 541 titluri periodice cu 2448 numere şi 3757 volume cărţi, tipărituri româneşti vechi, cărţi rare străine şi lucrări de filologie, istorie, folclor etc. Dima E., Valori documentare a fondului de carte din biblioteca „B. P. Haşdeu" la Direcţia Generală a Arhivelor Statului, mss. la autoare.

21. Document nr. 19.

22. Ian Urban Iarnik, *Corespondenţă*, ediţie îngrijită şi studiu introductiv de Tr. Ionescu-Nişcov. Documente literare vol. I. Editura Minerva, Bucureşti, 1980, p. 221.

23. Document nr. 21.

24. Mihai Regleanu, op. cit., p. 194.

25. Document nr. 24.

26. Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S. dosar 655, 1886, f. 4.

27. Document nr. 150.

28. Idem.

29. Document nr. 20 .

30. Document nr. 22.

31. Document nr. 68.

32. Document nr. 100.

33. Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S., dosarele 606, 1880, f. 4; 629, 1882, f. 23.

34. Ibidem, dosar 595, 1879, f. 47.

35. Ibidem, dosar 548, 1876, f. 70—70 v.

36. Document nr. 67.

37. Ibidem.

38. Document nr. 116.

39. Idem.

40. Document nr. 46.

41. Arh. St. Bucureşti, fond Ministerul Instrucţiunii Publice. dosar 3540, 1877, f. 84.

42. Arh. St., Bucureşti, fond D.G.A.S., dosar 555, 1876, f. 19.

43. Document nr. 6.

44. Document nr. 12.

45. M. Regleanu, Bogdan P. Haşdeu, în „Figuri de arhivişti", p. 180—181

46. Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S. dosar 605, 1877, f. 1.

47. Document nr. 121.

48. Document nr. 122.

49. Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S., dosar 558, 1876, f. 1.

50. Ibidem, dosar 666, 1887, f. 16.

51. Document nr. 70.

52. Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S., dosar 622, 1881, f. 3.

53. Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S., dosar 590, 1879, f. 5.

54. Document nr. 126.
55. Document nr. 137.
56. Document nr. 143.
57. Document nr. 26.
58. Document nr. 27.
59. V. A. Urechia, Istoria şcoalelor de la 1800—1864, vol. I—III, Bucureşti, Imprimeria Statului, 1892—1894.
60. Document nr. 156.
61. Document nr. 170.
62. Document nr. 130.
63. Document nr. 11.
64. Document nr. 98.
65. Document nr. 131.
66. Document nr. 85.
67. Document nr. 58.
68. Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S., dosar 556, 1876, f. 1.
69. Document nr. 10.
70. Document nr. 59.
71. Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S., dosar, 587, 1879, f. 569.
72. Document nr. 145.
73. Ibidem.
74. Document nr. 157.
75. Document nr. 82.
76. Document nr. 107.
77. Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S., dosar 576, 1878, f.22.
78. Document nr. 32.
79. Arh. St. Bucureşti, fond Ministerul Instrucţiunii Publice, dosar 4820, 1889, f. 8.
80. Document nr. 48.
81. Arh. St. Bucureşti fond D.G.A.S, dosar 573, 1877. f. 8.
82. Document nr. 106.
83. Document nr. 107.
84. Document nr. 72.
85. Document nr. 154.
86. Idem.
87. Document nr. 32.
88. Document nr. 48.
89. Sextil Puşcariu. (n. 4 ianuarie 1877 Braşov), studii universitare Lipsca (1895—1899); Paris (1899—1901); Viena (1902—1904), Profesor la universitatea din Cernăuţi (1906—1908), organizatorul Universităţii din Cluj (1920), a înfiinţat Muzeul limbii române (1919), delegat la Liga Naţiunilor (1922—1925). Membru activ al Academiei Române (1914).
90. Cipariu Timotei. (1805—1887). Numit „părintele filologiei române“ a desfăşurat o activitate de mare întindere culturală. Opera sa se împarte în lucrări bisericeşti, istorice, filologie, periodice. O bogată bibliotecă, a lăsat o fundaţie. Membru la Academia Română (1866).
91. Sextil Puşcariu, B. P. Haşdeu ca lingvist, extras din „Memoriile Secţiunii literare“, seria III, tom. VI., p. 5.
92. Document nr. 77.
93. Document nr. 36.
94. Document nr. 64.
95. Document nr. 47.
96. Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S., dosar 601, 1880, f. 2.
97. Document nr. 138.
98. Document nr. 25.
99. Document nr. 68;

B. P. Hasdeu, Cuvente den bătrâni, Ed. Did. şi ped., Bucureşti, 1983, p. 20; B. Petriceicu-Hasdeu, Cuvente den bătrâni, tom. I—III + supliment la tom. I, Bucureşti, Leipzig, Bucureşti, 1878—1881; vol. I. Limba română vorbită între 1550—1600. Studiu paleo-

grafico-lingvistic cu observaţiuni filologice de Hugo Schuchardt Bucureşti, 1878, II + 448 p. (Direcţiunea Generală a Arhivelor Statului). Publicaţiuni istorico-filologice. Texturi şi glosse române între 1550—1600); vol. II, Cărţile poporane ale românilor în secolul XVI în legătură cu literatura poporană cea nescrisă. Texturi române cu paraleluri străine. Originea lor şi filiaţiunile interne şi externe. Însemnătatea lor istorică- şi lingvistică. Bogomilismul în România, Cucul şi turturica, Povestea numerelor, Specimen de gra-, matică istorico-comparativă a limbii române. Studii de filologie comparată etc. Bucureşti 1879, XLVI + 767 p. (Direcţiunea Generală a Arhivelor Statului. Publicaţiuni istorico-filologice); tom III Istoria limbii române, partea I, Principie de lingvistică, Bucureşti, 1881, XVI + 160 p. (Direcţiunea Generală a Arhivelor Statului. Publicaţiuni istorico-filologice); supliment la tom. I, Limba română vorbită între 1550—1600, Leipzig-Bucureşti, 1880, 20 (a—u) + XVI p.

Volumul I are următoarea structură: o prefaţă a autorului (P. I—II); I/Partea I/· „Acte şi fragmente"; „Texturi române inedite de anul 1600" /studiu/ (p. 1—4), 30 de documente (I—XXX) cu comentarii filologice (p. 5—176), „Apendice" la partea I — 3 documente (XXXI—XXXIII) (p. 177—234); II, „Glosse" (p. 235—312); III („Cronica lui Mihail Moxa-Oltenia 1620" (p. 313—443); „Erată" (p. 447—448).

Volumul II are următoarea structură: O „Prefaţă" semnată de autor (p. VII—X)· Un studiu introductiv, intitulat „Ochire asupra cărţilor poporane. Însemnătatea lor· Raportul către literatura poporană în genere. Cărţile poporane ale românilor. Codex Sturdzanus (p. XI—XLVI), după care urmează textul propriu zis al lucrării în trei părţi: I „Texturi măhăcene 1580—1619" (p. 1—244) cu capitolele: „Introducere generală" (p. 1—18), „Legenda Duminicei" 1600 (p. 19—66), „încercări de traducere din slavoneşte — circa 1600" (p. 67—87), „întrebarea creştinească. Originalul: 1560 — copia : 1607" , (p. 89—114), „O predică — 1619" (p. 115—135), „Legenda Sîntei Vineri" (p. 137—168) „Fragment dintr-o conjuraţiune ante 1583" (p. 169—177), „Legenda lui Avram ante 1600" (p. 178—210). „Fragment liturgic circa 1600" (p. 211—220). O predică circa 1600" (p. 221—236), „Apendice la Texturi măhăcene. Două fragmente din Argeş — 1626" (p. 236—244); II — „Texturi bogomilice 1550—1580" (p. 245—608) cu capitolele: „Introducerea generală" (p. 247—260) „Rugăciune de scoaterea dracului" (p. 261—298), „Călătoria Maicii Domnului la iad. Crist. şi Tudor Vladimirescu", (p. 386—402), „Apocalipsul apostolului Paul" (p. 403—432), „Cugetări în ora morţii" (p. 433—489), „Post-scriptum la Călătoria Maicei Domnului la iad. Sfîntu Petru şi mumă-sa" (p. 497—608) cu subcapitolele: „Introducere" (p. 499—500); „Balada Cucul şi turturica" (p. 501—566), „Povestea numerelor" (p. 567—608); III. „Specimen de gramatică comparativă istorică a limbii române" (p. 609—735) cu capitolele: „O pagină din sintaxa româno-albaneză. Reduplicarea şi triplicarea articolului definit (p. 611—689). „Specimene paleografice" (p. 691—693), „Varianturile slavice şi italiene ale baladei Cucul şi turturica" (p. 694—702), „Variantul catalon al baladei Cucul şi turturica" (p. 703—705), „Migraţiunile postume ale sufletului după credinţa poporului român din Banat" (p. 706—716), „Descântecul Sfântului Iosif" (p. 717—720), „Călătoriele visului lui Tudor Vladimirescu" (p. 721—723), „Încă un cataclism românesc necunoscut" (p. 724—727), „Amărâta turturică în Italia" (p. 728—730), „Addenda et corrigenda" (p. 734—735). Volumul se încheie cu un „Indice bibliografic" (p. 739—746), un „Indice metodic" (p. 747—766) şi „Erata" (p. 767).

Volumul III are următoarea structură: O „Prefaţă" (p. VII—XVI), o introducere intitulată „Ştiinţa limbei" (p. 3—4) şi două capitole: I „Conspectul ştiinţelor filologice" cu 10 paragrafe (p. 5—22) şi II „Linguistica în genere" cu 12 paragrafe (p. 23—160).

Volumul „Suplement la tomul I" are următoarea structură: I „Conspect (Conspectul controverselor): Schuchardt-Barit-Gaster-Cihac-Indicele problemelor revăzute" (p. a-u); II. Textul lucrării lui Hugo Schuchardt, B. P. Hasdeu's „Altrumänische Texte und Glossen" în limba germană (p. III—XLIV); III. „Cuvente den bătrâni" de dl. B. P. Hasdeu, Raportul domnului George Baritz citit în Academia Română, în numele comisiunii însărcinate a defige pentru premiul Năsturel, cea mai bună carte eşită în limba română în cursul anului 1878 (p. XLV—LIII); IV. Textul recenziei semnate de dr. M. Gaster (publicată în „Zeitschrift für romanische Philologie"

100. N. Iorga, Oameni care au fost, Bucureşti, Alcalay et Co., f. d.p. 14.
101. Document nr. 65.
102. Document nr. 29 şi 31.
103. Document nr. 113.
104. Document nr. 176.

105. Document nr. 57.
106. Document nr. 25.
107. Idem.
108. Document nr. 66.
109. Document nr. 84.
110. Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S., dosar 749, 1899, f. 49.
111. Arh. St. Bucureşti, fond cit., dosar 610, 1881, f. 10.
112. Document nr. 164.
113. Document nr. 120
114. Document nr. 115.
115. Document nr. 169 v. fond DGAS, dosar 611, 1881.
116. Document nr. 112.
117. Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S., dosar 610, 1881, f. 10.
118. Ibidem dosar 594, 1879, f. 3.
119. Ibidem f. 4.
120. Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S., dosar 668, 1887, f. 1, şi Document nr. 127.
121. Document nr. 93.
122. Document nr. 111, v. şi Lidia Brânceanu, Haşdeu şi Eminescu, în „Revista Academica" an I, nr. 8, 1991, p. 19.
123. Ungureanu Gh. Preţuirea arhivelor de către Mihai Eminescu, Ion Creangă, în „Revista Arhivelor" nr. 1, 1958, p. 276.
124. D. Vatamaniuc, Eminescu şi Arhivele din „Revista Arhivelor". an LXVI, nr. 2, 1989. p. 207—212.
125. v. 125 de ani de activitate (1831—1956). Bucureşti, 1957., p. 66—67. (Direcţia Generală a Arhivelor Statului).
126. Document nr. 138.
127. Document nr. 141.
128. Ibidem.
129. Arh. St. Bucureşti, dosar 600, fond D.G.A.S., 1880, f. 58—59.
130. Aurelian Sacerdoţeanu, Proiecte pentru Palatul Arhivelor Statului, Bucureşti, Tip Cartea Românească, 1940; v. şi Virgiliu Z. Teodorescu, Ansamblul monumental istoric şi de arhitectură Mihai-Vodă, în „Revista arhivelor." an LXVII, vol. XLV, nr. 1, 1990, p 3—12.
131. Document nr. 195.
132. M. Regleanu, op. cit., p. 196.
133. Arh. St. Bucureşti, fond B. P. Haşdeu, vol. IX, doc. 347.

LISTA DOCUMENTELOR

1. *1876 aprilie 8/20, București.* Decret de acordare a medaliei Bene Merenti lui B. P. Hașdeu și altor personalități științifice și culturale pentru operele lor literare și istorice.

2. *1876 mai 15/27, București.* G. Chițu, ministrul cultelor și instrucțiunii publice îi face cunoscută lui B. P. Hașdeu numirea în funcția de director general al Arhivelor.

3. *1876 mai 18/30, București.* B. P. Hașdeu se adresează Ministerului Cultelor și Instrucțiunii Publice, arătând că printre măsurile luate imediat după instalarea sa ca director a fost aceea de îmbogățire a bibliotecii arhivelor; pentru acest motiv cere eliberarea unui mandat de bani în vederea cumpărării de cărți din străinătate.

4. *1876 mai 19/31, București.* Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice comunică lui B. P. Hașdeu că nu se poate completa garda militară pentru paza localului arhivelor.

5. *1876 mai 22/iunie 3, București.* Ministrul cultelor și instrucțiunii publice înaintează Arhivelor Statului manuscrisul lui Zilot Românul pentru ca B. P. Hașdeu să-și spună părerea asupra importanței lui: rezoluția lui B. P. Hașdeu.

6. *1876 mai 28/iunie 9, București.* Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice îi comunică lui B. P. Hașdeu că prin Decretul nr. 941 s-a stabilit să nu se mai desființeze Arhiva din Iași; îi solicită ca din banii de 3000 lei pentru strămutare, să calculeze necesarul arhivei.

7. *1876 mai 31/iunie 12, București.* B. P. Hașdeu se adresează ministrului instrucțiunii publice, G. Chitu cerând sprijin în organizarea unei echipe de pompieri pe lângă arhive „unde se conservă atâtea tezaure".

8. *1876 mai 31/iunie 12, București.* B. P. Hașdeu trimite un anunț la Monitorul Oficial pentru a face cunoscut concursul ce se va ține în vederea ocupării unui post de copist.

9. *1876 iunie 2/14, București.* Ministrul cultelor și instrucțiunii publice, G. Chițu, comunică lui B. P. Hașdeu că a dispus să se cumpere manuscrisul lui Zilot Românul pe care îl va trimite împreună cu un hatișerif: rezoluția lui B. P. Hașdeu.

10. *1876 iunie 9/21, Iaşi.* Arhivele din Iaşi solicită directorului general B. P. Haşdeu să stabilească dacă se pot da copii legalizate de pe documente referitoare la interese particulare: rezoluţia lui B. P. Haşdeu.

11. *1876 iunie 10/22, Bucureşti.* B. P. Haşdeu face cunoscut Ministerului Cultelor şi Instrucţiunii Publice măsurile necesare a fi luate pentru „a asigura preţioasele documente şi colecţiuni istorice conservate în Arhivele Statului".

12. *1876 iunie 17/29, Bucureşti.* D. Peşacov şeful Secţiunii Bunurilor publice din Arhivele Statului în cadrul măsurilor de reorganizare luate de B. P. Haşdeu, predă Secţiunii istorice şi de stat, pe bază de proces-verbal o serie de documente ce revin acestei secţii; rezoluţia şefului Secţiunii istorice.

13. *1876 iulie 14/26, Bucureşti.* G. Chiţu, ministrul cultelor şi instrucţiunii publice solicită Consiliului de Miniştri autorizaţia de a propune Corpurilor Legiuitoare un proiect de lege pentru inamovibilitatea directorilor de biblioteci, muzee şi Arhiva Statului; enumeră motivele.

14. *1876 iulie 16/28, Bucureşti.* D. Peşacov, şeful Secţiei istorice şi de stat a Arhivelor, raportează directorului B. P. Haşdeu asupra necesităţii ca din lemnul de stejar luat de la diferite mănăstiri din capitală, să se facă mobilierul necesar: rezoluţia lui B. P. Haşdeu de a fi informat ministrul de resort.

15. *1876 august 4/16, Bucureşti.* Oficiul Central de Statistică din cadrul Ministerului de Interne înaintează lui B. P. Haşdeu lucrarea „Mişcarea populaţiunii în România pe anul 1873 pentru biblioteca Arhivelor; rezoluţia lui B. P. Haşdeu.

16. *1876 august 5/17, Bucureşti.* B. P. Haşdeu solicită ministerului de resort un concediu şi o sumă de bani pentru a face cercetări ştiinţifice în Ungaria şi la Lemberg: rezoluţia ministrului.

17. *1876 august 10/22, Bucureşti.* B. P. Haşdeu înaintează bibliotecii Ministerului Lucrărilor Publice câteva exemplare din publicaţiile Arhivelor.

18. *1876 august 3/15, Bucureşti.* Inventarul documentelor folosite pentru studierea paleografiei, în cadrul Arhivelor Statului.

19. *1876 septembrie 10/22, Bucureşti.* B. P. Haşdeu înaintează Ministerului Cultelor şi Instrucţiunii Publice o dare de seamă cu privire la rezultatele cercetărilor sale ştiinţifice peste hotare.

20. *1876 septembrie 16/28, Bucureşti.* B. P. Haşdeu înaintează preşedintelui Academiei de Ştiinţe din Cracovia, publicaţiile Arhivelor din România, exprimându-şi dorinţa de a se face un schimb cu publicaţiile Academiei din Cracovia.

21. *1876 septembrie 16/28, Bucureşti.* B. P. Haşdeu mulţumeşte lui A. Dygasinki din Cracovia pentru verificarea documentelor referitoare la Istoria României: îi trimite câteva din publicaţiile arhivelor din România.

22. *1876 septembrie 17/29, Bucureşti:* B. P. Haşdeu înaintează Societăţii de Istorie şi Arheologie din Moscova, publicaţiile Arhivelor din România, exprimându-şi dorinţa de a face un schimb cu publicaţiile scoase de societatea respectivă.

23. *1876 septembrie 20/2 octombrie, București.* B. P. Hașdeu îi cere lui Gh. Tăutu să solicite prefectului județului Iași un copist și un servitor pentru ordonarea documentelor din arhivă; de asemenea suma de bani necesară cheltuielilor materiale.

24. *1876 octombrie 15/27, București.* Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice îi face cunoscut lui B. P. Hașdeu că i s-a eliberat suma de 1500 lei rămânând ca pentru rest să se decidă în viitorul buget; rezoluția lui B. P. Hașdeu.

25. *1876 octombrie 25/noiembrie 7, București,* B. P. Hașdeu se adresează ministrului cultelor și instrucțiunii publice, G. Chițu, mulțumindu-i că l-a sprijinit în conservarea documentelor, cumpărarea de manuscrise și efectuarea unor excursii în străinătate: solicită, dat fiind misiunea științifică a arhivelor, sprijin în a introduce stabilitatea specialiștilor acestei instituții; rezoluția lui G. Chițu.

26. *1876 noiembrie 17/29, București.* B. P. Hașdeu roagă redacțiile ziarelor „Românul", „Telegraful", „Timpul" și „Uniunea Democratică" să facă cunoscut faptul că de la 1 ianuarie 1877 se va deschide la Arhivele Statului o sală de studiu unde vor putea fi consultate documentele.

27. *1876 noiembrie 17/29, București.* Anunțul dat în ziarele vremii de B. P. Hașdeu, referitor la deschiderea unei săli de studiu în cadrul Arhivelor Statului.

28. *1876 decembrie 11/23, București.* Șeful Secțiunii istorice și de stat din D.G.A.S. comunică directorului general B. P. Hașdeu vechimea în muncă a arhiviștilor; rezoluția lui B. P. Hașdeu.

29. *1877 ianuarie 5/17, București.* Ministerul Afacerilor Străine cere lui B. P. Hașdeu, director general al Arhivelor, informații asupra publicațiilor și documentelor din arhive și modul de organizare al acestora pentru a fi înmânate Direcției Arhivelor Statului din Veneția; rezoluția lui B. P. Hașdeu.

30. *1877 ianuarie 6/18, București.* Contul cărților cumpărate de B. P. Hașdeu la Florența, pentru biblioteca Arhivelor, înaintat ministerului de resort.

31. *1877 ianuarie 17/29, București.* B. P. Hașdeu se adresează Ministerului de Externe, arătând că pe lângă informațiile privind arhivele din România, trimite Direcției Arhivelor din Veneția și publicațiile apărute pe bază de documente: solicită ministerului cartoane pentru conservarea documentelor.

32. *1877 februarie 1/13, București.* B. P. Hașdeu se adresează Ministerului Cultelor și Instrucțiunii Publice arătând că arhivele „acest depozit de tezaure istorice și de garanții juridice pentru averea statului", se află fără nici o supraveghere; cere paza localului.

33. *1877 martie 12/24, București.* Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice înaintează Arhivelor Statului bugetul votat de adunare.

34. *1877 martie 22/aprilie 3, București.* B. P. Hașdeu solicită Ministerului Cultelor și Instrucțiunii Publice o sumă de bani necesară cumpărării de cărți pentru biblioteca arhivelor.

35. *1877 martie 24/aprilie 5, Bucureşti.* B. P. Haşdeu propune ca şef al Filialei Arhivelor Statului din Iaşi pe G. Tăutu: cere confirmarea ministrului de resort.

36. *1877 aprilie 6/18, Bucureşti.* Petre Ispirescu arată preţul cu care se pot tipări publicaţiunile Arhivelor Statului în „Tipografia Laboratorilor Români".

37. *1877 aprilie 9/21, Bucureşti.* B. P. Haşdeu se adresează ministrului instrucţiunii publice G. Chiţu, arătându-i măsurile luate pentru ca publicaţiile Arhivelor Statului să prezinte garanţia autenticităţii,; rezoluţia ministrului G. Chiţu.

38. *1877 mai 6/18, Bucureşti.* B. P. Haşdeu solicită ministerului de resort să-i înainteze documentele împrumutate de la Arhivele Statului pentru rezolvarea unor probleme.

39. *1877 mai/24 iunie, 5 Bucureşti.* B. P. Haşdeu se adresează Ministerului Cultelor şi Instrucţiunii Publice arătând starea proastă a localului Arhivelor; rezoluţia ministrului.

40. *1877 iunie 23/iulie 7, Bucureşti.* B. P. Haşdeu se adresează comandantului Gărzii civile pentru mărirea numărului celor ce au ca sarcină paza localului Arhivelor Statului; rezoluţia lui B. P. Haşdeu.

41. *1877 iunie 11/23, Bucureşti.* B. P. Haşdeu înaintează comandamentului de resort Regulamentul pentru Garda militară, întocmit pentru cei care păzeau Arhivele Statului.

42. *1877 august 11/23, Bucureşti.* Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii Publice, se adresează lui B. P. Haşdeu în calitatea sa de profesor la Universitatea din Bucureşti, solicitându-i alcătuirea unui chestionar juridic şi lingvistico-mitologic necesar culegerii şi descrierii moravurilor şi datinilor locuitorilor din toate părţile locuite de români; este amintit aportul lui Al. Odobescu în domeniul arheologiei: i se trimite pentru osteneala depusă suma de 600 lei.

43. *1877 august 26/septembrie 7, Bucureşti.* Ordinul dat de B. P. Haşdeu către Arhivele Statului din Iaşi pentru a i se trimite documentele ce privesc „literatura, paleografia şi istoria ţării."

44. *1877 septembrie 13/25, Bucureşti.* B. P. Haşdeu înaintează ministrului cultelor şi instrucţiunii publice un chestionar juridic lingvistic solicitând să se acorde drept premiu elevilor, publicaţiile ministerului şi ale arhivelor Statului: Anuarul şi Arhiva Istorică etc.; 100 exemplare să fie trimise savanţilor şi specialiştilor din străinătate: tipografia să-i trimită toate caracterele şi împreună să stabilească formatul; rezoluţia ministrului G. Chiţu.

45. *1877 octombrie 7/19, Bucureşti.* B. P. Haşdeu solicită ministrului culturii şi instrucţiunii publice acordarea restului de bani necesari pentru terminarea publicaţiei Arhivelor Statului; înaintează o parte din volumul început care speră că va fi recunoscut drept cea mai importantă lucrare; rezoluţia ministrului.

46. *1877 octombrie 11/23, Bucureşti.* B. P. Haşdeu face cunoscut ministrului cultelor şi instrucţiunii publice numirea, la biblioteca arhivelor a lui Paul Georgescu, translator de limba greacă.

47. *1877 noiembrie 5/17, București*. Societatea Academică Română cere lui B. P. Hașdeu, directorul Arhivelor Statului revista „Arhiva Istorică" fiind necesară pentru biblioteca societății; rezoluția lui B. P. Hașdeu.

48. *1877 decembrie 10/22, București*. Anunțul dat de B. P. Hașdeu în diferite publicații ale vremii, referitor la apariția lucrării istorico-filologice „Cuvente den bătrâni".

49. *1878 ianuarie 30/februarie 11, București*. Lista cheltuielilor de cancelarie efectuate de Arhivele Statului pentru care B. P. Hașdeu trebuia să prezinte ministerului de resort piesele justificative.

50. *1878 februarie 3/15, București*. B. P. Hașdeu intervine la Ministerul Instrucțiunii Publice solicitând luarea unor măsuri de pază care să asigure cu eficiență tezaurul documentar al țării. Amintește de pericolul pe care-l reprezintă galeriile subsolului și prezența altor instituții în acest local al Arhivelor.

51. *1878 februarie 13/25, București*. Adresa lui B. P. Hașdeu către Gh. Tăutu, șeful Arhivelor ieșene în legătură cu documentele relative la istoria națională pe care le oprește pentru studiu.

52. *1878 mai 5/17, București*. Biblioteca Centrală îi solicită lui B. P. Hașdeu câteva exemplare din publicațiile Arhivelor Statului.

53. *1878 mai 10/22, București*. B. P. Hașdeu solicită ministerului de resort să-i acorde suma de bani necesară pentru inspectarea filialei arhivei din Iași.

54. *1878 mai 11/23, București*. B. P. Hașdeu solicită ministerului de resort învoire pentru a vedea documentele aflate la G. Sbierea.

55. *1878 iunie 7/19, București*. B. P. Hașdeu înaintează ministerului de resort piesa justificativă prin care s-a cheltuit o sumă de bani pentru fotografierea documentelor istorice.

56. *1878 august 26/septembrie 7, București*. Chitanță prin care i se dă lui B. P. Hașdeu delegat la Congresul Orientaliștilor din Florența, 9 exemplare din „Istoria Critică a Românilor" și 10 exemplare din „Cuvente den bătrâni".

57. *1878 noiembrie 14/26, București*. B. P. Hașdeu comunică Ministerului Cultelor și Instrucțiunii Publice situația personalului din arhive, cerând mărirea salariului acestora.

58. *1879 mai 4/16, București*. B. P. Hașdeu menționează Administrației Domeniului Statului câteva din regulile pe care le urmează Arhiva Statului care nu dă informații sau documente care să lezeze interesele statului.

59. *1879 mai 30/iunie 11, București*. B. P. Hașdeu informează Ministerul de Justiție care este uzanța în legalizarea actelor solicitate.

60. *1879 mai 30/iunie 11, București*. Contul librarului Socec către Arhivele Statului pentru vinderea unei cărți necesare bibliotecii.

61. *1879 iulie 28/august 9, Bucureşti.* B. P. Haşdeu solicită din nou Ministerului Cultelor şi Instrucţiunii Publice să-l sprijine în repararea localului Arhivelor Statului care pune în pericol buna conservare a actelor publice şi viaţa funcţionarilor.

62. *1879 iulie 12/24, Bucureşti.* B. P. Haşdeu face cunoscut Regimentului I Infanterie regulile de depunere a documentelor la Arhivele Statului.

63. *1879 august 17/29, Bucureşti.* Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii Publice îi solicită lui B. P. Haşdeu să-şi spună părerea asupra documentelor pe care lt. col. Papazoglu doreşte să le vândă Statului.

64. *1879 octombrie 27/noiembrie 8, Bucureşti.* Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii Publice îi face cunoscut lui B. P. Haşdeu, că Legaţiunea României din Constantinopol doreşte pentru biblioteca sa, revista „Arhiva istorică a României" şi colecţiunile de acte vechi publicate pentru a fi „focarul de lumină al Românismului" în acele părţi.

65. *1879 noiembrie 27/decembrie 9, Bucureşti.* B. P. Haşdeu se adresează Ministerului Cultelor şi Instrucţiunii Publice, referitor la strădania depusă pentru publicarea documentelor; sprijinul primit din partea lui G. Chiţu; aprecieri elogioase ale unor personalităţi culturale străine adresate publicaţiei „Limba română vorbită între anii 1550—1600"; greutăţile întâmpinate în publicarea documentelor; propune acordarea sumei de 6000 lei pentru publicaţiunile istorico-filologice, biblioteca şi colecţiunile Arhivelor.

66. *1878 noiembrie 27/decembrie 9. Bucureşti.* B. P. Haşdeu raportează Ministerului Cultelor şi Instrucţiunii Publice situaţia salarizării funcţionarilor din Arhive, şi numărul existent; solicită îmbunătăţiri pentru această instituţie „atât de importantă din punct de vedere al conservării averilor statului, al trecutului nostru politic, al istoriei noastre lingvistice, juridice, religioase."

67. *1880 ianuarie 12/24, Iaşi.* Th. Codrescu, autorul colecţiei de documente „Uricariul" oferă bibliotecii Direcţiei Generale o publicaţie personală; rezoluţia lui B. P. Haşdeu

68. *1880 martie 14/24, Bucureşti.* B. P. Haşdeu cere Ministerului Cultelor şi Instrucţiunii Publice să-i dea voie oficial să vadă manuscrisele din biblioteca episcopului Dionisie Buzău „importante pentru istoria limbii române"

69. *1880 mai 23/iunie 4, Bucureşti.* Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii Publice face cunoscut lui B. P. Haşdeu că direcţiunea bibliotecii Universităţii din Strasbourg solicită publicaţiile Arhivelor din România; rezoluţia lui B. P. Haşdeu.

70. *1880 mai 31/iunie 2, Bucureşti.* B. P. Haşdeu face cunoscut Ministerului Cultelor şi Instrucţiunii Publice rezultatul inspecţiei făcute la Sucursala Arhivelor din Iaşi, după incendierea Palatului Administrativ.

71. *1880 august 20/septembrie 1, Bucureşti.* Ministerul Justiţiei înaintează Direcţiei Generale a Arhivelor Statului documentele moştenite de la Procopie Filitis pentru a fi conservate.

72. *1880 noiembrie 3/15, Bucureşti.* B. P. Haşdeu se adresează ministerului de resort, cerând ca manuscrisele aflate în biblioteca episcopului Dionisie Buzău să fie depuse la D.G.A.S. ele interesând publicaţiunile istorico-filologice ale acestora; rezoluţia ministrului.

73. *1880 noiembrie 22/decembrie 4, Bucureşti.* B. P. Haşdeu, director general solicită Primăriei capitalei efectuarea unor lucrări în jurul edificiului arhivelor de la Mănăstirea Mihai Vodă care „ne reaminteşte faptele glorioase ale fondatorului său".

74. *1880.* Tabel cu funcţionarii Arhivelor Statului din Bucureşti, cu specificarea domiciliului.

75. *1881 februarie 24/martie 8, Bucureşti.* Declaraţia dată de B. P. Haşdeu privind cumpărarea pentru biblioteca Arhivelor a unui manuscris.

76. *1881 aprilie 29/mai 11, Bucureşti.* B. P. Haşdeu solicită Ministerului Cultelor şi Instrucţiunii Publice suma de 4000 lei pentru reorganizarea Arhivei din Iaşi şi satisfacerea cererilor autorităţilor şi ale particularilor; închirierea de noi depozite, realizarea de dulapuri pentru conservarea documentelor.

77. *1881 iulie 14/26, Bucureşti.* Ministrul cultelor şi instrucţiunii publice face cunoscu lui B. P. Haşdeu, hotărârea de a se prezenta în sesiunea Camerei un plan de construcţie a unui palat al Arhivelor, cu o anexă pentru muzeu şi bibliotecă; rezoluţia lui B. P. Haşdeu.

78. *1881 octombrie 2/4, Bucureşti.* Ion Bianu certifică faptul că a primit de la Direcţia Arhivelor Statului o sumă de bani pentru corecturile făcute la publicaţiile istorico-filologice.

79. *1882 ianuarie 12/24, Bucureşti.* Gr. G. Tocilescu roagă pe B. P. Haşdeu director general al Arhivelor să-i faciliteze lui A. Catargiu studierea unor documente; rezoluţia lui B. P. Haşdeu.

80. *1882 ianuarie 25/februarie 6, Bucureşti,* Gr. G. Tocilescu îi solicită lui B. P. Haşdeu documente ale „desfiinţatului minister al Moldovei" rezoluţia lui B. P. Haşdeu.

81. *1882 februarie 5/17, Bucureşti.* Secretarul Preşedinţiei Consiliului de Miniştri, solicită lui B. P. Haşdeu ca documentele scrise în limbi străine să se traducă de specialiştii din Arhivele Statului.

82. *1882 februarie 5/17, Bucureşti.* Lista documentelor cerute de Ministerul de Externe de la Arhivele Statului pentru discutarea problemei mănăstirilor închinate.

83. *1882 februarie 5/17, Bucureşti.* Gr. G. Tocilescu din partea Ministerului Cultelor şi Instrucţiunii Publice face cunoscut lui B. P. Haşdeu necesitatea preluării documentelor de la Ministerul de Război; rezoluţia lui B. P. Haşdeu.

84. *1882 martie 12/24, Bucureşti.* B. P. Haşdeu înaintează contul cheltuielilor Direcţiei Generale.

85. *1882 aprilie 5/17, Bucureşti.* B. P. Haşdeu face cunoscut Administraţiei Domeniului că Arhivele Statului nu au personalul necesar pentru copierea actelor şi nici datoria s-o facă; în schimb va legaliza actele.

86. *1882 aprilie 28/mai 11, Iaşi.* Gh. Tăutu, şeful Sucursalei Arhivei Statului din Iaşi raportează lui B. P. Haşdeu asupra mutării arhivei în Palatul Administrativ; rezoluţia lui B. P. Haşdeu.

87. *1882 mai 7/19, Craiova.* B. P. Haşdeu semnează procesul-verbal de primirea steagului lui Tudor Vladimirescu.

88. *1882 iunie 17/29, Bucureşti.* B. P. Haşdeu înaintează Ministerului Cultelor şi Instrucţiunii Publice contul justificativ al sumei de 750 lei dat Tipografiei Academiei Române pentru publicaţiile arhivelor.

89. *1882 iunie 18/30, Bucureşti.* B. P. Haşdeu solicită ministerului de resort un concediu pentru a pleca în străinătate. Informează asupra importanţei arhivei din Genova pentru istoria naţională.

90. *1882 iunie 25/iulie 7, Bucureşti.* Gr. G. Tocilescu îi face cunoscut lui B. P. Haşdeu că i s-a aprobat plecarea pentru cercetări ştiinţifice la Genova — Italia prilej cu care va reprezenta şi la Paris, guvernul român la dezvelirea statuii lui J. Michelet; rezoluţia lui B. P. Haşdeu.

91. *1882 septembrie 7/19, Bucureşti.* B. P. Haşdeu raportează Ministerului Cultelor şi Instrucţiunii Publice despre incidentul produs în arhive în perioada absenţei sale; nu este de acord cu propunerile Administraţiei Domeniilor Statului care ar duce la desfiinţarea Arhivelor Statului.

92. *1882 septembrie 29/octombrie 11, Bucureşti.* B. P. Haşdeu solicită ministerului de resort suma de bani necesară pentru inspectarea arhivei din Iaşi şi pentru rezolvarea lucrărilor ce sunt necesare a fi făcute.

93. *1882 octombrie 13/25, Bucureşti.* Comisia instituită de minister hotărăşte ca Palatul Arhivelor Statului să se construiască la mănăstirea Mihai-Vodă.

94. *1882 noiembrie 4/16, Bucureşti.* Raportul lui B. P. Haşdeu directorul Arhivelor Statului, adresat Ministerului Cultelor şi Instrucţiunii Publice privind situaţia Sucursalei Arhivelor din Iaşi: cere să fie sprijinit.

95. *1883 februarie 1/12, Bucureşti.* Administraţia Domeniilor şi Pădurilor Statului, solicită Direcţiei Generale a Arhivelor Statului, transcrierea unor documente vechi şi legalizarea copiilor fiindu-le necesare în cadrul unui proces; inventarul documentelor trimise; rezoluţia lui D. Peşacov.

96. *1883 februarie 5/17, Bucureşti.* B. P. Haşdeu solicită ministerului de resort achiziţionarea unei reviste de specialitate apărută la München în care se prezintă modul în care trebuia să arate un edificiu al Arhivelor.

97. *1883 februarie 23/martie 7, Bucureşti.* C. D. Mumuianu, arhivist comunică directorului B. P. Haşdeu, starea în care se afla arhiva Sucursalei din Iaşi; mutarea în Palatul administrativ; starea mobilierului; îmbunătăţirile ce reclamă arhiva.

98. *1883 martie 26/aprilie 7, Bucureşti.* B. P. Haşdeu se adresează Ministerului Cultelor şi Instrucţiunii Publice, cerând în continuare eliberarea unei sume pentru comandarea lăzilor necesare depunerii documentelor istorice.

99. *1883 iunie 23/iulie 5, Bucureşti.* B. P. Haşdeu înaintează Ministerului Cultelor şi Instrucţiunii Publice documentele necesare comisiei pentru reglementarea hotarelor ţării cu Austro-Ungaria.

100. *1883 august 22/septembrie 3, București*. Secretarul Ministerului Afacerilor Străine solicită lui B. P. Hașdeu transcrierea, traducerea și legalizarea unui document; rezoluția lui Peșacov.

101. *1883 septembrie 29/octombrie 11, București*. B. P. Hașdeu expediază Bibliotecii din Copenhaga publicațiile Arhivelor Statului rugându-i să-i împrumute un dicționar necesar bibliotecii Arhivelor.

102. *1883 noiembrie 23/decembrie 5, București*. Gr. G. Tocilescu cere informații referitoare la suma de care este nevoie la Sucursala Arhivelor din Iași pentru construirea unor rafturi pentru depozitarea arhivei; rezoluția lui B. P. Hașdeu.

103. *1883 decembrie 22/1884 ianuarie 3, București*. B. P. Hașdeu menționează Ministerului de Finanțe că arhiva din Iași urmează instrucțiunile Direcției Generale a Arhivelor Statului din București.

104. *1883, București*. Copia chitanței de cumpărare a unei biblioteci de stejar pentru arhive.

105. *1883*, București. Copia chitanței prin care B. P. Hașdeu arată că a plătit 110 lei pentru Cazania mitropolitului Varlaam din 1643.

106. *1884 ianuarie 23/februarie 4, București*. B. P. Hașdeu se adresează din nou Ministerului Cultelor și Instucțiunii Publice arătând că nedispunând de sumele necesare confecționării rafturilor în vederea depozitării de arhive va fi în imposibilitatea de a mai primi și de a ordona arhive.

107. *1884 martie 3/15, București*. B. P. Hașdeu solicită Ministerului de Externe modele de cartoane în vederea conservării documentelor.

108. *1884 martie 26/aprilie 7, București*. B. P. Hașdeu face cunoscut ministerului de resort că a adus la Arhivele Statului două lăzi de fier pentru conservarea documentelor; solicită în continuare o sumă de bani.

109. *1884 aprilie 23/mai 4, București*. Ministerul Justiției solicită lui B. P. Hașdeu copii ale unor documente necesare în justiție; rezoluția lui B. P. Hașdeu.

110. *1884 iulie 5/17, București*. B. P. Hașdeu comunică Arhivei din Iași că poate primi arhiva veche a Ministerului de Finanțe din Moldova, respectând regulile stabilite pentru depuneri de dosare.

111. *1884 iulie 13/25, București*. B. P. Hașdeu prezintă ministerului de resort situația Arhivei din Iași, conform raportului prezentat de C. D. Mumuianu.

112. *1884 septembrie 17/25, București*. Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice îi cere lui B. P. Hașdeu să facă propuneri pentru înlocuirea șefului Arhivei din Iași; B. P. Hașdeu în rezoluția dată îl propune pe Mihai Eminescu.

113. *1884 noiembrie 26/decembrie 8, Bologna*. Direcția Arhivelor din Bologna, Italia, solicită Direcției Generale a Arhivelor Statului publicațiile editate.

114. *1885 martie 19/31.* B. P. Haşdeu trimite Direcţiei Arhivelor din Bologna regulamentul de funcţionare al Arhivelor din România.

115. *1885 iulie 1/13, Bucureşti.* B. P. Haşdeu insistă din nou, pe lîngă Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii Publice, să fie sprijinită Arhiva din Iaşi pentru ordonarea dosarelor în scopul de a rezolva cererile administraţiei de stat şi ale particularilor.

116. *1885 septembrie 4/26, Bucureşti.* B. P. Haşdeu recomandă în funcţia de şef al Arhivei din Iaşi pe dl Roiu care timp de 18 ani şi-a îndeplinit sarcinile cu „inteligenţă, exactitate şi onestitate".

117. *1885 septembrie 10/22, Iaşi.* C. D. Mumuianu înaintează Direcţiei Generale a Arhivelor Statului copia raportului trimis ministerului de resort pentru formarea unei colecţii de publicaţii ale Arhivelor, în vederea constituirii unei biblioteci la Iaşi.

118. *1885 septembrie 10/22, Bucureşti.* B. P. Haşdeu prezintă ministerului de resort, îmbunătăţirile ce sunt necesare a fi făcute în cadrul Arhivelor Statului, salarizarea directorilor şi a funcţionarilor.

119. *1885 septembrie 26/octombrie 9, Bucureşti.* B. P. Haşdeu prezintă ministerului de resort contul întrebuinţării sumei de 1500 lei pentru cărţile Arhivelor.

120. *1885 octombrie 3/15.* B. P. Haşdeu pune la dispoziţia Academiei Române şase publicaţii ale Arhivelor Statului.

121. *1885 octombrie 4/16, Bucureşti.* Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii Publice confirmă lui B. P. Haşdeu — numirile în posturile de ajutor al şefului Arhivei din Iaşi şi al unui copist.

122. *1886 februarie 26/martie 9, Bucureşti.* Donaţia făcută de senatorul Brătăşianu, Direcţiei Generale a Arhivelor Statului; inventarul documentelor predate.

123. *1886 aprilie 22/mai 4, Iaşi.* N. Roiu, şeful Arhivei din Iaşi, înaintează Direcţiei Generale a Arhivelor lista documentelor şi broşurilor donate de Theodor Codrescu.

124. *1886 iulie 5/17, Bucureşti.* B. P. Haşdeu comunică Ministerului Cultelor şi Instrucţiunii Publice măsurile organizatorice necesare a fi luate în cadrul Sucursalei Arhivelor din Iaşi.

125. *1886 iulie 14/26, Bucureşti.* B. P. Haşdeu înaintează ministerului de resort cinci mandate de justificare a cărţilor cumpărate pentru biblioteca Arhivelor Statului.

126. *1886 august 30/septembrie 12, Bucureşti.* B. P. Haşdeu solicită ministerului de resort să-i aprobe suma de 3000 lei pentru publicaţiile Arhivelor.

127. *1886 septembrie 19/31, Bucureşti.* Ministerul Justiţiei trimite Arhivelor Statului spre a păstra sigiliile Tribunalelor judecătoreşti din Constanţa, Mangalia, Silistra Nouă, Medgidia, Sulina, schimbate în urma unei noi organizări judecătoreşti.

128. *1887 ianuarie 2/14.* Cererea adresată lui B. P. Haşdeu de un subaltern care mulţumindu-i pentru modul în care l-a tratat îi solicită să-i primească demisia, găsindu-şi un post în magistratură.

129. *1887 ianuarie 24/februarie 5.* Spiru Haret, ministrul Cultelor şi al Instrucţiunii Publice îi face cunoscut lui B. P. Haşdeu înaintările în posturi făcute în cadrul Arhivelor Statului.

130. *1887 februarie 3/15.* B. P. Haşdeu solicită lemne de foc la ministerul de resort, pentru încălzirea localului Arhivelor.

131. *1887 aprilie 15/27, Bucureşti.* Ministerul Cultelor şi al Instrucţiunii Publice insistă pe lângă B. P. Haşdeu să-l sprijine pe şeful arhivei din Ministerul de Externe în cercetările sale: rezoluţia lui B. P. Haşdeu.

132. *1887 iunie 2/14, Bucureşti.* Ministerul Afacerilor Străine solicită lui B. P. Haşdeu în calitate de director al Arhivelor Statului documentele necesare alcătuirii unui anuar al Secretariatului de Stat al României.

133. *1887 septembrie 30/octombrie 12, Bucureşti.* B. P. Haşdeu se adresează Ministerului Cultelor şi Instrucţiunii Publice arătând greutăţile întâmpinate pentru găsirea unui local adecvat Arhivei din Iaşi.

134. *1888 ianuarie 1/13, Bucureşti.* B. P. Haşdeu solicită ministrului cultelor şi instrucţiunii publice un concediu pentru a pleca la Viena unde se afla fiica sa bolnavă: rezoluţia ministrului.

135. *1888 mai 25/iunie 6, Bucureşti.* B. P. Haşdeu arată ministrului cultelor şi instrucţiunii publice că este în imposibilitatea de a primi arhiva Înaltei Curţi de Conturi din lipsa spaţiului.

136. *1888 iunie 1/13, Bucureşti.* B. P. Haşdeu solicită ministerului de resort un concediu pentru a se deplasa la Viena unde fiica sa Iulia se afla grav bolnavă.

137. *1888 mai 27/iunie 8, Bucureşti.* B. P. Haşdeu solicită Ministerului Cultelor şi Instrucţiunii Publice să i se elibereze suma de 4000 lei prevăzuţi în buget ca ajutor pentru elaborarea lucrării „Etymologicum Magnum Romaniae".

138. *1888 august 2/14, Bucureşti.* Ministrul de Externe înaintează Ministerului Cultelor şi Instrucţiunii Publice cererea Legaţiei Regale a Serbiei în România cu privire la cunoaşterea modului de organizare a Arhivelor.

139. *1888 iulie 22/august 3, Bucureşti.* Dragomir Rayovitch, trimis extraordinar şi ministru plenipotenţiar al regelui Serbiei la Bucureşti, solicită informaţii privind organizarea Arhivelor din România.

140. *1888 august 12/24, Bucureşti.* Referatul întocmit de Titu Maiorescu, ministrul cultelor şi al instrucţiunii publice privind necesitatea încuviinţării unei sume de bani pentru participarea lui B. P. Haşdeu la congresul Orientaliştilor de la Stockolm: se menţionează că România a fost reprezentată la Congresul de la Viena de „eruditul nostru profesor dl. B. P. Haşdeu".

141. *1888 august 25/septembrie 6.* Decret dat de Carol I, de înaintare în grad a arhiviştilor cu vechime de la Direcţia Generală a Arhivelor Statului, ca urmare a propunerii făcută de B. P. Haşdeu şi susţinută de Titu Maiorescu.

142. *1888 august 31/septembrie 12, București.* B. P. Hașdeu se adresează ministrului cultelor și instrucțiunii publice, arătându-i că începând de la anul 1862, toți directorii generali ai Arhivelor — George Bengescu, Cezar Bolliac, C. D. Aricescu, Gr. N. Nanu au solicitat Guvernului un edificiu pentru acest „depozit de tezaure ale istoriei naționale" problema rămânând fără rezolvare.

143. *1888 septembrie 10/22.* C. D. Mumuianu, șeful Secției Bunurilor Istorice conform rezoluției lui B. P. Hașdeu, înaintează Secțiunii istorice documentele solicitate de profesorul Crețu pentru studiu.

144. *1889 ianuarie 5/17.* B. P. Hașdeu se adresează Direcției Generale a Arhivelor Republicii Franceze, solicitând Decretul de organizare al acestuia.

145. *1889 martie 31/aprilie 12, București.* B. P. Hașdeu se adresează Ministerului Agriculturii, Industriei, Comerțului și Domeniilor, arătând că este necesar ca documentele scoase din Arhiva Statului și trimise spre documentare, să fie înapoiate în ordinea în care le-au primit.

146. *1889 martie 30/aprilie 11, București.* Raportul Academiei Române care se adresează ministerului de resort pentru eliberarea unor copii legalizate de pe documente depuse de general C. Năsturel Herescu la Arhivele Statului spre păstrare.

147. *1889 martie 28/aprilie 9, București.* Raportul lui B. P. Hașdeu prin care face cunoscut ministerului de resort că decesul tipografului Petre Ispirescu l-a împiedicat să obțină actele justificative pentru cărțile cumpărate din străinătate, pentru bibliotecă; așteaptă sosirea conturilor.

148. *1889 aprilie 18/30, București.* B. P. Hașdeu solicită Ministerul Agriculturii, Industriei și Comerțului să-l sprijine în descurcarea documentelor trimise și înapoiate Direcției Arhivelor într-o dezordine totală.

149. *1889 aprilie 20/mai 1, București.* B. P. Hașdeu solicită ministrului cultelor și instrucțiunii publice prelungirea concediului la catedra de filologie comparată de la Facultatea de Litere, cerut în urma decesului fiicei sale Iulia.

150. *1889 iulie 13/25, București.* B. P. Hașdeu intervine pe lângă ministerul de resort să ia măsuri pentru a se elibera cumpărătorilor de bunuri ale statului, numai copii legalizate de Arhivele Statului, păstrându-se originalele.

151. *1889 septembrie 11/23, București.* B. P. Hașdeu raportează Ministerului Cultelor și Instrucțiunii Publice cauzele de ordin personal care l-au împiedicat să trimită la timp actele justificative ale banilor cheltuiți pentru cumpărarea cărților; lista acestora.

152. *1889 octombrie 2/13, București.* Universitatea din București depune spre conservare la Arhivele Statului discursurile ținute cu prilejul aniversării a 25 de ani de la înființare.

153. *1889 octombrie 11/23, București.* C. D. Mumuianu, raportează directorului general al Arhivelor, B. P. Hașdeu, situația existentă la Sucursala Arhivei din Iași: rezoluția lui B. P. Hașdeu.

154. *1889 octombrie 13/25*. B. P. Haşdeu raportează Ministerului Cultelor şi Instrucţiunii Publice motivaţiile care l-au îndemnat să întocmească proiectul de buget al Arhivelor Statului pe exerciţiul 1890—1991: cere să fie sprijinit.

155. *1889 octombrie 13/25*. Proiectul de buget al Direcţiei generale a Arhivelor Statului.

156. *1889 decembrie 9/21, Bucureşti*. B. P. Haşdeu, solicită Ministerului Agriculturii şi Domeniilor să-l sprijine în realizarea cartoanelor necesare bunei conservări a documentelor.

157. *1889*. Copia adresei înaintată de B. P. Haşdeu Ministerului Agriculturii, Industriei, Comerţului şi Domeniilor cu referire la importanţa documentelor istorice.

158. *1890 martie 1/13, Bucureşti*. Gr. N. Mano cere permisiunea lui B. P. Haşdeu de a studia în arhive documente relative la familia lui Mihai Viteazul şi a Buzeştilor; rezoluţia lui B. P. Haşdeu.

159. *1890 martie 20/aprilie 1, Bucureşti*. Preşedinţia Consiliului de Miniştri solicită ministrului cultelor şi instrucţiunii publice să dispună ca Direcţia Arhivelor Statului să le pună la dispoziţie documentele referitoare la activitatea Adunărilor Legiuitoare.

160. *1890 martie 29/aprilie 10, Bucureşti*. B. P. Haşdeu solicită Ministerului Cultelor şi Instrucţiunii Publice mobilier pentru localul arhivelor.

161. *1890 mai 15/27, Bucureşti*. Ministerul de Interne solicită Ministerului Cultelor şi Instrucţiunii Publice să fie sprijinit prin Direcţia Arhivelor în studierea stemelor judeţelor şi comunelor din ţară.

162. *1890 octombrie 3/15, Bucureşti*. B. P. Haşdeu solicită Ministerului Cultelor şi Instrucţiunii Publice aprobarea avansării arhiviştilor conform Regulamentului Arhivelor.

163. *1890 octombrie 8/20*. Procesul-verbal prin care comisiunea instituită de Ministerul Instrucţiunii Publice constată situaţia de ruină a localului Arhivelor Statului.

164. *1890*. Directorului general al Arhivelor Statului i se solicită din partea unui particular traducerea unui document din limba elină şi legalizarea acestuia.

165. *1891 ianuarie, Bucureşti*. B. P. Haşdeu se adresează Ministerului Cultelor şi Instrucţiunii Publice arătând că boala şi pierderea fiicei sale l-au făcut să rătăcească piesele justificative prin care a achiziţionat o serie de publicaţii necesare bibliotecii arhivelor.

166. *1891 aprilie 29/mai 11, Bucureşti*. B. P. Haşdeu solicită Ministerului Cultelor şi Instrucţiunii Publice să acorde medalii personalului care şi-a îndeplinit serviciul conştiincios, cu ocazia împlinirii a 60 de ani de la înfiinţarea Arhivelor Statului,

167. *1891 iunie 1/13, Bucureşti*. B. P. Haşdeu solicită Ministerului Cultelor şi Instrucţiunii Publice suma de 1000 lei din cei 4000 cât i se cuveneau pentru elaborarea Dicţionarului.

168. *1891 iunie 28/iulie 10, Bucureşti.* B. P. Haşdeu face cunoscut ministrului de justiţie lipsa de supraveghere a localului arhivelor deşi „arhivele celorlalte state sunt tot aşa de bine păzite şi asigurate ca şi băncile financiare".

169. *1891 septembrie 2/14, Bucureşti.* B. P. Haşdeu comunică Ministerului Cultelor şi Instrucţiunii Publice ocuparea postului de translator de limba slavă.

17 . *1891 octombrie 22/noiembrie 3, Bucureşti.* Ministrul Finanţelor intervine pe lângă Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii Publice pentru a ordona Arhivelor să le primească documentele.

171. *1918 octombrie 28/noiembrie 8.* Raportul lui C. D. Mumuianu adresat lui B.P. Haşdeu referitor la starea în care se află documentele Arhivei din Iaşi: arată că funcţionarii, foarte conştiincioşi, doresc să plece din cauza salariului foarte mic.

172. *1892 martie 18/30, Bucureşti.* Adunarea Deputaţilor înaintează Direcţiei Genea Arhivelor Statului documentele care au servit la alcătuirea lucrării „Analele parlamentare din România".

173. *1892 martie 23/aprilie 6, Bucureşti.* B. P. Haşdeu arată Ministerului Cultelor şi Instrucţiunii Publice necesitatea ca Sucursala Arhivelor din Iaşi să se menţină în localul pus la dispoziţie până la construirea unui palat propriu: rezoluţia lui Spiru Haret.

174. *1892 aprilie 15/27.* B. P. Haşdeu înaintează ministerului de resort contul cartoanelor cumpărate pentru conservarea documentelor.

175. *1892 iunie 2/14.* Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii Publice se adresează lui B. P. Haşdeu, directorul Arhivelor Statului arătându-i că înainte de a se începe construirea unui nou local pentru arhive, să se efectueze un studiu asupra organizării depozitelor de documente şi acte precum şi sistemele adoptate de Arhivele din Elveţia; îi acordă lui Ed. Coni concediu şi suma de 500 de lei în acest scop.

176. *1892 iunie 30/iulie 12, Bucureşti.* B. P. Haşdeu arată ministrului cultelor şi instrucţiunii publice, greutăţile întâmpinate în depozitarea arhivelor.

177. *1892 iulie 25/august 6, Bucureşti.* B. P. Haşdeu cere Ministerului Cultelor şi Instrucţiunii Publice aprobare pentru plecarea unui specialist în conservarea documentelor la Arhivele din Veneţia; arată lipsa unei şcoli de paleografie şi arhivistică.

178. *1892 septembrie 10/22, Bucureşti.* Ministerul de resort arată lui B. P. Haşdeu că profesorii bulgari D. Agură şi Miletici doresc să viziteze Arhivele Statului.

179. *1892 septembrie 10/22, Bucureşti.* B. P. Haşdeu solicită Ministerului Cultelor şi Instrucţiunii Publice aprobarea pentru cumpărarea unui aparat de fotografiat, necesar copierii actelor istorice.

180. *1892 decembrie 8/20, Bucureşti.* B. P. Haşdeu înaintează ministerului de resort lista personalului din Arhivele Statului, cu menţionarea vechimii în serviciu.

181. *1892 decembrie 11/23, Bucureşti.* Rezoluţia lui B. P. Haşdeu pe cererea adresată de un student al Facultăţii de litere care dorea să consulte documente de la începutul secolului al XIX-lea.

182. *1893 februarie 20/martie 6, București.* Sucursala Arhivei Statului Iași cere directorului general B. P. Hașdeu să le comunice dacă au voie să transcrie, pentru autorități sau persoane particulare, actele vechi.

183. *1893 martie 1/13.* B. P. Hașdeu solicită ministrului cultelor și instrucțiunii publice acordarea unui concediu ca profesor la Facultatea de Litere din București pentru a termina lucrările urgente cu care Academia îl însărcinase: rezoluția ministrului Arion.

184. *1893 aprilie 1§/22, București.* Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice comunică lui B. P. Hașdeu bugetul arhivei pe 1893–1894.

185. *1893 octombrie 28/noiembrie 9.* Comisia pentru palatul Arhivelor Statului își dă avizul asupra planurilor prezentate de arhitectul Magni.

186. *1893 noiembrie 1§/22.* Avizul dat de arhitecții I. Mincu și Blanc asupra planului întocmit de I. Magni pentru palatul Arhivelor Statului.

187. *1894 iulie 9/21, București.* Al. Lahovari, ministrul afacerilor străine comunică ministrului instrucțiunii publice intervenția Legației Imperiale a Rusiei pentru a fi sprijinit un cercetător în studierea unor documente aflate la Arhivele Statului.

188. *1895 ianuarie 5/17, București.* B. P. Hașdeu înaintează ministerului de resort lămuririle necesare asupra Școlii de arte și meserii din Iași: promptitudinea răspunsului dovedește buna organizare existentă în Arhive.

189. *1895 iunie 7/19, București.* Legația imperială a Rusiei prin Ministerul Afacerilor Străine solicită lui B. P. Hașdeu să avizeze dacă copiile documentelor înaintate sunt conforme cu originalul și dacă respectă regula de transcriere a cancelariilor domnești care le-a emis.

190. *1895 septembrie 23/octombrie 5, București.* B. P. Hașdeu raportează ministrului de resort modul în care s-a inventariat o bibliotecă particulară.

191. *1895 august 7/19, București.* B. P. Hașdeu face cunoscut Judecătoriei din Vălenii de Munte câteva din reglementările de care Arhivele Statului trebuie să țină seama.

192. *1895 noiembrie 18/30, București.* B. P. Hașdeu solicită de la ministrul de resort informații asupra existenței unui schit din județul Dâmbovița pentru „cercetările noastre istorice și filologice".

193. *1896 martie 4/16, București.* B. P. Hașdeu donează Academiei Române în memoria fiicei sale, suma de 50.000 lei, pentru constituirea fondului „Iulia Hașdeu".

194. *1897 februarie 4/16, București.* B. P. Hașdeu intervine pe lângă ministerul de resort pentru înființarea titlului de inspector al Arhivei din Iași; pentru a nu se greva bugetul statului face propuneri în acest sens.

195. *1897 martie 29/aprilie 10, București.* B. P. Hașdeu raportează ministerului de resort, propunerile privind înaintarea în grad a arhiviștilor în urma ieșirii la pensie a lui Eduard Coni.

196. *1897 iunie 20/iulie 1, București*. Ministrul Cultelor și Instrucțiunii Publice, Spiru Haret, enumeră motivele pentru care nu se poate construi un Palat al Arhivelor.

197. *1899 noiembrie 27/decembrie 8, București*. B. P. Hașdeu solicită ministrului cultelor și instrucțiunii publice să dea dispoziții pentru ca să nu se mai dea particularilor documente spre cercetare decât după construirea unei noi clădiri a Arhivelor care să dispună și de o sală de lectură.

188. *1900 martie 15/27, București*. Dr. C. I. Istrati, ministrul cultelor și instrucțiunii publice autorizat de Consiliul de Miniștri, face cunoscut regelui, înaintarea la Adunarea Deputaților a proiectului de lege relativ la acordarea unei pensiuni viagere de 1500 lei lui B. P. Hașdeu.

189. *1900 martie 28/aprilie 9, București*. Legea prin care s-a acordat lui B. P. Hașdeu o pensie viageră de 1500 lei prin renunțarea recompensei la pensia ce i s-ar fi cuvenit pentru anii serviți în diferitele funcții ale statului.

200. *1900*· Expunerea de motive prin care se arată că deși eruditul istoric și filolog B. P. Hașdeu, profesor universitar și director general al Arhivelor Statului nu îndeplinește anii de serviciu ceruți de legea pensiilor, se va prezenta Corpurilor legiuitoare, proiectul de lege pentru aprobare.

1

Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii Publice
Registrul General
8/‹20› aprilie, 1876
Nr. 5280

Carol I

Prin graţia lui Dumnezeu şi Voinţa Naţională,

Domn al Românilor

La toţi de faţă şi viitori sănătate

Asupra raportului ministrului nostru secretar de stat în Departamentul Instrucţiunii Publice şi Cultelor nr. 2857, am decretat şi decretăm:

Art. I acordăm:

Prea Sfinţiei Sale Episcopului Melchisedec, pentru operele sale istorice medalia Bene Merenti, cls. I;

— D-lui A. Treb. Laurian, pentru operele sale istorice, medalia Bene Merenti, cls. I;

— D-lui D. Gusti, pentru merite literare, medalia Bene Merenti, cls. I;

— D-lui Cezar Bolliac, pentru lucrările sale literare şi arheologice, medalia Bene Merenti, cls. I;

— D-lui B. P. Hasdeu, pentru operele sale istorice şi literare medalia Bene Merenti, cls. I;

— D-lui Dr. At. Fătul, pentru distinse opere ştiinţifice, medalia Bene Merenti, cls. I;

— D-lui V. A. Urechia, pentru operele sale literare, istorice şi didactice, medalia Bene Merenti, cls. I;

— D-lui Th. Aman, pentru meritele sale artistice, medalia Bene Merenti, cls. I;

— D-lui G. Sion, pentru lucrările sale literare, medalia Bene Merenti, cls. I;

— D-lui M. Millo, pentru merite artistice, medalia Bene Merenti, cls. I;

— D-lui Gr. Ştefănescu, pentru lucrările sale ştiinţifice, medalia Bene Merenti, cls. I;

— D-lui col. Slăniceanu, pentru meritele sale științifice, medalia Bene Merenti, cls. I;

— D-lui G. Tătărescu, pentru merite artistice, medalia Bene Merenti, cls. II;

— D-lui M. Pascali, pentru meritele sale artistice, medalia Bene Merenti, cls. II;

— D-lui căpitan V. Buescu pentru invențiunea unui sistem de arme și merite științifice, medalia Bene Merenti, cls. II.

Art. II — Ministrul nostru, secretar de stat la Departamentul Instrucțiunii Publice și Cultelor este însărcinat cu executarea acestui Decret.

Dat în București, la 8 aprilie 1876
Carol I

Arh. St. București, fond Ministerul Instrucțiunii Publice, dosar 3253/1876, f. 20.

---

1. Conform Regulamentului medaliei „Bene Merenti" instituită la 1876 martie 7/19, aceasta se acorda drept încurajare și răsplată pentru meritele dobândite în domeniul artelor, științelor, industriei, agriculturii etc. Medalia avea două clase și se decerna pe viață atât pământenilor cât și străinilor care îndeplineau condițiile cerute. Medalia se acorda prin Decret Domnesc, în urma raportului miniștrilor respectivi și se publica în Monitorul Oficial. Medalia de cls. I se compunea dintr-o piesă de metal galben, cu un diametru de 30 mm. și o grosime de 2 1/2 mm., forma sa era rotundă; cea de clasa a II-a se compunea dintr-o piesă de metal alb având aceleași dimensiuni și formă; medalia de ambele clase purta pe o parte în relief efigia Domnitorului înconjurată de cuvintele „Carol Iiu Princeps Romaniae", iar pe partea opusă se aflau stampate în relief cuvintele „Bene Merenti", înconjurate de o ghirlandă de stejar care se unea sus și jos prin câte o fundă.

Medalia avea la partea superioară un inel prin care se trecea panglica.

Panglica era de culoare vișinie având la margine un fir de argint. Panglica era lată de 30 mm., iar varga pe margine 2 1/2 mm.

Medalia se purta pe partea stângă a pieptului.

Un brevet subscris de Domnitor purtând sigiliul domnesc și contrasemnat de ministrul respectiv, se înmâna odată cu medalia.

Ibidem, f. 4—5.

2

Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice
Diviziunea Scoalelor
15/⟨27⟩ mai 1876
Nr. 4137

Domnule,

În urma recomandațiunei făcute de ministeriu prin raportul nr. 4060, Măria sa, Domnitorul prin Înaltul Decret nr. 841 din 15 curent, binevoind a aproba numirea Dvstr. în postul de Director general al Arhivelor Statului în locul D-lui Aricescu.

Comunicându-vă această înaltă dispozițiune, am onoare a vă invita să binevoiți ca mai înainte de a intra în îndeplinirea atribuțiunilor funcțiunei ce vi se încredințează să vă prezentați în pretoriul Ministerului spre a depune

jurământul prescris de lege. Actele din arhive și cărțile din bibliotecă le veți primi după inventariul existinte.

Primiți, Domnule, asigurarea considerațiunei mele.

Ministru, G. Chitu [1] Șef Divizie Gr. Manno

D-lui B. P. Hasdeu în București

Muzeul Literaturei Române, arhiva B. P. Hasdeu, mss. nr. 2005—56/VI/9; I. Oprișan, Romanul vieții lui B. P. Hașdeu, Editura Minerva, București, 1990, p. 431.

---

1. *Chițu Gheorghe* (n. 24 august 1828, Craiova — 1897).
Urmează școala primară la Craiova, apoi la București, la Liceul Sf. Sava, de unde pleacă la Viena. În timpul revoluției de la 1848 este numit comisar de propagandă în Oltenia. Mai târziu, în 1857, la Craiova, scoate ziarul „Vocea Olteniei". Intră în magistratură și ajunge președinte de Tribunal și procuror la Curtea de Apel. A fost primar al Craiovei și deputat 1867). Este numit ministru al instrucțiunii publice (27 octombrie 1876—31 octombrie 1878), (23 iunie 1884 — 2 februarie 1885); ministru de finanțe (1 decembrie 1881—25 ianuarie 1882); ministru de justiție (25 ianuarie 1882—1 august 1882); ministru de interne (1 august 1882—23 iunie 1884. A colaborat la revista „Columna lui Traian" — director B. P. Hasdeu. A fost membru al Academiei Române.

3

București, 18/30 mai, 1876
Nr. 304

Ministerului Cultelor,

Înainte de a avea onoarea să supun Domniei voastre un raport amănunțit despre starea în care am găsit Arhivele Statului la intrarea mea în funcțiune și despre mijloacele de a îmbunătăți acest serviciu atât de important, am crezut de datorie a lua măsuri imediate pentru dezvoltarea unuia din elementele sale cele mai însemnate și anume Biblioteca, [1] pentru care în cursul ultimilor ani nu s-a făcut aproape nimic.

De aceea iau libertatea, Domnule Ministru, de a vă ruga să mi se elibereze mandatul [2] pe 1000 lei noi, meniți prin buget pe anul curent la înavuțirea Bibliotecii Arhivelor pe anul curent pentru ca astfel să pot comanda îndată din Leipzig și Frankfurt de la librarii-anticari cu care sunt în corespondență și de la care am primit cele mai recente cataloage, mai multe cărți indispensabile în diferitele ramuri ale științei arheologice.

Binevoiți . . .

Director general, B. P. Hasdeu

Arh. St. București, fond D.G.A.S., dosar 548, 1876, f. 21.

---

[1] Preocupări pentru constituirea unei biblioteci de specialitate, în cadrul Arhivelor Statului au existat înainte chiar de venirea la conducere a lui B. P. Hasdeu. Astfel în perioada în care director al Arhivelor a fost Cezar Bolliac (7 august 1864—12 iulie 1866) s-a acordat o atenție deosebită procurării de cărți și periodice necesare cercetării știin-

ţifice. Acestea se obţineau cu sprijinul librăriilor. A. Danielopol şi Adolph Ulrich din Bucureşti. Cezar Bolliac a acordat interes şi sistemului de organizare a bibliotecii documentare.

În continuare, Grigore Manu (12 iulie 1866—7 februarie 1869) din călătoriile pe care le-a făcut în străinătate, a adus cărţi de specialitate, îmbogăţind mereu biblioteca Arhivelor Statului. Acesta simţindu-se legat de Arhivele Statului, în 1903 a lăsat bibliotecii un număr de 78 titluri de lucrări arhivistice în 98 de volume, prin testament.

Şi predecesorul lui B. P. Hasdeu, C. D. Aricescu (1869—1870: 1871—1876) îmbogăţeşte biblioteca cu lucrări aduse din Berlin, Viena, Pesta, Veneţia, adăugând la acestea cărţile care se editau în ţară şi care prezentau interes pentru specificul Arhivelor Statului.

D.G.A.S., Figuri de arhivişti, Bucureşti, 1971, p. 121—122, 149, 169.

2 La data de 19/31 mai 1876. Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii Publice, îi răspunde lui B. P. Hasdeu că i se aprobă propunerea „rămânând a prezenta Dvstr. în urmă; actele justificative de întrebuinţarea sumei şi lista arătătoare de cărţile ce veţi cumpăra pentru înavuţirea bibliotecii, acelei arhive cu operele indispensabile în diferite ramuri ale ştiinţei arheologice".

Ibidem, f. 23.

4

Bucureşti, 19/31 mai 1876
Primită la 22 mai—3 iunie 1876
Nr. 337
Ministerul Cultelor şi al Instrucţiunii Publice
Diviziunea Scolilor
Nr. 4193

Domnule Director,

Expunând d-lui Ministru de Resbel toate împrejurările relatate prin adresa Dv. nr. 276 l-am rugat să binevoiască a lua dispoziţiuni pentru complectarea gardei militare trebuitoare acelui serviciu, D-sa însă prin adresa nr. 3491 mă încunoştiinţează că îi este imposibil, din cauza reducerii numărului soldaţilor, a vă da o gardă mai numeroasă decât cea de astăzi. Astfel dar, Domnule Director, deocamdată va trebui să rămâneţi tot cu garda actuală.

Primiţi D-le Director, asigurarea consideraţiunii mele.

P. Ministrul, Ghidionescu

D-lui Director General al Arhivelor Statului

Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S., dosar 552, 1876, f. 23.

5

Bucureşti, 22 mai/3 iunie 1876
Primită 1876 2/14 iunie, nr. 376
Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii Publice
Diviziunea Scolilor
Nr. 4278

Domnul meu,

Pe lângă chartea registrată la nr. 7751 din 19 curent primindu-se la minister un manuscript asupra istoriei fanarioţilor scrisă de Zilot Românul la 1800, care ca contemporan cu fanarioţii poate fi o probabilitate că faptele

ce descrie să fie adevărate deoarece a fost martor la petrecerea lor, subscrisul are onoare a înainta totodată cu acesta zisul manuscript şnuruit şi sigilat conţinând pagini scrise una sută patruzeci şi opt Nr. 148 şi a vă ruga Domnul meu, să binevoiţi a le examina Dumneavoastră şi a opina asupra valorii şi importanţei lui istorice „comunicând ministerului rezultatul odată cu înapoierea lui spre avizare".

Primiţi, Domnul meu, asigurarea consideraţiunei mele.

Pentru Ministru, D. Ghidionescu

Şef divizie
ss/indescifrabil

D-lui B. P. Hasdeu, directorul general al Arhivelor Statului.

Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S., dosar 541, 1876, f. 26.

---

[1] /Rezoluţia lui B. P. Hasdeu/: „Examinând manuscriptul l-am găsit cu atât mai interesant, cu cât cronicele relative la opera Fanarioţilor sunt până acum puţine. Opţiunea subscrisului este că:

[1] S-ar putea oferi posesorului manuscriptului de la 1500 până /la/ 2000 /lei./

[2] Manuscriptul să se depună la Arhivele Statului rămânând a se da să se imprime îndată ce se vor reîncepe publicaţiile istorice ale Arhivului.

Împreună cu acestea am onoarea de a înapoia manuscriptul.

6

28 mai/9 iunie 1876
Ministerul Cultelor şi al Instrucţiunii Publice
Diviziunea Scoalelor
Nr. 4556

Domnule Director,

Prin înaltul Decret Domnesc nr. 941 aprobându-se rămânerea Sucursalei Arhivei din Iaşi tot acolo, pe de o parte am însărcinat telegrafic pe Dl. G. Tăutu de a o primi de la Dl. Mumuianu care o va preda şi a degaja pe copist, iar pe de altă comunicând şi Dv. această dispoziţiune grăbesc a vă invita să binevoiţi a calcula ca din restul ce a mai rămas din cei 3000 franci prevăzuţi în buget pentru strămutarea să hotărâţi D-lui Tăut o diurnă mensuală pentru această însărcinare cum şi plata unui servitor şi alte mici cheltuieli ce veţi crede că va necesita până la 1 ianuarie viitor. Iar de cele ce veţi statua, veţi binevoi a comunica atât D-lui Tăut cât şi ministerului şi aceasta cât mai curând.

Primiţi, D-le Director, asigurarea consideraţiunei mele.

P. ministru, D. Ghidionescu

Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S., dosar 555, 1876, f. 18.

---

[1] Rezoluţia lui B. P. Hasdeu, „Va referi Dl. casier".

[2] Ed. Coni, pe versoul adresei primite menţionează sumele cheltuite din fondul de 3000 franci destinate pentru regularea Arhivei Sucursalei din Iaşi; transportul la Iaşi a D-lui Mumuianu; diurna acestuia, a d-lui Bodnărescu şi a celorlalţi impiegaţi; Total

1967,70. Din restul de 1032, 30 lei rămaşi disponibili propune să se plătească diurna pe 7 luni a D-lui G. Tăutu şi a unui copist indispensabil filialei Iaşi.

7

31 mai/12 iunie 1876
Nr. 336

La Ministerul Cultelor
Domnule Ministru,

La intrarea mea în funcţiune, am fost surprins de a vedea că pe lângă edificiul Arhivelor, unde se conservă atâtea tezaure, nu se află nici un serviciu de pompieri, deşi un asemenea serviciu, este aici, negreşit, cu mult mai necesar decât oriunde acum, bunăoară lângă edificiul teatrului.

Aducându-vă respectuos la cunoştinţă această anomalie, mă văd dator, Domnule Ministru, de a solicita intervenţia Domniei voastre pe lângă Domnul Ministru de interne, pentru ca să se fixeze cât mai curând pe lângă Arhivele Statului, cel puţin doi sau trei pompieri în permanenţă.

Primiţi,

Director general, Hasdeu

Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S., dosar 552, 1876, f. 25.

8

31 mai/12 aprilie, 1876
Nr. 333

La Imprimeria Statului

Am onoarea a vă ruga să binevoiţi a dispune publicarea prin Monitorul Oficial a anexatului anunţ.

Primiţi . . .

Director General, B. P. Hasdeu — Şef secţie Istorică şi de Stat

Direcţiunea generală a Arhivelor Statului

În cancelaria acestei Direcţiuni fiind vacant un post de copist, se publică printr-aceasta concurs pentru ocuparea acestui post. Concursul se va ţine în cancelaria acestui serviciu la 15 iunie viitor la orele 12 din zi. De la concurenţi, se cere, pe lângă o scriere caligrafică, diplomă de bacalaureat şi certificat de tragere la sorţi pentru armată.

Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S., dosar 545, 1876, f. 19–20.

9

București, 2/14 iunie 1876
Primit 3/15 iunie, 1876
Nr. 382
Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice
Diviziunea Școlilor
Nr. 4798

Domnule Director,

În vederea încredințării ce mi-ați dat prin adresa nr. 347, subscrisul are onoare a vă face cunoscut că a dispus să se cumpere pe preț de lei 1600 pentru acele Arhive, un manuscript asupra Istoriei fanarioților, scris de Zilot Românul la anul 1800, conținând 148 pagini scrise, manuscript care după chiar asigurarea dvs., are să fie de o utilitate însemnată pentru istoria țării noastre din acea epocă.

Acest manuscript împreună cu documentul turc (hatișerif sau altfel) oferit astăzi gratis de domnul Pandrov, am onoare a vi le înainta pe lângă acesta spre a le depune în Arhive, după ce le veți trece prin inventar, binevoind a-mi arăta și opiniunea dvs. atât asupra tipăririi [2] manuscrisului, cât și asupra traducerii documentului turc.

Primiți, Domnule Director, asigurarea considerațiunii mele.

Ministru, G. Chițu [2] Șef Direcție,

Domnului Director General al Arhivelor Statului

Arh. St. București, fond D.GA.S. dosar 541, 1876, f. f32

[1] ⟨Rezoluția lui B. P. Hașdeu⟩: „Manuscrisul se va depune în biblioteca Arhivelor, iar pentru documentul turc se va adresa la Ministerul de Externe, rugându-l a face să se traducă de către translatorul în limba turcă de acolo, împreună cu documentul oferit de domnul Enăceanu.

[2] Manuscrisul a fost tipărit. v. B. P. Hașdeu, *Înainte de Tudor Vladimirescu 1800—1821. Ultima cronică română din epoca fanarioților* reprodusă după manuscrisul din Arhivele Statului din București. București, 1884, 118 p.; Gr. Tocilescu, *Scrierile inedite ale lui Zilot Românul*, în „Revista pentru istorie, arheologie și filologie", an. III, 1885, vol. 5, p. 55—78; M. D. Ciucă *Adevărata identitate a lui Zilot Românul.* Confirmarea unei ipoteze de acum 100 de ani, în rev. „Manuscriptum", an. XI, nr. 3 (40), 1980, p. 167—173; M. D.Ciucă, *Ștefan. Fănuță (Zilot Românul)*, Viața și opera, ms. aflat la Editura „Minerva„; G. D. Iscru (coordonare), Natalia Trandafirescu, Marcel Ciucă și Ilie Cristian, *Izvoare narative interne privind revoluția din 1821 condusă de Tudor Vladimirescu*, Editura „Scrisul Românesc", Craiova, 1987, p. 7—8; Ursu, N. A. *Adevăratul nume al lui Zilot Românul*, în. „Lb. română", 1969, 18, nr. 4, p. 305—313.

10

9/21 iunie 1876
România
Sucursala Arhivelor Statului din Iași
Nr. 39

Domnule Director

Fiindcă multe persoane se prezintă la acest serviciu cu cereri de a li se elibera copii legalizate de pe deosebite acte atingătoare de interesele lor, cu

respect vă rog să binevoiţi a-mi ordona dacă acest serviciu poate a le satisface asemenea cereri ca mai înainte.

Primiţi, vă rog, Domnule Director, asigurarea distinsei mele consideraţiuni.

Conservator G. Tăutu

Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S., dosar 556, 1876, f. 5.

---

[1] ⟨Rezoluţia lui B. P. Hasdeu⟩ „Se vor putea libera copiile după actele particulare, pe responsabilitatea d-lui conservator.

[2] La o revenire a Arhivei din Iaşi, în problema cererii copiilor de pe documente care se înmulţeau, în timp ce personalul nu le mai făcea faţă, în 23 iunie /5 iulie B. P. Hasdeu menţionează în rezoluţia sa: „Se va răspunde că petiţionarul poate să cerceteze el însuşi, sau prin vreun însărcinat de al său, acele acte pe care găsindu-le] le va scoate copii după ele, care copii vor fi legalizate de către această Direcţiune după regulă: i se vor pune la dispoziţiune spre a se servi la trebuinţa ce are".

Ibidem, f. 8.

11

10/22 iunie, 1876
Nr. 371

Ministerului Cultelor

Pentru a asigura preţioasele documente și colecţiuni istorice, conservate în Arhivele Statului, contra oricărei posibilităţi de perire, — cu atât mai mult că dintr-un registru special înfiinţat sub predecesorii mei am constatat cu durere şi chiar cu spaimă, că s-a întîmplat uneori, în trecut, ca actele date după cerere pe la diverse autorităţi să se rătăcéască cu totul, — subscrisul a crezut de cuviinţă a lua următoarele măsuri:

1. La cererile din partea Direcţiunii Domeniilor Statului de a i se comunica cele relative la vreo moșie, să se libereze orice hotărnicie, plan, act etc. de la anul 1700 încoace, dar nicidecum hrisoavele anterioare anului 1700, care deşi foarte importante sub raportul istoric, sunt totuşi fără nici o utilitate în procese de hotare.

2. Toate condicele, unde sunt trecute în copie actele diferitelor mănăstiri, precum şi pomelnicile sau diptieurile acestora, să se depună în biblioteca Arhivelor, unde se creează pentru acest scop o rubrică specială de „Manuscripte".

Iau libertatea, Domnule Ministru, de a supune această măsură la luminata aprobaţiune a Domniei voastre [1].

Director general, B. P. Hasdeu

Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S., dosar 548, 1876, f. 26.

---

[1] La data de 14/26 iunie 1876, Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii Publice, aprobă măsurile luate de B. P. Hasdeu: „Apreciind la dvs. utilitatea şi eficacitatea măsurilor ce aţi luat pentru a asigura în contra oricărei posibilităţi de pierdere a documentelor şi a

colecţiunilor istorice conservate în Arhivele Statului, măsuri ce mi-aţi supus la aprobare prin adresa nr. 371, am onoarea a vă face cunoscut că aprob în totul dispoziţiunile ce aţi luat în această privinţă".

Ibidem, f. 28

12

17/29 iunie, 1876
Primită 17/29 iunie 1876
Nr. 432
Direcţiunea Generală a Arhivelor Statului
Secţiunea Bunuri Publice
Nr. 388

Domnule coleg,

Conform deciziunei luată de domnul director al Arhivelor Statului, ce îmi anunţaţi prin adresa dvs. cu nr. 376 din 12 iunie curent, cu onoare vă înaintez pe lângă aceasta şaptesprezece condici ale sântei Mitropolii din Bucureşti şnuruite şi sigilate în care se află înscrise socoteli vechi şi noi, zapise de datorii, anaforale de divorţuri; ordinele mitropoliţilor după vremi şi documentele privitoare la proprietăţile sântei Mitropolii din Bucureşti însoţite de inventar ce conţine numărul lor de ordine, numărul fiecărei condici ce poartă cuprinderea lor pre scurt şi numărul filelor ce conţine fiecare condică în parte.

Făcându-vă totodată cunoscut, că are să vi se înainteze în viitor rînduri, rânduri şi celelalte condici ale altor Mănăstiri după ce mai întâiu se vor revizui, numerota, sigila şi şnurui, înscriindu-se totodată într-un inventariu şi cuprinderea lor pe scurt.

Binevoiţi, a primi, asigurarea consideraţiunii mele
Cap Secţie Bunuri publice,

Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S., dosar 548, 1876, f. 8

---

[1] ⟨Rezoluţie⟩; Condicele depuse în număr de şaptesprezece s-au primit şi s-au depus la bibliotecă în seria din urmă creată a manuscriptului. 18—20 iunie 1876.

13

14/26 iulie 1876,
Nr. 6519

Domnilor Miniştri,

Având în vedere că posturile de directori ai Bibliotecilor Publice, ai Muzeelor Naţionale şi ai Arhivelor Statului, nu sunt nici la noi nici în alte ţări posturi supuse la vicisitudini politice ci mai mult posturi de ştiinţă şi de specialitate;

Cu toate acestea având în vedere că de mai multe ori, la noi, din nefericire ele au fost considerate când ca simple sinecure când ca posturi supuse considerațiunilor politice;

Considerând că de aici a rezultat o stare de nestatornicie, necontinuitate și în fine de dezordine, în ceea ce privește regularea și dezvoltarea unor asemenea institute de cultură națională;

Având în vedere că știindu-se fiecare supus și expus la schimbări sau destituiri, mai nimeni n-a voit a munci serios, a-și da osteneala de a introduce o regulă sistematică, o îmbunătățire rațională; și astfel s-a perpetuat o stare de provizorat foarte vătămătoare prosperității acestor institute;

Considerând că, chiar când s-a întâmplat ca vreunul din directorii lor să aibă o idee fericită, să ia inițiativa unei schimbări în direcțiune, o destituire sau înlocuire subită a paralizat lucrările; și în loc să se continue reforma s-a perpetuat dezordinea și stagnațiunea, ceea ce a și făcut ca până astăzi chiar nici bibliotecile n-au încă un catalog rațional, atât de indispensabili, nici Arhiva Statului un registru sistematic de documentele sale;

Subsemnatul, în vederea acestor considerente și în dorința de a pune capăt unei asemenea stări de lucruri, vă roagă Domnilor Miniștri [1], să binevoiți a mă autòriza să propun Corpurilor Legiuitoare un proiect de lege pentru inamovibilitatea directorilor de biblioteci, muzee și arhiva statului.
Ministrul Instrucțiunii publice și cultelor,

G. Chițu Șef diviz. școalelor, Gr. C. Mumuianu

Arh. St. București, fond Ministerul Instrucțiunii Publice, dosar 3172, 1876, f. 5—5v.

---

[1] Consiliul de Miniștri este de acord cu propunerea formulată de G. Chițu, fără a face alte precizări concrete.

[2] În 1879 problema este supusă din nou pentru deliberare Consiliului de Miniștri de I. C. Brătianu. Totuși ea rămâne nesoluționată și constatăm că la 3 mai 1879 se stabilește printr-o rezoluție să se aibe în vedere rezolvarea problemei cu o altă ocazie. Ibidem f.4.

14

16/28 iulie 1876
Primit 16/28 iulie 1876
Nr. 524
Direcțiunea Generală a Arhivelor Statului
Secțiunea istorică și de stat
Nr. 463

Domnule Director,

Conform rezoluțiunii ce ați pus pe adresa Direcțiunii Școlii de Meserii nr. 140 din 19 iunie, am onoare a vă informa cu aceasta asupra modului în care serviciul arhivelor a ajuns în posesiunea lemnăriei de care trata acea adresă, precum și destinațiunea la care trebuia să servească. În anul 1864, dărămându-se mai multe mănăstiri vechi din Capitală, această Direcțiune prin adresa nr. 494 din 11 septembrie acest an, a cerut de la Ministerul Cultelor

voia de a ridica pentru serviciul arhivelor tot materialul de lemnărie veche, rămas din acele dărămături, și mai ales cel de stejar, spre a fi întrebuințat în facerea mobilierului acestui serviciu, care e indispensabil a se fabrica numai de stejar vechi, foarte greu de găsit. Ministerul Cultelor prin adresele nr. 46696 din 29 septembrie și 50688 din 22 octombrie acel an, dând acestei Direcțiuni autorizația cerută de a lua acea lemnărie și a-i da întrebuințarea cerută și și-a ridicat de la zidurile dărămate ale mănăstirilor Sf. Ion și Sărindar din Capitală un număr de 1152 bucăți de grinzi, de stejar și tupan de diferite dimensiuni pe care le-a pus în păstrare în magaziile sale în așteptarea timpului, în care trebuia să le întrebuințeze conform destinațiunii lor. Din aceste lemne s-a dat școlii de meserii în anul 1874, în urma unei adrese a Ministerului Cultelor sub nr. 6207 din 10 iulie acelui an unui număr de 431 bucăți pentru facerea a 18 dulapuri pentru Muzeul de Istorie Naturală.

La 31 iulie 1875 în urma unei alte adrese a Ministerului Cultelor sub nr. 6365 din 29 iulie, s-a mai dat din acea lemnărie Direcțiunii Generale a Teatrelor 40 bucăți și în fine în anul curent, în urma cererii aceluiași minister făcută prin adresa nr. 6153 din 6 anul curent s-a dat iarăși Școlii de meserii 3 bucăți din acele lemne. Restul din acea lemnărie se află în magaziile serviciului încă și de astădată a fi întrebuințată după destinația ce i se hotărâse dintru început, adică pentru facerea unui mobilier pentru arhivă; mobilier de care același serviciu este astăzi aproape cu totul lipsit, deoarece vechiul său mobilier este aproape cu totul afară din serviciu și nu corespunde de loc scopului său, pe lângă aceste neprezentând pentru conservarea prețioaselor documente ale acestui serviciu nici o siguranță.

Aş fi dar de părere, Domnule Director, ca pe de o parte să nu mai liberăm din lemnăria ce ne-a mai rămas, nici o singură bucată, iar pe de alta să cerem de la Domnul Ministru al lucrărilor publice, de care depinde actualmente Școala de Meserii ca să invite pe acea școală să înceapă când se va putea mai fără amânare cu confecționarea birourilor și dulapurilor, de care acest serviciu are așa de mare necesitate.

Binevoiți, vă rog, Domnule Director, a primi încredințarea prea deosebitei mele considerațiuni.

Șeful Secțiunii Istorice și de Stat, ss. D. Peșacov [2],

Domnului Director general al Arhivelor Statului

Arh.St. București, fond D.G.A.S., dosar 552, 1876, f. 42—43.

---

[1] /Rezoluția lui B. P. Hasdeu/: „Se vor arăta ministeriului toate cele de mai jos: insistându-se și asupra imposibilității de a mai libera din lemnele în cestiune pe viitor și totdeodată se va scrie la Ministerul Lucrărilor Publice în privința facerii mobilierului".

[2] Raportul lui D. Peșacov adresat lui B. P. Hasdeu a fost întocmit ca urmare a faptului că Direcțiunea Școlii de meserii din cadrul Ministerului Agriculturii, Comerțului și Lucrărilor Publice la data de 19/21 iunie 1876, a solicitat lui B. P. Hasdeu să le pună la dispoziție lemnăria aflată în păstrare. B. P. Hasdeu în rezoluția dată a arătat că: Nu se poate până la primirea unui ordin de la minister: în același timp șeful secțiunii respective îmi va referi despre destinațiunea lemnăriei în chestiune, arătând toate actele oficiale din trecut la aceasta".

Ibidem, f. 26.

15

Bucureşti, 4/16 august 1876
primită la 5/17 august 1876
Nr. 584
Ministerul de Interne
Oficiul Central de Statistică
Nr. 4790

Domnule Director,

Pentru înzestrarea bibliotecii acestei arhive, am onoarea a vă trimite un exemplar din: Mişcarea populaţiunii în România pe anul 1873.

Primiţi, vă rog, Domnule Director, încredinţarea deosebitei mele consideraţiuni.

p. Capul Oficiului V. O. Pann
p. Secretar, Referent C. C. Pertina
Domnului Director al Arhivelor Statului

Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S., dosar 548, 1876, f. 53.

[1] ⟨Rezoluţia lui B. P. Hasdeu⟩ „la bibliotecă".

16

5/17 august 1876

La Ministerul Cultelor,

Pentru a înavuţi Arhivele Statului cu copii de documente de prin Arhivele din străinătate conform cu măsura prevăzută prin art. 4 şi 9 din Regulamentele Organice ale Arhivelor din 1869 şi 1872, vă rog cu respect, pe de o parte a-mi acorda un concediu de 2 luni cu începere de la 15 curent, iar pe de altă parte de a-mi pune la dispoziţiune o sumă necesară pentru asemenea excursiune ştiinţifică în Ungaria şi la Lemberg.

Director General, B. P. Hasdeu

Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S., dosar 559, 1876, f. 1.

[1] La 10 august 1876 ministrul instrucţiunii publice îi răspunde lui B. P. Hasdeu că, scopul excursiunii proiectate este de „un interes vădit pentru ţară", fapt pentru care îi eliberează suma de 2000 lei, pentru o lună de zile, urmând să facă cunoscut ministerului rezultatul cercetărilor şi descoperirilor sale.

Ibidem, f.2.

17

10/22 august 1876.
Nr. 504

La Ministerul Lucrărilor Publice

Am onoarea a vă trimite pe lângă aceste şase exemplare din publicaţiunile Arhivelor Statului intitulată „Revista istorică a Arhivelor României"

şi anume: două exemplare din Condica de venituri şi cheltuieli a Vistieriei de la anii 1694—1704;[1] câte două exemplare broşura I şi II din indicele de documente[2] aflate în Arhiva Statului, din care câte un exemplar pentru a fi depusă în Biblioteca onor Minister şi câte unul personal pentru dvs.

Binevoiţi

Director General, B. P. Hasdeu

Şef Secţiune,

Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S., dosar 554, f. 6.

[1] Condica de venituri şi cheltuieli a Visteriei de la leatul 7202—7213 (1694—1704) a apărut ca urmare a interesului pe care l-a manifestat directorul Arhivelor Statului Constantin D. Aricescu (1869—1870; 1871—1876) faţă de editarea acestei condici începută de înaintaşul său Gr. Manu (iulie 1866—februarie 1869). Condica a fost însoţită de o introducere în care se subliniază importanţa sa.

[2] C. D. Aricescu convins de faptul că Arhivele Statului publicând indici şi cataloage, vor pune un „adevărat fundament pentru istoria naţională" publică în 1874 primul volum din „indici de hrisoave şi cărţi domneşti aflate în Arhiva Statului şi nepublicate încă", iar în 1876 apare vol. II. În prefaţa vol. II arată necesitatea includerii în publicaţiile D.G.A.S. a documentelor deţinute de particulari arătând că „ar fi de dorit ca guvernul să facă apel la proprietarii de moşii ca să trimită Direcţiunii Arhivelor cel puţin un extras după hrisoavele pe care le posedă."

18

3/15 august 1876

Inventar

de chrisoavele originale ale Domnilor Moldovei, scrise în limba slavă veche bisericească din cele ce au fost alese şi destinate de către directorii de mai înainte ai acestui serviciu, spre a servi ca material de paleografie 1, 2, 3.

Nr. crt.	Anul vechi	Luna	Ziua	Cuprinsul pe scurt
1	2	3	29	5
1.	6911/1418	iunie	29	Hrisovul lui Alexandru Voievod prin care întăreşte lui Nanu stăpânirea peste satul Buciumenii (slavon cu traducere veche).
2.	6935/1427	iunie	29	Hrisovul lui Alexandru Voievod al Moldovei pentru satul Sinescii de la Căriigătură (slavon fără traducere).
3.	6939/1431	februarie	6	Hrisovul lui Alexandru Voievod, închinând m-rii de la Bistriţa vama de la Tazlova şi altele (slavon fără traducere).
4.	6941/1433	iunie	1	Hrisovul lui Iliaş Voievod către Petru Durnea şi alţii pentru satul Durneştii (slavon fără traducere)

1	2	3	4	5
5.	6942/1434	mai	25	Hrisovul lui Ştefan Voievod, întărind lui popa Ioil şi alţii stăpânirea peste o pustietate pe Cârligătură etc. (slavon cu traducere veche).
6.	6942/1434	iunie	26	Hrisovul lui Ştefan Voievod prin care dăruieşte M-rii Poiana trei sălaşe de ţigani (slavon fără traducere).
7.	6943/1434	noiembrie	25	Hrisovul lui Ilie Voievod prin care întăreşte lui popa Minca stăpânirea peste două sate (numerelor rupt în original) (slavon fără traducere).
8.	6944/1435	septembrie	19	Hrisovul lui Ilie Voievod prin care dăruieşte lui Pana Mathna, pentru slujbele sale, satele Joneştii, Chiteştii, Virişeştii, Seleveştrenii şi altele (slavon fără traducere).
9.	6947/1438	septembrie	19	Hrisovul lui Ilie Voievod prin care întăreşte dania făcută de părinţii săi, pentru apărarea M-rii Bistriţa de vamă şi alte poveri ale fiscului (slavon fără traducere).
10.	6949/1441	aprilie	23	Hrisovul lui Ilie Voievod prin care dăruieşte M-rii Poiana patru sălaşe de ţigani (slavon cu traducere veche).
11.	6951/1443	mai	1	Hrisovul lui Ştefan Voievod prin care dăruieşte M-rei Pobrata patru sălaşe de ţigani (slavon fără traducere).
12.	6951/1443	mai	7	Hrisovul lui Ştefan Voievod prin care întăreşte dania părintelui său la M-rea Poiana pentru nouă tătari (slavon fără traducere).
13.	6952/1444	aprilie	26	Hrisovul lui Petru Voievod prin care dă M-rii Pobrata patru sălaşe de ţigani (slavon fără traducere).
14.	7054/1446	mai	11	Hrisovul lui Petru Voievod prin care întăreşte M-rei Pobrata stăpânirea peste satul Vălenii din ţinutul Chigheciului şi altele (slavon fără traducere)
15.	6956/1448	aprilie	5	Hrisovul lui Petru Voievod, prin care apără satele M-rii Poiana şi anume: Ciulineştii, Ghereştenii şi Roşca de lângă Hârlău de toate greutăţile statului (slavon fără traducere).
16.	6956/1448	octombrie	5	Hrisovul lui Petru Voievod prin care dăruieşte M-rei Poiana zeciuiala domnească din vin, şi altele de la Cotnari, Hârlova şi altele (slavon fără traducere).
17.	6957/1449	iunie	27	Hrisovul lui Alexandru Voievod apărând M-rei Poiana satele sale de gloabe şi alte greutăţi ale ţării (slavon cu traducere veche).
18.	6965/1456	septembrie	8	Hrisovul lui Ştefan Voievod către M-rea Bistriţa întărind stăpânirea peste vama din târgul Bacăului şi altele ce le are de danie şi de la alţi domni (slavon fără traducere).

1	2	3	4	5
19.	6989/1480	octombrie	15	Hrisovul lui Ştefan Voievod prin care întăreşte lui Michaiu Buzat stăpânirea peste satul la gura Băcăciunelul pe Siret (slavon fără traducere).
20.	6995/1486	noiembrie	1	Hrisovul lui Ştefan Voievod prin care întăreşte M-rii de la Bistriţa stăpânirea peste mai multe sălaşe de ţigani (slavonă cu traducere nouă)
21.	6997/1489	martie	13	Hrisovul lui Ştefan Voievod prin care întăreşte lui Luptea Armaşul stăpânirea peste o bucată de pământ din hotarul Albeştilor la gura Siretului, ce a cumpărat-o de la Nastea şi alţii nepoţii lui Ona (slavon cu traducere nouă).
22.	6999/1491	februarie	26	Hrisovul lui Ştefan Voievod, prin care întăreşte lui Purece spătarul stăpânirea peste două sate pe Nistru, anume: Drislivoca şi Nascova, ce le-a cumpărat de la Stanciul Starostecul şi alţii (slavon cu traducere nouă).
23.	7003/1495	martie	15	Hrisovul lui Ştefan Voievod prin care întăreşte lui Vlaşina stăpânirea peste satul Arjişanii de pe Prut, ce le-a cumpărat de la Coste Oraşu (slavon fără traducere).
24.	7005	martie	16	Hrisovul lui Ştefan Voievod întărind lui Ioan stăpânirea peste satul Ionaşeştii, ce l-a cumpărat de la Stana şi alţii (slavon fără traducere).
25.	7009/1500	decembrie	14	Hrisovul lui Ştefan Voievod al Moldovei prin care arată că a cumpărat de la Diurgiu şi fraţii săi, moşia Din Cârligătură numită Sineşti (slavon cu traducere veche).
26.	7016/1507	decembrie	15	Hrisovul lui Bogdan Voievod prin care întăreşte Merenii şi Nastii stăpânirea peste pustietatea de la pârâul Boradacevul şi peste satul Craniţa, ce le-a cumpărat de la Slavona şi alţii (slavon fără traducere).
27.	7021/1513	martie	5	Hrisovul lui Bogdan Voievod întărind lui Gincovici, Pârcălabul Hotinului stăpânirea peste satele Drăguşanii şi Ecuşenii ce i sunt dăruite de unchiul său (slavon cu traducere nouă).
28.	7026/1518	aprilie	23	Hrisovul lui Ştefan Voievod prin care dă şi întăreşte lui Gincovici, Pârcălabul Hotinului, stăpânirea peste satul Drăguşanii şi Ecuşenii (slavon fără traducere).
29.	7030/1522	iulie	2	Hrisovul lui Ştefan Voievod prin care dăruieşte M-rii Tazluiului două sălaşe de ţigani (slavon fără traducere).
30.	7054/1546	aprilie	20	Hrisovul lui Petru Voievod prin care întăreşte lui Măican şi fraţilor săi, stăpânirea peste satul de moştenire numit Petrimăneşti (slavon fără traducere).
31.	7054/1546	martie	27	Hrisovul lui Petru Voievod prin care întăreşte lui Ioan Goescu şi alţii, stăpânirea peste o pustietate etc. (slavon fără traducere).

1	2	3	4	5
32.	7060/1552	aprilie	4	Hrisovul lui Alexandru Voievod prin care întărește stăpânirea lui Thoder Botea Stolnicul, peste satul Blăneștii pe Barlad (slavon fără traducere).
33.	7063/1555	martie	3	Hrisovul lui Alexandru Voievod prin care întărește lui Ianciul Setrarul stăpânirea peste pustietatea la Dieta numită și Gladurea ce a cumpărat-o de la Danciu Stolnicul (slavon cu traducere veche).
34.	7063/1555	aprilie	3	Hrisovul lui Alexandru Voievod prin care întărește lui Thodor Orga stăpânirea peste jumătate din satul Boghieștii, ce l-a cumpărat de la turcul (slavon fără traducere).
35.	7085/1577	februarie	6	Hrisovul lui Petru Voievod prin care îl întărește lui Jurja Vistieru numita și Călugărie Gabriil și fratelui său stăpânirea peste satul Cescanu după Jijiu din ținutul Zasglov (slavon cu traducere veche).
36.	7087/1579	aprilie	18	Hrisovul lui Petru Voievod prin care recompensă pe George Clucerul, dăruindu-i satul Julingu pe Prut din județul Dorohoiului (slavon cu traducere nouă).
37.	7091/1583	martie	29	Hrisovul lui Petru Voievod către M-rea Homoru, întărindu-i stăpânirea peste satul Petricani pe Toplița ce l-a luat schimb de la Domnia sa pentru satul Drăgușanii (slavon cu traducere nouă).
38.	7094/1586	aprilie	16	Hrisovul lui Petru Voievod întărind lui Ioan și alții stăpânire peste parte din satul Mogoșeștii ce l-a cumpărat de la Costin și frații săi (slavon fără traducere).
39.	7107/1599	martie	30	Hrisovul lui Eremia Movilă Voievod prin care întărește M-rei Bistrița posesiunea unui loc numit Cahavul etc. (slavon fără traducere).
40.	7113/1605	aprilie	15	Hrisovul lui Eremia Movilă Voievod prin care întărește Vornicului Nestor Ureche stăpânirea peste două case din Jași și altele (slavon fără traducere)
41.	7131/1623	aprilie	9	Hrisovul lui Ștefan Comșa Voievod cu care dăruiește lui Manolache Vameșu, satele Bogojanu, Valiernicil și Boșanu (slavon fără traducere).

Peste tot patruzeci și una piese acte originale.
Pentru conformitate-

Arh. St. București, fond D.G.A.S., dosar 558, 1876, f. 6—7 și 11.

[1] Anexă pe lângă nota Secțiunei Bunurilor Publice sub nr. 479 din 26 iulie 1876 prin care se stabilește ca acestea să fie trecute la Secțiunea Acte istorice.

[2] De asemenea, la 3/15 august 1876 se trec la Secțiunea Acte Istorice hrisoave domnești și cărți patriarhicești, originalele scrise în limbile slavă veche, română și greacă desti-

nate a servi ca material de paleografie, Trecerea se face conform deciziei Directorului B. P. Hasdeu, de reorganizare a secţiunilor.

Ibidem, f. 8, 16.

[3] La data de 5/17 octombrie 1876, au fost trecute la Secţiunea Istorică şi „hrisoavele şi cărţile domneşti originale, scrise în limbile română şi slavă ecleziastică, ce s-au luat dintre depozite.e Secţiunii Bunurilor Publice, cu sigiliile cărora s-a servit Camera Legiuitoare pentru formarea însemnărilor şi armelor ţării şi care acte, astăzi, conform deciziunii D-lui Director actual al Arhivelor Statului, cu onoare vi se înaintează, pe lângă aceasta în număr de 13 piese însoţite de inventarul lor, ce conţine data şi cuprinderea lor pe scurt, ca să se aşeze în biblioteca Secţiunii dvstr., spre a servi ca material de istorie şi Paleografie".

Ibidem, f. 17—18.

19

10/22 septembrie 1876.

Domnule Ministru,

Întorcându-mă din excursiunea cu care aţi binevoit a mă însărcina în interesul Arhivelor Statului, mă grăbesc a face o dare de seamă despre importantele rezultate dobândite printr-un concurs fericit de împrejurări.

Înainte de a pleca mi-am dat silinţa, negreşit de a aduna noţiuni pe cât se poate mai complete despre toate bibliotecile mari şi arhivele publice şi private din Galiţia. Ele sunt foarte multe.

Vom menţiona aici numai pe cele mai însemnate. Astfel în Dzikow se află biblioteca conţilor Tarnowski, care cuprinde peste 10000 cărţi rare şi manuscripte istorice; nu mai mică este biblioteca principilor Sanguszko în Gummiska, pe lângă care se află şi o arhivă, precum şi biblioteca conţilor Potocki în Krzeszowice; o altă bibliotecă şi arhivul conţilor Potocki, foarte important sub raportul istoric se conservă în Lancut; în Jambar este biblioteca călugărilor Basiliani; O alta a călugărilor Bermhardini şi o bogată arhivă municipală: în Bakúnczyce biblioteca conţilor Cetner; în Czortkow biblioteca călugărilor dominicani; în Dubiecko biblioteca conţilor Krasicki; în Myszkowice biblioteca contelui Barwosowski; în Podhorce biblioteca conţilor Kzewuski; în Lucha biblioteca contelui Branicki; etc., etc. afară de multe arhive şi biblioteci din cele două oraşe principale ale Galiţiei: Lemberg şi Cracovia.

Scurtatul timpului şi puţinele mijloace pe care mi le-a pus la dispoziţiune onor ministeriul nu mi-au permis însă de a întreprinde o călătorie de pipăire, ci au trebuit să-mi aleg pentru cercetări anume o localitate, unde să fiu sigur mai dinainte, sigur în toată puterea cuvântului de a găsi fontane documentale pentru Istoria Română.

Prima mea intenţiune a fost de a mă opri în Lemberg pentru a continua exploatarea marelui arhiv de acolo din mănăstirea Bermhardinilor, o exploatare începută încă la 1861, dar pe care împrejurările nu-mi permiseseră atunci de a o termina, deşi mai rămânea mult de lucru faţă cu extrema avuţie a acestei colecţiuni.

Sosind însă la Lemberg, m-am informat pe de o parte, că recopierea documentelor din această arhivă este însoţită, ca şi în trecut de foarte multe formalităţi incomode şi de plata a 5 florini de fiecare act, iar pe de altă parte, că o comisiune specială au început deja a publica toate documentele de acolo,

din care au și ieșit la lumină șase tomuri, astfel că peste câțiva ani, voi vedea publicate și toate câte se referă la Istoria Română.

Aceste considerațiuni m-au silit a împinge excursiunea mea mai departe, la Cracovia, unde n-am avut încă ocaziunea de a face cercetări până acum. Ajungând aici, m-am pus la lucru dintâi în biblioteca Universității fundată încă în secolul XIV și care numără 200 000 de imprimate, 6 000 manuscripte, 9000 numismate și mai multe diplome originale. Grație bibliotecarilor d. Evtrejcher, Zegota Pauli și Wistocki, am găsit aici o însemnată corespondență diplomatică originală între domnul moldovenesc Miron Barnovski și Polonia din primul pătrar al sec. XVII, precum și câteva acte foarte importante despre comerțul Cracoviei cu Moldova în sec. XIV. Toate acestea rămân însă pe un plan cu totul secundar în comparațiune cu tezaurele ce mă așteptau, așa zicând pe neașteptate într-o altă bibliotecă din Cracovia.

În a doua jumătate a secolului trecut, a trăit cel mai celebru istoric al Poloniei, Adam Naruszewicz, născut la 1733, mort la 1796 și care la 1780 a început a publica o vastă istorie a țării sale. Favorit al regelui Stanislav Augustus și al aristocrației polone de atunci, el a dobândit permisiunea pentru continuarea operei sale, de a trage copie de pe toate documentele arhivului regesc al Poloniei și din arhivele particulare ale principalelor familii nobile, precum Radziwil, Zamajoki etc. În acest chip el și-a format o colosală colecțiune documentală constând din 231 tomuri mari în folio. După moartea lui Naruszewicz această mult prețioasă colecțiune a trecut în posesiunea renumitului istoric și legist polon contele Tadeu Czacki, care au așezat-o în biblioteca ce avea la moșia sa Poryck, în guvernamântul Voliniei, utilizând-o el însuși pentru scrierile sale, fără ca să fi fost accesibile pentru ceilalți. După moartea lui Czacki la 1819, principele Adam Czartoryski au cumpărat-o de la moștenitori între alte manuscripte și rarități, colecțiunea documentală a lui Maruszewicz pentru suma de 12 000 galbeni și a transportat-o la moșia sa Polawy în gubernamentul de Lubel, unde iarăși mai nimeni nu putea s-o consulte.
La 1830, colecțiunea lui Naruszewicz a fost dusă la o altă moșie a principelui Czartoryski Sieniawa în Galiția, și în urmă strămutată la Paris, unde s-au așezat însăși proprietarii ei.

Nu de mult această comoară de documente a fost dăruită Academiei din Cracovia, în biblioteca căruia mi-a fost dat s-o găsesc și s-o examinez, grație amabilului și savantului ei, bibliotecarul profesor Szujski.

Se știe, Domnule Ministru, că arhivul regesc al Poloniei cuprindea o mulțime de documente privitoare la Istoria Română. Numai vreo câteva din ele au fost reproduse în secolul trecut de către Dogiel în Codex Diplomaticus Poloniae unde el menționează totodată, după registrele arhivale, cuprinderea mai multor alte acte din sec. XIV și XV, care erau scrise cu caractere cirilice. Un număr și mai mare de asemenea documente era menționat, iarăși numai în cuprindere, în „Inventarium ommiums privilegiorum quecumque in archivo regni ins arce Cracoviensi continentur", scrisă la 1682 și editată de către Rykaczewski în Paris în 1862 de unde sumarele tuturor documentelor relative la Istoria Română le-a reprodus apoi subscrisul în „Arhiva Istorică a Românici" tom II. Acest sumar este tot ce ni se părea până acum rămas, sau cel puțin accesibil pentru istoricul român din câte se aflau altădată în arhivul regesc al Poloniei, căci însuși acest arhiv, în urma căderii

regatului parte s-a trunchiat între cele trei state moștenitoare ale Poloniei, parte a călătorit prin Rusia din Moscova la Petersburg la Varșovia și cine mai știe pe unde. Lista documentelor bunăoară, unele tratate și relațiuni de ambasadă, costă în termeni medii 1 1/2 florini.

Cutez dară a vă ruga, Domnule Ministru, pentru ca lucrarea să se poată începe imediat, de a-mi libera suma de 1900 lei noi, dacă credeți de cuviință și de a prevedea suma de 6000 lei noi în bugetul anului viitor pentru terminarea lucrării. Documentele copiate ar fi bine, după opiniunea subscrisului, să se publice într-o edițiune separată în aceleași condițiuni în care se editează prețioasa colecțiune a răposatului Hurmuzachi.

Și aceasta rămâne însă la luminata apreciere a Domniei voastre.

Binevoiți a primi, Hasdeu

Arh. St. București, fond D.G.A.S., dosar 559, 1876, f. 3–7.

---

[1] B. P. Hasdeu înaintează la data de 16/28 septembrie 1876 redacției ziarelor „Românul", „Telegraful", „Timpul" următoarea rugăminte:

„Excursiunile științifice fiind eminamente de domeniul publicității, nu mă îndoiesc că veți binevoi a da loc în stimabilul dv. ziar următorului raport, pe care l-am prezentat Domnului Ministru al Instrucțiunii Publice".

Ibidem, f. 6, 7,

[2] B. P. Hasdeu la 4/16 octombrie se adresează Ministerului Instrucțiunii Publice: „Prin adresa nr. 555 din 10 septembrie, am avut onoarea a vă comunica descoperirea ce am făcut în Cracovia după însărcinarea dv. și măsurile pe care le-am luat, după consiliul d-lui Dim. A. Sturdza pentru copierea prețioaselor documente găsite acolo". Solicită eliberarea unei sume de bani.

Ibidem, f. 9.

20

16/28 septembrie 1876.
Nr. 565

À Monsieur le Président de l'Académie des Sciences de Cracovia

La Direction Générale des Archives d'Etat à l'honneur de transmettre ses différentes publications à l'honneur Académie des Sciences de Cracovia.

Elle lui serait très obligées si l'on voulait bien lui envoyer en echange les precieuses publications de l'Académie. Veuillez bien agreer Monsieur le Président l'assurence de ma consideration la plus distinguée.

Le Directeur général, Hasdeu

Arh. St. București, fond D.G.A.S., dosar 554, 1876, f. 8.

---

[1] Adresei i s-a anexat chitanța de trimitere Academiei de științe din Cracovia, a unui pachet prin poștă în greutate de 5.500 gr.

<Traducere>

Domnului Preşedinte al
Academiei de Ştiinţe din Cracovia

Direcţia Generală a Arhivelor Statului are onoarea de a transmite diferitele sale publicaţii, onoratei Academii de Ştiinţe din Cracovia.

Direcţia Arhivelor le va fi foarte obligată dacă i s-ar trimite în schimb preţioasele publicaţii ale Academiei.

Vă rog să primiţi, Domnule Preşedinte, asigurarea consideraţiunii mele celei mai distinse.

Director General, Hasdeu

21

16/28 septembrie 1876
Nr. 564

À Monsieur Adolphe Dygasinki à Cracovie

La Direction Generale des Archives de l'Etat de la Roumanie s'empresse de vous remercier pour l'extreme obligeance que vous avez eux de controler les copies des documents relatifs à l'histoire roumaine contenus dans les Theques de Narciszeniez et vous prie de vouloir bine accepter ses publications [2].

Agreez, Monsieur, l'assurance de ma consideration la plus distinguées.

Le Directeur géneral, Hasdeu

Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S., dosar 554, 1876, f. 7.

---

[1] <Adăugat>: trecut la Section historique et d'Etat.

[2] Arhivele Statului publicaseră până la acea dată: P. Teulescu, *Documente istorice publicate de...*, Seria Întâiu, Bucureşti, 1860, 236 p. Volumul cuprinde 59 documente din perioada 1593–1822, aflate în depozitele Arhivelor din Bucureşti. Lucrarea, apărută cu sprijinul statului care a plătit 70 galbeni pentru editarea ei, reprezintă una dintre primele ediţii de documente cu privire la Istoria României.

Se mai publicaseră *„Condica de venituri şi cheltuieli a Visteriei de la leatul 7202–7212 (1694–1704)*; *„Documentele moşiei Bâcleşu cu toate trupurile ei a prinţesei Alexandrina, D. Ştirbei născută Stoica"*, 1876, 91 p. + 3 f.; *„Documentele moşiei Conţeşti a fraţilor Conţescu"*, Buc., 1876, 324 p.; *„Documentele moşiei Pietroşenii cu toate trupurile ei a prinţului Dimitrie B. Ştirbei"*, Buc., 1876, 117 p. + 4 f.

[3] Este ataşată chitanţa prin care i se trimite lui A. Dygasinki din Cracovia un pachet în greutate de 5600 gr.
Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S., dosar 554, 1876, f. 9.

[4] La data de 4/16 octombrie 1876. B. P. Haşdeu solicită ministrului de resort banii necesari pentru publicarea documentelor depistate la Cracovia.

Ibidem, dosar 559, f. 10.

17/29 septembrie 1876
Nr. 569

A la Societé d'Histoire et d'Antiquités de Moscou

La Diréction Générale des Archives de l'Etat a l'honneur de transmettre ses differentes publications [2] à l'honneur Societé d'Histoire et d'Antiquités de Moscou. Elle serait trés obligée si l'on voulait bien lui envoyer en echange les précieuses publications de la societé.

Veuillez bien agréer Monsieur le President l'assurance de ma consideration la plus distinguée.

Le Directeur général, Hasdeu

Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S., dosar 554, 1876, f. 9.

<Traducere>

Societăţii de istorie şi de antichităţi din Moscova

Direcţia Generală a Arhivelor Statului are onoarea de a trimite diferitele sale publicaţii Societăţii de istorie şi de antichităţi din Moscova. I-ar fi foarte obligată dacă ar binevoi să trimită, în schimb, preţioasele publicaţii ale societăţii.

Binevoiţi să primiţi, Domnule Preşedinte, asigurarea consideraţiunii mele celei mai distinse.

Director general, Hasdeu

---

[1] Adăugat de B. P. Haşdeu, „Le chef de la section historique et de l'etat", trecută.
[2] Arhiva fondului D.G.A.S. păstrează trei chitanţe prin care B. P. Hasdeu trimite publicaţii ale D.G.A.S. Societăţii de Istorie şi arheologie din Moscova, profesorului Drinov din Harkov şi profesorului Baudoin din Kazan.

23.

20 septembrie/20 octombrie 1876
Nr. 573

Sucursalei din Iaşi

Spre răspuns la adresa dv. nr. 60, am onoarea a vă invita să luaţi înţelegere cu Domnul prefect de Iaşi ca pe lângă copistul ce-l pune la dispoziţiunea dvs. pentru regularea dosarelor desfiinţatului Minister de Interne al Moldovei să ne dea şi un servitor. În ceea ce priveşte cheltuiala de materiale ce ar necesita acea lucrare, cred că Domnul prefect de Iaşi ar putea pune la dispoziţiunea dvs. până la finitul anului suma trebuincioasă. Ba din contră nu rămâne altceva de făcut decât că acea lucrare să se amâne până la anul viitor

când cred că se va trece în bugetul personalului şi fondurile trebuincioase pentru acest servici.

Primiţi domnule conservator,

Director general, B.P. Hasdeu

Trecută Şeful secţiei

Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S., dosar 555/1876, f. 36.

24[1]

Domnule Director,

Importanţa descoperirii în Arhivele Poloniei a documentelor relative la istoria noastră, făcută de dvs. cu ocaziunea excursiunii din vara anului curent, apreciind-o şi subscrisul îndestul are onoarea a vă comunica că în vederea relaţiunii ce i-aţi dat prin adresa nr. 555 a luat dispoziţiuni de a vi se elibera suma de 1500 lei pentru copierea unei părţi din documentele găsite prin copiştii paleografi ce i-aţi angajat, rămânând ca în ceea ce priveşte propunerea de a se continua copierea şi în anul viitor, să se aştepte deciziunea Camerei, ministerul nefiind singur în drept a încuviinţa astfel de cheltuială; asemenea va trebui să se aştepte iarăşi cu publicarea documentelor ce se vor aduna până se va prevedea şi vota de Cameră fondul necesar.

Cu aceasta vă înapoiez şi copiile ce v-au sosit deja şi pe care mi le-aţi înaintat pe lângă adresa nr. 607, spre a dispune păstrarea lor la Arhive, până se vor lua dispoziţiuni de a se publica.

Primiţi, Domnule Director, asigurarea consideraţiunei mele.

P. Ministru, Ghidionescu

Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S., dosar 559, 1876, f. 11.

---

[1] /Rezoluţia lui B. P. Hasdeu/: „Documentele înapoiate se vor depune în Bibliotecă până la publicare".

25

octombrie 23/noiembrie 7 1876
Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii Publice
Nr. 18537/oct. 28/1876
Direcţiunea Generală a Arhivelor Statului
Secţiunea istorică şi de stat
Nr. 632
Se va prezenta Domnului Ministru

Domnule Ministru,

După ce aţi binevoit a-mi încredinţa Direcţiunea Arhivelor Statului, prin aprobarea măsurilor ce le-am luat pentru conservarea documentelor, prin cumpărarea de manuscripte, prin încuviinţarea excursiunei mele la

Cracovia etc., aţi arătat toată solicitudinea ce aveţi pentru ridicarea acestui important serviciu.

Aceasta mă încurajează, Domnule Ministru, de a supune acum aprecierii Domniei voastre, cu ocaziunea deschiderii Corpurilor Legiuitoare, o împrejurare foarte gravă de la care în mare parte — aş putea zice — depinde viitorul Arhivelor Statului.

Misiunea principală a Arhivelor este eminamente ştiinţifică. Începând de la Directorul General şi până la Copist, tot personalul acestui serviciu trebuie să fie compus din bărbaţi speciali care să fie familiari cu paleografia şi istoria limbii române în diferitele sale faze iar unii să cunoască, pe lângă aceasta, limbile slavică şi greacă. Fiindcă o Şcoală de Paleografie nu există la noi, împiegaţii Arhivelor câştigă asemenea cunoştinţe numai prin rutină, printr-un îndelungat exerciţiu, astfel că cei mai vechi dintre dânşii sunt totodată şi cei mai buni, cei mai trebuincioşi. Din fatalitate însă, afară de vreo 2—3 asupra cărora cade toată greutatea sarcinei, Arhivele noastre n-au impiegaţi vechi, şi nu numai că nu-i au dar nici nu vor putea să-i aibă pe cât timp personalul lor e atât de rău plătit, încât fiecare impiegat profită de cea dintîi ocaziune de a părăsi acest serviciu pentru a intra în avocatură, în magistratură, în cancelariile ministeriale etc. unde munca este fără comparaţiune mai bine răsplătită.

Faţă cu dificultăţile financiare ale statului, subscrisul este departe de a cere vreo sporire bugetară, dar în locul acesteia cuteză de a vă propune, Domnule Ministru, un alt mijloc de a introduce în Arhivele Statului dorita stabilitate, anume un mijloc care nu impune deocamdată ţării nici un sacrificiu pecuniar.

Acest mijloc este acela ce s-a introdus deja la noi în privinţa profesorilor şi care din aceleaşi consideraţiuni ar trebui aplicat către corpul nu mai puţin ştiinţific al arhiviştilor. Cât priveşte pe Directorul general al Arhivelor Statului în speţă, numai inamovibilitatea, adică o perfectă egalizare cu profesorii universitari, ar putea să-l scutească de vacilaţiunile politice, şi să-i permită a organiza Arhivele, a le înavuţi, a le clasifica, ceea ce cere o muncă de zeci de ani. Pe de altă parte, în privinţa întregului personal al Arhivelor Statului în genere, începând de la Director şi până la copist, mijlocul de a-i face să se devoteze Serviciului şi să nu mai emigreze, este ceea ce se numeşte în legislaţiunea franceză „avancement sur place", adică fiecare impiegat care nu înaintează să aibă dreptul la o sporire cu 1/4 din leafă sau după fiecare interval de cinci ani, astfel că după o funcţionare de 20 de ani se bucură de o leafă dublă, maximum la care poate ajunge.

Dacă propunerea de faţă ar fi fericită de a obţine aprobaţiunea Domniei voastre, subscrisul ar lua libertatea de a solicita, Domnule Ministru, să binevoiţi a prezenta Corpurilor Legiuitoare un proiect de lege în acest sens, care sigur ar putea să asigure prosperitatea Arhivelor Statului.

Binevoiţi, Domnule Ministru, a primi încredinţarea deosebitei mele consideraţiuni.

Director General, B. P. Hasdeu

Capul Secţiei,

Arh. St. Bucureşti, fond Ministerul Instrucţiunii Publice dosar 3172/1876, f. 3 şi 6 v.

---

[1] /Rezoluţie/. La timpul oportun se va lua în vedere spre a se consulta mai întâi Consiliul de Miniştri, G. Chiţu.

26

17/29 noiembrie 1876.
Nr. 664

Redacţiilor ziarelor: „Românul" [1], „Telegraful"[2], „Timpul" şi „Uniunea Democratică"

Luând măsuri ca de la 1 ianuarie 1877 tezaurele documentare conservate în Arhivele Statului ale României să fie puse la dispoziţiunea celor care vor dori a se ocupa cu studiile istorice, nu mă îndoiesc că veţi acorda loc în stimabilul dvs. ziar alăturatei circulare: subscrisul a adresat-o prin adrese personale la mai mulţi bărbaţi de ştiinţă, fiind însă posibil ca pe unii din dumnealor să-i fi scăpat din vedere, crede de cuviinţă a-i da prin binevoitorul organ al dvs. o publicitate mai întinsă.

Primiţi vă rugăm...
Director general, B.P. Hasdeu

Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S., dosar 560, 1876, f. 2.

---

[1] „Românul" — ziar politic întemeiat în 1857 de C. A. Rosetti ca organ al partidului liberal. Suprimat după lovitura de stat din 1864 reapare sub numele „Libertatea" şi „Conştiinţa Naţională"; iar după detronarea lui Cuza şi-a luat vechiul nume. În 1891 s-a schimbat în revistă bilunară.
v. Enciclopedia Română, Minerva, Cluj, 1930, p. 844.

[2] „Telegraful" — apărut la Bucureşti, 7 apr. 1871 — 2 nov. 1888. Redactor şef Ioan C. Fundescu şi apoi director.
Ibidem p. 920.

27

1876 noiembrie 17/29
Direcţiunea Generală a Arhivelor Statului

Domnul meu,

Cea mai frumoasă misiune a Arhivelor este aceea de a înlesni pe bărbaţii de ştiinţă în cercetările lor istorice. Subscrisul a luat măsuri ca de la 1 ianua-

rie 1877, de două ori pe săptămână între orele 1 și 5 să fie pusă o cameră și un impiegat la dispozițiunea celor ce ar dori să studieze tezaurele documentare până la anul 1699, conservate în Arhivele de Stat ale României. Voi fi fericit, Domnul meu, dacă aceasta va putea să fie util și pentru studiile istorice ale Domniei voastre.

Binevoiți a primi asigurarea distinsei mele considerațiuni.

Director general, B.P. Hasdeu

Șeful Secțiunei, E. Coni

Arh. St. București, fond D.G.A.S., dosar 560, 1876, f. 3.

28

11/23 decembrie 1876
Primit, 11/23 decembrie 1876
Nr. 908
Direcțiunea Generală a Arhivelor Statului
Secțiunea istorică și de stat
Nr. 695

Domnule Director,

Am onoare a vă informa că Dl. N. Gr. Musceleanu, arhivist cl. III din această secțiune, fiind numit în altă funcțiune a părăsit serviciul încă de la 22 ale expiratei luni și urmează a fi înlocuit cu un alt împiegat al Cancelariei noastre. În postul de arhivist cl. III în locul numitului, urmând a fi înaintat conform art. 5 din Regulamentul Arhivelor cel mai vechi dintre caligrafii serviciului, am onoare a vă comunica că cei doi caligrafi din cancelaria acestei Direcțiuni sunt Dl. I. Th. Pancu cu vechime în acest post de la 16 august 1872 și Dl. Gr. Calvocorescu cu vechime de la 1 mai anul curent, iar cei doi copiști din care urmează a fi înaintat ca caligraf, sunt Dl. Radu Nevianu cu vechime în acest post de la 20 aprilie 1875 și Dl. G. Svârlescu cu vechime de la 16 iunie anul curent.

Binevoiți, vă rog, Domnule Director, a primi încredințarea distinsei mele considerațiuni.

Șeful Secțiunii,

Domnului Director al Arhivelor Statului

Arh. St. București, fond D.G.A.S., dosar 545, 1876, f. 47.

---

[1] ⟨Rezoluția lui B. P. Hasdeu⟩; „Se impune de la 1 decembrie. Se vor recomanda ministrului, Dl. Pancu pentru postul de arhivist cl. III ca cel mai vechi în ordinea ierarhică, și Dl. Nevianu pentru postul de copist caligraf, iar pentru locul de copist se va trimite la „Monitor" publicarea de concurs pentru 30 decembrie, anunțându-se această măsură și Ministerului".

29

5/17 ianuarie 1877
Primit, 8/20 ianuarie, 1877
Cabinetul Ministerului Afacerilor Străine
Lucrat la nr. 25/77.

Domnule Director,

Domnul baron Saverio Fava, agent diplomatic și consul general al M. S. Regelui Italiei, a primit o scrisoare de la Direcțiunea Arhivelor Statului din Veneția, prin care-l roagă de a o favora cu validul său sprijin, întru a căpăta de la Direcțiunea Arhivelor noastre o notiția cuprinzând studiile erudiților români, perioadele ce îmbrățișează documentele arhivei, modul aranjatului, rolul impiegaților și alte mențiuni. Alăturându-vă în copie acea scrisoare, vă rog, Domnule Director, ca să dați tot binevoitorul dvs. concurs pentru îndeplinirea dorinței Direcțiunii Arhivei din Veneția. Făcând aceasta veți întări legăturile intelectuale între noi și Italia și veți fi în pozițiune de a putea căpăta și dvs. pe baza dreptului de reciprocitate, informațiile de care veți avea nevoie și atingătoare de arhiva venețiană.

Primiți, Domnule Director, asigurarea distinsei mele considerațiuni.

N. Ionescu

Domnului B. P. Hasdeu, Director general al Arhivelor

Arh. St. București, fond D.G.A.S., dosar 568, 1877, f. 1.

---

[1] Copia adresei trimisă de Direcția Arhivelor Statului din Veneția, în limba italiană, este anexată adresei trimise de Ministerul Afacerilor Externe.
Ibidem, f. 3.

[2] Ministerul de Externe, la 3 februarie 1877 se adresează lui B. P. Hasdeu comunicându-i că „spre răspuns, domnul baron Fava arată prin nota sub nr. 1558, că nu s-ar putea sustrage de la datoria ce are de a aduce și Domniei voastre, în particular, mulțumirile sale cele mai sincere pentru perfecta curtoazie cu care au fost satisfăcute dorințele exprimate de către Directorul Arhivelor din Veneția".
Ibidem, f. 4.

30

6/18 ianuarie 1877.
Direcțiunea Generală a Arhivelor Statului

Comptul
cărților cumpărate de subsemnatul Director General al Arhivelor Statului cu ocazia călătoriei sale la Florența.

	Lei	Bani
1. *Bisaccioni*, Guerre di Moldavia 1644	49	
2. *Villani*, Croniche	28	
3. *Gubernatis*, Scritti del M. della Tomba	4	

4. *Geppert*, Grammatische Kategorien	2	20	
5. *Sengebusch*, Ueber Griechische und Deutsche	3	50	
6. *Avril*, Voyage en Moldavia, 1692	37		
7. *Naudet*, La noblesse chez les Romains	6		
8. *Bealtimore*, Journez through Moldavia, 1768	21		
			141, 70

Adică una sută patruzeci și unu, bani 70%, plătiți de subsemnatul pentru cărțile sus-notate.

Director general, B. P. Hasdeu

Cărțile notate în această listă s-au primit de subscrisul bibliotecar și translator și s-au depus în Biblioteca Arhivelor Statului.
Bibliotecar și translator, M. Georgescu

Pentru conformitate,
Ion P. Niculescu

Arh. St. București, fond D.G.A.S., dosar 595, f. 98.

[1] În biblioteca Direcției Generale a Arhivelor Statului nu figurează.
[2] Villani, Croniche di Giovanni Matteo e Filippo Villani — secondo le mighiari stampe e corredate di note filologiche e storiche, testo di lingua, Trieste, 1858, vol. II, 480 p.
[3] De Gubernatis Angelo, Gli scritti del Padre Marco della Tomba, missionario nelle Indie Orientali raccolti ordinati ed illustrati sopra gli autografi del Museo Borgiano, da Angelo de Gubernatis, Firenze, Succes le Mouier, 1878, XLVIII + 306 p.
[4] Geppert (R.E.) Darstellung der grammatischen Kategorien, von Dr. R. E. Geppert. Berlin, in der Nanckschen Buchhandlung, 1836, VIII + 56 p.
[5] Sengebusch, M. Ueber griechische und deutsche Lexicographie und Grammatik Offener Brief an Herrn Valentin Christian Friedrich Rost, von M. Sengebusch, Braumschweig, Friedrich Viewag, 1861, 100 p.
[6] Avril (Philippe) Voyage de Moldavie, In Ilarianu (A. Papiu), Tesauru de monumente istorice pentru România, Tom III, Bucuresci, 1864, p. 185—192 text fr. și român.
[7] Naudet, M., De la noblesse et des récompenses d'honneur chez les romains, par par M. Naudet. Paris, A. Durand, 1863, 236 p.
[8] În biblioteca Direcției Generale a Arhivelor Statului nu figurează.

31

17/29 ianuarie 1877
Nr. 25

Ministerului de Externe

În urma intervenției dumneavoastră m-am grăbit a pune la cale redactarea doritei notiții asupra Arhivelor Române pe care ne vom strădui de a o transmite de-a dreptul Direcțiunii Arhivelor din Veneția. Deocamdată am onoarea de a alătura pe lângă aceasta în două exemplare toate publicațiunile de până acum ale Arhivelor Statului și a unui exemplar pentru biblio-

teca onor Ministerului de Externe, iar celălalt pentru domnul consilier general al M.S. Regelui Italiei, ca să binevoiască a-l transmite Arhivelor Veneţiei. Profit de această ocaziune, Domnule Ministru, pentru a solicita o mică favoare în interesul Arhivelor Statului. M-am informat că la ministerul dvs., se află vreo sută de cartoane pentru dosare, care devin netrebuincioase, fiindcă vor fi înlocuite prin cutii. Aceste cartoane ar fi foarte utile Arhivelor Statului pentru conservarea documentelor, deci iau libertatea de a vă ruga să binevoiţi a ne ceda aceste cartoane. Dacă nu veţi fi luat dispoziţiunea a le da orice altă întrebuinţare.

Binevoiţi, Domnule Ministru, a primi...

Director general, B. P. Hasdeu

Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S., dosar 568, 1877, f. 3.

32

1/13 februarie 1877,
Nr. 36

La Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii Publice

Ceea ce m-a surprins din capul locului într-un mod foarte dureros la primirea Direcţiunii Generale a Arhivelor a fost de a constata că acest depozit de tezaure istorice şi de garanţii juridice pentru averea statului, se află lăsat fără nici o priveghere în orele afară de cele de cancelarie și în zilele de sărbători. Până la aprilie anul 1873 un conservator special avea datoria de a locui chiar în edificiul Arhivelor; de atunci însă, suprimându-se postul de conservator, interiorul Arhivelor a rămas în paza unui simplu aprod, adică fără nici o pază, ceea ce este cu atât mai înspăimântător, cu cât coincide cu alte două împrejurări grave: 1 — din trei sentinele care supravegheau până acum exteriorul arhivelor una s-a suprimat la 24 curent prin deciziunea Ministerului de Război; 2 — nu există la dispoziţiunea Arhivelor nici un serviciu de pompieri.

Faţă cu toate acestea, pentru a putea avea asupra Arhivelor o priveghere directă și neîncetată subscrisul s-a decis a se muta în edificiul Arhivelor, anume în apartamentul destinat altădată pentru conservator. Acest apartament însă se găsește într-o stare de degradare completă, căzând aproape de tot în ruină astfel că este necesitate mai întâi de toate o reparaţiune. Iată de ce iau libertatea de a vă ruga, Domnule Ministru, dacă voi avea fericirea de a fi aprobat de către dvs. în această privinţă, să binevoiţi pe de o parte

de a trimite pe arhitectul Ministerului, pentru a face devizul reparației trebuincioase; pe de alta, pe baza acestui deviz, a publica o licitațiune și a acorda o sumă pentru grabnica reparațiune. Numai în acest mod Arhivele Statului vor dobândi o serioasă supraveghere, punându-se la adăpostul eventualităților ce se pot naște din lipsă de pază.

Binevoiți vă rog, Domnule Ministru....

Director general, B. P. Hasdeu

Șef Secțiune,

Arh. St. București, fond D.G.A.S., dosar 565. 1877, f. 2—2 v.

33

1877 martie 12/24

Bugetul
Arhivei generale din București pe anul 1877 pus în aplicțiune la 1 martie

Nr.	Personalul		Sumele
1.	Director		6666
2.	Arhivist cls. I și subdirector		5400
1.	Arhivist cls. I		4440
2.	Arhivist cls. II		6000
3.	Arhivist cls. III		6000
1.	Translatare de lb. elină		3000
2.	Copiști caligrafi		3552
2.	Copiști		2640
2.	Servitori		1333
			39031
	Material		
	Cheltuielile cancelariei și condic.	940	
	Imprimate și bibliotecă	1000	
	Iluminatul localului	420	
	Ptr. publicarea documentelor istorice	3000	
		5360	
		44391	

Arh. St. București, fond D.G.A.S., dosar 571, 1877, f. 23.

34

1877 martie 12/24.
22 martie/3 aprilie 1877

Ministerului Cultelor,

Am onoarea a alătura pe lângă aceasta actele justificative pentru întrebuințarea sumei de 1000 lei „destinată la înavuțirea bibliotecii arhivelor“ [1] pe anul trecut 1876.

Mă cred dator a aduce la cunoștința dv., Domnule Ministru, că:

1. Cumpărarea cărților nu se face pe credit ci pe bani dați mai dinainte, și aceasta atât în cazul când ele se comisionează printr-un librar local, precum și atunci când se aduce de-a dreptul din străinătate;

2. Unele cărți rare care nu se pot căpăta dacă nu se cer de la anticarii din străinătate, la moment în urma primirii cataloagelor lor căci altmintrelea cea mai mică întârziere face ca ele să fie cumpărate de alții.

Cutezând a vă pune în vedere, Domnule Ministru, aceste două considerațiuni, vă rog să ordonați a mi se libera mandatul pe restul de 500 l.n. din paragraful bibliotecii arhivelor pe anul curent și atunci actele justificative, pe acest an, voi avea onoarea a le prezenta îndată ce se vor aduce cărțile comisionate și care se vor mai cumpăra.

Binevoiți....
Director general, Hasdeu,

Arh. St. București, fond D.G.A.S., dosar 570—1877, f. 14.

---

[1] La 31 martie 1877, Ministerul Cultelor și al Instrucțiunii Publice aprobă suma cerută de B. P. Hasdeu făcând următoarea precizare: „Îmi veți prezenta însă în urmă atât acte justificative de întrebuințarea sumei, cât și o listă de toate cărțile ce veți cumpăra și ați mai cumpărat din sumele deja eliberate".
Ibidem, f. 31.

35

24 martie / 5 aprilie, 1877
Direcțiunea Generală a Arhivelor Statului
Secțiunea Istorică și de stat
Nr. 147

Domnule Ministru,

Prin bugetul anului curent pus în aplicare cu începere de la 1 ale curentei luni martie, reînființându-se personalul arhivei Sucursalei din Iași, suprimată în bugetul anului expirat, subsemnatul, conformându-se art. 5 din Regulamentul Arhivelor are onoarea a vă recomanda ca șef al Arhivei din Iași pe Dl. G. Tăut, fost șef și actual garant al lucrărilor acestui serviciu și în postul de ajutor pe Dl. M. Roiu, vechi impiegat la același serviciu, amândoi cu începere de la 1 martie, curent [1].

Binevoiți, a primi, Domnule Ministru, asigurarea distinsei mele considerațiuni.

Director General, B. P. Hasdeu

Arh. St. București, fond Ministerul Instrucțiunii Publice, dosar 3540, 1877, f. 27.

---

[1] La data întocmirii acestui raport, ministrul instrucțiunii publice G. Chițu ceruse deja numirile solicitate și de B. P. Hasdeu. Carol I le aprobă prin Decret Domnesc.
Ibidem, f. 24 și 25 v și fond D.G.A.S., dosar 573/1877, f. 43.

36

6/18 aprilie 1877

Tipografia Laboratorilor Români declară că poate tipări publicaţiunile Arhivelor Statului cu preţul următor:

Coala tipărită în 500 exemplare pe hârtia nr. 8, după proba alăturată, format în 8....... 93 l.n. (lei noi).

Fiecare sută de coale în mai mult 10. „ "

Pentru procurarea literelor slavone, turnate din nou, şi pentru a se aproviziona cu hârtie, se va da cu anticipaţie suma de lei noi 1000.

Pentru această sumă se vor lucra atâtea coli până se vor achita, după preţul arătat mai sus.

Se vor da oricâte corecturi se vor cere.

P. Ispirescu [1]

1877 aprilie 6.

Arh. St. Bucureşti, fond Ministerul Instrucţiunii Publice, dosar 3540, 1877, f. 30 v.

---

[1] *Ispirescu, Petre* (n. ianuarie 1838 Bucureşti — 21 noiembrie 1887). Intră de la vârsta de 14 ani ca lucrător în tipografia lui Carcalechi şi ajunge mai târziu director al tipografiei „Naţionalul" apoi la 1864 al celei a „Românului". Se asociază cu Walter şi Fr Göbl şi deschide o tipografie sub firma „Lucrătorii asociaţi". După puţin timp, rămâne cu un stabiliment propriu în care se tipăreau Analele Academiei Române; culegător de basme, le-a publicat în „Ţăranul român" în 1862, apoi în volume intitulate „Basmele românilor".

37

9/21 aprilie 1877
Direcţiunea Generală a Arhivelor Statului
Secţiunea Istorică şi de State
Nr. 163

Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii Publice
Nr. 5803 aprilie

Domnule Ministru,

Urmând a se începe cât mai curând publicaţiunile Arhivelor Statului, subscrisul a luat următoarele măsuri:

1. Fiindcă o asemenea ediţiune, ieşită la lumină sub auspiciile Statului, trebuie să prezinte toate garanţiile de autenticitate pe cât le cere critica ştiinţifică modernă, este necesar ca actele cele mai vechi sau cele mai importante nu numai să se publice in extenso, dar să se reproducă totodată în facsimile, precum şi sigiliile.

2. Tipografia, însărcinată cu această publicaţiune trebuie pe de o parte să aibă la dispoziţiune diferite caractere străine, precum cele chirilice, cele polone şi chiar cele orientale, iar pe de altă parte caută a se supune la oricâte

corecturi ar voi să facă redacţiunea, căci orice lucrare istorică serioasă, pe lângă extrema exactitate ce i se impune, necesită adesea îmbunătăţiri şi îndreptări chiar în cursul tipăririi.

Pentru partea figurativă, subscrisul s-a adresat la Tipografia domnului Socek [2]; pentru partea textuală, la Tipografia Laboratorilor Asociaţi.

Am onoare de a vă alătura, Domnule Ministru, devizurile ce mi-au prezentat ambele aceste stabilimente.

Dacă Domnia voastră le aprobaţi, veţi binevoi a ordona să mi se elibereze un acont de 2000 [3] lei noi — din suma prevăzută pentru publicaţiunile Arhivei, despre întrebuinţarea cărora voi da cont la primirea restului.

Materialul pe care subscrisul îl are deja gata pentru tipar este:

1. Cronica inedită a lui Zilot, despre epoca fanarioţilor;
2. Un hrisov slavon de la Radu Negru, cu facsimile şi cu comentar;
3. Hrisoave inedite de la Roman Vodă, păstrate în Arhivele Statului din Bucureşti şi în Arhivul regal din Craiova, cu facsimile;
4. Acte inedite scrise în limba română până la anul 1600, cu facsimile şi comentar;
5. Acte inedite de la Banii Craiovei.

Aşteptând cu nerăbdare deciziunea Domniei voastre, vă rog Domnule Ministru, a primi asigurarea distinsei mele consideraţiuni.

Director general, B. P. Hasdeu

p. Şeful Secţiunii, C. D. Mumuianu

Arh. St. Bucureşti, fond Ministerul Instrucţiunii Publice, dosar 3540, 1877, f. 28 v.

---

[1] /Rezoluţie/. Se aprobă şi se va elibera suma de două mii lei asigurând tipărirea documentelor istorice, Gh. Chiţu.

[2] *Socec, Ioan V.* — librar şi editor, născut în 1830 în Săcele, Braşov. La 18 ani vine în Bucureşti. A editat aproape toţi scriitorii clasici români.

[3] Ministerul de resort pune la dispoziţia lui B. P. Hasdeu suma de 2000 lei pentru a publica documentele din Arhive.

Ibidem, dosar 573, 1877, f. 2.

38

6/18 mai 1877
Secţiunea Bunurilor Publice

Domnule Ministru,

Fiindcă în prevederea eventualităţilor după cum aţi constat-o înşivă prin adresa nr. 3577 aprilie 13 este necesar a regula documentele Arhivelor Statului [1], astfel încât la caz de trebuinţă cele mai importante din ele să poată fi puse la adăpost, am onoarea de a vă ruga să luaţi măsurile cuvenite de a se urmări şi găsi orice documente, dosare, planuri, hotărnicii precum şi cele două condici care s-au înaintat cu celelalte acte ale mănăstirii Golgota la onor Ministerul de Culte de fosta comisiune documentală, pe lângă nota ei sub nr. 19 din 11 martie 1854 şi să faceţi să se depuie cât mai neîntîrziat şi acestea în arhive.

Primiţi vă rog, Domnule Ministru, asigurarea consideraţiunii mele.
Director general, Hasdeu

Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S., dosar 561/1877, f. 26.

---

[1] Dosarul nr. 561/1877 din fondul D.G.A.S. conţine listele, corespondenţa şi documentele aflate la diferite autorităţi ca: Ministerul Finanţelor, Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii Publice, Comisia regulării averilor mănăstireşti etc. solicitate de B. P. Hasdeu a fi trimise înapoi Arhivelor, pentru a fi organizate în cadrul secţiunilor existente; Secţiunea Bunurilor Publice, Secţiunea Actelor Istorice şi Biblioteca.

39

24 mai/5 iunie 1877
Direcţiunea Generală a Arhivelor Statului
Secţiunea Istorică şi de stat
Nr. 234

Domnule Ministru,

O parte din localul Arhivelor destinat pentru depozite, fiind ocupat, după cum ştiţi de Comisia culorii de Verde, această direcţiune n-a lipsit de a atrage în mai multe rânduri şi prin diferite adrese atenţiunea acestui onor minister asupra serioaselor inconveniente ce rezultă pentru serviciul Arhivelor din această cauză.

În gravele împrejurări prin care trecem nu cred de prisos, Domnule Ministru, a reveni asupra acestei cestiuni, arătându-vă şi de astădată dificultăţile şi chiar pericolele ce rezultă pentru preţioasele depozite ce îmi sunt încredinţate, prin vecinătatea Comisiei de Verde.

Şi în adevăr, ocuparea de către acea Comisie a unei însemnate părţi a locaşului destinat dintru început numai pentru Arhivele Statului, face ca mai multe mii de dosare ale diferitelor autorităţi să stea, în contra regulelor de conservare a actelor, prin camerile de lucru ale serviciului, unde iarna se face foc şi prin coridoare.

Lipsa de camere pentru conservare, de noi depozite, va pune, în afară de acestea, pe Direcţiunea Arhivelor în poziţiunea de nu a mai putea primi pe viitor noi depuneri de acte, neavând unde să le aşeze.

Pe lângă aceasta siguranţa chiar a actualelor depozite este compromisă până la un punct oarecare prin conlocuirea Serviciului Arhivelor cu o autoritate, care zi şi noapte este frecventată de o mulţime de oameni de diferite condiţii sociale, asupra cărora mica gardă militară a serviciului nu poate avea în orice moment ceruta privighere.

Toate aceste consideraţiuni mă îndeamnă a vă ruga din nou, Domnule Ministru, să binevoiţi a lua înţelegere cu Domnul Ministru de Interne pentru strămutarea numitei Comisii în fostele case ale răposatului căpitan Costache acum proprietate a statului, care se află pe calea Belvedere, în centrul culorii de Verde şi pe care Comisia de Verde le-a ocupat şi în trecut, în timp de mai mulţi ani.

Primiţi vă rog, Domnule Ministrù, asigurarea deosebitei mele consideraţiuni.

Director general, B.P. Hasdeu

Şeful secţiei,

Arh. St. Bucureşti, fond Ministerul Instrucţiunii Publice, dosar 3540/1877, f. 47.

---

[1] ⟨Rezoluţia ministrului⟩: *„24 mai*. Se va comunica aceasta în copie Domnului Ministru de interne, ca în vederea celor arătate aici şi spre a nu se refuza primirea în depozitul arhivelor a dosarelor de pe la diferite autorităţi numai din cauza lipsei de localuri care sunt ocupate de Comisia de culoare se binevoieşte a regula strămutarea acelei cancelarii în încăperile arătate aici şi care sunt neocupate". Ghidionescu.

40

23 iunie/5 iulie 1877
Nr. 272

D-lui Comandant al legiunii a III-a din
Garda civică

Încă de la înfiinţarea corpului de gardă pentru paza depozitelor Arhivelor, se fixase patru posturi de sentinele în permanenţă: aşezate împrejurul şi în curtea localului. Mai în urmă nefiind trebuinţă de patru, acest număr de posturi s-a redus la trei: astăzi însă sunt numai două aşezate: un post în dosul depozitelor dinspre apus şi altul în Curtea din spatele bisericii, rămânând celelalte părţi ale localului fără nici o privighere. Pentru că lângă Cabinetul directoral s-au depus acum acte importante, şi pentru că ferestrele acestei camere se află în partea aceea unde nu prezintă nici o siguranţă, vă rog, d-le comandant să binevoiţi a lua măsuri [1] să se mai mărească numărul sentinelelor cu una spre a aşeza la spatele Cabinetului şi Camerei notate mai sus.

Primiţi d-le comandant, etc...

Director general, B. P. Hasdeu

Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S., dosar 565, 1877, f. 18.

---

[1] /Rezoluţia lui B. P. Hasdeu/: „Se va scrie la Inspectoratul Gărzii".

[2] Comandantul Legiunii a răspuns la 27/7 iulie 1877 în următorii termeni „asupra conţinutului adresei dv. nr. 272 am onoarea de a vă răspunde că actualmente funcţionează trei sentinele: una în dosul bisericii, una despre răsărit afară şi alta noaptea la poarta localului arhivelor şi că spre a putea înfiinţa oricâte alte sentinele credeţi dv. de necesitate pentru paza Arhivelor Statului, urmează să binevoiţi a vă adresa cererea la Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii Publice care să dispună ca, prin Inspectoratul General al Guardiei civice, să ordone înmulţirea tuturor legiunilor ce dau alternativemente guardiştii de facţiune la localul Arhivelor pe fiecare zi.

Primiţi, vă rog Domnule Director încredinţarea de vie stimă şi distinsă consideraţiune ce vă păstrez.

Ibidem, f. 19.

41

1877 iunie 11/23.
Direcţiunea Generală a Arhivelor Statului

Regulamentul Guardei militare a serviciului

Art. 1. Guarda militară a serviciului arhivelor este însărcinată cu paza localului atât în orele de lucru cât şi în orele în care funcţionarii serviciului nu sunt în lucrare.

Art. 2. Directorul serviciului fixează numărul posturilor trebuincioase pentru paza localului, putându-se cere, după trebuinţă, înmulţirea sau împuţinarea lor.

Art. 3. Sentinelele nu vor lăsa pe nimeni, fără deosebire a se apropia de localul depozitelor cu ţigara aprinsă.

Art. 4. Sentinela din curtea localului care are în paza specială a sa intrările la depozite, nu va lăsa pe nimeni a intra la depozite, afară de funcţionarii serviciului care i se vor indica de şeful Guardiei.

Art. 5. Acest Regulament va fi afişat în Corpul de Guardă.

Art. 6. Şeful Guardiei militare este răspunzător de riguroasa păstrare a acestui Regulament.

Director general, Hasdeu

Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S., dosar 505/1877, f. 16.

---

[1] La data de 13/25 iunie, Comenduirea Garnizoanei Bucureşti, avizează favorabil cererea lui B. P. Hasdeu. Rezoluţia pusă de B. P. Hasdeu, pe adresa primită menţiona „Regulamentul să se lipească pe părete".

42

Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii Publice

11 august/23 1877.

Domnule Profesor,

Spre a facilita şi a da o mai mare dezvoltare posibilă studiului originilor şi instituţiunilor noastre naţionale antice, cu care se ocupă astăzi mai mulţi bărbaţi eruditi ai ţării, am crezut că ar fi de cel mai bun folos dacă am avea un chestionar juridic şi unul lingvistico-mitologic pentru culegerea şi descrierea moravurilor, instituţiunilor şi datinelor noastre juridice, lingvistice etc. care, unite cu chestionarul arheologic elaborat de eminentul nostru profesor în arheologie D⟨omnul⟩ A. Odobescu, să facă ca să zic aşa un bun şi bogat vade-mecum al învăţătorului, profesorului, preotului şi revizorului şi cu ajutorul căruia să poată mai cu înlesnire şi mai sistematic a culege şi a spicui în vastul domeniu al acestei ştiinţe moderne prin toate ţările locuite de români.

Cu modul acesta, suntem siguri, Domnule Profesor, vom avea în curând adunate un imens şi nepreţuit tezaur de cunoştinţe şi date arheologice, juridice, lingvistice şi mitologice, care trecute apoi de dvs. şi de confraţii dvs.

în studiu și știință prin laboratorul criticei și analizei veți ajunge neapărat a reconstitui pe calea sintetică; România una în viață și conștiința ei morală, istorică și națională.

Mijlocul și metoda aceasta întrebuințată deja de către alte națiuni mai înaintate, într-ale progresului și științei, au produs rezultate admirabile.

Deci dacă și Domnia ta, Domnule Profesor, împărtășești pe deplin această idee, te rog fii bun și primește sarcina de a formula și cât s-ar putea mai neîntârziat, în stilul dumitale concis, clar și cuprinzător, aceste două chestionare [1] și a le duce ministerului, care mai dinainte va exprima a sa vie recunoștință.

Și pentru că orice laboare are un drept sacru la o remunerare, fie ea măcar cât de mică, vei binevoi a primi din parte modesta sumă de 600 lei drept minimă indemnizație pentru osteneala ce-ți vei fi dat și timpul ce vei fi întrebuințat.

Primește....

Domniei sale,
Domnului B. P. Hasdeu, profesor la Universitatea din București.

Arh. St. București, fond Ministerul Instrucțiunii Publice, dosar 3540, 1877 f. 71—71 v

---

[1] La data de 8/20 decembrie 1877, Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice trimitea revizorilor școlari chestionarul juridic alcătuit de B. P. Hasdeu „spre a le distribui gratis corpului didactic primar urban și rural din circumscripția dvs. preferând pe învățătorii normaliști și chiar și pe ceilalți pe care îi veți crede mai apți a se ocupa cu asemenea cercetări, care orientându-se asupra întrebărilor conținute în aceste chestionare când timpul și ocazia li se va prezenta de exemplu în zile de duminică, sărbători și de neocupațiune, când se fac adunări familiare poporene, să caute a aduna și formula răspunsurile la aceste întrebări. Aceste răspunsuri le veți aduna dvs. sau se vor înainta direct de către institutori și învățători domnului Hasdeu Director general al Arhivelor Statului din București". În continuare, adresa menționează orașele și numărul de exemplare trimise: „Pitești — 200 ex.; Roman — 100 ex.; Botoșani — 70 ex.; Brăila — 90 ex.; Ploiești — 150 ex.; Huși — 70 ex.; Galați — 100 ex.; Tîrgoviște — 140 ex.".
Ibidem, f. 95.

43

26 august/7 septembrie 1877.
Direcțiunea Generală a Arhivelor Statului

Domnul meu,

Conform celor prescrise de legea organică a fostei Comisiuni documentale [1], contopită cu acest serviciu la anul 1864, între însărcinările ce incumbă asupra-mi fiind și aceea de a aduna și regula, după modul ce mi l-am propus, orice material ce se va găsi relativ la literatura, paleografia și istoria țării, astfel spre a se putea cu înlesnire utiliza de orișice bărbat competent în suscitatul sens; și fiindcă s-a constatat, că cea mai mare parte dintre dosarele tribunalelor județene și ale tuturor curților judiciare din țară conțin acte originale, precum sunt sentințe (anaforale), cărți de hotărnicii, acte de vânzare

(zapise) şi hrisoave domneşti (ispisoace), ce s-au depus la acele autorităţi de către cei ce se judecau după vremi.

De aceea vă invit, Domnul meu, să luaţi cele mai urgente dispoziţiuni, ca să se cerceteze cu scrupulozitate în toate dosarele judiciare a sus-citatelor autorităţi depuse în Arhiva sucursalei de acolo, şi în care se vor găsi nisca-reva acte originale ca cele de mai sus notate cu date anterioare anului 1700, să faceţi să mi se înainteze aici cât mai neîntârziat acele dosare ce conţin astfel de documente, cu inventarul lor în regulă.

D-lui şef al Arhivei sucursale din Iaşi

Binevoiţi a primi asigurarea deosebitei mele consideraţiuni.

Director general, B. P. Hasdeu

Arh. St. Iaşi, fond Arhiva de cancelarie, dosar 7/1877, f. 1, orig.

---

[1] Comisia Documentală înfiinţată în mai 1864 pentru reglementarea documentelor de la mănăstirile secularizate, este desfiinţată prin ordonanţa dată de domnitorul Alexandru Ioan Cuza nr. 1074 din 24 august 1864, care prevedea ca toate sarcinile să fie preluate de Direcţia Generală a Arhivelor Statului, unde se vor depune şi actele originale aflate în posesia Comisiei. Acestea vor forma fondul important al documentelor feudale mănăstireşti.

Prin aceiaşi ordonanţă se fixa structura Direcţiei, care era condusă de Cezar Bolliac, stabilindu-se 3 secţiuni: Secţia Istorică şi Secretariat, Secţia Bunuri Publice şi Secţiunea de Stat, dispunându-se să se întocmească regulamentul de serviciu interior al cancelariei.

v. Figuri de arhivişti, Bucureşti, D.G.A.S., 1971, p. 116—117.

44

Primit 13/25 septembrie 1877
Ministerul Cultelor
Nr. 15859

Domnule Ministru,

Din cele două chestionare, juridic şi lingvistico-mitologic, cu care aţi binevoit a mă însărcina, am onoarea de a vă prezenta deocamdată pe cel juridic, 2, 3, 4, pentru ca să se poată publica fără întârziere, până ce vom termina şi pe cel lingvistico-mitologic.

În această privinţă, Domnule Ministru, mă cred dator de a vă ruga următoarele:

1. Ca premii pentru cei dintâi zece, care vor răspunde mai bine la întrebările puse în alăturatul chestionar, să se promită toate publicaţiunile Ministerului Instrucţiunii Publice şi ale Arhivelor Statului, precum Anuarul şi Arhiva istorică etc.

2. Imprimeria, pe care o veţi însărcina cu tiparul, să fie datoare, a se înţelege cu subsemnatul asupra formatului şi modului de imprimare, şi să-i trimită toate corecturile.

3. Una sută de exemplare să fie puse la dispoziţiunea subscrisului, pentru ca să le pot trimite savanţilor şi specialiştilor.

Terminând, vă rog, Domnule Ministru, a face să mi se libereze 300 lei, jumătate din indemnizaţiea ce mi-aţi fixat pentru cele două chestionare.

Binevoiţi, Domnule Ministru, a primi încredinţările celei mai distinse consideraţiuni.

B. P. Hasdeu

1877

Domniei sale,
Domnului ministru al Cultelor şi Instrucţiunii Publice

Arh. St. Bucureşti, fond Ministerul Instrucţiunii Publice, dosar 3540, 1877, f. 76.

---

[1] /Rezoluţia ministrului/: „Se primesc cu mulţumire; se aprobă toate propunerile; se va elibera mandatul de 300 fr. din încasări şi publicării documentelor române şi se vor lua îndată dispoziţiuni pentru imprimarea chestionarului în număr de 6000 exemplare".
G. Chiţu

[2] Cu privire la chestionarul întocmit de B. P. Hasdeu, Petre Ispirescu, tipograful face cunoscut ministrului cultelor şi instrucţiunii publice la 22/4 septembrie 1877, că doar un număr mic din chestionar a rămas neîmpărţit; susţine ca preţul să rămână de 230 lei coala.

[3] În privinţa chestionarului juridic, conform hotărârii luate de ministrul cultelor şi instrucţiunii publice, acesta a fost tipărit în 6000 ex. după formatul şi modelul indicat de B. P. Hasdeu care a făcut corectura.
Ibidem, f. 77.

[4] Petre Ispirescu, la data de 24/6 septemrie 1877 revine şi face cunoscut Ministerului Cultelor şi Instrucţiunii Publice că preţul pentru broşarea chestionarului juridic întocmit de B. P. Hasdeu este de 230 lei coala.
Ibidem, f. 79.

45

7/19 octombrie 1877

82
Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii Publice
Registru general
Nr. 17703 oct. 7 1877
Direcţiunea Generală a Arhivelor Statului
Secţiunea Istorică şi de Stat
Nr. 378

Domnule Ministru,

Prin adresa nr. 3827/77 aţi binevoit a-mi acorda un acont de 2 000 lei noi pentru începerea publicaţiunilor Arhivelor Statului.

Am onoarea de a vă prezenta pe lângă aceasta o parte din volumul început, ⟨Cuvente den Bătrâni⟩ care mă măgulesc a crede că va fi generalmente recunoscut ca cea mai importantă publicaţiune română din anul curent,

şi a vă ruga totodată de a mi se elibera restul de 1 000 lei noi care îmi sunt necesari pentru terminarea volumului şi mai ales pentru comandarea mai multor clişeuri.

Binevoiţi, vă rog, Domnule Ministru, a primi asigurarea deosebitei mele consideraţiuni.

Director general, B. P. Hasdeu

p. Şeful secţiunei,
C. D. Mumuianu

Domnului
Ministru al Cultelor şi Instrucţiunii Publice

Arh. St. Bucureşti, fond Ministerul Instrucţiunii Publice, dosar 3540, 1877, f. 2

---

[1] ‹Rezoluţia ministrului›, „Se va elibera şi restul până la suma prevăzută în buget. Un exemplar tipărit se va depune la Arhiva Statului unde le vom conserva până la terminare. G. Chiţu".

[2] Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii Publice, la data de 8/20 octombrie 1877 îi face cunoscut lui B. P. Hasdeu că i s-a acordat suma de 1000 lei pentru a termina imprimarea volumului început.

Ibidem, fond D.G.A.S., dosar 573, 1877, f. 4.

46

11/23 octombrie 1877
13 octombrie
Şcolii spre ştiinţă
Ministerul Cultelor
Nr. 18116/15 oct. 77
România

Direcţiunea generală a Arhivelor Statului, Secţiunea istorică şi de stat
Nr. 382

Domnule Ministru,

Şeful Secţiunii Istorice şi de Stat, domnul Eduard Coni printr-o dispoziţiune directorială de sub predecesorii mei, fiind însărcinat totodată cu sarcina de bibliotecar al Arhivelor, am constatat că se află împovărat de a îndeplini şi această sarcină. De aceea m-am crezut dator a încredinţa biblioteca domnului Paul Georgescu [1], translator de limbă greacă pe lângă această Direcţiune, ale cărui cunoştinţe de limbi şi activitate îl fac pe deplin apt de o asemenea sarcină. Am onoarea, Domnule Ministru, de a vă comunica această dispoziţiune.

Binevoiţi, Domnule Ministru, a primi asigurarea deosebitei mele consideraţiuni.

Director general, B. P. Hasdeu
Şeful secţiei, C. D. Mumuianu

Domniei sale,
Domnului ministru al cultelor şi instrucţiunii publice

Arh. St. Bucureşti, fond Ministerul Instrucţiunii Publice, dosar 3540, 1877, f. 84.

---

[1] Confirmându-se primirea de către ministerul de resort, B. P. Hasdeu îi face cunoscut, în scris lui P. M. Georgescu, pentru a prelua biblioteca „sperând că veţi depune acelaşi zel şi activitate, spre a corespunde pe deplin dorinţelor serviciului ce vi-l încredinţez".
Ibidem, fond D.G.A.S., dosar 570, 1877, f. 38.

47

5/17 noiembrie 1877
Nr. 732
Delegaţiunea Societăţii Academice Române
Nr. 88

Domnule Director,

Biblioteca Societăţii Academice [2] neposedând Arhiva istorică [3] publicată sub direcţiunea dvs, vă roagă să binevoiţi a-i transmite vreo trei exemplare complete.

Primiţi Domnule Director, asigurarea înaltei consideraţiuni
Preşedinte,

Secretar general,

3 exemplare, Tomul, Partea 1
3 2 Colecţiunea critică de documentare
3. 2 Februarie-Martie
3. 2 Aprilie-Mai
3. II
3. III

Domniei sale,
D-lui Director al Arhivelor Statului

Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S., dosar 573, 1877, f. 5.

---

[1] ⟨Rezoluţia lui B. P. Hasdeu⟩: „Se vor trimite".

[2] *Societatea Academică Română*, cea mai înaltă instituţie culturală a ţării. Locotenenţa domnească la propunerea lui C. A. Rosetti, aprobă la 1 aprilie 1866 regulamentul pentru formarea „Societăţii literare române". Scopul ei era să stabilească ortografia limbii române şi să dea o gramatică şi un dicţionar. Dispoziţiile mai însemnate ale Regulamen-

tului erau: formarea societății în București și numirea membrilor ei de către Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice și anume: 7 din Regat (V. Alecsandri, C. Negruzzi, V. A. Urechia, I. H. Rădulescu, A. T. Laurian, C. A. Rosetti și I. C. Massim la care s-au adăugat în 1867: Titu Maiorescu și N. Ionescu) 3 din Transilvania (Timotei Cipariu, G. Munteanu și George Barițiu), 2 din Bucovina (A. Hurmuzachi și I. Sbierea), 2 din Banat (Andrei Mocioni și Vincențiu Babeș), 3 din Basarabia (Al. Hasdeu, C. Stamati și I. Istroescu) și 2 din Macedonia (Cozacovici și I. Caragiani).

Prima adunare a avut loc la 1 august 1867 în sala Ateneului Român, fixându-se statutul și denumirea de „Societatea Academică Română" cu 3 secții: literară-filologică, istorico-arheologică și a științelor naturale. În 1879 Societatea este declarată prin lege instituție națională și-și schimbă numele în „Academia Română".

[3] Lidia Brânceanu, B. P. Hasdeu — redactor al revistei „Arhiva istorică a României" în „Manuscriptum", nr. 1, 1988, p. 122—132; I. OPRIȘAN, Romanul vieții lui B. P. Hasdeu, Editura Minerva, București, 1990, p. 244—245.

48

10/22 decembrie 1877

Direcțiunea Generală a Arhivelor Statului

A ieșit de sub presă și se vor pune peste puțin în vânzare prima serie a publicațiunilor istorico-filologice ale Direcțiunii Generale a Arhivelor Statului, sub titlul de „Cuvente den bătrâni". Limba română vorbită între anii 1550—1600, Studiu paleografic și lingvistic de B. P. Hasdeu, cu o introducere asupra importanței și Direcțiunii științifice a filologiei române, de celebrul lingvist german Hugo Schuchardt [2].

Acest volum, aproape 400 pagini, în 8-mare cuprinde afară de introducerea generală:

I. Treizeci și trei texturi, cu cercetări introductive și vaste adnotațiuni istorice, paleografice, economice, juridice, lingvistice etc.

II. Un glosar documentar dintre anii 1535—1592.

III. Un specimen de dicționar etimologic al limbii române pe baza unui vocabular manuscris de la 1600.

IV. Șase indici analitici.

V. Vreo cincizeci de facsimile de pe portrete manuscrise, iscălituri, peceți, semne de hârtie etc., etc.

Arh. St. București, fond D.G.A.S., dosar 573/ 1877, f. 9.

---

[1] La data de 10/22 decembrie 1877, B. P. Hasdeu trimite ziarelor „Românul", „Monitorul Oficial", „Presa", „Timpul", „Răsboiul", „România Liberă", „Dorobanțul", „Telegraful", „Curierul de Iași", „Convorbiri literare", anunțul, cu speranța mărturisită că va fi în „interesul științei române".

Ibidem, f. 8.

[2] *Schuchardt, Hugo* (4 febr. 1842 Gotha — 21 apr. 1927). Mare lingvist german care aprecia activitatea științifică desfășurată de B. P. Hasdeu. Membru onorific al Academiei Române (13 sept. 1877). Activitatea sa numără peste 770 de lucrări.

Lucian Predescu, Enciclopedia Cugetarea, Buc., 1940, p. 766.

49

30 ianuarie/11 februarie 1878

Lista

de cheltuielile mărunte făcute în trebuința acestei Direcțiuni pe luna ianuarie 1878

Nr. crt.	Natura cheltuielilor	Lei
1.	Tăiatul a 4 1/4 stânjeni lemn la 8 franci stânjenul	34
2.	Curățitul coșurilor	3,60
3.	America pentru pachete	2,20
4.	Timbru	20
5.	Birja în serviciul cancelariei	10
6.	Mături	50
7.	Lumânări	2,30
8.	Gaz pentru gardă	3,50
		76,10

Se certifică de subscrisul întrebuințarea
Director general, Hasdeu

Arh. St. București, fond D.G.A.S., dosar 575, 1878, f. 12.

[1] În arhiva Direcției Generale a Arhivelor Statului s-au păstrat conceptele scrise de B. P. Hasdeu pentru cererile sale de fonduri bănești adresate Ministerului Instrucțiunii Publice care să acopere cheltuielile făcute pentru necesarul cancelariei: hârtie, creioane, tocuri, cerneală, lumânări, sfoară cât și pentru plata luminii, întreținerea localului, operațiile adecvate, cumpărarea de cartoane, mape pentru buna conservare a documentelor. Timpul acordat acestor activități administrative este impresionant, mai ales, dacă ținem cont și de activitatea de mare minuțiozitate pe care o desfășura pe multiple planuri.

50

3/15 februarie 1878
Nr. 105

La Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice

Localul Arhivelor și cu deosebire partea în care se conservă actele proprietăților statului, după cum vă este cunoscut, fiind departe de a împlini condițiunile unui edificiu destinat pentru o asemenea prețioasă instituție, deoarece

camerile depozitelor, nu numai că sunt așezate pe beciuri desfundate, dar se poate comunica cu interiorul lor prin niște galerii și coridoare aproape seculare, care nu prezintă nici o soliditate, rămânând astfel toată paza depozitelor încredințată numai corpului de gardă, care după cum am avut onoare a vă face cunoscut prin adresa nr. 272/1877 și nr. 332/1877 nevenind în număr suficient pentru patru posturi, depozitele se află păzite numai de trei santinele, din care una pe timpul nopții așezându-se la poartă, o mare parte din local ce conține acte importante rămâne fără priveghere. Subscrisul dar ia curajul a vă ruga și de astă dată, Domnule Ministru, să binevoiți a interveni pe lângă onor Inspectorul Gărzii Civile ca pe viitor să ia măsurile cuvenite spre a trimite un număr suficient de gardiști pentru patru posturi, mai ales că Comisia Culorii de Verde, fiind în aceeași curte cu Arhivele, circulația împrejurul localului este mai mare, trecând unii cu țigările aprinse etc. astfel că siguranța depozitelor este pusă în pericol.

Binevoiți etc.

Director general, B. P. Hasdeu

Șef secțiune,

Arh. St. București, fond D.G.A.S., dosar 582/1878, f. 4, 4 v.

51

13/25 februarie 1878
Direcțiunea Generală a Arhivelor Statului
Nr. 144

Domnule,

Cercetându-se dosarul și documentele cuprinse în cele două pachete, anexate pe lângă nota dumneavoastră cu nr. 1 din 16 ianuarie anul curent, s-au oprit dintr-însele aici numai hrisovul lui Ștefan Vodă, domnul Moldovei, fără dată, privitor la moșia Bucșăștii și o traducțiune tot după hrisovul lui Ștefan Vodă cu anul 1496 ianuarie 6, relativă la vânzarea moșiei Fedeștii, care acte s-au depus în biblioteca acestui serviciu spre a servi ca material pentru istoria țării, iar dosarul în chestiune, împreună și cu restul actelor cuprinse în pachetul sigilat, cu sigiliul Arhivei, vi se înapoiază pe lângă aceasta, ca să le depuneți spre păstrare la locul său de mai înainte, între depozitele Arhivei de acolo, fiind șnuruit și sigilat acel dosar, ce conține file nouăzeci și nouă, scrise și nescrise.

Cu această ocaziune vă mai repet invitațiunea din precedentele adrese de a urmări aflarea și a altor hrisoave, zapise și acte originale vechi, precum și să mi le trimiteți aici cât se va putea mai neîntârziat.

Director general, B. P. Hașdeu
Domnului șef al Arhivei Sucursale din Iași

Arh. St. Iași, fond Arhiva de cancelarie, dosar 7/1877, f. 9, orig.

52

5/17 mai 1878
Ministerul Cultelor
şi al Instrucţiunii Publice

Domnule Director,

Biblioteca Centrală a Statului din Bucureşti, neposedând din publicaţiunea „Arhiva Istorică a României“ [2] lucrată de dl. B. P. Hasdeu şi tipărită sub auspiciile ministerului decât volumul I şi II, am onoarea a vă invita să înaintaţi ministerului din exemplarele ce se găsesc în depozitul acelei Direcţiuni pentru a se trimite bibliotecii, un exemplar întreg din această publicaţiune, compus din câte patru volume plus un volum III şi un al IV-lea spre a se putea completa şi exemplarul din care nu posedă decât primele două tomuri[3, 4].

Primiţi, Domnule Director, asigurarea prea distinsei mele consideraţiuni.

P. Ministru, ss. indescifrabil

Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S., dosar 575/1878, f. 121 v. şi f. 139.

---

[1] /Rezoluţia lui B. P. Hasdeu/: „Se va înainta după cerere“.

[2] Lidia Brînceanu, „B. P. Hasdeu şi Arhiva Istorică a României“, în Manuscriptum, anul XIX, nr. 1(70), 1988, p. 122–132.

[3] La data de 22 ianuarie 1879, Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii Publice îi solicită din nou lui B. P. Hasdeu pentru Biblioteca Centrală din Bucureşti încă un exemplar din revista „Arhiva Istorică a României“ şi din lucrarea „Cuvente den bătrâni“. Haşdeu avizează favorabil.
Ibidem, dosar 595, 1879, f. 5.

[4] La data de 14/26 mai 1880, ministerul de resort îi solicită din nou lui B. P. Haşdeu pentru Biblioteca Centrală din Bucureşti un exemplar din lucrarea „Cuvente den bătrâni“.
Ibidem, dosar 601, 1880, f. 11.

53

10/22 mai 1878

La Ministerul Cultelor,

În conformitate chiar cu dorinţa pe care aţi expus-o Domnia voastră în Cameră de a se concentra în Arhivele din Bucureşti numai actele de interes general, lăsându-se Sucursalei din Iaşi pe cele de interes administrativ şi judiciar local cu privire la România de dincolo de Milcov, subscrisul se crede dator a face o inspecţiune acelei Sucursale, cercetând dacă se mai află acolo acte de interes general şi pe de altă parte, în acelaşi timp, pentru a examina localul Sucursalei, fiind plângeri că nu este suficient. Îmi permit a adăuga totodată că Sucursala din Iaşi n-a fost revizuită deja de cinci ani de către Directorul general al Arhivelor. Vă rog dară, Domnule Ministru, să binevoiţi

a-mi acorda pentru această inspecțiune suma de 300 lei noi, pentru întrebuințarea căreia voi da compt după întoarcere. [1]
Binevoiți,

Director general, Hasdeu

Arh. St. București, fond D.G.A.S., dosar 576/1878, f. 18.

---

[1] La 11 mai 1878, Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice răspunzându-i favorabil lui B. P. Hasdeu, menționa: „Apreciind necesitatea revizuirei Arhivei Sucursale din Iași, propusă prin raportul Dv. nr. 203 am onoarea a vă face cunoscut că aprob a face o inspecțiune minuțioasă acelor arhive, spre a cerceta dacă între depozitele sale se mai află acte de interes general, încredințându-vă în același timp și despre starea localului, iar pentru întâmpinarea cheltuielilor ce vă va ocaziona această inspecțiune, am dat ordin compatibilității să vă elibereze suma de 300 lei.
Primiți, asigurarea onestei mele considerațiuni.
Ibidem, f. 19.

54

11/23 mai 1878

La Ministerul Cultelor,

Informându-mă că în Cernăuți și mai cu seamă la dl. profesor Sbierea [1] se află mai multe manuscripte române importante, cu onoare, vă rog, să binevoiți a-mi permite ca în călătoria ce am a face la Iași, să mă abat 2 sau 3 zile pe acolo, spre a le studia și a le copia dacă vor fi de un interes istoric.
Binevoiți, etc.

Director general, Hasdeu

Arh. St. București, fond D.G.A.S., dosar 580, f. 4.

---

[1] *Sbierea, Ioan G.*, (n. 20 oct. 1836 în Bucovina — 20 oct. 1916). Studii la Rădăuți, Cernăuți unde a fost elevul lui Aron Pumnul, al cărui discipol a fost. Studii universitare de drept, filozofie și lingvistică la Viena până în 1861. Profesor la Institutul de studii filosofice din Cernăuți (1866—1871). În 1866 este ales membru al Academiei Române. În 1886 Doctor philosophiae honoris causa.
În 1862 înființează „Reuniunea română de lectură", apoi „Societatea pentru cultura și literatura română în Bucovina;" redactor la periodicul „Foaia socială pentru cultură și literatură română în Bucovina".

55

7/19 iunie 1878

La Ministerul Cultelor,

Am onoare a vă trimite alăturatul compt pentru justificarea sumei de 250 lei luată prin mandatul dv. nr. 3407 pe luna mai expirat, din fondul

de publicaţiuni al Arhivelor, rugându-vă să binevoiţi a libera pe numele lui C. D. Mumuianu mandatul cuvenit [1] pe luna iunie curent, din acelaşi fond.
Binevoiţi,
Hasdeu

Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S., dosar 575/1878, f. 146.

---

[1] Copie după comptul către Dl. Director al Arhivelor Statului – s-a primit pentru fotografierea documentelor istorice 250 lei noi. Văzut spre încredinţare, B. P. Hasdeu.
Ibidem, f. 147.

56

26 august/7 septembrie 1878

Chitanţa

M-eur B. P. Hasdeu, membre du Congres des Orientalistes à Florence (Italie); 9 exemplare din „Istoria critică a Românilor"[2-2] şi 10 exemplare din „Cuvente den Bătrâni".

Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S., dosar 575, 1878, f. 191.

---

[1] Lidia Brînceanu, *„Documente de arhivă despre elaborarea de B. P. Hasdeu a lucrării „Istoria critică a Românilor"* în „Revista Muzeelor şi Monumentelor", nr. 9, 1988, p. 51–55.

[2] Istoria critică a Românilor – a apărut în perioada 1872–1874 în două volume: vol. I cuprindea Pămîntul Ţării Româneşti, Întinderea teritorială; Nomenclatura şi acţiunea naturii asupra omului. Din vol. II a apărut doar capitolul „Reacţiunea omului contra naturii".

B. P. Hasdeu a primit în februarie 1873 marea medalie de aur, din partea Academiei Române, drept recompensă pentru alcătuirea „istoriei naţionale" iar Parlamentul votează un premiu de 4000 lei pentru continuarea operei sale.

În 1878 cap. I a fost publicat în limba franceză în traducerea lui Fr. Damé.

Menţionând scopul pentru care a scris „Istoria critică a Românilor", B. P. Hasdeu reaminteşte lucrările tendenţioase la adresa istoriei românilor publicate de Rösler: „După cum pentru istoria Romei antice era necesară critica cea negativă a lui Niebuhr, tot aşa de necesar e Röesler pentru perioadele cele mai obscure din istoria Românilor. Închipuiţi-vă un peisagiu ale cărui elemente constitutive abia se zăresc la o distanţă prea depărtată. Este pădure, zic unii; este o insulă pe un lac, zic alţii, este un oraş pe un munte, zic o seamă. Niebuhr şi Röesler răspund: nu se vede şi ei demonstrează că nu se vede. Acela care demonstrează că nu se vede, demonstrează prin aceasta că nu este dar împinge pe ceilalţi de a cerceta ce este. Fără negaţiunea cea foarte serioasă a lui Röesler, eu n-aş fi simţit imperioasa datorie, fără a mai amâna, de a întreprinde „Istoria critică a Românilor", eu, cel dintâi în această cruciadă pentru dobândirea sfîntului mormânt".

57

14/26 noiembrie 1878
Nr. 424

La Ministerul Cultelor

În viitoarea sesiune a Adunării, urmând să se dea în dezbaterea deputaţilor bugetul pe anul 1879, subscrisul, crede de datorie a supune la aprecierea dvs. următoarea împrejurare.

Prin desele reducţiuni ce s-au făcut şi în personal şi în apuntamente, lucrările Arhivelor Statului au ajuns să sufere. Până la 1866 Direcţiunea Arhivelor avea un buget de 91.000 lei noi cu un personal de 26 impiegaţi. Deficitul ce prezintă bugetul general, recolta cea rea din acel timp şi alte cauze, au silit pe stat să restrângă cheltuielile sale, şi pe lângă reţinerea de 20% aplicată pe lefurile tuturor impiegaţilor, Serviciul Arhivelor ca să corespundă şi mai bine la apelul făcut de Guvern, pe lângă reţinerea de mai sus, nu numai că a suprimat din posturile sale, dar încă a redus şi din apuntamentele impiegaţilor săi, astfel că aceştia sufereau două reducţiuni deodată. Reducţiunile făcute fiind numai pe un timp mărginit, urma neapărat să înceteze şi ele deodată cu cauzele ce le provocase. Lucrurile însă au mers altfel şi Direcţiunea Arhivelor, departe de a redobândi vechiul său buget, în anii 1870—1876 suferi şi alte reducţiuni, de exemplu suprimarea postului de secretar, a unui arhivist cl. II, a doi arhivişti cl. III, a unui caligraf, a unui copist, reducţiunea lefii arhiviştilor de cl. II de la 260 lei etc. numai la 250 lei, aşa că bugetul Arhivelor a scăzut treptat de la 91.000 lei la 56.161 şi aşa mai departe încât astăzi bugetul Arhivelor este numai de 44.391 lei, cuprinzându-se aici şi fondurile pentru cheltuielile cancelariei, bibliotecii, publicaţiunilor, iluminaţiunei etc.

Cunoaşteţi bine, Domnule Ministru, câtă stagnaţiune şi perturbaţie se aduce în lucrările unei cancelarii prin desele schimbări de funcţionari. Aceasta la Arhive se întâmplă foarte des, căci mulţi din impiegaţii săi se retrag şi sunt înlocuiţi prin noi impiegaţi inexperimentaţi. Cauza unor asemenea retrageri nu este alta decât că nu sunt indestul de remunerati. Mijlocul cel mai sigur de a avea buni arhivişti este de a-i ţine ataşaţi totdeauna de serviciul arhivelor, şi nu se va putea ajunge aici decât prezentându-le avantaje mai bune ca în altă parte. Aceste avantaje, neputându-se manifesta într-alt mod decât printr-o retribuţiune mai bună, dreptatea şi interesul acestui serviciu cere ca apuntamentele arhiviştilor să fie dacă nu mai mari, dar cel puţin egale cu ale celorlalţi impiegaţi ai Statului.

De veţi mai considera, Domnule Ministru, că cu reţinerea celor 5% apuntamentele s-au micşorat într-un mod simţitor, astfel încât au ajuns să fie insuficiente cu viaţa cea scumpă de astăzi, lesne vă veţi convinge de dreptatea cererii mele.

Întemeiată pe aceste motive, subscrisul a luat de normă apuntamentele impiegaţilor de la Administraţiunea Domeniilor şi de la toate ministerele, unde şefii de secţiune au câte 450 lei mensual pe când cel de la Arhive are numai 370 lei; apoi şefii de birou de la Administraţiune câte 350 lei pe când cei de la această Direcţiune (arhiv. cl. II) numai de 250 lei, deşi atribuţiunile acestora sunt şi mai dificile şi mai responsabile decât atribuţiunile celor de la Administraţiune; în fine, ajutorii de la toate autorităţile au câte 190 lei mensual, pe când arhiviştii cl. III de aici au numai 166 etc.

Această diferenţă în apuntamentele impiegaţilor Arhivei cu ale impiegaţilor de la celelalte autorităţi, lipsa de perspectivă ce au funcţionarii Arhivelor din cauza restricţiunei serviciului, îmi dau curajul a vă ruga, Domnule Ministru, să binevoiţi a face ca şi impiegaţii Arhivelor să se bucure de avantajele unor mai bune apuntamente ca celelalte autorităţi.

În ceea ce priveşte apuntamentele Directorului, subscrisul crede că nu poate face altfel decât a lăsa la aprecierea dvs., hotărârea ce credeţi că trebuie

a se lua în această privință, mulțumindu-vă pe deplin chiar dacă ele vor rămâne în statu-quo, căci prin arătarea celor de mai sus, nu am în vedere decât numai interesul serviciului.
Binevoiți . . .

Director general, B. P. Hasdeu

Șef secție,

Arh. St. București, fond D.G.A.S., dosar 575, 1878, p. 267. 280.

58

4/16 mai 1879

Nr. 122

La Administrația Domeniului Statului

Văzând cele conținute cu adresa dv. nr. 12763 din 25 ale curentei, mai înainte de a se răspunde asupra fiecăruia din punctele de informațiune culese de Domnul Director, și pe care ați binevoit a ni le semnala, sunt dator a aduce la cunoștința onor Administrațiunii, că arhiva chiar mai înainte de a fi prevenită de onor Administrațiune, a avut totdeauna drept astă normă și mai cu seamă sub direcțiunea mea, de a nu se procura câtuși de puțin documente, sau a se da informațiuni, de acelea, care ar putea să vateme interesele Statului. Această măsură conservatoare, ca să zic astfel și care s-a păstrat cu cea mai mare regularitate a mers, poate uneori prea departe în rigurozitatea ei.

Acum pentru lămurirea adevărului și spre satisfacțiunea Domnului Director al Administrațiunii, voi răspunde asupra fiecărui punct de întrebare ce mi s-a făcut:

I. Că un domn Hristescu cumpărătorul unei case din Pitești, proprietate a Statului, ar fi asigurat pe onor Administrațiune că, după niște informațiuni ce are din partea Arhivei, s-ar găsi acolo documente privitoare la acea casă și în privința căreia Administrația deja declarase că nu existau asemenea documente. Această observațiune examinând-o cu atențiune nu pare a prezenta cea mai mică gravitate, sau a da ocaziune, la o preocupațiune câtuși de puțin serioasă.

În adevăr pe de o parte acelui Domn Hristescu nu i s-a procurat nici un document, pe de altă parte, nu avea nici un interes de a i se da informațiuni că există niște acte care, în realitate, nu existau: în fine această persoană — după asigurările ce mi s-au dat — niciodată nu s-a prezentat la Arhive, spre a culege niște asemeni pozitive sau negative informațiuni.

II. În privința D-lui Capșa. Se știe că dânsul, în calitate de cumpărător al unei moșii a Statului a fost autorizat de Administrațiune atât în anul 1870 cât și în 1878 de a scoate copii după documentele acelei moșii. Apoi mai este acel principiu elementar, consacrat de lege, că vânzătorul este dator să procure cumpărătorului toate titlurile de proprietate ce i s-au transmis etc.

Rezultă, cred că aceasta nu poate avea sensul nici chiar al unei observaţiuni, deoarece Dl. Capşa s-a adresat numai la Administraţie şi numai Administraţia ministerului l-a autorizat de a scoate copii.

III. În privinţa D-lui Cireşianu. Acesta într-adevăr s-a prezentat la Arhive spre a cerceta dacă se află documentele pentru moşia Crucişovei a Episcopiei Buzăului înfăţişându-le totodată şi actul său de cumpărătură. Căutându-i-se i s-a răspuns că nu există acte decât pentru Crucişiova a Episcopiei de Argeş.

Deci, unicul acest fapt, în realitate, nici dânsul nu prezintă vreo gravitate, deoarece nu i s-a arătat, nici nu i s-a procurat nimic.

În ceea ce priveşte al patrulea punct, de a se şti numele unui funcţionar de la Administraţiune, care după informaţiunile particulare ale Domnului Director de acolo, ar fi umblat prin oraş cu documente de ale Statului, Direcţiunea Arhivei crede, a nu fi ţinut câtuşi de puţin de a face poliţia Administraţiunii, care singură este mai bine pusă în poziţiune de a cunoaşte calităţile şi conduita funcţionarilor de acolo, precum şi de a exercita un serios control şi o îndeaproape priveghere asupra fiecăruia, dacă îşi face datoria în consecinţă.

Din toate cele mai sus expuse, rezultă, că informaţiunile D-lui Director, semnalate în citata adresă, nu prezintă nici o importanţă şi că nu sunt de natură a aduce cel mai mic prejudiciu intereselor Statului, şi că pe viitor ar fi mai bine ca onor Domnul Director, să nu mai dee atâta crezământ unor particulari, cari adeseori, se servesc de numele arhivei, afirmând că au informaţiuni, numai în scopul de a determina pe onor Administraţiune [1], ca să-i autorizeze de a-şi procura acte pentru susţinerea intereselor lor.

Director general, B. P. Hasdeu,

Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S., dosar 585, 1879, f. 209, 210 şi 221.

---

[1] La 5/17 martie 1879, Administraţia Generală a Domeniilor şi Pădurilor Statului, se adresa lui B. P. Hasdeu în următorii termeni: Domnule Director, s-a observat că mulţi particulari sub titlu de cumpărători de moşii ale statului, titlu pe care unii nu-l posedă, dar fiind vecini cu moşiile statului, cu care se află în prigonire şi având interes să cunoască dacă Statul posedă documente pentru cutare sau cutare moşie şi dacă este posibil să ia şi cunoştinţe de conţinutul acelor documente, se prezintă la cancelaria dv. şi li se dă fără nici un scrupul, desluşiri de asemenea natură, de care apoi se servesc în contra Statului pe deosebite căi.

Semnalând dv., Domnule Director, asemenea cazuri, vă rugăm să binevoiţi a lua măsuri serioase să se refuze absolutamente unor asemeni domni orice observări de documente relative la moşii d-ale Statului şi chiar a nu li se spune nici dacă există documente pentru moşiile ce cercetează, rămânând ca cei ce sunt în drept a avea asemenea informaţiuni să se prezinte la această Administraţie care fiind mai în poziţiune a-i cunoaşte, va avea onoare ca şi până acum, a vă ruga prin adrese speciale.

Primiţi, vă rugăm, asigurarea consideraţiei noastre.

Administratori,

Ibidem, f. 130.

59

30 mai/11 iunie 1879
Nr. 157

La Ministerul Justiţiei

Actul ce ne înaintaţi prin adresa dv. nr. 6054 din 30 curent, spre a se copia cu litere noi, urmează a fi transcris pe hârtie timbrată pentru care vă rog să binevoiţi a scrie d-lui Preşedinte al Tribunalului Muscel să ne înainteze o coală de hârtie de un leu. Dacă actul însă priveşte la vreo proprietate a statului, trebuie să ni se comunice aceasta spre a o menţiona la legalizare, când se va transcrie pe coală simplă.
Binevoiţi . . .

Director general, Hasdeu

Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S., dosar 588, 1879, f. 31.

60

30 mai/11 iunie 1879

Copie

după comptul domnului librar Socec către Arhivele Statului.

1. Annuaire pour l'encouragement des langue grecques.

Bf_{11}. lei 60
Pour argint
Timbru (semnat) P. Socec

Direcţiunea Generală a Arhivelor Statului. Opera cuprinsă mai sus s-a primit şi pus în Bibliotecă.

Bibliotecar, semnat P. M. Georgescu

Se certifică de subscrisul achitarea sumei de sus.

Director general, (semnat) B. P. Hasdeu

Pentru conformitate

Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S., dosar 605, 1880, f. 4.

61

28 iulie/9 august 1879
Nr. 236

Ministerului Cultelor

Prin adresele acestei Direcţiuni nr. 305 din 22 iulie, nr. 377 din 29 septembrie nr. 440 din 22 noiembrie anul expirat, precum şi prin cea cu nr. 109 din 20 aprilie anul curent, am avut onoarea a vă cere facerea reparaţiunilor celor mai indispensabile la localul arhivelor atât pentru a pune pe această Direcţiune în poziţiune de a putea primi în conservare noi depozite, cât şi pentru a-i face posibilă conservarea actualelor depozite publice.

Aceste reparaţiuni însă, tot pe atâta de indispensabile pentru buna păstrare a importantelor acte încredinţate conservării arhivelor precât sunt puţin costisitoare din punctul de vedere financiar nu s-au pus nici până astăzi în lucrare, astfel încât localul arhivelor a ajuns într-o stare de degradare care nu numai compromite cu totul buna conservare a actelor publice, dar ce e mai mult, pune chiar în pericol viaţa funcţionarilor serviciului.

Nu mai departe decât alaltăieri, mai multe rafturi încărcate cu sute de dosare s-au surpat sub greutatea acestei poveri prea mari pentru dânsele, câteva minute după ce impiegatul însărcinat cu conservarea depozitelor părăsi sala în care se aflau. Multe alte rafturi ameninţă a se surpa şi ele, în mai multe camere plouă pe depozite, fiind învelitoarea stricată, iar în altele întreaga pardoseală ameninţă a se surpa, bârnele cele putrede nemaiputând suporta greutatea numeroaselor depozite ce au trebuit să se grămădească în aceste camere din lipsă de spaţiu îndestulător pentru conservarea lor.

Toate acestea constituind un pericol continuu pentru funcţionarii serviciului şi fiind de natură a inspira şi subsemnatului serioase temeri, cred de datoria mea a vă ruga din nou, Domnule Ministru, să binevoiţi a lua dispoziţiune, cel puţin pentru facerea micilor reparaţiuni la camerele ce au fost ocupate de Comisia de Verde care reparaţiune le-ar aduce în stare de a putea primi întrînsele o parte din depozitele a căror grămădire prea mare la un loc, în nişte camere ale căror grinde au putrezit de vechime produce pericolele descrise mai sus.

Tot într-un timp, însă, vă rog, Domnule Ministru, să binevoiţi a face ca pe lângă reparaţiunile ce am onoarea a vă cere pentru localul Arhivelor, să se înfiinţeze şi rafturile necesare pe care să se poată pune depozitele ce sunt a se aşeza în camerile ce se vor repara, rafturi a căror înfiinţare această Direcţiune o cere încă din 22 noiembrie anului expirat.

Binevoiţi . . .

Director general, Hasdeu

Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S., dosar 593, 1879, f. 16.

---

[1] La 1/13 noiembrie 1879, ministrul cultelor şi instrucţiunii publice, acordă Arhivelor Statului suma de 250 lei pentru repararea camerei corpului de gardă.
Ibidem, f. 29.

62

12/24 iulie 1879
Nr. 228

Regimentului I infanterie

Am onoarea a răspunde adresei dv. nr. 11004 că puteți depune la arhivă în orice zi de lucru cele zece registre matricole ale acelui Regiment: depunerea trebuie să se facă însă după regulile stabilite fiind însoțite acele registre de un inventar de depunere în dublu exemplar, din care unul se va păstra la această Direcţiune, iar celălalt vi se va înapoia subscris în regulă.
Primiți, . . .

Director general, Hasdeu

Arh. St. București, fond D.G.A.S., dosar 592/1879, f. 20.

63

17/29 august 1879
Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice
Nr. 9164

Domnule Director,

Dl. locotenent colonel Papazoglu [1] posedând o colecţiune de documente istorice şi manuscripte atât originale cât şi traducțiuni, a făcut ministerului propunerea de a le ceda statului pentru suma de 2500 lei.

Subscrisul înainte însă de a lua vreo măsură în această privinţă are onoarea a se adresa la dvs. şi a vă ruga să binevoiţi a trece pe la Dl. Papazoglu și observând această colecţiune compusă din:

I. Şapte firmane împărăteşti de la finea secolului trecut și începutul secolului nostru.

II. Nouă traduceri după firmane turce în limba română.

III. 58 hrisoave domnești dintre anii 1495—1723 din care 25 scrise pe pergament, slavoneşti şi româneşti.

IV. 13 cărți domnești, anaforale, cărți de blestem din secolul 17—19.

V. Două caiete cu extracte moderne din cărți tipărite și din manuscripte, însemnări istorice, toate din secolul nostru.

VI. Una sută bucăţi diferite: poezii, cântice lumeşti în limba română, greacă modernă, franceză, și altele, să binevoiți a-mi da avizul dvs. asupra importanței lor din punctul de vedere istoric.

Primiți . . .

P. Ministru, Gh. Ştefan

Arh. St. București, fond D.G.A.S., dosar 590, 1879, f. 4.

[1] *Papazoglu [Dimitrie]*. (n. 28 martie 1811 București — 1893), publicist. În 1830 a intrat în armată cu gradul de juncăr și a ajuns pînă la gradul de locotenent-colonel. Dintre lucrările publicate enumerăm: Excursiunea arheologică în România, 1864: Muzeul Papazoglu, 1864; Monumentele antice ale României, 1868; Înmulţirea și organizaţia oştirii

românești, 1870; Evenimentele insurecției elene și răscularea lui Tudor Vladimirescu 1873; Istoria fondării orașului București, 1891 etc.

⟨B. P. Hasdeu răspunde Ministerului Instrucțiunii în următorii termeni⟩:

„În urma însărcinării ce mi-ați dat prin adresa dv. nr. 9164 din 18 curent, am onoare a vă face cunoscut că, transportându-mă la Dl. Papazoglu și examinând cele șase rubrici de piese, pe care voește a le vinde, am constatat că, cu una cu alta, ele fac 2500 lei, care sumă — dacă ministerul va crede de cuviință să nu i se libereze însă până a nu se depune întregul pachet la Arhivele Statului, examinat din nou și șnuruit cu sigiliul D-lui Papazoglu, căci nefiind deocamdată inventariate, dacă ar lipsi la predare una sau două din piesele mai importante, restul ar scădea foarte mult în valoare.

Binevoiți,
Director general,
B. P. Hasdeu

Ibidem, f. 5.

64

27 octombrie/8 noiembrie 1879
Primită la 29 octombrie/10 noiembrie 1879
Nr. 699
Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice
Diviziunea Școlilor
Nr. 13158
Lucrată la nr. 392/79

Domnule Director,

Legațiunea noastră din Constantinopole fiind destinată a fi focarul[1] de lumină al Românismului în acele părți am hotărât, conform cererii ce mi-a adresat, a-i trimite toate publicațiunile istorice mai importante ce se fac sub auspiciile Ministerului, spre a servi pentru completarea bibliotecii sale și a fi consultate în cazuri de trebuință.

Între aceste publicațiuni „Arhiva istorică a României" și celelalte colecțiuni de acte vechi publicate până acum de Direcția Arhivelor ocupând primul loc, vă rog, a dispune să mi se trimită din depozitul acelei direcțiuni câte un exemplar din toate ca apoi împreună și cu prețioasele documente ale lui Hurmuzachi să se poate înainta la destinațiune.

Primiți, D-le Director distinsa mea considerațiune.
P/entru/ Ministru, ss. indescifrabil

Capul secției, Vlădoianu

D-lui Director general al Arhivelor Statului

Arh. St. București, fond D.G.A.S., dosar 595, 1879, f. 51.

---

[1] /Rezoluția lui B. P. Hasdeu/: „Se încuviințează".

65

27 noiembrie/9 decembrie 1879
Direcţiunea Generală a Arhivelor Statului
Nr. 403
La Ministerul Cultelor

Domnule Ministru,

Mă grăbesc a răspunde la adresa Domniei voastre nr. 14, 401 din 20 noiembrie [1].

Toate arhivele mari din Europa dau la lumină publicaţiuni istorico-filologice. La noi, onoarea de a fi înţeles cel dintâi necesitatea de a nu rămâne România îndărăt în această privinţă, aparţine personalmente Domniei voastre. La 1865 [2] tot în calitate de ministru al instrucţiunii publice, aţi binevenit a-mi încredinţa sarcina de a umple lacuna ce exista până atunci în organizaţiunea Arhivelor Statului, şi drept rezultat apăruse în cursul anilor 1865—1867 cele trei volume din „Arhiva istorică". La 1867, din cauze pe care nu le voi atinge, postul de director special al „Arhivelor istorice", încredinţat mie la 1865 de către Domnia voastră a fost desfiinţat, rămânând ca directorul general al Arhivelor [3] să publice el singur câte ceva, dacă va crede acesta de cuviinţă. În adevăr, s-au şi publicat, în intervalul dintre 1867—1876, nişte registre [4] fără cea mai mică valoare ştiinţifică şi s-a reprodus aşa numita Condică brâncovenească în care erorile se încep chiar de la frontispiciu, unde editorul probează că nu ştie când trebuie să se sustragă 5508 şi când 5509 din anul de la creaţiune.

La 1877, Domnul G. Chiţu, atunci ministru al instrucţiunii publice, a revenit la ideea Domniei voastre de la 1865, dar în alte condiţiuni. În loc de a crea o direcţiune specială a publicaţiunilor, Domnia sa mi-a încredinţat sarcina de a le da la lumină în calitatea generală de director al Arhivelor Statului, prevăzând în acest scop în buget suma de 3.000 lei. La 1865 directorul general avea 740 lei pe lună şi directorul special al publicaţiilor, de asemenea 740, adică amândoi la un loc primeau 1480 lei, afară de costul intrinsec al tipăriturilor. De la 1877 până astăzi ambele sarcini, întrunite în persoana subsemnatului, costă pe stat numai 555 lei pe lună, abia a treia parte: şi totuşi astăzi, ceea ce nu s-a făcut altă dată, se bănuieşte că directorul cu cele două sarcini ar fi putut să întrebuinţeze rău vreun exemplar din publicaţiunile arhivelor, după cum rezultă într-un mod indirect din adresa sub nr. 1440, adresă care — emoţiunea, Domnule Ministru, mă sileşte a o spune, m-a atins şi mă doare.

La 19 aprilie 1877 fostul ministru, Domnul G. Chiţu a aprobat programa ce-i prezentasem despre modul cum să se facă publicaţiunile istorico-filologice ale arhivelor. Tipărirea s-a început pe la finea lui mai, după ce s-au adus din străinătate caracterele cirilice şi orientale trebuincioase. Primul volum, pe care-l alătur pe lângă acesta sub A [5], s-a terminat în august 1878, ieşind la lumină sub titlul de „Limba română vorbită între anii 1550—1600".

Pentru a se putea judeca despre valoarea acelui volum, ajunge a spune că:

1. Comisiunea Academiei Române, în care comisiune eram fericit de a vedea şi pe Domnia voastră, a decis în majoritate că este cea mai bună carte apărută în cursul anului 1877: şi dacă nu i s-a dat premiul Năsturel, să nu

uităm că și acea sesiune printr-o dispozițiune extraordinară, nu a acordat nimănui nici un premiu.

2. Celebrul lingvist german Hugo Schuchardt a scris asupra-i un tratat întreg plin de elogiu, pe care-l alătur aici sub litera B.

3. Nu mai puțin renumitul filolog Gustav Meyer i-a consacrat un articol, foarte măgulitor pentru subscrisul, în cea mai răspândită foaie germană, „Augsburger Zeitung", Beitage, 1879, nr. 42, reprodus apoi în „Românul", 6 februarie 1879, din care alătur aici un exemplar sub litera C.

4. Mai adaog opțiunea profesorului Jarnik [6] de la Viena, expusă în ziarul „Der Osten" din 3 noiembrie 1878, alătur aici sub litera D.

5. Nu mai menționez laudele, aduse mai în trecut acestei publicațiuni de către Miklosich [7], Gaston Paris [8], Angelo de Gubernatis [9] și alții, care toate s-au răsfrânt asupra Arhivelor Statului făcându-ne a crede, Domnule Ministru, că încrederea ce mi s-a acordat prin punerea mea în capul acestui important serviciu, a fost meritată și pe deplin justificată.

De la apariția tomului I am lucrat neîncetat la tomul II, care va apare negreșit până la 1 ianuarie. El cuprinde aproape 800 pagini, fiind de două ori mai voluminos decât tomul I. Afară de „Limba română vorbită" în două tomuri și un supliment, subscrisul a început totodată publicațiunea despre documentul inedit al lui Negru Vodă și în același timp s-a reprodus prin fotografii, în câte 50 exemplare, trei hrisoave originale de la Mircea cel Mare unde acest nemuritor principe se intitulează „Domn al Dobrogei", din care 25 exemplare au fost trimise la Congresul de la Berlin [10]. Din această reproducțiune am onoarea a vă alătura aici câte un exemplar sub literele EI, EII, EIII.

În toate publicațiunile arhivelor, subscrisul a purtat în exclusivamente întreaga greutate a execuțiunii, căci personalul serviciului este atât de redus, încât abia ajunge pentru lucrările curente ale cancelariei, după cum vă veți încredința, Domnule Ministru, din adresa mea nr. pe care o trimit odată cu acesta. Am făcut singur până și toate corecturile, afară de prima corectură a volumului I, cu care crezusem de cuviință a însărcina, cu o mică îndemnizare pe dl. I. C. Bianu, unul din cei mai distinși studenți ai Facultății de Litere. Cele de mai sus ar trebui să fie de ajuns din punctul de vedere curat științific, pentru a răspunde la întrebarea ce s-a făcut cu banii dați pentru publicațiunile istorico-filologice ale arhivelor.

Ca un neajuns suplimentar — de o natură inferioară, mai adaug, Domnule Ministru, că de la 1 ianuarie 1878 până la noiembrie 1879, toate mandatele ce mi s-au liberat din partea onor ministerului, au fost însoțite de piese justificative din parte-mi despre întrebuințarea banilor. Nu s-a dat socoteală numai pentru anul 1877, nu din uitare sau din neglijență, ci din următoarele cauze:

1. Prin adresa onor ministerului din 8 octombrie 1877 s-a cerut ca piesele justificative să se prezinte după terminarea întregului volum, care s-a terminat abia în august 1878;

2. Tipărirea începându-se în mai 1877, iar nu de la începutul anului, din suma totală de 3.000 lei mai rămăsese un oarecare rest, întrebuințat în cursul anului 1878 și chiar în 1879. Astfel că subscrisul nu putea prezenta un compt complet.

Acum însă socotelile fiind pe deplin terminate, am onoarea, Domnule Ministru, de a alătura pe lângă acestea toate piesele justificative în număr de . . . pentru suma de 3.000 lei din anul 1877.

La a doua chestiune, sunt întrebat: ce s-a făcut cu publicaţiunile arhivelor?

Este o nenorocire poate, dar un fapt generalmente recunoscut, că Statul nu va fi niciodată comerciant. Şi mai puţin comercială este ştiinţa. Domnia voastră personalmente o ştiţi mai bine ca oricine şi ca bărbat de stat, şi ca om de ştiinţă.

Vederile comerciale cele mai juste în cercul lor propriu, sunt prea strâmte, ba chiar periculoase, când se aplică la Stat şi la Ştiinţă. Onor ministerul cheltuieşte nu 3.000, ci 15.000 lei pentru publicarea documentelor răposatului Eudoxiu Hurmuzache. Din acea publicaţiune vândutu-s-au cel puţin 10 exemplare? Din îngustul punct de vedere al unui simplu comerciant este o ruină de a da cineva în curs de mai mulţi ani câte 150.000 lei fără a scoate măcar jumătate la sută. Şi totuşi staturile o fac, o face ştiinţa, şi sunt datoare a o face, căci scopul lor este lumina; lumină „quand même", iar nu dobândă. Publicaţiunile Statului, în genere după cum s-a făcut şi cu documentele lui Hurmuzache, se trimit, într-un mod gratuit, parte la diverse institute savante, parte la autorităţi ştiinţifice, apoi se schimbă pe alte publicaţiuni analoage, şi-n fine un imperceptibil minimum se strecoară pe calea librăriei. Statul face numai cam ce nu poate face iniţiativa particulară.

Publicaţiunile istorico-filologice ale Arhivelor Statului apar în 480 exemplare. Din acestea, 100 sunt puse cu totul în rezervă până la ieşirea tomului II, 25 exemplare sunt depuse spre vânzare la librăria Ştefănescu et Barasch, iar două exemplare la librăria Gerold et Co. de la Viena. În 1878, fiind însărcinat de către fostul ministru, Domnul G. Chiţu, de a reprezenta oficialmente România la Congresul orientaliştilor ţinut la Florenţa, subscrisul a distribuit membrilor Congresului 100 exemplare, după cum au făcut şi reprezentanţii oficiali ai celorlalte guverne. Impresiunea făcută în Italia prin publicaţiunile Arhivelor Statului, se poate vedea în cea mai importantă revistă italiană, „Nuova Antologia" din 1878, la pag. 723—724, pe care o alătur aici în extras sub litera F; 24 exemplare s-au dat membrilor Academiei Române, care au primit de asemenea gratuitamente documentele lui Hurmuzachi şi alte publicaţiuni române oficiale, 10 exemplare s-au trimis profesorului Hugo Schuchardt pentru a le distribui la reviste speciale germane, afară de care s-a trimis câte un exemplar la somităţile istorico-filologice din Europa, ca Miklosich, Curtius, Max Muller, Sayce, Benfey etc. precum şi la unii filoromâni renumiţi ca Picot" [11] Gaston Paris, Ascoli [12] şi alţii.

Câte două exemplare s-au trimis la Academiile din Petersburg, Berlin, Viena, Pesta, Belgrad, Agram şi Cracovia urmând a se mai trimite la alte câteva Academii:

Fiind convins că-mi îndeplinesc prin aceasta o sacră datorie am crezut de cuviinţă a mai trimite câte un exemplar la bibliotecile unor şcoale române mai alese, dintre care mă voi mărgini a menţiona excelenta Şcoală comercială [13] din Bucureşti.

Nu am trebuinţă de a adăuga, că subscrisul în persoană a avut onoarea de a depune câte un exemplar, elegant, legat, în mâinile Alteţelor sale regale, Domnul şi Doamna, care au binevoit cu acea ocaziune a-şi manifesta înalta

lor satisfacțiune. Rezultatul general al acestui mod de procedere, pe care onor ministerul l-a întrebuințat el însuși în privința documentelor lui Hurmuzache, deși publicarea lor este fără comparațiune mai scumpă, astfel că numai corectorul este retribuit aproape ca directorul general al Arhivelor Statului, a fost, după cum am arătat mai sus, ridicarea Arhivelor Române în ochii științei europene la o înălțime, care în principiu este datorită, Domnule Ministru, inițiativei Domniei voastre la 1865.

Înainte de 1 ianuarie 1880, precum am mai spus, va ieși la lumină tomul II din publicațiunile Arhivelor, mult mai important prin volum și prin cuprins decât chiar tomul I. Aparițiunea lui se va face dară pe deplin sub auspiciile Domniei voastre, primul concepător al acestor publicațiuni. Tocmai de aceea însă, fiind convins că nimeni nu poate simți mai bine și mai cu căldură importanța unei asemenea opere, mă cred dator a propune aprecierii Domniei voastre următoarele câteva considerațiuni:

1. Suma de 3.000 lei este suficientă, deși publicațiunile, după cum se vede deja din tomul I, necesită multe cheltuieli de xilografie și fototipie, afară de cele curat tipografice: dar nu e suficientă suma de 1.000 lei prevăzută pentru Biblioteca Arhivelor, o bibliotecă din care, în mare parte, întrucât privește așa numitul aparat de erudițiune, se alimentează acele publicațiuni.

2. După bugetele din anii 1864 și 1865 fondul special al Bibliotecii Arhivelor era de 4440 lei noi (12.000 lei vechi), iar în anul 1867 el s-a ridicat la suma de 9.250 lei noi (25.000 lei vechi) sub titlul comun de „Publicații și Bibliotecă“, pe când astăzi aceeași Bibliotecă și niște publicațiuni pe o scară mai întinsă nu posedă împreună decât 4.000 lei noi.

3. Unirea fondului Bibliotecii cu fondul Publicațiunilor ca la 1867, este foarte practică sub toate punctele de vedere, căci întâmplându-se a cheltui într-un an oarecare mai puțin pentru una din cele două ramuri, se îmbunătățesc prin însăși această ramură, cealaltă fiind în cea mai strânsă legătură.

De aici subscrisul ar lua libertatea de a propune, ca în viitorul buget să se pună un singur fond comun de 6.000 lei pentru „Publicațiunile istorico-filologice, biblioteca și colecțiunile Arhivelor“.

Binevoiți,

Hasdeu

Arh. St. București, fond D.G.A.S., dosar 595, 1879, f. 55—57 și f. 141.

---

[1] În 1879 noiembrie 20/2 decembrie, N. Kretulescu, ministrul cultelor și instrucțiunii publice îi cerea lui B. P. Hasdeu să înainteze un cont detaliat de sumele eliberate în perioada 1877—1879 pentru publicarea documentelor istorice, a publicațiilor apărute și de câte exemplare mai dispunea.

[2] B. P. Hasdeu în mod greșit menționează anul 1865. În 1864 ministrul cultelor și instrucțiunii publice îi propune lui B. P. Hasdeu redactarea revistei „Archiva istorică a României“. În urma acceptului înregistrat la nr. 27252 din 21 iulie 1864, ministerul de resort încheie contractul cu B. P. Hasdeu. Arh. St. București, fond Ministerul Culturii și Instrucțiunii Publice, dosar 591, 1864, f. 1—3 v. și Lidia Brânceanu, B. P. Hasdeu și Revista Arhiva Istorică în „Manuscriptum“ XIX, nr. 1, 1988, p. 130.

[3] Director general al Arhivelor Statului era Constantin D. Aricescu.

[4] B. P. Hasdeu se referă la „Indicii de documente“ și „Condica brîncovenească“ editate de C. D. Aricescu după suspendarea „Arhivei Istorice a României“. Aceste lucrări au umplut atunci lacuna simțită în istoriografia românească. În ceea ce privește greșeala de transpunere a văleatului în anul erei noastre, la editarea Condicii Visteriei, afirmația lui

B. P. Hasdeu este reală, deoarece primul document este din 3 decembrie 7202 deci anul 1693 şi nu 1694, iar ultimul este din 31 decembrie 7212, deci 1703, iar nu 1704. v. Figuri de arhivişti, p. 194—195.

[5] Arhiva nu păstrează anexele A, B, C, D, E, F, de care vorbeşte B. P. Hasdeu şi care ar fi prezentat un deosebit interes pentru noi.

[6] Jarnik, Ioan-Urban (n. 25 mai 1848, Postyn, Boemia — 12 ian. 1923). S-a ocupat cu filologia la Viena şi Paris). S-a specializat în limbile romanice, devenind profesor de aceeaşi specialitate la Universitatea Cehă din Praga. A învăţat foarte bine limba română (v. Traian Ionescu-Niscov, Ioan Urban-Jarnik, corespondenţă, Buc., 1983). Pentru opera sa Academia Română l-a ales membru corespondent. Împreună cu fiul său Hertvik Jarnik a ţinut la Praga conferinţe despre România. Jarnik-Urban a făcut parte din comisia dicţionarului Academiei Române. A colaborat la: Gazeta Transilvaniei, Familia, Junimea literară, Convorbiri literare, etc.).

Opera: Index zu Etymologischen Wörterbuch der Romänischen Sprachen, Berlin, 1878; Doine şi strigături din Ardeal, Buc., 1885; Glossaire des Chansons populaires roumaines, 1885; Cum am învăţat româneşte, Oradea, 1893; Vorbiri rostite cu prilejul sărbătorilor jubiliare ale Soc. România Jună din Viena, Braşov, 1912; Relaţiunile românocehoslovace din trecut şi din viitor; Buc., 1919.

Lucian Predescu, Enciclopedia Cugetarea, Buc., 1940, p. 404.

[7] Miklosich, Franz von (n. 20 nov. 1813 în Luttenberg — 7 martie 1891) profesor renumit de limbile slave la Universitatea din Viena: membru onorific al Academiei Române (1890).

Opera: Die slavischen Elemente in Rumunischen, Wien, 1862; Rumunische Untersuchungen: Istro und Macedo-Rumunische Denkmäller, 1881—1882 etc.

Lucian Predescu, op. cit., p. 550.

[8] Paris, Gaston, erudit francez (n. 1839, membru al Academiei Franceze (1876), iniţiatorul cercetărilor dialectice în Franţa, întemeietorul Societăţii lingvistice, profesor la Ecole des Hautes Etudes şi de la 1872 la College de France din Paris. A întemeiat revista filologică-romanică „Romania“, cunoscător al limbii române şi profesor al multor filologi români.

Lucian Predescu, op. cit., p. 636.

[9] Gubernatis, Angelo de (n. 1840 la Torino — 14 februarie 1913), scriitor şi filolog italian. Mare filoromân. Membru onorific al Academiei Române.

Opera: Mică enciclopedie indiană (1867), Memorii despre călătorii italieni în Indiile Orientale (1868); Dicţionar biografic al contemporanilor (1879—1882) în care se referă la multe personalităţi româneşti, inclusiv Iulia Hasdeu.

Lucian Predescu, op. cit., p. 381.

[10] Congresul de la Berlin, ţinut în 1/13 iunie — 1/13 iulie 1878 pentru reglementarea chestiunii orientale în urma războiului ruso-romàno-turc. Se recunoaşte Independenţa României şi drepturile acesteia asupra Dobrogei, străvechi teritoriu românesc, iar judeţele Bolgrad, Cahul şi Ismail din sudul Basarabiei (retrocedate Moldovei prin Tratatul de la Paris din 1856) sunt din nou încorporate la Imperiul ţarist. Bismark a prezidat congresul la care au participat reprezentanţii marilor puteri şi delegaţii celor despre care se discuta.

Delegaţii României au fost Ion Brătianu şi M. Kogălniceanu. În timpul Congresului, delegatul Angliei, lordul Salisbury, cu o ironie fină la adresa Rusiei a propus ca „după ce s-au ascultat delegaţii unei naţiuni care reclamă provincii străine, să se audă şi reprezentanţii unei ţări, care cer ţinuturi ce-i aparţin“. Ion Brătianu s-a prezentat la Congresul de la Berlin cu fascicola lui B. P. Hasdeu „Întinderea teritorială“, apărută în lucrarea Istoria critică a Românilor şi publicată în limba franceză de Fr. Damé în 1878.

[11] Picot, Auguste, Emile, filolog şi bibliograf francez (n. 13 sept. 1844 Paris — 13 sept. 1918), a fost secretarul principelui Carol al României (sept. 1866 — dec. 1868) şi consul al Franţei la Timişoara (1869—1872). De la 1875 profesor de limbă română la Şcoala de limbi orientale din Paris. Membru onorific al Academiei de Inscripţii din Paris.

Opera: Alexandre le Bon, prince de Moldavia, Viena, 1882 (in colaborare cu G. Bengescu): Notice biogr. et bibliogr. sur N. Milescu, 1883; Chants populaires des Roumaines de Serbie, 1889; Lecon d'ouverture du cours de la langue et de la lit. roumaine, 1876.

Lucian Predescu, op. cit., p. 659.

[12] Ascoli, Graziadio, Isaia, filolog italian (n. 16 iulie 1829 (Görz — 21 ian. 1907). Este considerat ca întemeietorul dialectologiei romanice: profesor de filologie la Academia ştiinţifică-literară din Milano. La 1845 publică o lucrare asupra afinităţii limbii române cu cea din Friul.

Lucian Predescu, op. cit., p. 55.

[13] Şcoala comercială din Bucureşti a fost înfiinţată din iniţiativa lui N. Kreţulescu, fapt pentru care îi va purta chiar numele.

66

27 noiembrie/9 decembrie 1879
Nr. 409

La Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii Publice

Cu ocaziunea formării bugetului onor minister pe anul viitor, subscrisul în vederea unei necesităţi absolute şi în interesul serviciului, se crede dator a se referi, în parte la raportul său cu nr. 434 din 14 noiembrie anul trecut iar pe de alta a trage binevoitoarea Domniei voastre atenţiune asupra celor următoare.

Direcţiunea Arhivelor până la anul 1866, astfel, după cum era organizată avea un buget de 91.000 lei noi cu un personal de 26 impiegaţi. De atunci şi până acum, prin mai multe dispoziţiuni bugetare, acest serviciu a încercat o simţitoare reducţiune, atât în personalul său cât şi în apuntamente, aşa că astăzi nu are decât 13 impiegaţi şi un buget numai de 45.351 cuprinzându-se aici şi fondurile pentru cheltuielile cancelariei, bibliotecă, publicaţiuni istorico-filologice, iluminarea localului etc.

Aceste cifre, prin ele însăşi sunt destul de elocvente, pentru a arăta situaţiunea, puţin măgulitoare ce s-a creat arhivei prin acele reducţiuni.

Înţelege oricine că aceste succesive reducţiuni, în personal şi apuntamente, n-au putut să aibe alt rezultat decât a da naştere la două lucruri: o stagnaţiune şi paralizare în mecanismul lucrărilor celor grele şi serioase care se măresc şi se complică în fiecare an, atât din depunerea actelor de la diferitele autorităţi, cât şi din cauza organizării, pe un plan mai întins ce a primit anii din urmă Serviciul Administraţiunii Domeniilor.

O nestabilitate extremă prin desele schimbări de funcţionare care, dacă s-ar mai repeta şi în viitor, s-ar produce neapărat, o completă dezorganizare în serviciu, într-adevăr, mulţi din funcţionarii abia iniţiaţi în lucrări, văzând poziţiunea lor precară, insuficienta remuneraţiune, în raport cu necesităţile şi traiul cel greu al vieţii, pe lângă care se mai adaugă şi reţinerea de 20%, neavând totodată, nici perspectiva vreunei înaintări, din cauza personalului cel restrâns, se retrag înlocuindu-se prin alţii neexperimentaţi.

Din acestea puteţi a vă convinge, Domnule Ministru, că o asemenea stare de lucruri trebuieşte cât mai curând curmată, dacă nu în total, cel puţin, în parte.

Arhiva Statului, această instituţiune eminamente conservatoare are trebuinţă, cred, tocmai de stabilitate. Stabilitatea în funcţionari oneşti, activi şi capabili — condiţiune sine qua non, a dezvoltării, a propăşirii sale, nu se poate dobândi decât prin ameliorarea poziţiunii funcţionarului. Aceasta este o necesitate imperioasă, şi o spun anume în privinţa funcţionarilor inferiori, căci din parte-mi declar că nu solicit nicidecum mărirea salariului, oricât de mic ar fi în comparaţiune cu al celorlalţi Directori generali.

Arhivele Statului, în toate statele culte, au o lege a lor organică, stabilită pe niște baze solide și care nu se poate ataca prin dispozițiuni bugetare. Acolo funcționarii sunt mai bine remunerați, soarta lor mai bine asigurată.

La noi, Arhivele, nu numai că nu s-au bucurat de această favoare, dar se poate zice că nici o autoritate n-a simțit mai multe zguduiri, n-a suferit mai multe reducțiuni sub toate rapoartele, că această instituțiune atât de importantă, din punctul de vedere al conservării averilor statului, al trecutului nostru politic, al istoriei noastre lingvistice, juridice, religioase etc.

Pe când la alte servicii publice, din timp în timp, s-a căutat a le aduce oarecari îmbunătățiri, a se repara oarecari nedreptățiri, numai Arhiva Statului a rămas în acel statu-quo.

Mă cred dator a atrage din nou binevoitoarea dvs. atențiune asupra arhivelor.

Acest serviciu, deși ar avea trebuință de mai multe îmbunătățiri, spre a corespunde pe deplin scopului pentru care a fost creiată deci nefiind încă timpul oportun, mă voi mărgini la a solicita numai acelea ce le consideră de cea mai strictă trebuință.

1. Să binevoiți a dispune de a se reînființa postul de arhivist clasa II-a care s-a suprimat în anul 1876. În Secțiunea Bunurilor Publice, căci lăsând la o parte lucrările cele grele și serioase, responsabilitate de care este împovărată acea secțiune, mai prezintă însă și această nepotrivire, în ordinea gradațiunei serviciului adică de la subdirector, care este și șeful secției, trece tocmai la arhivist cls. III, ce corespunde cu ajutorul de birou, nepotrivire ce nu există nici în Secțiunea Istorică, din această Direcțiune cum și la nici una din celelalte autorități.

2. În ceea ce privește apuntamentele arhiviștilor clasa a II-a și a III-a, deoarece aceștia au o responsabilitate mai multă și mai dificilă decât chiar la Administrația Domeniilor unde personalul este destul de numeros, vă rog, Domnule Ministru, să binevoiți a dispune sporirea acestor apuntamente, făcându-se deopotrivă, cu cele de la Administrațiune și anume: pentru arhiviști clasa II ce corespunde cu șeful de birou de acolo, câte 350 lei; iar pentru cel de clasa III câte 100 pe lună.

Întemeiat pe aceste considerațiuni și, convins că și Domnia voastră, împărtășiți ideea de a se introduce cât mai curând toate ameliorațiunile posibile în Arhivele Statului, solicit ca să binevoiți a stărui întru susținerea și realizarea celor mai sus expuse, care vor concurge, nu puțin, a face să înainteze importanta instituțiune ce-mi este încredințată, mai ales dacă se va satisface totodată și cererea, ce am expus-o în adresa nr. 403.

Binevoiți, . . .
Director general, Hasdeu

Arh. St. București, fond D.G.A.S., dosar 589/1879, f. 110, 111, 116.

67

Nr. 74
România
Sucursala Arhivelor Statului din Iași
Nr. 4
1880 ianuarie 12

Domnule Director,

Domnul Theodor Codrescu sub a cărui direcțiune s-au publicat „Uricarul" au binevoit a oferi micii biblioteci a acestui serviciu și volumul al VI-lea din prelucrarea dumisale. Am onoarea a vă comunica aceasta și respectuos a vă ruga să binevoiți, Domnule Director, a mijloci să se publice prin Monitorul Oficial recunoștința cuvenită pentru oferirea dumisale spre încurajarea și a altor autori sau editori.

Binevoiți, vă rog, Domnule Director a primi încredințarea preaosebitei mele considerațiuni.

Șef Sucursală, Gh. Tăutu

Ajutor, Roiu

Domniei sale,
Domnului Director general al Arhivelor Statului

Arh. St. București, fond D.G.A.S., dosar 600, 1880, f. 7.

---

[1] /Rezoluția lui B. P. Hasdeu/: „Se va da la Monitoriu".

[2] *Codrescu, Theodor*, n. la Iași la 1 aprilie 1819. Autorul cunoscutei colecții de documente „Uricariul"; redactorul publicației „Zimbru" cu rol deosebit în lupta pentru Unirea Principatelor, traducător și publicist, participant la mișcarea revoluționară din 1848 și luptător pentru Unire; a ocupat în perioada 27 aprilie 1856 până la 26 octombrie 1856 postul de arhivist al Statului. După numirea sa ca arhivist al statului, primele măsuri pe care le va lua vor fi legate de adunarea de hrisoave domnești și alte așezăminte de ale Moldovei, în original, spre a putea înființa în adevăr un început de arhivă națională, având ca scop: să poată servi țării de glorie și mândrie pentru trecutul ei istoric și mai cu seamă autonomie, iar străinilor de admirare pentru vechile așezăminte ale Moldovei.

V. D. Ivănescu, Teodor Codrescu, în Figuri de arhiviști, cit., p. 67 și 72.

[3] „Uricariul". În 1850 din inițiativa lui Theodor Codrescu asociat cu Alecu Fotino și D. Gusti apare tipografia „Buciumul Român", unde vor fi editate alte 25 de volume din colecția de documente „Uricariul" care va așeza pe Codrescu alături de editorii de documente Hurmuzachi și Hasdeu. În 1852 apare primul volum din această colecție. Devotat ideii de a lăsa posterității cât mai multe din documentele istoriei patriei, fără a avea ajutorul guvernului care nu-i dădea nici un ban, fără a avea încurajări că va fi răsplătit făcând sacrificii materiale, va duce la capăt țelul propus. În 1886 a fost ales membru corespondent al Academiei Române.

[4] În Monitorul Oficial va apare următorul anunț. Dl. Theodor Codrescu, binevoind a oferi bibliotecii Arhivei Sucursale din Iași al VI-lea volum din opera sa „Uricariul", această Direcțiune exprimă d-lui Codrescu mulțumirile sale pentru această ofrandă.

Ibidem, f. 25.

14/24 martie 1880
Nr. 104

Ministerului Cultelor

Domnule Ministru,

Subscrisul a avut ocaziunea de a se informa într-un mod foarte precis, printr-o notiță ce a binevoit a-mi comunica P.P.S. Episcopul Melchisedek [1] al Dunării de Jos, cum că în biblioteca răposatului episcop Dionisie Buzău [2], se află vreo 10 manuscripte importante pentru istoria limbii române, și anume de natura celor date la lumină până acum în publicațiunile istorico-filologice ale subscrisului.

Biblioteca în cestiune fiind pusă sub sechestru de către stat, iau libertatea de a vă ruga, Domnule Ministru, în interesul științei în genere și a publicațiunilor acestei direcțiuni în special, de a se mijloci ca subscrisul să fie însărcinat oficial de a examina acele manuscripte, care apoi să se depună în biblioteca Arhivelor pentru ca treptat-treptat să poată fi scoase la lumină într-un mod critic.

Binevoiți . . .
Director general, B. P. Hasdeu

Șeful secției,

Arh. St. București, fond D.G.A.S., dosar 601, 1880, f. 5.

---

[1] *Melchisedek*, episcop, n. 12 febr. 1822 Gărcina-Neamț. După studii urmate la Gărcina și Piatra Neamț în 1848 pleacă la Kiev pentru a studia teologia. În 1851 ia titlul de magistru în teologie și litere de la Facultatea din Kiev. În 1851 la seminarul de la Socola i se încredințează catedra de ermeneutică, scripturistică ecleziastică și dogmatică: până la 1856 mai predă ebraica, latina și franceza. În 1856 este numit arhimandrit. În august 1859 este reprezentantul Moldovei în divanul Ad-hoc; 30 aprilie — 6 mai 1860 este numit ministru al cultelor în guvernul M. Kogălniceanu. În 1861 locțiitor al Episcopiei de Huși, 1862 arhiereu de Tripoleos, 1864 locțiitor al Episcopiei Dunării de Jos. La 11 mai 1865 a fost întărit în acest Episcopat până în 1878; în 1879 a fost chemat din Galați la Episcopia Roman. În 1875 ales membru al Academiei Române pentru numeroasele lucrări editate. Enumerăm: Viața și scrierile lui Grigore Tamblac, 1884; Cuvânt pentru școala și biserica română Iași, 1885; Biblioteca d-lui D. Sturdza, 1885; Notițe istorice și arheologice adunate de la 48 mănăstiri și biserici, Buc., 1885; Memorii despre starea preoților din România, 1888; Didahiile sau predicile lui Antim Ivireanul, 1889; Biserica ortodoxă în luptă cu protestantismul, 1890; Un episod diplomatic, 1907 etc.

[2] *Dionisie Romano*, episcop al Buzăului și membru onorific al Academiei Române (n. 1806 Săliște-Sibiu — 21 ian. 1873 Buzău); învață la Sf. Sava București; 1832 prof. la Buzău, diacon și director al tipografiei episcopale. Director al Seminarului din București: 1861 arhiereu și 1865 episcop la Buzău. A întemeiat prima revistă bisericească „Vestitorul bisericesc" (1838) apoi „Ecoul bisericesc" (1851).

69

23 mai/4 iunie 1880.
Primită 24 mai/5 iunie 1880
Ministerul Cultelor și al Instrucțiunii Publice
Diviziunea școlilor
Nr. 5053 1.

Domnule Director,

Direcțiunea bibliotecii Universității din Strasbourg, căreia anul trecut i s-au trimis toate publicațiunile acelor Arhive îmi adresează o scrisoare în care îmi arată interesul cu care sunt căutate publicațiunile istorico-filologice și solicită a i se trimite suplimentul vol. I împreună cu vol. II din acele publicațiuni.

Împărtășindu-vă această cerere am onoare a vă invita să binevoiți a da ordin a mi se trimite pentru destinațiunea expusă, câte un exemplar din suplimentul vol. I și vol. II din „Cuvente den bătrâni".

Primiți, Domnule Director, distinsa mea considerațiune.

P. Ministru, ss. indescifrabil

⟨pentru⟩ Cap Diviz.,

D-lui Director general al Arhivelor Statului

Arh. St. București, fond D.G.A.S., dosar 601, f. 14.

---

[1] /Rezoluția lui B. P. Hasdeu/: „Se va satisface".

70

31 mai/12 iunie 1880

La Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice.

Am onoare a vă comunica rezultatul Inspecțiunei ce am făcut Sucursalei Arhivelor din Iași, în urma incendierii Palatului Administrativ de acolo și măsurile ce urmează a fi luate de urgență pentru remedierea răului adus acelui serviciu prin acea calamitate.

La inspecțiune, am găsit că, depozitele Sucursalei Arhivelor al căror nr. se ridică la 40.000 bucăți aproape, au fost scăpate de furia flăcărilor prin ajutorul Administrațiunei locale, însă într-un mod foarte neregulat. În acea confuziune actele s-au asvârlit pe ferestre, rupându-se sforile și titlurile tuturor pachetelor, pierzându-se multe din inventarele lor, s-au stricat rafturile și mobilierul în care se conservau, astfel că totul s-a transformat într-un labirint. De aici în grămezi neregulate s-au transportat parte la Trei Ierarhi,

parte la Casieria Generală, că este cu neputință de a se urmări un act după cum se găsesc de încurcate.

Domnule Ministru, după cum știți și dvs., această direcțiune are deocamdată ca sucursală numai pe cea din Iași, în care sunt concentrate actele tuturor autorităților judiciare, administrative, ecleziastice, militare etc. din toată Moldova, așa că importanța acelui serviciu este destul de vădită. Mă voi mărgini dar, a vă spune numai că de la incendiul palatului până astăzi, a fost imposibil cu personalul acelui serviciu, care este foarte restrâns să se aducă cea mai mică regularitate și ordine în acte, din care cauză multe din interesele statului și ale particularilor care stau în legătură cu actele ce se conservă la Sucursală, sunt paralizate, ba chiar amenințate de a se pierde înaintea instanțelor judiciare, ceea ce va da naștere la juste plângeri din partea populațiunii moldovene.

Ca director general al Arhivelor și ca unul ce m-am convins în persoană despre încurcătura în care se găsesc depozitele Sucursalei și imposibilitatea de a se regula numai cu personalul actual al acelui serviciu pentru care vă alăturăm în copie și adresa șefului Sucursalei în această privință cu nr. ,mă simt dator a vă arăta vederile mele asupra mijlocului celui mai practic de a remedia mai grabnic răul de unde pot decurge atâtea pagube pentru stat și pentru particulari.

Acest mijloc, pe care nu mă îndoiesc că și dvs. îl veți găsi cel mai merituos îl veți aproba, constă în a trimite cât mai urgent pentru două luni măcar un funcționar superior și mai competent de la această direcțiune, care să angajeze încă doi sau trei funcționari de acolo cu diurnă și care să supravegheze și să activeze regularea celor 40.000 de acte, sau cel puțin pe cele mai importante dintr-însele, căci după cum am avut onoare a vă arăta mai sus cu actualul personal sub conducerea domnului G. Tăutu ca șef, om de vârstă înaintată, slăbindu-i vederea și auzul, regularea actelor nu se va termina decât după mai mulți ani, în care timp fără îndoială că se vor ivi multe plângeri și se vor crea imense pagube.

Pentru acest sfârșit, cu onoare, vă rog, Domnule Ministru să binevoiți a regula să se hotărască deocamdată suma de la 1500 pînă la 2000 lei, din care să se plătească materialul necesar la regulare, diurna funcționarului ce se va trimite și a acelora ce se vor angaja.

Sunt bine convins, Domnule Ministru, că înșivă veți găsi foarte modestă această sumă pentru o lucrare atât de grea și așa de importantă în același timp [1].

Binevoiți . . .,

Director general, B. P. Hasdeu

Arh. St. București, fond D.G.A.S., dosar 600/1880, f. 40.

---

[1] Ministerul Cultelor și al Instrucțiunii Publice la 13 iunie 1880 aprobă propunerile lui B. P. Hasdeu cerându-i să delege la Iași pe cei mai competenți funcționari. Rezoluția lui B. P. Hasdeu: „Dl. Mumuianu care va voi a pleca la Iași, va primi de-a dreptul de la minister deslușirile despre care se vorbește adesea, comunicându-se despre aceasta și ministerului".

Ibidem, f. 41 și f. 43.

71

20 august/1 septembrie 1880
Ministerul Justiţiei

Domnule Director,

Dl. Preşedinte al Tribunalului Prahova, Secţia I-a prin raportul cu nr. 15331, mă informează că Tribunalul prin sentinţa nr. 192/1873, rămasă definitivă și investită cu formula executorie a dispus ca titlurile herezilor defunctului Procopie Filitis să se conserve la Arhivele Statului.

Conform dispoziţiunilor sus-zisei sentinţe și sesizat de cererea D-lui Const. A. Filitis, unul din herezii numitului defunct, făcută prin petiţiunea înregistrată la nr. 14564 din 1 august curent Dl. Preşedinte îmi trimite menţionatele titluri cuprinse în două pachete sigilate cu sigiliul Tribunalului și cere a se depune în conservare acelei arhive.

În consecinţă am onoare a vă înainta pe lângă aceasta, menţionatele două pachete în starea în care s-au primit de la Tribunal, şi vă rog, D-le Director, să binevoiţi a face să se conserve în acea onor arhivă.

Primiţi, vă rog, D-le Director, asigurarea distinsei mele consideraţiuni.

Ministru,

Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S., dosar 607/1180, f. 3.

72

3/15 noiembrie 1880
Nr. 408

Domnule Ministru,

În biblioteca răposatului Dionisie Buzău, după informaţiile ce am primit de la P.R.I. episcopul Melchisedek se află, între celelalte, următoarele manuscripte române:

1. Un manuscript sub nr. 352, format mic, scris la 1704;
2. Un lexicon slavo-român din 1673, format mic, sub nr. 351;
3. Un manuscript din 1717 în format mic, sub nr. 337;
4. Un manuscript teologic sub nr. 120;
5. Un manuscript din 1702, fără număr, scris de unul numit Groze.

Aceste manuscripte fiind de o necesitate extremă pentru publicaţiunile istorico-filologice ale Arhivelor Statului și aflând că onor Ministerul a însărcinat pe Dl. dr. Barbu Constantinescu a cataloga biblioteca în chestiune, vă rog, Domnule Ministru, să-l autorizaţi, a alege acele manuscripte și a le

depune cât mai curînd la Direcţiunea Arhivelor [2] într-un mod provizoriu până la o altă dispoziţiune.

Primiţi....

Director general, B.P. Hasdeu Şef secţiune.

Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S., dosar 601, 1880, f. 18.

---

[1]. Rezoluţie: După chibzuinţă.

[2] Administraţia Generală a Domeniilor şi Pădurilor Statului la 10 ianuarie 1881 scrie următoarele lui B. P. Hasdeu: „Cu toată bunăvoinţa ce această administraţiune are de a satisface cererea dv. din adresa că procesul pentru vinderea de către stat a bibliotecii în cestiune, spre acoperirea datoriei răposatului episcop către Casa Statului este încă pendinte şi toate cărţile din acea bibliotecă sunt inventariate şi puse sub sechestru astfel că nu se poate indica niciuna, mai cu seamă când există pretenţiuni asupra acestei averi formulate prin justiţie.

Vă pot asigura însă, că îndată ce se va termina procesul care e o contestaţiune, şi s-au luat măsuri a se activa rezolvarea lui, se va ţine seamă de cererea dv., mai cu seamă că se va pune toate silinţele, pentru ca această bibliotecă să rămână asupra Statului.

Primiţi, Domnule Director, asigurarea consideraţiunii mele.

ss. indescifrabil

Director,

Ibidem, dosar 614, 1881, f. 1.

73

22 noiembrie/4 decembrie 1880
Nr. 420

La Primăria capitalei — Bucureşti

Între monumentele istorice, cu care este împodobită capitala ţării noastre, putem enumera cu drept cuvânt şi pe Mănăstirea Mihai Vodă.

Acest edificiu, care ne reaminteşte faptele glorioase ale fondatorului său, este zidit, după cum ştiţi, pe o colină destul de proprie scopului său şi pe lângă aceasta mai conţine în dependinţele sale şi Direcţiunea generală a Arhivelor Statului, serviciu destul de important prin atribuţiile sale şi în special prin cele istorice.

Monumentul şi serviciul acesta însă, demne de atâta respect prin souvenirea şi importanţa lor, par a fi desconsiderate din cauză că poarta principală, singura intrare în curtea acestei mănăstiri, este aproape necunoscută multora din cei care au trebuinţă de una sau de alta.

Domnule primar, pentru folosul comun şi în interesul unor asemeni monumente sau servicii, subscrisul, cu onoare vă rog să binevoiţi a lua măsuri ca pe lângă celelalte lucrări ce onor Primăria are de făcut, să se decidă şi desfundarea stradelei ce trece pe la poarta Mănăstirii Mihai Vodă ce coincide cu aceea a Rinocerului mai ales că pentru această lucrare, proprietarul locului de sub dealul acestui local, oferă gratis terenul de joncţiune cerută cu căldură şi de către proprietarii dimprejur.

Primiţi...

Director general, Haşdeu

Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S. dosar 603, 1880, f. 80

1880

Direcţiunea Generală a Arhivelor Statului

Stat

de numele, funcţiunea şi locuinţa impiegaţilor acestei Direcţiuni

Nr. crt.	Numele şi prenumele	Funcţia	Culoarea	Suburbia	Strada	Nr.	Observaţii
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	B. P. Hasdeu	Director general	Verde	Mihai Vodă	Mihai Vodă		Localul Arhivelor Statului
2.	Dim. G. Peşacov	Subdirector Arhiv. cls. I	Albastru	Vlădica	11 Iunie	6	Proprietar
3.	Eduard Coni	Arhivist cls. I	Verde	Spirea Veche	13 Septembrie	fără	Chiriaş
4.	Const. D. Mumuianu	Arhivist cls. II	Galben	Batişte	Armonicii	3	Idem
5.	Aux. Petruţiu	Arhivist cls. II	Verde	Arhimandritului	Bateriilor	21	Idem
6.	Paul M. Georgescu	Translator	Neagră	Lucaci	Romulus	16	Proprietar

113

1	2	3	4	5	6	7	8
7.	Mih. A. Rădulescu	Arhivist cls. III	Galbenă	Batiştei	Armoniei	3	Chiriaş
8.	Iacob T. Panca	Arhivist cls. III	Neagră	Lucaci	Labirint	30	Chiriaş
9.	August Frăţilă	Arhivist cls. III	Roşie	Colţea	Bulevardul Universităţii	fără	Localul Universităţii
10.	Gr. Calvocorescu	Caligraf	Albastru	Dobrotesa	Florilor	19	Chiriaş
11.	Radu Novianu	Caligraf	Galben	Batiştei	Batiştei	19	Chiriaş
12.	Ion P. Niculescu	Copist	Roşie	Sf. Spiridon	Şerban Vodă	7	Chiriaş
13.	Nic. Cosăcescu	Copist	Verde	Gorgani	Domniţa Anastasia	4	Chiriaş
14.	Niţă Velcescu	Servitor	Verde	Mihai Vodă	Mihai Vodă		Domiciliat în localul Arhivelor Statului
15.	Mihalache Ciucă	Idem	Idem	Idem	Idem		Idem

Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S., dosar 606, 1880, f. 33, 38.

75

24 februarie/8 martie 1881

Declarațiune [1],

Se certifică că pentru Biblioteca acestei Direcțiuni subscrisul a cumpărat de ocazie un manuscript românesc din secolul trecut, cuprinzând observații medicale și de istorie națională a țării, cu lei ...43.

Adică patruzeci și trei.
Director general, B.P. Hasdeu

Manuscriptul arătat mai sus s-a depus în Biblioteca acestei direcțiuni [2].

Bibliotecar

Arh. St. București, fond D.G.A.S., dosar 619, 1881, f. 5.

[1] Declarațiunii îi mai sunt anexate trei copii justificative, de la Librăria Barasch, pentru sumele de 613,00 lei noi; 314 lei noi; 3 fr. date de Arhivele Statului pentru cumpărarea unor cărți necesare bibliotecii (Ex. Curtius, Grieschische Etymologie; Schimdt, Essai historique de la Societé; Max-Müller, Histoire des religions etc.; Psaltirea lui Coresi, Ed. Academiei .

Ibidem, f. 6, 7, 8, 17.

[2] Ministerul de Interne și Ministerul Cultelor și al Instrucțiunii Publice mai trimit bibliotecii Arhivelor Statului câte un exemplar din „Expunere despre situațiunile județelor din România pe anul 1879": „Situațiunea județului Constanța" etc.

Ibidem, f. 1, 2, 9.

76

29 aprilie/11 mai 1881
Nr. 214

La Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice

Motivele din raportul general prezentat la octombrie expirat de Dl. C.D. Mumuianu fost însărcinat din partea acelui onor minister și a acestei Direcțiuni cu regularea depozitelor Sucursalei Arhivelor din Iași, adusă în cea mai mare încurcătură și stricăciune prin arderea Palatului Administrativ de acolo, și prin permutarea ei din loc în loc, probează îndestul că mijloacele, timpul și personalul de care a dispus, au fost departe de a corespunde pe deplin unor lucrări atât de confuze și așa de dificile ca aceea în care se găseau actele din acel serviciu în urma diferitelor peripeții prin care au trecut.

Măsurile pe care dânsul le propunea prin menționatul raport, se mai adeveresc ca bune și necesare de luat și prin zilnicile rapoarte ce primesc de la șeful sucursalei Arhivelor pe care am onoarea a vi le trimite în copii, arătând că încurcătura și neregularitatea în care se află o mare parte din acele depozite îl pun în imposibilitate de a urmări actele cerute de Stat și particulare pentru interesele lor, iar pe de alta, că insuficiența localului și lipsa de dulapuri face ca o mulțime de dosare să putrezească de umiditate, fiind grămă-

dite în beciuri pe pământ, neregulate și cere cu toată seriozitatea de a se lua urgente măsuri pentru a împiedica niște însemnate pagube la care este expus statul și particularii prin stricăciunea atâtor mii de dosare, din care unele foarte importante.

Domnule Ministru, măsurile pe care acum ca șef al sucursalei le cere cu grabă sunt prevăzute și vă sunt comunicate de Dl. Mumuianu prin raportul său, încă de la octombrie expirat, căci de atunci s-au văzut că ele sunt imperios necesare. Onor ministerul le-a încuviințat chiar, prin rezoluția sa pusă pe menționatul raport, și ele cred că numai o scăpare din vedere a făcut să nu se prevadă în bugetul anului curent, suma necesară pentru executarea lor.

Astăzi însă când șeful Sucursalei Arhivelor prin rapoartele sale declară că nu mai răspunde de actele ce putrezesc prin beciuri de umiditate; când din cauza încurcăturii, neregularității și stricăciunii în care se găsesc multe din ele, nu poate satisface cerințele autorităților și ale particularilor, și că prin urmare nu mai răspunde de pagubele ce s-au pricinuit statului, când prin experiență s-a dovedit cum că cu un personal și cu mijloace așa de restrânse nu se pot executa niște lucrări atât de confuze și dificile pentru aceste motive și pentru cele arătate pe larg în raportul din octombrie la care se mai adaugă considerațiunea că acel serviciu în starea în care se găsește, nu corespunde scopului său, Domnule Ministru, să binevoiți a face să se deschidă un credit extraordinar de 4.000 lei cel puțin cu care să se poată face față celor mai urgente trebuințe ale acelui serviciu.

Din această sumă să se continue lucrările ca și în anul trecut, trimițându-se unul din impiegații cei mai competenți ai acestei Direcțiuni spre a conduce lucrările într-un mod sistematic a se face o parte din dulapurile necesare după modelul existent și să se mai închirieze câteva bolți pentru depozitele ce stau în grămezi neregulate.

Domnule Ministru, cred de prisos a vă mai arăta importanța unei arhive, căci dv. o cunoașteți destul de bine, starea însă în care se găsesc multe mii din actele Sucursalei Arhivelor din Iași, face ca ele să nu poată fi utilizate nici în interesul comunei, nici în cel particular și în consecință, acel serviciu își pierde cu desăvârșire caracterul său. Rămâne clar că dv. luând cunoștință de graba ce se cere pentru remedierea unui rău atât de prejudicios intereselor generale, să binevoiți a aviza cât mai neîntârziat asupra mijloacelor ce am avut onoare a vi le propune mai sus [1].

Binevoiți....
Director general Hasdeu

Arh. St. București, fond D.G.A.S. — dosar 610, 1881, f. 21 și 31.

---

[1] La 11 august 1881, Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice aviza favorabil acordând „300 de franci d-lui C.D. Mumuianu pentru revizuirea arhivelor din Iași".
Ibidem, f. 36.

77

14/26 iulie 1881
Primit 15/27 iulie 1881.
Nr. 427
Ministerul Cultelor și al Instrucțiunii Publice
Diviziunea Școalelor
Nr. 9315

Domnule Director,

Starea deplorabilă în care se află localul Arhivelor Statului, nemaiputându-se tolera, fără a expune la grave pericole documentele noastre publice și private, m-a decis a prezenta Camerei în sesiunea viitoare un plan de construcțiune a unui palat al Arhivelor pe locul din jurul Mănăstirii Mihai Vodă împreună cu o anexă pentru Muzeu și Bibliotecă. În acest scop, vă rog să vă consultați cu domnul arhitect Săvulescu, însărcinat cu facerea planului și să-i dați toate indicațiile trebuincioase, care să-i servească de normă în lucrare. Am și trimis D-lui Săvulescu niște prospecte lucrate în trecut spre a le examina și de va fi posibil să le completeze sau ba din contră să facă o lucrare nouă. Ocupați-vă însă de afacere cu tot dinadinsul, spre a avea o lucrare care să răspundă din toate punctele de vedere la trebuințele onor înaltei instituții de cultură ca Arhivele, Muzeele și Biblioteca.

Primiți, Domnule Director, asigurarea distinsei mele considerațiuni.

P. Ministru, ss. indescifrabil p. Șef Diviz⟨iune⟩, I. Vlădoianu
D-lui Director general al Arhivelor Statului

Arh. St. București, fond D.G.A.S., dosar 612, f. 12.

---

[1] ⟨Rezoluția⟩: „Se va aștepta venirea d-lui arhitect". B. P. Hasdeu.

* ⟨Pentru amănunte legate de local v⟩: Virgiliu Z. Teodorescu, Ansamblul monumental istoric și de arhitectură Mihai Vodă, în „Revista Arhivelor", an LXVII, vol. XLV, nr. 1, 1990, p. 3–12

78

2/14 octombrie 1881

Copie după chitanța D-lui I. Bianu

Lei 300 (trei sute) am primit de la onor Direcțiunea Arhivelor Statului pentru corecturi făcute la publicațiunile sale istorico-filologice.
București, 2 octombrie 1881

(semnat I. Bianu)

Direcțiunea Generală a Arhivelor Statului
Se certifică de subsemnatul achitarea sumei de mai sus.

Director general, B.P. Hasdeu

Arh. St. București, fond D.G.A.S., dosar 614, f. 17.

79

12/24 ianuarie 1882
Primit 12/24 ianuarie 1882
Nr. 18
Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii Publice
Diviziunea Şcoalelor
Nr. 365

Domnule Director

Domnul A. Catargiu [2], dorind să studieze dosarul desfiinţatului Consiliu de Stat relativ la tocmelile agricole ce se găseau în păstrarea Arhivelor, am onoare a vă invita să dispuneţi a i se satisface cererea, permiţându-i să studieze dosarul acela.

Primiţi, Domnule Director, asigurarea distinsei mele consideraţiuni.

p. Ministru. Gr. G. Tocilescu [3]

Satisfaceţi cererea

p. Şef diviziune, C. Teodorescu

D-lui
Director general al Arhivelor Statului

Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S., dosar 627, 1882, f. 6.

---

[1] /Rezoluţia lui B. P. Hasdeu/: „Luându-se cunoştiinţă că vom pune la dispoziţia D-lui Catargiu dosarele în chestiune, putând să le studieze în cancelaria serviciului".

[2] Catargiu, Alexandru (n. 1825—1897 Bucureşti). Studii financiare la Paris, membru în Consiliul de Stat, ministru de finanţe şi apoi la lucrările publice, în 1862.

[3] Tocilescu, Grigore G. — (n. 26 oct. 1850 Ploieşti — 18 sept. 1909 Bucureşti). Studii superioare la Praga şi Viena. Doctor în filosofie şi licenţiat în Drept. 1881 profesor de istorie antică şi epigrafie la Universitatea din Bucureşti. 1890 — membru al Academiei Române; director al Muzeului de antichităţi; inspector şi secretar general la Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii Publice. A colaborat la revista „Columna lui Traian" şi a întemeiat „Revista pentru istorie, arheologie şi filologie". Director al „Dicţionarului geografic român".

80

25 ianuarie/6 februarie 1882
Primit 25 ianuarie/6 februarie 1882
Nr. 68
Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii Publice
Diviziunea Şcoalelor
compt. Nr. 987

Domnule Director,

Am onoare a vă ruga să binevoiţi a dispune să mi se trimită unul din cele cinci dosare ce vi s-au înapoiat cu adresa nr. 18307 purtând numărul vechi 17 al desfiinţatului minister din Moldova în care se găseşte bugetul

Casei școalelor pe anul 1845, dosar care fiind cerut de domnul președinte al Înaltei Curți de Compturi, îndată după terminarea trebuinței vi-l voi înapoia.

Primiți, Domnule Director, asigurarea distinsei mele considerațiuni.

p. Ministru, Gr. G. Tocilescu

Șef diviz., ss. indescifrabilă

D-lui
Director general al Arhivelor Statului

Arh. St. București, fond D.G.A.S., dosar 627, 1882, f. 18.

---

[1] Pe adresă figurează următoarea rezoluție: „Dosarul cerut ce are nr. 17 vechiu sau 516 curent, anul 1846, se află în Arhive având 397 file.
1882 ianuarie 25/februarie 6.
Șef secțiune,

81

5/17 februarie 1882
Președinția Consiliului de Miniștri

Domnule Director general,

Am onoarea de a vă face cunoscut că Domnul ministru președinte, vă roagă să binevoiți ca, documentele care s-ar afla în limbi străine, precum slavona etc. să faceți a fi înaintate în traducțiune. Aceasta ca adaos la adresa oficială de azi.

Primiți, vă rog, Domnule Director general, asigurarea prea distinsei mele considerațiuni.

Secretarul Consiliului, N. Dunca

Arh. St. București, fond D.G.A.S., dosar 627, 1882, f. 28.

82

Listă

cu documentele necesare pentru discutarea chestiunii mănăstirilor închinate [1].

1. Hrisovul lui Leon Vodă, fiul lui Ștefan Voievod pentru izgonirea Grecilor 5/17 februarie 1882 afară din țară, anul 1631.

2. Hrisovul lui Matei Basarab, pentru liberare a mănăstirilor închinate — anul 1638.

3. Hrisovul lui Matei Basarab pentru a se opri dedicările mănăstirilor țării — anul 1640.

4. Scrisoarea patriarhală pentru liberarea mănăstirilor închinate anul 1640.

5. Scrisoarea lui Partenie, patriarhul Constantinopolului pentru liberarea mănăstirilor închinate — anul 1641.

6. Hrisovul lui Matei Basarab pentru numirea Egumenilor și pentru orânduiala canonică a mănăstirilor în general — anul 1646.

7. Hrisovul lui Constantin Vodă, întărind liberarea de către Matei Basarab a mănăstirilor închinate prin înșelăciune — anul 1657.

8. Ordinul patriarhului Ierusalimului, confirmând modul alegerii Egumenilor la toate mănăstirile în general.

9. Hrisovul lui Radu Leon Vodă pentru liberarea mănăstirii Vintilă Vodă zisă Menedecul — anul 1667.

10. Hrisovul lui Radu Leon vv. pentru izgonirea grecilor afară din țară — anul 1669.

11. Hrisovul lui Constantin vv. pentru închinarea mănăstirii Stănești patriarhului din Alexandria — anul 1692.

12. Hotărârea mitropolitului Moldovei și episcopilor și boierilor țării, prin care se regulează contribuțiunea ce mănăstirile sfântului Mormânt trebuie a le plăti țării — anul 1704.

13. Hrisovul lui Antioh Constantin-Vodă, stabilind însărcinările ce mănăstirile închinate datorează pe fiecare an țării — anul 1706.

14. Raportul Înaltului Cler și a Boierilor Moldovei prin care fixează contribuțiunea ce sunt pe fiecare an datoare mănăstirile închinate și neînchinate, pentru trebuințele statului — anul 1706.

15. Ordinul lui Paisie, patriarhul Ierusalimului, către toți egumenii pentru predarea exactă a socotelilor — anul 1706.

16. Ordinul lui Cyril, patriarhul Constantinopolului, regulând alegerea egumenilor la mănăstiri — anul 1706.

17. Raportul boierilor, confirmat de Constantin Moruzi Vodă, prin care se oprește închinarea mănăstirii Vieroșu la o mănăstire străină — anul 1794

18. Ordinul principelui Constantin Moruzi către mitropolitul țării, pentru îndatorirea tuturor așezămintelor bisericești a ține pe seama lor un oarecare număr de moșii, ale căror venituri se vor a afecta la intreținerea săracilor — anul 1794.

19. Listă de sumele cheltuite pe ani de către mănăstiri pentru intreținerea școalelor — anul 1796.

20. Ordinul principelui G. Hangeri către Mitropolit pentru supunerea egumenilor mănăstirilor închinate, la trimiterea către Sf. Locuri a ajutorului statuat de fundatori —anul 1798.

21. Hrisovul lui Constantin Alex. Ipsilanti pentru ca toate mănăstirile să fie silite a contribui la plata datoriilor țării — anul 1803.

22. Hrisovul lui I. G. Caragea pentru mănăstirile închinate-anul 1813.

23. Listă de clasificare a mănăstirilor in general, pentru plata taxei de reînnoire a hrisovului — anul 1813.

24. Raportul boierilor pentru a obliga pe mănăstiri de a contribui la întreținerea școalelor din Iași — anul 1813.

25. Petiția egumenilor greci și lista sumelor cu care mănăstirile închinate contribuie la cumpărarea proviziilor pentru armele străine — anul 1815.

26. Raportul Veliților boieri confirmați de principele Gr. Ghica prin care se retrage din mâinile grecilor mănăstirile închinate — anul 1823.

27. Firmanul sultanului către Gr. Ghica pentru redarea administrației mănăstirilor închinate egumenilor greci — anul 1826.

28. Raportul Înaltului Cler moldav pentru numirea egumenilor români la mănăstirile închinate — anul 1827.

29. Raportul boierilor către principele Gr. Ghica cu ocazia restituirii mănăstirilor închinate la călugării greci și pe care roagă a se lua măsuri pentru respectarea testamentelor fundatorilor — anul 1827.

30. Protocoalele conferinței din 1858 din Paris.

31. Protocoalele Comisiei internaționale și a conferinței din 1864.

Arh. St. București, fond D.G.A.S., dosar 627, 1882, f. 29 și 30.

---

[1] v. Rus Traian, Aspecte din activitatea Arhivelor Statului în legătură cu problema averilor mănăstirilor închinate în „Revista Arhivelor" nr. 3, 1983, p. 304—309.

Pentru rezolvarea lichidării averilor mănăstirești secularizate prin reforma lui Al. I. Cuza din 1863, s-a instituit în 1864 la Constantinopol o comisie care trebuia să stabilească lista pe categorii a bunurilor, venitul și sarcinile care grevau asupra lor. Statul român pentru a-și susține drepturile în fața organismului internațional a adunat printr-o largă acțiune în care au fost antrenate și Arhivele Statului, actele referitoare la aceste bunuri. Adunarea și selecționarea documentelor care au fost prezentate comisiei de la Constantinopol au dovedit grija Arhivelor Statului pentru păstrarea patrimoniului arhivistic al țării și rolul acestei instituții de cultură în apărarea intereselor statului român.

83

București, 5/17 februarie 1882
Primit 6/18 februarie 1882
Nr. 101
Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice
Diviziunea Școalelor
Nr. 1554

Domnule Director,

Domnul Ministru de război prin adresa sub nr. 610 mijlocește a se depune la acea arhivă toate dosarele registrate și condicile pe cele expirate până la anul 1870, inclusiv, subscrisul are onoare a vă încunoștiința despre aceasta și a vă invita să dispuneți primirea lor.

Primiți, Domnule Director, asigurarea considerațiunei mele.
p. Ministru, Gr. G. Tocilescu

Șef diviziune,

Directorului general al Arhivelor Statului

Arh. St. București, fond D.G.A.S., dosar 627, 1882, f. 30.

---

[1] /Rezoluția lui B. P. Hasdeu/: „Se vor repeta cele comunicate de multe ori și despre imposibilitatea materială".

84

12/24 martie 1882
Nr. 10

La Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice

Pentru justificarea mandatului nr. alăturăm contul cheltuielilor [1].
Binevoiți . . .

Director general, Hasdeu

Arh. St. București, fond D.G.A.S., dosar 629, 1882, f. 23.

---

[1] Sunt anexate conturile librăriei L. M. Barasch pentru cărțile cumpărate în valoare de 222 franci; ex. Slavici, Novele din popor; Meitani, Constituțiunea; Popp, Economia rurală; Eder, Jus transilvanicum; Vizanti, Veniamin Costache; V. Ionescu, Ortografia română; Xenopol, Istoria veche; Chansons populaires americaines, 3 vol.; Roque Ferrier, La Roumanie; Hill, Vocabulaire française-valaque; Chassiolis, L'instruction chez les Grecs etc. semnează de primire din partea bibliotecii arhivelor, A. Frați

Ibidem, f. 23 și 58.

85

5/17 aprilie 1882
Direcțiunea generală a Arhivelor Statului
Secțiunea Bunurilor Publice
Nr. 129

Domnilor Administratori,

Traducându-se de translatorul acestui serviciu actele scrise în limba greacă aflate în dosarul de sub nr. 422/863 al onor Ministerului de Finanțe, anexat pe lângă adresa dvs. cu nr. 10936 din 23 martie anul curent, cu onoare vi se înaintează aceste copii în număr de patru, scrise pe o coală legalizată în regulă, împreună cu menționatul dosar în starea în care s-a primit, șnuruit și sigilat, având file 157 scrise și nescrise.

Ceea ce se atinge însă de cererea dv. de a se copia actele aflate în acest dosar, care sunt mai toate scrise cu litere cirilice, aceasta fiind o lucrare, pe care acest serviciu, nu numai nu este dator s-o facă, dar încă personalul său restrâns nu o poate face, deoarece cu mare anevoință îndeplinește lucrările sale curente de primă necesitate, după cum vi s-a făcut cunoscut aceasta în nenumărate rânduri.

Nu rămâne dară alta de făcut, decât să însărcinați dv., din numerosul personal de care dispuneți, pe aceeia care au făcut copii în nenumărate rânduri după mai multe documente mai vechi și mai rău scrise ce ni s-au trimis până acum adesea spre colaționare și legalizare, ca să copieze și actele din acest dosar, pe care copii de va fi necesar, veți binevoi a ni le trimite împreună cu dosarul în cestiune spre a se colaționa și legaliza și acestea, ca să vă puteți servi astfel de dânsele unde trebuința va cere întru apărarea drepturilor averilor statului.

Binevoiţi, Domnilor Administratori, a primi asigurarea deosebitei mele consideraţiuni.

Director general, Hasdeu

Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S., dosar 626, 1882, f. 225.

86

Iaşi, 29 aprilie/11 mai 1882
Primit 7/19 mai 1882
Nr. 299
România
Sucursala Arhivelor Statului din Iaşi
Nr. 61
Lucrat la nr. 208 şi 364

Domnule Director,

Domnul ministru al cultelor şi instrucţiunii publice, prin Ordinul nr. 4552, îmi impune serioasă atenţiune, că depozitele acestei arhive, până la permutarea în noul local destinat în Palatul Administrativ, să se reguleze pe cât va fi posibil, totul, ca atunci transportarea şi aşezarea lor să se facă cu mai multă uşurinţă. Lucrare, Domnule Director, ce nu se poate opera într-un timp numai de câteva luni de zile şi cu personalul de care dispune actualmente serviciul, cu atât mai mult, că acest personal este întrebuinţat şi la lucrările curente ale Cancelariei, care mai adeseori pretinde urgenţă.

În vederea acestora dar şi în consideraţie că tot Domnul Ministru al cultelor prin o altă adresă sub nr. 4704 vă face cunoscut că pentru instalarea şi organizarea acestei arhive, s-a alocat în bugetul anului curent suma de 10.000 lei: subsemnatul ia îndrăzneala a vă supune, că pentru a se ajunge la scopul de a se vedea organizată odată această arhivă cât mai curând, e necesar a se înfiinţa o secţiune suplimentară ca cea din 1867, care plătită din această sumă, să lucreze împreună şi sub conducerea personalului actual a serviciului acestuia, până la terminarea regulării definitive; aşa că la permutarea în noul Palat Administrativ, ce se crede a fi pe la 15 august — după cum asigură, domnul arhitect, sub a cărui conducere se reconstruieşte, să fie aranjate cel puţin partea judecătorească rămânând ca cea administrativă, toată sau o parte din ea, să se aranjeze tot în acest mod după permutare.

Crezând dar, Domnule Director, că veţi adera şi dv. la propunerea ce-mi permit a face prin aceasta, vă rog, să binevoiţi a dispune, ca să mi se dea autorizaţiune de a angaja personalul necesar, ca, cât de curând să se înceapă lucrarea cu care să se satisfacă atât cele conţinute de ordinele Domnului Ministru, precum şi cererile ce autorităţile şi particularii le prezintă zilnic, către subsemnatul, cerând a fi satisfăcute de urgenţă.

Cred dar, Domnule Director, că propunerea descrisă mai sus, nu va găsi nici o piedică pentru aprecierea ca fiind foarte justă şi pentru aceasta dar vă rog să binevoiţi a o admite şi dv. dându-mi-se de urgenţă dezlegarea cuvenită.

Primiți, vă rog, Domnule Director, asigurarea distinsei mele considerațiuni
Șeful sucursalei, Gh. Tăutu

Arh. St. București, fond D.G.A.S., dosar 628, 1882, f. 15 și 22.

---

[1] /Rezoluția lui B. P. Hasdeu/: „Se va răspunde că pentru înlesnirea aranjării în cestiune se va trimite și în acest an un funcționar al acestei Direcțiuni, înființarea unei secțiuni suplimentare fiind în orice caz imposibilă, deoarece nu este prevăzută asemenea nici în buget, nici în vreo lege specială. Funcționarul care se va trimite va fi autorizat a angaja ad-hoc unul sau doi amploiați de ajutor".

87
7/19 mai 1882

Proces-verbal

După însărcinarea primită din partea Consiliului de Miniștri, subscrișii profesorul B. P. Hasdeu și colonelul M. Vlădescu transportându-ne în Craiova la locuința D-lui G. Cacalețianu, ni s-a pus înainte steagul lui Tudor Vladimirescu lipsit de o parte și reprezentând pe fața de mătase cea conservată încheiată pe o altă față de mătase nouă imaginea Spiritului Sfânt, sub care în șir Sf. Teodor Tiron, D-zeu tatăl, D-zeu fiul, Sf. Gheorghe iar dedesupt vulturul Țării Românești și următoarea inscripțiune — în versuri cu litere cirilice:

Tot norodul românesc
Trăită de o ființă
Cu puterea ta cea mare
Nădejdi de dreptate

Pe tine te proslăvește
Trimitem ajutorință
Și cu brațul tău cel tare
Acum să am și eu parte

Sub aceste două șiruri de versuri se citește în fine tot cu litere cirilice data, 1821 Ghenarie. Acest drapel menit a figura la serbarea națională de la 10 mai în fruntea celorlalte drapeluri, ni s-a transmis de către Dl. G. Cacalețianu în prezenta autorităților locale, dânsa declarându-se gata a-l ceda în proprietatea deplină a statului român cu următoarele deziderate:

1. De a se depune la Muzeul Artileriei.

2. De a se înscrie pe locul unde va fi depus numele „maior Gheorghe Ion Cacalețianu" donatorul.

3. Statul Român să se oblige a da la timp ajutorul necesar pentru ca doi din cinci copii ai donatorului, de după obținerea bacaloreatului, să-și poată, fără concurs, a face studiile universitare în străinătate.

Constatând aceste deziderate asupra cărora rămâne a se lua măsuri cuvenite pe cale legală, subscrișii au încheiat procesul-verbal de față în două exemplare, unul încredințându-se d-lui G. Cacalețianu, iar celălalt urmând a fi trimis Consiliului de Miniștri.

Semnează: G. I. Cacalețianu — donator; Noi, delegații Consiliului de Miniștri primim: Profesor B. P. Hasdeu, urmează încă 20 de semnături.

Arh. St. București, fond D.G.A.S., dosar 627, 1882, f. 85 v.

17/29 iunie 1882.
Nr. 238

La Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice

Pentru justificarea mandatului nr.   luat din fondul publicațiunilor [1] acestei Direcțiuni pe trimestrul ianuarie expirat, am onoarea a vă înainta alăturatul compt original al Tipografiei Academiei Române în valoare de 750 lei, spre a se alipi la acel mandat, rugându-vă totodată, Domnule Ministru, să binevoiți a ordona mandatul cuvenit pe trimestrul aprilie acest an din același fond, iar actele justificative vi se vor înainta după întrebuințarea sumei.

Binevoiți,

Director general, Hasdeu

Arh. St. București, fond D.G.A.S., dosar 629, 1882, f. 39.

---

[1] Din publicațiile istorico-filologice ale Arhivelor Statului făceau parte: B. P. Hasdeu, „Zilot Românul, Ultima cronică română din epoca fanarioților", Buc., 1884. De asemenea, a început publicarea „Condicei de documente a lui Tadeu logofătul", din care a tipărit 160 p. (nebroșate și nepuse în comerț); De asemenea a editat și documente care nu s-au păstrat la Arhivele Statului și care au fost adunate de N. Densușianu, în lucrarea „Monumente pentru istoria Țării Făgărașului", Buc., 1885.

89

18/30 iunie 1882
Nr. 243

La Culte,

Domnule Ministru,

Starea sănătății și interese de familie, silindu-mă a pleca în străinătate, vă rog să binevoiți a-mi acorda pentru acest scop, un concediu de două luni cu începere de la 1 iulie.

Profit de această ocaziune, Domnule Ministru, pentru a vă aminti o împrejurare foarte importantă. Prin inițiativa Domniei voastre personală și prin cea a guvernului întreg, s-a deschis de câtva timp un vast câmp de cercetări relative la istoria noastră națională printre care înregistrează cu fericire trimiterea D-lui Tocilescu la Moscova.

Există însă un izvor pe care toți l-am uitat cu desăvârșire și anume Genova, faimoasa republică italiană al cărui colorit împestrițat în Evul Mediu, teritoriul (1) Pontului și a Dunării și ale cărui arhive, altădată foarte neregulate, dar acum puse de câțiva ani în stare de a putea fi consultate, vor oferi istoricului român un izvor nou și prețios. Dacă împărtășiți și Domnia voastră această convicțiune a subscrisului și dacă va fi cu putință a mi se acorda pentru aceasta oarecari înlesniri materiale, pot profita de călătoria mea

pentru a mă abate la Genova și a face acolo un studiu sistematic al arhivei genoveze din punctul de vedere al istoriei române.

Binevoiți,

Director general, Hasdeu

Arh. St. București, fond D.G.A.S., dosar 630, 1882, f. 50.

---

[1] În text indescifrabil.

90

25 iunie/7 iulie 1882
Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice
Diviziunea Școalelor
Nr. 8411

Domnule Director,

Consiliul Miniștrilor încuviințând propunerea ce i-am făcut de a vă însărcina în timpul vacanței cu căutarea de documente privitoare la istoria națională, în arhivele de la Genova, am onoarea a vă notifica despre aceasta și a vă invita în același timp, ca cu prilejul trecerii dv. prin Paris să reprezentați Guvernul român la inaugurarea statuii marelui istoric și cetățean francez Michellet [2] care se va face la 13 iulie a.c.

S-a telegrafiat Legațiunii țării din Paris, să anunțe Comitetului serbării, în mod oficial, însărcinarea ce vi s-a pus.

Pentru Direcțiunea Arhivelor în timpul celor două luni de lipsă ale dv., veți regula ca serviciul să fie condus conform cu Regulamentul.

La întoarcerea din misiunea ce vi se dă veți binevoi a prezenta ministerului, un raport amănunțit de rezultatul cercetărilor și studiilor ce veți face.

Pentru aceste misiuni vi se pune la dispozițiune suma de 2.000 lei care a fost acordată printr-un anume creditor de Consiliul de Miniștri.

Primiți, Domnule Director, asigurarea deosebitei mele considerațiuni.

p. Ministru, Gr. G. Tocilescu

Arh. St. București, fond D.G.A.S., dosar 630, 1882, f. 52.

---

[1] /Rezoluția lui B. P. Hasdeu/: „Dl. Peșacov, în conformitate cu Regulamentul, va ține locul subscrisului până la întoarcere".

[2] Michélet, Jules (1798—1874), istoric și publicist francez de orientare romantică. Patriot, liberal și anticlerical. Contribuții importante la Istoria Franței (17 vol.); Istoria revoluției franceze (7 vol.); a susținut și popularizat în presa franceză revoluția de la 1848 din Țările Române și Unirea Principatelor 1859.

91

7/9 septembrie 1882
Nr. 357

Ministerului Cultelor,

Domnule Ministru,

Expirându-mi concediul și întorcându-mă din misiunea cu care binevoise a mă însărcina onorabilul Consiliu de Miniștri am crezut de datorie a cerceta mai întâi de toate pretinsa „spargere a arhivei", care în lipsa mea din țară a făcut atâta zgomot, fiindcă locțiitorul meu, almintrelea unul din cei mai vechi și mai buni funcționari ai acestui serviciu s-a grăbit a da celor întâmplate niște proporțiuni iperbolice înainte de a fi constatat natura faptului... Ei bine, Domnule Ministru, asemenea constatare făcându-se mai în urmă, a rezultat că, câteva dosare polițienești care nu fac parte din depozitul propriu al Arhivelor Statului, au dispărut dintr-o cameră pusă chiar lângă postul sentinelei, adecă acolo unde nimenea nu putea să pătrundă afară de însăși santinela, și unde santinela lesne putea să străbată anume din cauza unei camere deschisă de alături, în care Comisia de Verde, de pe când se afla încă în curtea bisericii Mihai-Vodă, depusese niște hîrtii ale ei fără a le fi predat Direcțiunii Arhivelor și fără a le fi încuiat măcar, astfel că soldații din gardă făceau tot ce le plăcea în acea cameră și cu acele hârtii. De la un asemenea abuz din partea santinelelor, contra purtării necuviincioase a cărora subscrisul a fost silit nu odată de a se plânge la Comandamentul Pieții; de la un asemenea abuz, înlesnit prin aceea că onor ministerul din trecut n-a dat niciodată o deplină satisfacere la numeroasele cereri ale subscrisului de a se repara într-un mod serios edificiul arhivei, sau cel puțin după cum a atestat-o insuşi Dl. ministru Chițu, în ultima sesiune a Adunării Deputaților, nu mi s-a acordat măcar zece lăzi de fier pentru păstrarea actelor celor mai prețioase, de la un asemenea abuz și până la o „spargere" distanța e mare. Şi totuși în loc de a se fi mărginit acțiunea în luarea măsurilor militare în privința gardei și a măsurilor arhitectonice în privința edificiului, s-a produs un zgomot, aş putea zice un adevărat scandal, care a mers până la arestarea unui odăiaş și a paracliserului din curte ca și când aceștia ar fi putut să intre tocmai acolo unde zi și noapte stă de pază o neadormită santinelă.

Ceva mai grav, Domnule Ministru, la întoarcerea mea din străinătate, subdirectorul acestui serviciu mi-a adresat următorul referat:

Domnule Director!

Pe timpul când dv. vă aflați în concediu și trimis în misiune la Paris și Genova din partea guvernului Dl. Pandravu directorul onorabilei Administrațiuni a Domeniilor Statului a venit la această Direcțiune în două rânduri, spunându-mi că s-a luat deciziune de la guvern, prin jurnalul Consiliului de Miniștri ca să se permute în localul Administrațiunii Domeniului Statului, toate actele aflate în Secțiunea Bunurilor Publice din arhive, pentru care în sfîrşit s-au și pregătit la onorabila Administrațiune vreo două camere îndestul de mari pentru care lucrare urmează să aibe și tot concursul acestei secțiuni.

Supunându-vă subscrisul la cunoştinţă cele de sus, vă rog să luaţi măsurile cuvenite ce le veţi crede necesare în această privinţă, dându-mi şi mie o normă de urmare.

Primiţi,

Şeful Secţiunii bunurilor publice, Peşacov

Cu alte cuvinte, din cele două secţiuni care alcătuiesc Direcţiunea Arhivelor, iată dară o secţiune întreagă ameninţată de a fi „permutată“ la Administraţiunea Domeniilor, simplu numai pentru că Dl. Pandravu pregătise acolo „două camere îndestul de mari“.

Domnule Ministru,

Deşi modul de a proceda al D-lui Pandravu ar putea să-mi insufle o îndoială de vreme ce dânsul în orice caz trebuia să aştepte o comunicaţiune formală din partea acestei Direcţiuni sau din partea Ministerului Instrucţiunii Publice iar nu să zorească în persoana, mai ales când ştia că Directorul general fără care nu se putea lua o măsură atât de radicală, se afla dus în străinătate cu o misiune oficială; deşi în acelaşi timp am conştiinţa împăcată pe deplin, că n-am meritat prin nimic ca o transformaţiune de această natură să se execute fără a se fi cerut de la mine oarecari lămuriri preliminare, ca de la unul căruia i s-a încredinţat Direcţiunea Generală a acestui important serviciu; totuşi considerând pe de o parte înalta poziţiune pe care o ocupă Dl. Pandravu ca director al Administraţiunii Domeniilor, pe de altă parte ştiind că dânsa deja în mai multe rânduri, în curs de vreo doi ani sau trei ani a stăruit necontenit a se trece la acea Administraţiune vechile condici mănăstireşti şi alte acte de un mare interes istoric, care însă nu oferă nici o valoare juridică sau administrativă; faţă cu aceasta nu pot să nu mă pună pe gânduri, supunîndu-vă cu respect Domniei voastre următoarele consideraţiuni la caz dară o asemenea aspiraţiune ar fi să se proiecteze:

1. Secţiunea Bunurilor Publice formând partea cea esenţială a Arhivelor Statului nu numai cantitativ, ci mai ales calitativ, desfiinţarea acestei secţiuni căci este vorba de o desfiinţare a ei de fapt, dacă nu şi de nume, — este desfiinţarea întregului institut al Arhivelor Statului pentru care Reprezentaţiunea Naţională a binevoit în ultima sesiune a se arăta cu atâta îngrijire.

2. O mare parte a depozitului acestei secţiuni, adecă toate condicile, iar dintre acte mai ales toate cele până la anul 1700, deşi nu mai posedă demult utilitatea practică de a putea fi invocate în procese, totuşi sunt atât de importante sub raportul istoric încât subscrisul cu aprobarea D-lui Chiţu, atunci ministrul al Instrucţiunii Publice luase măsura de a nu se libera niciodată din Arhive decât numai doară în copii legalizate, ceea ce s-a şi urmat fără ca să se fi adus şi să se fi putut aduce cel mai mic prejudiciu intereselor statului, deoarece subscrisul a satisfăcut şi va satisface oricând toate cererile practice ale Administraţiunii Domeniilor.

3. Graţie acestei importante curat ştiinţifice a Secţiunei Bunurilor Publice, Arhivele Statului prezintă un vast câmp pentru cercetările unui istoric naţional şi îmi permit a crede că asemeni cercetări istorice nu se vor face mai bine sub direcţiunea D-lui Pandravu decât sub direcţiunea subscrisului.

4. În fine, Domnule Ministru, acest serviciu este întemeiat pe un Regulament Organic sancționat de Majestatea sa, Suveranul și promulgat prin Monitorul Oficial nr. 163 din 25/6 iulie 1872; un Regulament Organic care prevede:

a. Prin art. 14—15 existența unei Secțiuni a Bunurilor Publice, cu îndatoriri de: „primirea, conservarea, clasificarea și inventarierea actelor privitoare la proprietățile statului".

b. Prin art. 3, că documentele odată depuse aici nu mai pot fi ridicate din arhive, decât numai doar într-un mod provizoriu în care caz după cererea miniștrilor respectivi se trimit de-a dreptul de Direcțiune.

c. Prin art. 8, că Directorul are „toată răspunderea serviciului".

De unde rezultă, Domnule Ministru, că subscrisul ar trebui destituit ca un călcător al legii, dacă ar executa cele prevestite de Dl. Pandravu, pe cât timp Regulamentul Organic al Arhivei, sancționat de Majestatea sa, Suveranul, nu este înlăturat printr-o lege anume, sau cel puțin printr-un alt Regulament emanat pe aceeași cale.

Împlinindu-mi datoria de a așterne înaintea Domniei voastre, considerațiunile de mai sus pe lângă care aș mai putea adăuga altele mai multe, precum este de exemplu aceea că Administrațiunea Domeniilor nu poate trage de pe niște acte niște copii valabile, nu numai pentru că această sarcină presupune mai adesea cunoștințele paleografiei, ci mai ales pentru că numai copiile liberate de Direcțiunea Arhivelor Statului se bucură de o valoare legală.

Vă rog, Domnule Ministru, să binevoiți a primi asigurarea osebitei mele considerațiuni.

Director general, Hasdeu

Arh. St. București, fond D.G.A.S., dosar 630, 1882, f. 165, 166, 177.

92
29 septembrie/11 octombrie 1882
Nr. 377

La Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice
Domnule Ministru,

Cu ocaziunea terminării Palatului Administrativ din Iași urmând ca și depozitele Sucursalei Arhivelor de acolo să se strămute în vechiul său local din acel edificiu și pentru a putea lua niște măsuri mai practice în această strămutare, se simte trebuință de a vizita în persoană Serviciul Sucursalei Arhivelor, depozitele sale, precum și a vedea noua împărțire a camerelor ocupate mai înainte de Sucursala Arhivelor, ca în cunoștință de pozițiune și mărimea lor să stie câte anume camere ar fi suficiente pentru acel serviciu și ce simetrie s-ar putea da rafturilor ca așezare acelor depozite să fie cât se poate mai sistematice.

Cu această ocaziune se dispune și rezilierea contractului vechi de închiriere a actualului local scutind în modul acesta ministerul de a mai plăti chirie netrebuincioasă.

Pentru aceasta, cu onoare, vă rog, Domnule Ministru, a face să ni se pună la dispoziţiune suma pe care o veţi crede de cuviinţă din fondul de 10.000 lei alocat în bugetul acelui onor minister pentru Sucursala Arhivelor din Iaşi precum şi un bilet de cale ferată.

Binevoiţi,

Director general, Hasdeu [1]

Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S., dosar 628, 1882, f. 30.

---

[1] Ministrul Instrucţiunii Publice P. S. Aurelian aprobă la data de 8/20 octombrie, suma de 1000 lei.

93

13/25 octombrie 1882

Proces-Verbal

Subsemnaţii, numiţi de onor Minister al Cultelor şi Instrucţiunii Publice [1], în comisiune pentru a ne da părerea asupra clădirei unui palat special pentru Arhivele Statului, după ce am studiat cestiunea sub toate punctele de vedere, întrunindu-se azi 13/25 octombrie 1892, în localul onor minister am convenit asupra următoarelor concluziuni, care se vor supune D-lui Ministru, ca rezultatul chibzuirilor Comisiunei:

1. Locul unde să se aşeze Arhivele Statului, să rămână nestrămutată M-rea şi dealul Mihai Vodă unde se află instalate şi azi, ca cel mai nemerit în privinţa siguranţei depozitelor prin situaţiunea sa înaltă şi izolată şi care în acelaşi timp nu este departe de centrul oraşului. Casele particulare de jur împrejurul dealului să se exproprieze cu desăvârşire până în stradelele Izvorul, Sf. Apostoli şi Mihai Vodă şi poalele dealului până în aceste strade să se transforme în grădină.

2. Clădirile se vor ridica toate în curtea actuală formând un corp principal despre răsărit cu două aripi prelungite de ambele laturi ale bisericei. Biserica se va păstra şi se va restaura în stilul ei original. La extremitatea despre apus în colţuri, se vor adăuga două mici corpuri de clădiri detaşate, una pentru locuinţa directorului, cealaltă pentru corpul de gardă şi alte servicii.

3. Toată clădirea va fi proiectată în stilul bizantin, propriu ţării noastre şi afectând exteriorul şi forma unei mănăstiri.

4. Cu alcătuirea proiectului se va însărcina un arhitect special, cu care onor ministeriul va conveni pentru preţul lucrărei complecte a proiectului şi timpul ce îi este necesar şi va încheia contract în regulă. Acelaşi arhitect va avea direcţiunea executării lucrărilor în toate detaliurile lor, însă nu şi în întreprindere.

5. Programul clădirilor întreg şi proiectele în detaliu se vor fixa de Comisiune în înţelegere cu arhitectul cu care va fi contractat ministerul. Comisiunea va rămâne în permanenţă pentru a controla şi a priveghea executarea lucrărilor până la definitiva lor terminare.

6. Lucrările se vor da toate în întreprindere prin licitațiune publică, conform legii de comptabilitate; exproprierile necesare se vor face însă pe cale de bună înțelegere prin mijlocirea Comisiunei.

Președinte, Gr. Bengescu

Membri: Gr. N. Mano, G. Muntureanu

Opiniune aparte

Subsemnatul mă unesc cu totul cu vederile onor mei colegi, însă în ceea ce se atinge de executarea proiectului și direcția lucrărilor, crez că deoarece este vorba de un proiect de primă importanță și deoarece onor ministerul trebuie să facă cheltuieli pentru elaborarea acestui proiect, apoi ar fi mai nimerit să se întocmească un program și să se publice concurs cu premii pentru facerea proiectului.

Al. Săvulescu

Rezoluție: „Se aprobă cu propunerea domnului arhitect Săvulescu, Odobescu".

Arh. St. București, fond Ministerul Instrucțiunii Publice, dosar nr. 895/1890, f. 3, orig.

---

[1] Ministerul de resort la 26/4 noiembrie se adresează lui Gr. Bengescu, Gr. Manu, B. P. Hasdeu și arhitecților Muntureanu și Săvulescu pentru a se constitui în comisie în vederea întocmirii planului după care să se elaboreze proiectul palatului arhivelor.
Ibidem, f. 2.
Săvulescu, Alexandru (1847 Cerneți, jud. Mehedinți — 1904 București). Face parte din primii reprezentanți de seamă ai școlii moderne de arhitectură. Studiază la București, apoi la școala de arte frumoase din Paris (diplomat 1879). Întors în țară se afirmă prestigios. Unul din fondatorii primei școli superioare de arhitectură din București (1892).
Președintele Societății arhitecților români (1895—1902) Lucr. pr.: numeroase edificii publice — licee, prefecturi și primării; Spital de boli nervoase la Craiova; Palatul Poștelor la București 1900 azi Muzeul de Istorie Națională.
Paul Constantin, Dicționar universal al arhitecților. Ed. Șt. și Enciclopedică, București, 1986, p. 285.

94

4/16 noiembrie 1882
Nr. 422
La Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice

La Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice

Domnule Ministru,

Din inspecțiunea pe care am făcut-o Arhivei Sucursalei din Iași, am constatat, între altele, următoarele împrejurări, pe care mă cred dator a le supune chiar acum deciziunii Domniei voastre.

1. Mutarea depozitelor în noul local din Palatul Administrativ nu se poate începe până în luna viitoare decembrie, apartamentele nefiind până

atunci gata. Ar fi fost imposibil, cu toată bunăvoința, ca aceste depozite să poată începe în cele cinci camere ce se acordă sucursalei, dintre care una trebuie rezervată anume pentru cancelarie. Examinând cu amănuntul distribuirea camerelor destinate celorlalte autorități, subscrisul s-a convins totuşi că mai mult de cinci camere nu se poate da sucursalei. Ce era de făcut? Am observat că beciul de sub edificiu fiind bine boltit și de dimensiuni colosale este foarte propriu pentru mulțimea depozitelor de mai mică însemnătate și de mai puțină trebuință zilnică. M-am înțeles dar în această privință cu intendentul Palatului. Dar pentru ca așezarea depozitelor în acel beci să se poată realiza într-un mod practic, se cere neapărat:

a) Tencuirea beciului și podirea lui cu asfalt

b) Facerea în zid a noi numere de ferestre oblice, suficiente pentru ca în beci să străbată lumina.

Iau libertatea, prin urmare, a vă ruga, Domnule Ministru, de a interveni pe calea, ce veți crede de cuviință pentru executarea acestor două puncte de primă necesitate.

2. Sucursala suferea de o lipsă foarte simțită de rafturi. Pentru a se putea așeza în noul local, îi trebuiesc cel puțin șase sute, care socotindu-se a 10 lei raftul, ar costa aproximativ 2000 lei. Subscrisul a și autorizat pe șeful sucursalei a se publica în țară o licitațiune pentru facerea unor asemenea rafturi, care să fie de tot gata până la finele lui decembrie.

3. Deși domnul Roiu este un impiegat activ și inteligent care dă tot concursul posibil bătrânului șef al sucursalei, domnul Tăutu, cu toate acestea e peste putință a se regula depozitele de acolo, măsură într-un mod rudimentar deocamdată, fără a se angaja cu o diurnă de vreo 150 lei pe lună pentru un interval minimum de șase luni, doi impegați ad-hoc, care să vină în ajutorul domnului Roiu, ceea ce ar face peste tot vreo 2.000 lei. Totodată e necesar de asemenea, pe șase luni, un servitor suplimentar cu vreo 40 lei pe lună, adică în total 240 lei. Mai adăugându-se pentru căratul depozitelor o cheltuială de cel puțin de 500 lei, suma întreagă, cei doi impiegați, servitorul și căratul, s-ar urca la 2740 lei.

4. Din fondul de 10.000 lei, prevăzut în bugetul pentru regularea arhivei sucursalei se scoate dar:

— 2000 lei pentru rafturi
— 3000 lei pentru celelalte cheltuieli de mai sus, cu sporirile eventuale
— 1000 lei cheltuieli cu inspecțiunea:
6000 lei
Rămân 4000 lei

Cu acest rest pe de o parte se va plăti funcționarul ce se va trimite de la această direcțiune, care să privegheze la așezarea definitivă a actelor şi se va procura mobilierul de care va mai fi necesar la acel serviciu, iar pe de altă parte se va înlesni inspecția ce urmează a se mai face arhivei sucursalei de către subscrisul.

Aceste fiind aprecierile mele, pe care cu onoare supunându-le la cunoştinţa dv., vă rog să binevoiţi a le aproba [1].

Primiţi . . .

Director general, B. P. Hasdeu [2-3]

Şef secţiune,

Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S., dosar 628, 1882, f. 32 şi 42.

---

[1] La 15/27 noiembrie 1882, din partea ministerului de resort Gr. G. Tocilescu arată lui B. P. Hasdeu că în urma raportului făcut, s-a intervenit la Administraţiunea Domeniilor Statului pentru a se îngriji de „tencuirea, asfaltarea pe jos şi deschiderea câtorva ferestre mici, s-a aprobat executarea de rafturi în preţ de 2000 lei şi angajarea a noi impiegaţi cu diurna de 150 lei pe lună şi al unui servitor care timp de 6 luni să se ocupe de regularea actelor".

Ibidem, f. 35.

[2] Rezoluţia lui B. P. Hasdeu: „Spre ştiinţă, comunicându-se la timp sucursalei măsurile ce se vor lua".

[3] B. P. Hasdeu comunică Arhivei din Iaşi că este necesar „a se publica de urgenţă licitaţiunea pentru facerea rafturilor, în marginea sumei de 2000 lei. Totodată să comunice sumele a 2 impiegaţi ad-hoc cu diurna de 150 lei, pe lună, pe timpul ce se va găsi de cuviinţă şi să se tocmească un servitor suplimentar cu 40 lei pe lună".

Ibidem, f. 34.

95

1/13 februarie 1883
Primită la 14/26 februarie 1883
Administraţia domeniilor şi pădurilor statului
Secţia Cont.
Nr. 5445

Domnule Director,

Avem onoare de a vă înainta pe lângă alăturatul aici inventar 11 acte, relative la adresa decedatului Ion Brigadiru, moştenit de stat, care fiind scrise cu litere vechi, nu s-au putut citi de instanţa juridică unde urmează a fi prezentate; în consecinţă avem onoare a vă ruga, Domnule Director, să binevoiţi a face să se copieze aceste acte, înapoindu-mi-le în cel mai scurt timp posibil, însoţite de copiile lor legalizate [2].

Primiţi, vă rugăm, Domnule Director, asigurarea deosebitei mele consideraţiuni.

Director, ss. indescifrabil

Administratori,

Bucureşti, 25/9 februarie 1883
D-sale,

Domnului Director al Arhivelor Statului

Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S., dosar 632, 1883, f. 96—97.

---

[1] ‹Rezoluţie:› „Se vor copia actele anexate pe lângă aceasta şi legalizările se vor înainta Administraţia Domeniilor Statului atât originalele precum şi copiile lor".

[2] Originalele actelor relative la averea decedatului Ion Brigadiru înaintate Arhivei cu adresa nr. 5445 din ianuarie 12, 1883 copiindu-se și legalizându-se s-au înapoiat Administrației Domeniilor Statului, conform cererii. D. Peșacov.

96

5/17 februarie 1883
Nr. 65

Ministerului Cultelor,

În urma corespondenței ținută de către această Direcțiune cu șeful Arhivei din Marburg și cu Direcțiunea Arhivelor Regatului Prusiei pentru dobândirea planului unui edificiu pentru arhive care să întrunească toate condițiunile cerute de la un edfificiu de asemenea natură primim ca răspuns din partea Domnului Director al Arhivelor prusiene cu adresa nr. 104 prin care mi se face cunoscut că toate planurile și amănuntele trebuincioase asupra acestui subiect se găsesc în revista lui Loher intitulată „Archivalische Zeitschrift" (München).

Aducând aceasta la cunoștința dv., subsemnatul are onoarea a vă ruga, Domnule Ministru, să binevoiți a dispune ca din suma prevăzută pentru construcția edificiului Arhivelor să se comisioneze de urgență pentru serviciu colecțiunea întreagă a revistei sus-menționate.

Primiți, vă rog . . .

Director general, Hasdeu

Arh. St. București, fond D.G.A.S., dosar 639, 1883, f. 31.

97

23 februarie/7 martie 1883
Nr. 106

Domnule Director,

Conform însărcinării ce mi s-a dat prin adresa dv. nr. 78, subscrisul are onoare a pune la cunoștința dv. starea în care a găsit arhiva Sucursalei din Iași, modul cum a făcut strămutarea depozitelor acelui serviciu în Palatul Administrativ, starea mobilierului vechi și nou, modul cum s-au întrebuințat banii liberați și acesta onor Minister până acum etc. precum și modul de îmbunătățire ce reclamă imperios noua îngrijire a acestui serviciu.

Arhiva sucursală, care înainte de arderea Palatului Administrativ, ocupa șapte saloane mari în acel edificiu, astăzi nu i s-au dat decât cinci camere mici sub nr. 64, 65, 66, 79 și 86, care ca spațiu sânt aproap enumai pe jumătate din ceea ce avea înainte și aceasta din cauză că, când s-a făcut distribuțiunea camerelor din Palatul Administrativ, Domnul șef al Arhivei Sucursalei nu a știut a susține cauza serviciului său, după cum se vede și din procesul-verbal de distribuțiunea camerelor și care se găsește în Prefectura județului Iași.

Strămutarea s-a început cu depozitele din bolţile cele mari din podul Beilicului (Ghica-Vodă), cu care s-a și umplut cele cinci camere de care dispune Arhiva Sucursalei, astfel că o mare parte din dosare și acum una din două beciuri, sunt încă nestrămutate, neavând loc unde le pune; în general ele sunt foarte deteriorate și putrezite după cum se văd alăturatele dosare ce le aduc de probă, și pe care le voi înainta onor ministerului tot pentru aceleași scopuri. Altele însă nici nu se pot atinge căci sunt cu totul putrezite de umezeală.

Prima mea grijă dar a fost, de a ruga verbal pe domnul prefect local spre a mai pune la dispoziţia acestui serviciu câteva camere, care, după ce mi-a spus mai întâi cele petrecute la distribuţiunea camerelor din palat, a avut totuși bunăvoinţa de a însărcina pe domnul intendent al palatului să se mai dea pentru arhiva sucursală și camera avocaţilor publici. Totuși și cu această cameră, Domnule Director, Arhiva Sucursalei nu are destul în care să-și așeze depozitele sale, care stau grămădite prin camere împiedicând așezarea rafturilor și regularea lor din lipsa spaţiului, astfel ca personalul acelui serviciu trebuie să piardă mult timp până să așeze câte un raft în care se pun dosarele.

Dulapurile cele noi și reparate s-au primit după contract. Numărul tuturor se ridică la 445 rafturi, care stau aruncate prin sălile palatului nepăzite din care a început să se fure chiar neavând locul unde le pune.

Până astăzi s-au așezat provizoriu o parte din dosare și anume:

În camera nr. 64 s-au pus 85 dulapuri, în care s-a așezat Divanul de apel; Divanul domnesc; Curtea de Confirmaţie; Camera Episcopicească (neregulată) Tribunalul Iași secţia I și a III-a.

În camera nr. 65 s-au pus 104 dulapuri în care s-a așezat Vistieria, Ministerul de Externe (secretariat); Tribunalele: de Iași, secţia a II-a, de Putna, Tutova, Roman, Dorohoi, Botoșani, Neamţ și judecătoria ajutătoare.

Camerile nr. 66 și 79 sunt pline cu grămezi de dosare neregulate neputându-se așeza rafturi din lipsa spaţiului.

Camera nr. 86 este rezervată pentru cancelarie în care s-au pus și dulapurile cele mari de documente și opise precum și mesele de lucru.

Banii ce s-au liberat până acum, mi-a declarat Domnul șef că i-a întrebuinţat după angajamente și la trebuinţele serviciului, fără însă să-mi prezinte acte justificative, urmând după spusa Domniei sale a le înainta onor Minister.

Din cele spuse până aici, Domnule Director, rezultă că starea arhivei Sucursalei din Iași nu este deloc măgulitoare ba pot zice rea de tot și aceasta se poate atribui în mare parte domnului șef al acelui serviciu, care nu a știut să susţină drepturile acelui serviciu când s-a făcut distribuţiunea camerelor din Palatul Administrativ pentru a putea obţine, ca și celelalte autorităţi, un număr suficient de camere și în care să se poată așeza toate depozitele cu mobilierul Arhivei, fără a fi expuse parte din acte să putrezească prin pivniţe străine și pentru care mă tem că onor Minister să nu fie silit a plăti o nouă chirie, iar rafturile să se fure din sălile palatului.

Pentru îndreptarea răului sunt de opiniune, Domnule Director, dacă și Domnia voastră credeți de cuviință, ca:

1. Să interveniți pe lângă Administrațiunea Domeniilor Statului ca intendentul Palatului care ocupă niște camere în palat să se mărginească la 3 sau 4 lăsând restul camerelor pentru arhiva Sucursalei.

2. Perceptoria care după logica Ministerului de Finanțe trebuie să-și plătească singură chiriile de local din rămășițele ce le percepeau și care Perceptoria din Iași a ocupat una din cele mai spațioase camere din palat, și care camere înainte aparțineau Arhivei Sucursale după intervenirea dvs. către onor Ministerul de Finanțe cred că i s-ar da ordine de mutare lăsând și această cameră tot pentru arhiva Sucursalei și care ar putea să se așeze și restul depozitelor și rafturilor grămădite prin diferite locuri scutindu-se în modul onorabil Ministerul de alte cheltuieli.

3. Domnul șef al Sucursalei dacă nu din rea credință cel puțin din cauza bătrânețelor fiind surd și cu vederile slabe nu poate conduce lucrările cele dificile prin care trece arhiva Sucursalei astfel ca personalul împreună cu cel nou angajat nu dă noi rezultate zilnice și satisfăcătoare și asupra acestui punct sunt asemenea de opiniune, Domnule Director, dacă și dv. veți încuviința ca pe timpul cât va dura așezarea rafturilor și a dosarelor prin camere, distribuirea și regularea lor provizorie, să trimiteți sau să delegați pe un funcționar special și mai energic care să asiste și să conducă acele lucrări fiind mult prea profitabil onor Minister și în ceea ce privește cheltuielile banilor [1].

Primiți, Domnule Director, asigurarea considerațiunei mele.

C. D. Mumuianu

Arh. St. București, fond D.G.A.S., dosar 639, 1883, f. 39 și 50.

---

[1] La 7/19 martie 1883, B. P. Hasdeu solicită ministerului de resort să-i pună la dispoziție un bilet de tren și suma necesară spre a revizui arhiva din Iași, dat fiind starea în care se afla.

Ibidem, f. 43.

98

26 martie/7 aprilie 1883

Domnule Ministru,

Fiindcă în bugetul pe 1884—1885 s-a alocat suma de 7000 lei pentru înzestrarea Arhivei Statului cu lăzi de depozitare, fiindcă oricine simte cât de urgentă este ca această proviziune să se realizeze cu o oră înainte, subscrisul pe de o parte a și adus la Arhiva Statului două lăzi de depozitare în care s-au putut așeza un număr de documente istorice, iar pe de altă parte iau libertatea de a vă ruga să îmi puneți la dispozițiune cât mai grabnică suma cea prevăzută, atât pentru a putea plăti cele două lăzi aduse, precum și pentru a aduce imediat altele, după care vom prezenta apoi piesele justificative.

Primiți . . .,

B. P. Hasdeu

Arh. St. București, fond D.G.A.S., dosar 643, 1884, f. 9.

99

23 iunie/5 iulie 1883
Nr. 241

La Culte,

Conform cererii din adresa dv. nr. 8241 din 22 a curentei, am onoarea a vă face cunoscut că cercetând în grabă pentru a afla orice documente relative la frontiera ţării despre Austro-Ungaria ,deocamdată am aflat numai cinci acte în copii precum și un caiet în care asemenea, se află copii legalizate după mai multe documente din condica veche a mănăstirii Tismana, relative la hotarele proprietăţilor acestei mănăstiri, despre Austria, care cu onoare vi se înaintează pe lângă aceasta, însoţite de inventar.

Primiţi . . .

Director general, Hasdeu

Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S., dosar 636, 1883, f. 63.

[1] În aceeaşi zi, Arhivele au trimis Ministerului Cultelor şi Instrucţiunii Publice o adresă cu nr. 242, precizându-se „s-au mai găsit între actele istorice două dosare legate conţinând documente originale şi copii relative la regularea frontierei ţării despre Austria. Aceste două dosare din anul 1801 și 1841 şnuruite şi sigilate sub nr. roşiu, conţinând unul 31 foi și celălalt 37, am onoarea a vi le înainta spre a le putea pune la dispoziţiunea Comisiunei întocmită pentru stabilirea hotarelor ţării despre Austro-Ungaria".

ss. B. P. Hasdeu

Ibidem, f. 64.

100

22 august/3 septembrie 1883
Cabinetul Secretarului General al Ministerului Afacerilor Străine
Primită la 23 august/4 septembrie 1883
Nr. 363

Domnule Director General,

Acest minister având trebuinţă a cunoaşte cuprinderea alăturatului aci act, scris în limba slavonă, am onoare a vă ruga să binevoiţi a face să se traducă în româneşte şi a mi-l înapoia împreună cu traducţiunea lui.

Primiţi, Domnule Director general, cu mulţumirile anticipate ale acestui Departament, asigurarea prea distinsei mele consideraţiuni.

I. Ghica

Domniei sale,
Domnului B. Petriceicu Hasdeu, Director General al Arhivelor Statului

Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S., dosar 637, 1883.

[1] /Rezoluţia dată de Peşacov/. Se va copia actul anexat pe lângă acesta fiind scris în limba română şi, legalizându-se copia în cestiune, se vor înapoia ambele secretarului general al Ministerului Afacerilor Străine.

101

29 septembrie/11 octombrie 1883
Nr. 370

Bibliotecii regale din Copenhaga

La Direction Générale des Archives Royales de la Roumanie à l'honneur de porter à'votre connaissance qu'elle a expedié par la poste pour la Biblio -

theque royale de Copenhague une collection des publications de cette Direction apparues jusqu'a présent.

Ayant, l'intentions entre autres a utiliser un manuscript intitulé Dictionnarium ou Vocabularium Valahicum latinum qui à notre information se trouve dans votre bibliotheque, nous prennons la liberté de vous prier, Monsieur le Directeur, de bien vouloir envoyer ce manuscrit par la poste, à l'adresse de notre Direction Générale, pour que nous puissions en lirer une copie exacte et quelques facsimile, après quoi nous ne manquerons pas de vous renvoyer le manuscrit par la poste jusqu'au l' 1 Janvier de l'année prochaine.

Veuillez bien agréer Monsieur le Directeur, l'expression de ma considération bien distinguée.

Le Directeur General, Hasdeu

Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S., dosar 638, 1883, f. 93.

[Traducere]

Bibliotecii regale din Copenhaga

Direcţia Generală a Arhivelor Regale din România are onoarea de a aduce la cunoştinţa dumneavoastră că a expediat prin poştă pentru Biblioteca regală din Copenhaga o colecţie de publicaţiuni ale acestei Direcţiuni apărute până în prezent.

Având intenţia, între altele, de a folosi un manuscris intitulat „Dicţionarium“ sau „Vocabularium Valahicum latinum“ care, după informaţia noastră se găseşte în biblioteca dumneavoastră, ne luăm libertatea de a vă ruga, Domnule Director, să binevoiţi să trimiteţi acest manuscris prin poştă, pe adresa Direcţiei noastre Generale, pentru ca noi să putem citi o copie exactă şi câteva facsimile, după care ne vom grăbi să vă înapoiem manuscrisul prin poştă până la 1 ianuarie anul următor.

Vă rog să primiţi, Domnule Director, expresia consideraţiunii mele celei mai distinse

Director General, Haşdeu.

102

Bucureşti, 23 noiembrie 1883
Primită la 24/6 noiembrie 1883
Nr. 633
România
Ministerul Cultelor şi al Instrucţiunii Publice
Diviziunea Şcoalelor
Nr. 18403

Domnule Director,

Binevoiţi, vă rog a-mi arăta dacă rafturile ce mai trebuiesc Arhivei Sucursalei din Iaşi, după cum îmi comunicaţi prin adresa nr. 510 nu s-ar putea face din suma de 3064 lei, dată în păstrarea dvs. la 30 iunie a.c.

Primiţi, Domnule Director, asigurarea consideraţiunii mele deosebite.
p. Ministru, Gr. G. Tocilescu

Şef. Diviz.,

Domnului Director general al Arhivelor Statului

Arh. St. București, fond D.G.A.S., dosar 639, 1883, f. 130.

---

[1] /Rezoluția lui B. P. Hasdeu/: „Se va răspunde că acea sumă, prin înțelegere chiar cu ministerul s-a distribuit pentru plata personalului suplimentar și este imposibil să se distragă de acolo vreo parte pentru materiale".
Hasdeu

[2] La data de 10/22 noiembrie 1883 Ministerul de resort îi cere lui B. P. Hasdeu să primească la Iași arhiva Tribunalului. Acesta solicită bani pentru realizarea unor rafturi în care să poată ordona arhiva.
Ibidem. f. 120.

103

22 decembrie 1883/3 ianuarie 1884
Nr. 632

La Ministerul Finanțelor

Am onoarea a răspunde la adresa nr. 44092, făcându-vă cunoscut, Domnule Ministru, că Arhiva Sucursalei din Iași, fiind ca o secțiune a acestei Direcțiuni ea urmează a se conforma instrucțiunilor ce i se prescriu de dânsa Astfel că, dacă am propus trimiterea unui impiegat care să meargă la Iași, este că voiam a pune la dispozițiunea onor Ministerul de Finanțe un funcționar mai special atât pentru motivele citate în adresa mea nr. 603, adică de a prescrie și determina sisteme mai practice și mai economice pentru primirea și regularea dosarelor fostului Minister de Finanțe din Moldova, cât și pentru a face un mic studiu asupra acelor dosare în care unele, pe cât m-am informat sunt mai vechi decât anul 1800, lucrare cu care nu pot însărcina pe șeful acelui serviciu și care ar fi de oarecare interes pentru istoria financiară și pentru cunoștința dv.

Dacă însă onor Ministerul de Finanțe are posibilitatea de a obține aceste înlesniri și cunoștințe printr-un inspector financiar, subscrisul este gata de a comunica Arhivei Sucursalei ca să aibă în vedere instrucțiunile ce se vor da de dv. pentru primirea și regularea acelor dosare.

Binevoiți,
Director general, Hasdeu

Arh. St. București, fond D.G.A.S., dosar 639, 1883, f. 199.

104

1883

Copia chitanței

După comptul magazinului de mobile Kunst către Direcțiunea Generală a Arhivelor Statului, pentru o bibliotecă de stejar cu două fețe... franci 600, lei șase sute.
(s.) Kunst

Direcțiunea Generală a Arhivelor Statului

Se certifică că suma notată pe contra pagină s-a plătit de subscrisul pentru trebuința bibliotecii acestei direcțiuni.
Director general, B.P. Hasdeu p. conformitate

Arh. St. București, fond D.G.A.S., dosar 638, f. 104.

105

1883

Chitanță

Lei una sută zece (110) am plătit pentru Cazania Mitropolitului Varlaam din 1643, exemplar complet, cumpărat de ocazie. 10 decembrie 1883.
ss. Hasdeu

Direcțiunea Generală a Arhivelor Statului

Se certifică de subsemnatul că suma arătată mai sus pentru cumpărarea Cazaniei Mitropolitului Varlaam s-a achitat.

Director general, B.P. Hasdeu pentru conformitate,

Arh. St. București, fond D.G.A.S., dosar 638, f. 13.

106

ianuarie 23/4 februarie 1884
Nr. 55

La Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice,

Am onoarea a alătura în copie raportul șefului Sucursalei Arhivelor din Iași cu nr. 13, prin care îmi face cunoscut că nu va mai putea continua cu regularea actelor acelui serviciu, lipsindu-i rafturile trebuincioase pentru așezarea lor.

Această cerere a Arhivei sucursalei fiind repetată prin mai multe rapoarte ale sale și supus deja la cunoștința dv. prin adresa nr. 510/883, subscrisul cu onoare vă roagă, D-le Ministru, să binevoiți a chibzui ce veți crede de cuviință asupra cererii sale, făcându-vă totodată cunoscut că se descarcă de răspundere în cazul când acel serviciu va înceta lucrările din lipsa celor necesare [1].

Binevoiți,
Director general, Hasdeu

Arh. St. București, fond D.G.A.S., dosar 647, 1884, f. 10.

[1] La data de 24 martie/5 aprilie 1884, B. P. Hasdeu revine cu solicitarea la ministerul de resort, arătând că lipsa rafturilor necesare, îl determină să nu primească arhiva Tribunalului Iași.
Ibidem, f. 39.

107

3/15 martie 1884
Nr. 195

Ministerului de Externe

În bugetul exercițiului viitor 1884—1885 prevăzându-se fondul cuvenit pentru cumpărarea caselor de fier necesare acestei Direcțiuni pentru păstrarea documentelor sale cele mai prețioase și cu această ocaziune vrând a pune la cale și confecționarea cartoanelor trebuincioase pentru acele documente subsemnatul are onoare a vă ruga, Domnule Ministru, să binevoiți a dispune să mi se trimită ca model unul din cartoanele întrebuințate la acel onor minis-

ter [1], pentru conservarea actelor sale, arătându-ne în același timp, atât stabilimentul în care s-au lucrat acele cartoane cât și prețul fiecărei bucăți în parte.

Binevoiți, a primi, Domnule Ministru,
Director general, Hasdeu

Arh. St. București, fond D.G.A.S., dosar 643, 1884, f. 6.

[1] La data de 7/19 martie 1884, Ministerul Afacerilor Străine trimite modelele de cartoane solicitate: un model de carton îmbrăcat în pânză sistem vechi și o cutie carton îmbrăcată în hîrtie sistem nou confecționate în atelierul de legătorie și cartonaj de la Văcărești avînd ca preț 2 lei și 2,50 lei. B. P. Hasdeu pune următoarea rezoluție: „Se va mulțumi înapoindu-se totodată al doilea model".
Ibidem, f. 7.

108

martie 26/aprilie 7, 1884

Nr. 238

Ministerului Cultelor,
Domnule Ministru,

Fiindcă în bugetul pe 1884—1885 s-a alocat suma de 7.000 [1] lei, pentru înzestrarea Arhivei Statului cu lăzi de fier; fiindcă oricine simte cât de urgentă este ca această previziune să se realizeze cu o oră înainte, subscrisul pe de o parte a și adus la Arhiva Statului două lăzi de fier, în care s-au putut așeza un număr de documente istorice, iar pe de altă parte iau libertatea de a vă ruga să-mi puneți la dispozițiune cât mai grabnică suma ce-i prevăzută, atât pentru a putea plăti cele două lăzi aduse precum și pentru a aduce imediat altele, după care vom prezenta apoi piesele justificative.

Binevoiți,

Director general, Hasdeu,

Arh. St. București, fond D.G.A.S., dosar 643, 1884, f. 9.

[1] La data de 8/20 mai 1884, B. P. Hasdeu înaintează ministerului de resort comptul firmei Appel et Co., în sumă de 7.000 lei, costul caselor de fier Wertheim predate Direcțiunii Arhivelor.
Ibidem, f. 15.

109

23 aprilie/4 mai 1884
Ministerul Justiției
Nr. 6434
Primită la 24 aprilie/5 mai 1884
Nr. 317

Domnule Director general,

Dl. Ghica, epitropul bisericii Sf. Spiridon Nou din București printr-o petițiune ce mi-a adresat cere a face să i se libereze copii după niște hotărâri

vechi depuse de Epitropia bisericii, la Tribunalul Prahova, căci originalele hotărâri sunt dispărute din dosarul Tribunalului și se găsesc înaintate la acea onor arhivă copii după dânsele.

Din informațiunile ce mi s-a dat de Dl. primpreședinte al zisului Tribunal după această petițiune, în adevăr acele hotărâri nu se mai găsesc în dosarul Tribunalului fiind pierdute și imposibil a se mai găsi.

În vederea dar a acestui caz excepțional, vă rog, Domnule Director general, să binevoiți a elibera petiționarului copii [2] după acele acte, ce se găsesc în conservarea acelei onor Arhive.

Primiți, vă rog, Domnule Director general, asigurarea înaltei mele considerații.

p. Ministru,
ss. indescifrabil

Arh. St. București, fond D.G.A.S., dosar 645/1884, f. 84.

---

[1] /Rezoluția lui B. P. Hasdeu/: „Se va trimite în copie Ministerului Instrucțiunii, arătându-se împrejurarea că Epitropia este în proces contra Statului și cerându-se dezlegare".

[2] La data de 17/29 august 1884, B. P. Hasdeu comunică Epitropiei bisericii Sf. Spiridon Nou din București următoarele: „Necunoscându-se, din nici o adresă de care anume acte aveți trebuință, vă rog să binevoiți, a ni le arăta indicându-se pentru fiecare act în parte, natura lui, data precisă și autoritatea de la care emană spre a se putea căuta și urmări în Arhive".

Ibidem, f. 120.

110

5/17 iulie 1884
Nr. 378

La Sucursala Arhivelor din Iași

Onor Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, prin adresa nr. 6337 după informațiunile ce are de la onor Ministerul Finanțelor, ne comunică că o parte din arhiva veche a Ministerului de Finanțe din Moldova și a casieriei Iași, s-a regulat rămânând a se depune în localul cazarmei din curtea Palatului Administrativ ce s-a pregătit pentru acea arhivă.

Subscrisul în vederea dispozițiunilor luate mai înainte, vă invită a proceda la primirea ei, după regulile stabilite pentru depunere de dosare.

Binevoiți,...
Director general, Hasdeu

Arh. St. București, fond D.G.A.S., dosar 647, 1884, f. 82.

111

13/25 iulie 1884
Nr. 393

La Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii Publice

Am onoarea a înainta aici, în copie [1] raportul D-lui C. D. Mumuianu, funcţionarul acestei Direcţiuni însărcinat cu revizia Arhivei Sucursalei din Iaşi, din care rezultă că acel serviciu are un bun local, iar dosarele sunt aproape pe jumătate regulate, arătate în alăturata listă [2], iar ca lipsuri de 39188 dosare. Partea cealaltă care se urcă la 200.000 dosare este cu totul neregulată şi lipsită de rafturi: grămădite prin camere, pentru regulare, pentru care rugăm a se lua măsurile ce veţi crede de cuviinţă. În ceea ce priveşte arhiva vechiului Minister de Finanţe din Moldova, pentru care s-a urmat atâta corespondenţă şi pentru care după ultima dv. adresă cu nr. 6337 s-a invitat dl. şef al sucursalei arhivei, a o primi în depunere, sunt de asemenea de opiniunea D-lui Mumuianu, dacă şi dv., Domnule Ministru, credeţi de cuviinţă a interveni către colegul dv. de la Finanţe ca să renunţe la localul cedat de Ministerul de Resbel pentru conservarea acestei arhive, fiind foarte ruinat şi în nesiguranţă, iar cu suma ce o va deţine pentru reparaţiunea acestor camere, să se facă 50 rafturi rămânând a se primi în camerele ocupate astăzi de arhiva sucursalei unde pot fi şi mai bine conservate.

Cheltuielile de transport întrebuinţate de dl. Mumuianu întrecând suma ce i s-a acordat pentru această inspecţie, deoarece a trebuit să plătească şi călătoria de la Roman-Iaşi şi retur, pentru care n-a avut bilet de drum de fier, vă rog, Domnule Ministru dacă binevoiţi a-l mai despăgubi încă cu 150 lei.

Binevoiţi,
Director general, Hasdeu

Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S., dosar 647, 1884, f. 86.

---

[1] La data de 13/25 iulie 1884, C. D. Mumuianu raportează lui B. P. Hasdeu asupra rezultatului inspecţiei Arhivei din Iaşi menţionând că arhiva ocupă în Palatul Administrativ 9 camere:

„Funcţionarii din arhive cu personalul ajutător angajat au ordonat un număr de 182188 dosare — jumătate din totalul dosarelor aflate depuse la Iaşi, dosarele neordonate în număr de 200 000 sunt aşezate în grămezi, lipsind rafturile, se referă la acte judecătoreşti şi administrative; localul cedat de Ministerul de Război pentru arhive este ruinat şi necesită mai multe reparaţiuni; solicită construirea a 50 rafturi în valoare de 6—700 franci; cere ca concluziile sale să fie înaintate ministerului de resort.

Ibidem, f. 83 şi 91.

[2] Lista indică nr. dosarelor aparţinând Divanului Domnesc; Ministerului Justiţiei; Departamentului Pricinilor Străine; Vornicia Obştii; Divanul Judecătoresc; Tribunalul de Comerţ; Comisia Epitropicească; Curtea Criminală; Tribunalele Suceava, Neamţ, Roman, Bacău, Putna, Tecuci, Covurlui, Tutova, Vaslui, Fălciu, Herţa, Dorohoi, Botoşani, Cîrligătura, Iaşi, secţia I, II, III, Cahul, Curtea de Casaţie, Vornicia de aprovizionare, Ministerul de Interne, Poliţia oraşului Iaşi, Prefectura Suceava, Roman, Bacău, Fălciu, Iaşi etc.; Hătmănia; Comitetul Sănătăţii; Secretariatul de Stat; Divizia şi Intendenţa Militară; Departamentul bisericesc; Comisia de consultaţie.

Ibidem, f. 84, 85.

112

17/25 septembrie 1884
Ministerul Cultelor şi al Instrucţiunii Publice
Diviziunea Şcoalelor
Nr. 10230
Primită la 18/30 septembrie 1884

Domnule Director,

Având în vedere repetitoarele Domniei voastre raporturi relative la reaua conducere a serviciului Arhivei Sucursalei din Iaşi şi considerând că prin adresa dvs. nr. 146 din 1883 aţi arătat că aceasta provine din cauză că şeful acelei arhive a ajuns la aşa o bătrâneţe încât este şi surd şi slab de vedere, astfel că nu mai poate fi la înălţimea unei asemenea funcţiuni, subsemnatul in vederea acestor consideraţiuni şi în interesul serviciului, are onoare a vă invita să binevoiţi a recomanda altă persoană în locul D-lui Tăutu care va rămîne a-şi regula drepturile la pensiune.

Primiţi, vă rog, Domnule Director asigurarea deosebitei mele consideraţiuni.

p. Ministru, Gr. Tocilescu

Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S., dosar 647, 1884, f. 96.

[1] /Rezoluţia lui B. P. Hasdeu/: „Rugând pe Ministeriu a regula cât mai curând la pensie pe Dl. Tăutu, subscrisul recomandă în locu-i pe Dl. Eminescu, foarte cunoscut nu numai ca scriitor, dar posedând totodată, după cum a avut subscrisul ocaziunea de a constata însuşi, cunoştinţe serioase în istoria şi paleografia română.

[2] În cadrul fostei Prefecturi a judeţului Iaşi s-a găsit arhiva fostului Revizorat şcolar al judeţelor Iaşi şi Vaslui. Aici s-au găsit câteva documente din arhiva anilor 1875—1876, timp în care Eminescu funcţionase ca revizor şcolar. Eminescu, deşi singur în toată cancelaria revizoratului a făcut ordine. „Hârtiile răzleţe le-a clasat pe ani, pe judeţe şi plase; în cadrul acestei clasări a constituit dosare pe diferite probleme. A pus la fiecare dosar câte o copertă pe care a scris cu creion roşu, citeţ, problema la care se refereau hârtiile din el şi unde urma a fi clasată. Gh. Ungureanu, Preţuirea arhivelor de către Mihai Eminescu şi Ion Creangă, în „Revista Arhivelor" (seria nouă), nr. 1, 1958, p. 267—276; v. şi Mircea Ştefan, Mihai Eminescu revizor şcolar, Bucureşti, 1956, p. 191—192; Lidia Brânceanu, B. P. Haşdeu şi M. Eminescu, în revista, „Academica", an I, nr. 8, 1991.

113

26 noiembrie/8 decembrie 1884
Regnod d'Italia
Ministero dell'Interno
Direczione dell'Archivio di Stato
in Bologna
Nr. 1010
Oggetto
Lois, réglements et publications des Archives
Primită 27 noiembrie/9 decembrie 1884
Nr. 840

Monsieur,

Comme cet Arhive d'Etat désire rendre toujours plus complet le recueil des publications qu'il possède et qui se rapportent à la science des Archives,

il s'adrese à cette honorable Direction avec priere de vouloir bien favoriser un exemplaire des Lois et Réglements qui gouvernent votre renomme archive.

En tandis que j'ai l'honneur de vous exprimer ma reconnaissance pour cette faveur, je vous serais extremement obligé si vous vouliez bien échanger votre don avec l'Ilustration de notre Archive, dont la premiere livraison a paru l'année dernière.

J'espère que vous voudrez bien m' acorder cette faveur par égard à la communauté des études qui unissent nos Instituts.

Je saisis, cette occasion pour vous offrit l'hommage de ma parfaite consideration.

À la Direction Generale des Archives de Roumanie
Le Directeur, M. Malagola

Arh. St. București, fond D.G.A.S., dosar 646, 1884, f. 96.

<Traducere>

Domnule,

Deoarece Arhivele Statului doresc să vă trimită setul complet al publicațiilor arhivistice pe care le posedă, se adresează onorabilei Direcţii cu rugămintea de a ne face favoarea trimiterii unui exemplar de legile și regulamentele care reglementează funcționarea renumitei dvs. arhive.

Având onoarea de a vă exprima recunoașterea pentru această favoare, v-aş fi, în acelaşi timp, extrem de obligat dacă aţi dori să schimbați darul dvs. cu lucrarea Ilustration a arhivelor a cărei apariţie a avut loc anul trecut.

Sper că veți binevoi să-mi acordați această favoare, cu privire la studiile specifice care unesc preocupările instituţiilor noastre.

Profit de această ocaziune pentru a vă transmite omagiul consideraţiunii mele.

Direcţiei Generale a Arhivelor din România.
Director
M. Malagola

114

19/31 martie 1885
Nr. 66

Directiunii Arhivei Statului din Bologna

Pour correspondre au désir exprimé dans votre honnorée lettre, nr. 1010 din 26 novembre de l'année expirée, le soussigné à l'honneur de vous envoyer ci joint le Moniteur Officiel nr. 163 du 25 juillet 1872, où vous trouverez inséré le reglement organique du service des Archives de l'Etat. Nous partons en meme temps à votre connaissance qu'avec le courrier d'aujourd'hui une collections des publications de notre archives apparues jusqu'à ce jour, en échange des quelles nous serions heureux de recevoir les publications analogues de votre estimé archives.

Veuillez bien agréer à cette occasion, Monsieur le Directeur, l'assurance de ma consideration bien distinguée.
Directeur général, Hasdeu

Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S., dosar 651, 1885, f. 23.

<Traducere>

Pentru a răspunde dorinţei exprimate în scrisoarea dvs. nr. 1010 din 26 noiembrie al anului trecut, subsemnatul are onoarea de a vă trimite alăturat Monitorul Oficial nr. 163 din 25 iulie 1872, unde veţi găsi inserat Regulamentul de funcţionare al serviciilor Arhivelor Statului.

Vă aducem, în acelaş timp, la cunoştinţă că, vă trimitem, cu curierul de astăzi o colecţie de publicaţiuni ale arhivelor apărute până astăzi, în schimbul cărora vom fi bucuroşi să primim, publicaţiunile analoage ale arhivelor dvs.

Vă rog să primiţi cu această ocazie, Domnule Director, asigurarea consideraţiunii mele celei mai distinse.

Director general, Haşdeu

115

1/13 iulie 1885
Direcţiunea Generală a Arhivelor Statului
Secţiunea istorică de stat
Nr. 190

Domnule Ministru,

După cum vă este cunoscut, această Direcţiune are ca serviciu secundar pe Arhiva Sucursală din Iaşi, serviciu destul de important pentru că, conţine în depozitele sale mai întreaga arhivă moldovenească.

Acea Sucursală de la arderea Palatului Administrativ din Iaşi, a trecut prin mai multe faze de neregularitate ceea ce face ca mare parte, din actele sale, să nu se poată exploata nici în interesul statului nici în al particularilor, fiindcă cu puţinele mijloace ce s-au dat pentru regularea lor, abia s-au putut descurca mai puţin ca jumătate din depozitele sale, iar partea cea mare a rămas grămădită prin camere într-un mod foarte neregulat.

În anii trecuţi subscrisul a inspectat în persoană de mai multe ori acel serviciu.

În anul curent nu s-a prevăzut nici o sumă, prin bugetul acestei Direcţiuni, nici pentru regularea lor, nici chiar pentru inspecţiunea lui, astfel că astăzi n-aş putea răspunde de starea lui, sau dacă personalul său se ocupă serios de datinile sale. Pentru a putea culege dar o ştiinţă exactă despre acel serviciu, subscrisul profitând de timpul vacanţelor când şi lucrările acestui serviciu sunt mai puţine, a delegat pe Dl. Mumuianu, funcţionar în această Direcţiune, cu inspectarea acelui serviciu, ca unul ce cunoaşte mai de aproape depozitele Arhivei Sucursalei, şi a ne raporta poziţiunea în care ea se găseşte şi mersul lucrărilor personalului acelui serviciu.

Dacă şi dv. încuviinţaţi această propunere, cu onoare vă rog, Domnule Ministru, să binevoiţi a dispune să se dea D-lui Mumuianu o sumă de trei sute lei [1] din fondul anchetelor acelui onor minister, şi un bilet pe calea ferată de ducere şi întoarcere pentru Iaşi, iar raportul ce dânsul ni-l va pezenta la

întoarcere voi avea onoarea a vi-l comunica și dv în copie, pentru a vedea ce dispozițiuni trebuiesc luate în privința Arhivei Sucursale.

Binevoiți, vă rog, Domnule Ministru, a primi asigurarea deosebitei mele considerațiuni,

Director general, Hasdeu

Arh. St. București, fond D.G.A.S., dosar 652, 1885, f. 10.

[1] La 17/29 iulie 1885, Spiru Haret, ministrul cultelor și al instrucțiunii publice face cunoscut Arhivelor Statului că „din cauza lipsei de fonduri nu se pot satisface cererile Arhivelor".

Ibidem, f. 12.

116

4/16 septembrie 1885

Ministerului Cultelor,

Dl. G. Tăutu, șeful Arhivei Sucursalei din Iași, încetând din viață, precum am avut onoarea a vă face cunoscut prin adresa nr. 215 din 16 ale expiratei luni august, subsemnatul, în conformitate cu art. 5 din Regulamentul Arhivelor recomandă în acea funcțiune cu începere de la 1 ale curentei luni pe dl. N. Roiu [1], ajutorul acelui serviciu care funcționează la Arhiva din Iași de 18 ani fără întrerupere și care în tot acel interval și-a îndeplinit datoriile postului său cu inteligență, exactitate și onestitate, precum am avut ocaziunea a mă încredința în persoană, la toate inspecțiunile făcute acelui serviciu.

Primiți,

Director general, Hasdeu

Arh. St. București, fond D.G.A.S., dosar 652, 1885, f. 19.

[1] La data de 18 septembrie 1885, șeful Arhivei din Iași, N. Roiu trimite lui B. P. Hașdeu procesul – verbal de predare a Arhivei din Iași, către C. D. Mumuianu

Ibidem, f. 30.

[2] La data de 1/13 octombrie 1885, B. P. Hasdeu recomandă Ministerului Cultelor și Instrucțiunii Publice, în postul rămas liber, prin înaintarea în grad a lui N. Roiu, pe Gh. Ionescu copist în acel serviciu de la 1877 neîntrerupt; pe postul de copist îl recomandă pe Gh. Vasiliu, absolvent a 4 clase gimnaziale, fost funcționar în ramura administrativă.

Ibidem, f. 35.

117

10/22 septembrie 1885

Domnule Ministru,

De multe ori se prezintă acestui serviciu persoane iubitoare de știință și cultură cerând a li se pune la dispozițiune pentru studiu orice scrieri vechi sau noi care să trateze ceva despre teatre, muzică etc. așa că am fost nevoit a cerceta zile întregi numeroasele depozite ale acestei Sucursale, fără a găsi ceva important sau prea puțin.

Aceste depozite nu se mai compun astăzi decât din dosare judiciare, administrative, militare, ecleziastice etc. din care o mare parte sunt încurcate, parte fără inventare. Se mai află și câteva broșuri care nu prezintă nici un interes

ştiinţific sau literar şi care şi acestea sunt neregulate în urma incendiului ce a suferit palatul de aici.

Deci, pe lângă acest serviciu nu numai că nu există o mică bibliotecă, dar nici chiar o colecţiune de publicaţiuni curente, pentru că autorii diferitelor opere publicate, jurnaliştii de orice categorie, se vede că au ignorat cu desăvârşire existenţa acestui serviciu, astfel că această sucursală, care este un important depozitar public pentru partea Moldovei, nu se bucură de favoarea de a i se trimite gratuit câte un exemplar din publicaţiunile dumnealor, după cum se urmează în alte state.

Domnule Ministru, incendiile prin care au trecut câteva din edificiile publice ca Palatul Universitar din Bucureşti şi Palatul Administrativ din Iaşi, incendii care au făcut să se consume şi să se piardă colecţiuni şi acte interesante, din care unele cu greu se mai pot înlocui, altele nicidecum, mă autorizează să cred că, cu cât o publicaţiune este mai răspândită prin institutele de conservare ale statului, cu atât ea va fi mai sigură, de a nu se pierde pentru posteritate. De fapt îmi permit a vă cita următorul caz: astăzi, mai toate autorităţile din Iaşi se servă de publicaţiunile oficiale şi oficioase păstrate în arhiva sucursalei de aici, fiindcă ale lor, sunt pierdute la incendiul din 1880 aproape cu totul.

Legea votată la 20 martie expirat de onorabilele corpuri Legiuitoare publicată în Monitorul Oficial nr. 11 a.c. prevede ca fiecare tipograf, autor sau editor de cărţi, broşuri, ziare, sau orice altă tipăritură, este obligat a remite câte trei exemplare Bibliotecii Centrale din Bucureşti, Bibliotecii Academiei şi Bibliotecii Centrale din Iaşi, pentru cuvintele arătate mai sus şi pentru motivul de a se putea forma încetul cu încetul pe lângă acest serviciu, o mică bibliotecă sau o colecţiune de publicaţiuni fără să coste pe stat nici un ban, afară de un dulap de conservare. Subscrisul este de părere, dacă şi Dv. veţi binevoi a încuviinţa, ca din cele trei exemplare, care se trimite de autori, tipografiei etc. Bibliotecii Centrale din Iaşi, să se depună câte un exemplar la această sucursală, căci ferească D-zeu, dacă din împrejurări s-ar nimici vreo publicaţiune din Biblioteca Iaşului, să se poată găsi în arhiva de aici, ceea ce ar servi bine pe viitor statului şi particularilor, doritori de lumină.

Binevoiţi, vă rog, Domnule Ministru, a primi asigurarea prea osebitei mele consideraţiuni.

Şef provizoriu, C.D. Mumuianu — Ajutor Roiu

Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S., dosar 652, 1885, f. 24—25.

118

1885 septembrie 10/22, Bucureşti

Nr. 231

Ministerului Cultelor,

Spre satisfacerea cererii făcute prin adresa dv. nr. 9707, subsemnatul are onoarea a vă înainta pe lângă aceasta proiectul de buget al acestui serviciu pentru exerciţiul 1886—1887, în care, după invitaţiunea dv. am trecut motivele şi propunerile ce am crezut neapărat trebuincioase a vă face în interesul serviciului pe care am onoarea a-l dirija.

Deşi în tabloul alăturat am trecut pe scurt în coloana de alocaţiuni justificaţiunea tuturor modificărilor pe care le-am socotit drepte şi utile a se aduce în bugetul actual al Arhivelor Statului, cu toate acestea nu cred de prisos a mai menţiona şi în acest loc, despre principalele îmbunătăţiri pe care datoria mă face a le supune chibzuinţei dv.

În primul loc vine, retribuţiunea postului de Director general, pe care am crezut drept a o readuce la suma care a fost afectată acestui post în tot cursul anilor 1862—1867, când provizoriu numai şi pentru şase luni, scăzută, fără însă a se mai modifica de atunci şi până astăzi.

În al doilea rând, vine retribuţiunea subdirectorului care este în acelaşi timp, şef al unei Secţiuni şi translator de limbă slavonă aceste trei funcţiuni erau în tot cursul anilor 1862—1867 separate şi retribuite, prima cu 444 lei şi celelalte două din urmă cu cîte 270 lei, fiecare pe lună. Am crezut drept şi în interesul serviciului a cere din nou separaţiunea postului de subdirector de acela de şef de secţiune. Subdirectorul rămânând numai cu direcţiunea lucrărilor cancelariei şi cu sarcina de translator în limba slavonă, va putea aduce servicii mari şi mult mai eficace în grelele şi scrisele lucrări ale acestei Direcţiuni.

Propunând un adaos de 100 lei pe lună la retribuţiunea postului ce ocupă, nu cred de a fi, decât just către acest vechi şi merituos funcţionar, care este de mai mult de 27 ani continuu în serviciul arhivelor.

Pentru celălalt arhivist cls. I şi şef de secţiune propun asemenea un adaos de 50 lei pe lună în consideraţiunea atât a vechimii sale cât şi a serviciului ce a adus în timp de 21 de ani de când se află funcţionar al arhivelor.

Pentru toţi ceilalţi funcţionari ai acestei Direcţiuni, precum şi ai Arhivei Sucursalei din Iaşi, care mai toţi servesc de 13—14 ani, am cerut mici adaose la retribuţiunea lor lunară — aceasta atât în consideraţiunea dreptăţii care cere ca lefile lor, care de la anul 1862 şi până astăzi au rămas aceleaşi să fie îmbunătăţite şi potrivite necesităţilor de astăzi cât şi pentru a face aceste lefi egale cu acelea ale tuturor funcţionarilor de acelaşi grad de la diferitele autorităţi publice.

Adaos la personal nu cer decât două... dară neapărat trebuincioase, adică un arhivist cls. III pentru această Direcţiune unde lucrările nu s-ar putea face într-un mod conştiincios cu numărul actual de arhivişti şi un copist pentru Arhiva Sucursalei din Iaşi unde asemeni acest adaos este expres cerut.

Fondul de material pentru ambele arhive nu se măreşte decât cu 260 lei adaos pentru cheltuielile de cancelarie ale acestei Direcţiuni.

În fine, Domnule Ministru, toate adăogirile pe care am crezut de cuviinţă a le cere atât la persoane cât şi la material pentru ambele servicii, nu însumează împreună decât un plus de 18705 lei pe an.

Dacă propunerile mele vor avea fericirea de a obţine aprobaţiunea Dv. sunt bine convins că, cu un spor de cheltuieli relative mici, vom dobândi rezultate mari şi cumpărătoare pentru viitorul serviciului Arhivelor Statului.

Primiţi, vă rog, Domnule Ministru, încredinţarea distinsei mele stime.

Director general, Hasdeu

Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S., dosar 649, 1885, f. 79 şi 92.

119

126 septembrie/8 octombrie 1885
Nr. 238

La Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice

Din fondul de 3000 lei alocat în bugetul anului curent, pentru publicațiunile istorico-filologice ale acestei Direcțiuni eliberându-mi-se în urma adresei cu nr. 176 din 20 iunie un acont de lei 1500, am onoarea a vă înainta pe lângă aceasta, actul justificativ [1], pentru întrebuințarea și achitarea acestei sume: rugându-vă totodată ca să binevoiți a ordona, să se elibereze pe numele subscrisului și restul de lei 1500, spre a putea întâmpina cheltuielile de tipar: iar actele justificative vi le voi înainta după întrebuințarea sumei.

Binevoiți,
Director general, Hasdeu

Arh. St. București, fond D.G.A.S., dosar 649, 1885, f. 86..

---

[1] Adresei îi este anexată o copie după contul Tipografiei Academiei Române, către Direcția Arhivelor Statului din 16 septembrie 1885, în care se menționează: aconto publicațiunilor istorico-filologice ale acestei Direcțiuni, s-a primit 1500 lei. B. P. Hașdeu semnează pentru achitarea sumei.
Ibidem, f. 87.

120

3/15 octombrie 1885
Nr. 246

Președintelui Academiei Române

Am onoarea de a vă pune la dispozițiune pentru a fi trimise în străinătate în interesul Academiei Române, următoarele publicațiuni ale Direcțiunii Generale a Arhivelor Statului.

1. 5 exemplare, „Arhiva Istorică a României" în 4 tomuri
2. 5 exemplare „Cuvente den bătrâni"
3. 3 exemplare „Indice de documente aflat în Arhiva Statului" — 2 tomuri
4. 3 exemplare „Condica de venituri și cheltuieli a visteriei" (1694—1704) — 1 tom
5. 3 exemplare „Monumente pentru istoria Făgărașului" — 1 tom
6. 3 exemplare „Condica din epoca Fanarioților" — 1 tom

Binevoiți a primi, Domnule Președinte, încredințarea distinsei mele stime.

Director general, Hasdeu

Arh. St. București, fond D.G.A.S., dosar 651, f. 75.

121

Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice
Primită la 1885 septembrie 4/16
Nr. 332

Domnule Director,

În vederea recomandaţiunii făcută de Dv. prin raportul nr. 244 d-nii G. Ionescu şi G. Vasiliu, numindu-se cu începere de la 1 octombrie curent, primul în postul de ajutor al șefului arhivei sucursale din Iași şi cel de al doilea în postul de copist la acelaşi serviciu, am onoarea a vă comunica şi dvs. această dispozițiune spre ştiință.

Primiți, Domnule Director, asigurarea considerațiunii mele.

p. Ministru, Haret

Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S., dosar 649, 1885, f. 94.

122

1886

Inventarul

de documentele privitoare la proprietăţile familiei Brătășianu și altele. (Aceste acte le-a depus la această direcțiune D. Brătăşianu, senator la anul 1886 februarie, spre a se păstra în arhive ca acte istorice).

Anexez pe lângă adresa Secţiei Bunuri Publice cu nr... din februarie. 1886

Nr.	Anul	Luna	Ziua	Cuprinderea pe scurt
1	2	3	4	5
1.	7142/1634	mai	20	Hrisovul lui Matei Basarab vv., prin care întăreşte jupânesei Ancăi, soția lui Mihaiul Paet, stăpânire peste satul Podrujami din judeţul Dolj ce i-a fost zestre precum și peste alte sate.
2.	1700			Cartea patriarhului Antiohiei, Atanasie prin care dezleagă de anatemă pe un Serban.
3.	data ruptă			Un fragment din cartea lui Constantin Basarab vv., domnul Ţării Româneşti, prin care apără averile bisericii din Slatina de dajdii domneşti.
4.	data ruptă			Zapisul lui Tudor Muşat și alţii prin care se vând vistierului (numele rupt) cu părţile lor de moșie din Suteşti.
5.	7238/1730	mai	17	Zapis al fraților Brătășianu prin care împuternicesc pe vărul lor Preda Brătăşianu, pentru ca să stea de judecată cu românii din Cârjalaţi care le contestau proprietatea lor din acest sat.
6.	7254/1716	ian.	24	Jalba lui Ducu Brătășianu către domn, prin care se plânge că 2 frați Irimia și Barbu, i-au călcat casa și i-au luat un ţigan, ce era de zestre.

1	2	3	4	5
7.	1767	aprilie	28	Zapis al Anitei Brătășianu la mâna nepotului ei Bărbuceanul Brătășianu în privința unui țigan al fratelui ei fugit de 5 ani, țigănia șătrarului Nicolae Dobroslovean.
8.	72...17.../	august	18	Zapisul fraților Brătășainu prin care dă surorilor Ancuța partea de moșie din Sătești județul Vîlcea și 2 boi și 2 vaci din chisonomia de la tatăl lor.
9.	1779	sept.	2	Jalba lui Ioniță și Barbu frații Brătășianu către domn rugându-se ai-i înfățișa cu o mătușă a lor ce pentru a 3-a parte de moșie Potrnjani diu Dolj.
10.	1781	febr.	13	Anaforaua caimacamului divanului Craiovei către domn relativă la procesul dintre Maria Locustenea și Sanda Portăreasca, cu Ioniță Barbu Brătășanu pentru a 3-a parte din moșiile Potrujani.
11.	1887	iunie	7	Jalba fraților Ioniță Serdaru, Barbu al doilea logofăt și C-tin Brătășanu, prin care cer să răscumpere o parte din a opta parte de moșie Potrojani de la log. C-tin Jianu, vândută de Sanda Portăreasca cu act iconomicos.
12.	1788	sept.	30	Adresa către boierii însărcinați cu strângerea zahanelii prin care îndeamnă să aducă negreșit în natură cele dorite.
13.	1790	sept.	11	Jalba fraților Ion și Barbu Brătășanu către divan prin care reclamă despăgubire pentru var, cărămidă și cherestea pentru o casă ce le-au luat ispravnicia.
14.	1794	ian.	31	Jalba lui Barbu Brătășanu prin care se roagă domnului să orânduiască un boier pentru împărțirea averii între frați.
15.	1794	august	28	Jalba lui B. Brătășanu prin care cere domnului Ipsilanti ca posluşnicii depe moșia lui să fie scutiți de bir.
16.	1795	august	28	Jalbă către domn prin care Ilinca, soția lui C-tin Brătășanu se roagă ca posluşnicii depe moșia ei să fie scutiți de bir.
17.	1801	iunie	1	Jalba lui Nicolae Brătășanu către domnul Moruzzi vv. contra unchiului său Barbu că nu-l îngăduie a stăpâni devalma partea ce-i se cuvine la moșiile Roșianu, Sopârlița, Birtea, Leoteștii și Ostrovenu
18.	1801	noiembrie	30	Jalba lui Brătășanu Barbu către Al. Moruzzi vv., prin care cere să și hotărască prin judecată ca să trimită un boier hotarnic pe lângă alți 2 a delimita și să împartă moșia
19.	1803	august	12	Jalba lui V. Brătășanu către C-tin Alexandru Ipsilanti vv. prin care cere să ordone cum se cuvine ca să prindă pe aceia care l-au jefuit o dată cu venirea Cârgeliilor.

1	2	3	4	5
20.	1814	decembrie	14	Jalba lui Brătăşanu către căimăcămia Craiove contra nepotului ei C-tin pentru un vad de moară de la moşia Sopârliţa.
21.	1816	noiembrie	6	Jalba Mariei Brătăşanu către domn prin care se plânge contra nepotului său Bucul Brătăşanu pentru un vad de moară din moşia Sopârliţa.

Peste tot douăzeci și unu piese documente

G.D. Constantinescu

1886 februarie 22

Arh. St. București, fond D.G.A.S., dosar 661, 1886, f. 2—2v.

123

aprilie 22/mai 4, 1886

Lista

de documentele și broşurile oferite Arhivei Sucursale din Iaşi de către dl. Theodor Codrescu

1. În original — Uricul Domnului Constantin Cantemir, pentru privilegiurile hărăzite neguţătorilor: anul 7194.
2. Idem de la acelaşi domn — pentru posluşnicii M-rei Galata: anul 7194.
3. Idem — Ispisoc de la Domnul Constantin Duca: anul 7201
4. Idem — Ispisocul Domnului Antioh Cantemir: anul 7213.
5. Testamentul Domnului Mihai Racoviță pentru mănăstirile Sf. Mormânt să nu fie supărare la dări: anul 7213.
6. Testamentul Domnului Dimitrie Cantemir — idem — pentru apărarea mănăstirii Sf. Mormânt anul 7219.
7. Hrisovul Domnului Ioan Nicolai întăritor altor hrisoave de miluire Sf. Mormânt: anul 7252.
8. Alexandru Constantin vv — ca mănăstirea Bistriţa să ia venitul pârcălăbiei de Bacău: anul 1783.
9. Hrisovul Domnului Calimah pentru publicarea Codului Civil — 1871.
10. Aşezământul Oblastiei Basarabiei — 1817.
11. Conturile lucrului boierescului — hotărârile de Dl. Alexandru Ghica — anul 1777.
12. Un extract în dialectul grecesc — 1777.
13. Uricariul 4 volume care cuprinde diferite documente publicate în aceste volume.
14. Codul judecătoresc pentru Tribunalul din Moldova.

Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S., dosar 659, 1886, f. 12.

124

1886 iulie 5, 17
România
Direcţiunea Generală a Arhivelor Statului
Secţiunea Istorică şi de Stat
Nr. 300

Domnule Ministru,

Cu începerea vacanţiunilor la autorităţile judiciare, lucrările acestei Direcţiuni, fiind mai puţin întrerupte, găsesc că este momentul cel mai favorabil, de a se lua următoarele dispoziţiuni pentru Arhiva Sucursalei din Iaşi:

1. Ca regularea actelor acestui serviciu, să se facă cu mai multă activitate şi într-un mod mai sistematic, şi în conformitate cu dispoziţiunile Regulamentului de depunere şi regulare.

2. A se priveghea şi instrui personalul suplimentar angajat cu diurnă şi a se observa dacă el se găseşte la postul său.

3. A se examina dacă dulapurile comandate pentru acest serviciu sunt executate după modelurile existente şi în fine

4. Fiindcă este de neapărată trebuinţă a se face o inspecţiune generală acestui serviciu şi a mă încredinţa dacă noul său şef este la înălţimea misiunei sale.

Pentru aceste motive am delegat pe C. D. Mumuianu angajat al acestei Direcţiuni, care de 10 ani îndeplineşte mai adesea aceste însărcinări, şi care cunoaşte mai de aproape depozitele Arhivei Sucursale, atât cu inspecţiunea acelui serviciu, cât şi cu examinarea lucrărilor de regulare, rămânând ca d-sa să ne raporteze detaliat starea generală a Serviciului Arhivei din Iaşi.

Ca să se poată îndeplini aceste dispoziţiuni care sunt trebuincioase în interesul general al Arhivelor, subsemnatul, cu onoare vă rog, Domnule Ministru, să binevoiţi a ordona, ca din fondul alocat prin bugetul anului curent al Arhivei Sucursalei, să se mandeze pe numele domnului C. D. Mumuianu trei sute lei, ca diurnă pentru mergere la Iaşi şi un bilet de ducere şi întoarcere pe calea ferată; iar rezultatul ce se va primi, vi se va comunica în copie.

Primiţi vă rog, Domnule Ministru, asigurarea deosebitei mele consideraţiuni.

Director general, B. P. Haşdeu

Şeful Secţiei,

Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S., dosar 659, 1886, f. 28.

125

Nr. 327
iulie 14/26, 1886

La Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii Publice

Am onoarea a vă înainta cu aceasta cinci piese justificative [1] pentru mandatul nr. ... luat din fondul Bibliotecii şi imprimatelor acestei Direcţiuni

pe anul bugetar expirat 1885—1886, rugându-vă, Domnule Ministru să binevoiţi a dispune să se înainteze onor Ministerului de Finanţe spre a se alipi la cuvenitul mandat.

Binevoiţi, etc.

Director general, Hasdeu

Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S., dosar 655, 1886, f. 8.

---

[1] B. P. Hasdeu anexează 2 conturi aparţinând Librăriei L. M. Barasch în valoare de 600 şi 400 lei; Librăriei Leon Alcaly în valoare de 192,90; pentru trei vechi manuscripte româneşti de la un particular — în valoare de 550 lei, pentru Cazania mitropolitului Varlaam 1643, 110 lei.
Ibidem, f. 9—13.

126

30 august/12 septembrie 1886

Nr. 374

La Ministerul Cultelor

Domnule Ministru,

Suma de trei mii lei (3.000) prevăzută în bugetul anului curent pentru publicaţiunile Arhivei, vă rog respectuos să binevoiţi a dispune să se mandeze pe numele subscrisului: iar actele justificative, voi avea onoarea a vi le înainta după întrebuinţarea sumei.
Binevoiţi, etc.

Director general, Hasdeu

Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S., dosar 655, 1886, f. 16.

127

Primită la 20/2 septembrie 1886
Nr. 475
Ministerul Justiţiei
Nr. 10389

Domnule Director,

Am onoarea a vă înainta Dv. odată cu aceasta, spre păstrare 14 sigilii ale desfiinţatului Tribunal de Ocoale din Dobrogea şi anume:
4 sigilii ale Tribunalului de Ocol Constanţa
2 sigilii ale Tribunalului de Ocol Mangalia
4 sigilii ale Tribunalului şi parchetului Silistra-Nouă
2 sigilii ale Tribunalului Medgidia
2 sigilii ale Tribunalului Sulina

deoarece s-au trimis alte sigilii acelor instanțe, conform noii organizări judecătorești, în acea parte a României.

Primiți, vă rog, Domnule Director, asigurarea considerațiunii mele.

Ministru,

Arh. St. București, fond D.G.A.S., dosar 660, 1886, f. 9.

---

[1] Semnează de primirea sigiliilor A. Petruțiu.

[2] Ministerul Justiției, continuă să mai depună la Arhivele Statului sigilii de la Tribunalul de Ocol Hârșova, Babadag, Măcin, Tribunalul Mahomedan din Sulina.

Ibidem, f. 10—13.

128

2/14 ianuarie 1887

Nr. 1

Domnule Director,

Subsemnatul[1] fiind numit în magistratură, vă rog să-mi primiți demisiunea din postul de arhivist cls. III ce am ocupat în Arhiva Generală a Statului pe care aveți onoarea a o dirige.

Cu această ocaziune Domnule Director, țin foarte mult a vă exprima via mea recunoștință pentru bunăvoința ce mi-ați arătat în tot timpul cât am avut fericirea să fiu sub priveghierea Dvs., precum și pentru afabilitatea distinsă cu care m-ați tratat.

Încă o dată, mulțumindu-vă, vă rog să primiți, Domnule Director, respectuoasele omagii ale devotamentului meu.

Th. Radvan

Arh. St. București, fond D.G.A.S., dosar 668, 1887, f. 1.

---

[1] /Rezoluția lui B. P. Hasdeu/: „În locul d-lui Radvan se va recomanda înaintarea d-lui Pop, în locul căruia va urma dl. Economu, iar în locul acestuia se va publica concurs pe ziua de 15 ianuarie".

[2] În urma concursului B. P. Hasdeu a informat Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice că a fost admis Athanasiu Constantinescu student, anul II la Facultatea de Litere.

Ibidem, f. 9.

129

ianuarie 24/februarie 5, 1887
Primită la 26/7 ianuarie 1887
Nr. 26
Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice
Divizia Școalelor
Nr. 1061

Domnule Director,

Am onoarea a vă face cunoscut spre știință și regula Dv., că prin Decretul regal nr. 95, dat în urma propunerii făcută de acest minister, prin raportul

nr. 764, s-au făcut următoarele numiri în cancelaria acelei Direcțiuni, pe ziua de 1 ianuarie curent.

1. Dl. Emil Pop, actualul copist caligraf s-a numit arhivist cls. III, în locul vacant.

2. Dl. C. A. Economu, actualul copist, s-a numit copist caligraf în locul d-lui Pop, înaintat.

Primiți asigurarea considerațiunii mele.

Ministru, Haret

Arh. St. București, fond D.G.A.S., dosar 668, 1887, f. 26.

130

3/15 februarie 1887
Nr. 31

La Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice,

Localul acestei Direcțiuni fiind foarte vechi, camerele sale cu desăvârşire ruinate, iar sobele nereparate de zece ani, cu greu se poate face puţină căldură prin cancelarii, așa că a trebuit să se consume mai multe lemne de foc ca deobicei.

Din cauza aceasta, deși mai sunt încă două luni de iarnă, lemnele de foc sunt pe isprăvite, ceea ce mă pune în poziţiune a vă ruga, Domnule Ministru să binevoiţi a dispune să mi se mai trimită doisprezece metri cubi lemne, cantitate cu care cred că putem ieşi din iarnă [1].

Binevoiţi,

Director general, Hasdeu

Arh. St. București, fond D.G.A.S., dosar 665, 1887, f. 3.

---

[1] La 11/23 februarie 1887, ministerul de resort răspunde favorabil cererii lui B. P. Hasdeu.

131

Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice
Diviziunea Şcoalelor
1887 aprilie 15/27

Domnule Director,

Domnul ministru al afacerilor străine, însărcinând pe N. D. Popescu, șeful arhivei acelui departament, să adune informațiuni privitoare la persoanele care au condus după vremi, relațiunile noastre internaționale, care se pot găsi în documentele păstrate, în acea arhivă, am onoare a vă invita, să binevoiți a da cuvenitele ordine pentru a înlesni d-lui Popescu, delegatul

Ministerului Afacerilor Străine, mijloacele trebuincioase pentru culegerea informațiunilor cu care este însărcinat în interesul serviciului public; comunicându-ne ziua și ora când dl. Popescu va putea să vie să-și facă cercetările sale, spre a se încunoștiința.

Primiți, vă rog, Domnule Director, asigurarea considerațiunii mele.

Ministru, Haret

Arh. St. București, fond D.G.A.S., dosar 666, 1887, f. 67.

---

[1] /Rezoluția lui B. P. Hasdeu/: „Se va răspunde onor ministeriului că:

[1] Cererea d-lui N. Popescu de a cerceta dânsul toate documentele și condicele arhivelor implică punerea la dispozițiunea dumisale a unui impiegat al serviciului ceea ce e foarte anevoie de făcut din cauza micului număr de funcționari de care dispunem.

[2] Dacă o asemenea cerere ar face o persoană cunoscută prin studiile sale istorice, subscrisul ar fi gata, în lipsă de impiegați, a se pune el însuși la dispozițiunea dumisale, după cum am mai făcut uneori în interesul științei, bunăoară pentru dl. prof. Urechia, ceea ce însă nu se potrivește cu cazul de față.

[3] Dl. N. D. Popescu e atât de puțin familiar cu cercetări istorice, încât i-a scăpat din vedere până și lucrul elementar că în vechime la români nu exista nici un ministru special care „să conducă relațiunile noastre internaționale", căci marele postelnic după expresiunea lui Cantemir era numai „supremus aulae praefectus", care „in consilio proprie neque sedem neque vocem habet".

v. și Arh. St. București, fond Ministerul instrucțiunii Publice, dosar 3866, 1887, f. 18—19 și 22.

132

Ministerul Afacerilor Străine
Nr. 9286
Primită la 3/15 iunie 1887
Nr. 196

Domnule Director,

Pentru a controla exactitatea anuarului funcționarilor fostului Secretariat de Stat al României de dincolo de Milcov, lucrare făcută în cancelaria acestui minister, am onoare a vă ruga, Domnule Director, să binevoiți a-mi trimite de urgență condicele de lefi ale acelui Secretariat pe anii de la 1833 până la 1847 inclusiv și de la 1849 până la 1855 iarăși intensiv, trecute în inventarul acelei onor Direcțiuni la nr. 223—229, 232—238, 418—420, 633 și 634, condici care după cum mă încredințează între altele și adresele acelei onorate Direcțiuni cu nr. 20 din 17 ianuarie 1866, nr. 910 din 20 noiembrie și 1128 din 31 Decembrie 1868, se află depuse în păstrarea Arhivei Statului de aici.

Totodată, vă rog să binevoiți a grăbi transmiterea dosarelor cerute cu adresa de la 13/25 mai a.c. sub nr. 7618, care dosare și condici, mă voi grăbi a vi le înapoia îndată ce se va termina lucrarea pentru care au fost cerute.

Primiţi, vă rog, Domnule Director, asigurarea prea distinsei mele consideraţiuni [1].

p. Ministru, Gr. G. Ghika

Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S., dosar 666, 1887, f. 108.

---

[1] La data de 10/22 iunie 1887, Ministerul Afacerilor Străine returnează Arhivelor Statului un dosar din cele emise care nu avea legătură cu problema pe care îl interesa.
Ibidem, f. 115.
[2] La data de 23/5 iunie 1887, ministrul afacerilor externe, M. Pherekide, înaintează Arhivelor Statului toate dosarele trimise pentru întocmirea Anuarului.
Ibidem, f. 124.

133

Bucureşti, 1887 septembrie 30/12
nr. 175
Direcţiunea Generală a Arhivelor Statului
Secţiunea Istorică şi de Stat
Nr. 176

Domnule Ministru,

Domnul prefect şi perceptor de Iaşi, silesc pe şeful Arhivei Sucursale de acolo ca să schimbe camera nr. 62 din Palatul Administrativ ocupată astăzi de acel Serviciu fie cu camera ocupată actualmente de Percepţia oraşului, sub cuvânt că, camera Percepţiei este întunecoasă şi pe galerie, pe când a Arhivei este luminoasă şi la o poziţie mai sigură.

Pe lângă deranjamentul şi cheltuielile ce s-ar ocaziona cu această strămutare, nu pricep nici logica motivelor invocate de domnul prefect şi perceptor, deoarece pentru un local de Arhivă, se cere ca, condiţie principală lumină, şi siguranţă, adică tocmai condiţiunile pe care le anihilează domnii pretendenţi.

Afară de aceasta, Serviciul Percepţii este retribuit prin remiză din încasările ce se face la contribuabili şi cheltuielile localului său nu cade nici în sarcina statului, nici a judeţului, nici a comunei astfel că, domnul perceptor de Iaşi ar putea, conform îndatoririlor sale să închirieze un local de percepţiune aparte plătit din remiza încasărilor.

Pentru mai buna deslușire am onoare a vă trimite în copie raportul Arhivei Sucursalei din Iaşi cu nr. 207 şi vă rog să binevoiţi domnule Ministru a lua dispoziţiunile cuvenite pentru a împiedica această schimbare de camere ce se cere domnului şef al Arhivei Sucursalei.

Binevoiţi, vă rog, Domnule Ministru a primi asigurarea deosebitei mele consideraţiuni.

Director general, Hasdeu   Şef secţie, C. D. Mumuianu

Arh. St. Bucureşti, fond Ministerul Instrucţiunii Publice, dosar 3866, 1887, f. 59; v. şi fond D.G.A.S., dosar 669, 1887, f. 89.

---

[1] /Rezoluţie/: „Se va scrie D-lui Prefect al judeţului Iaşi, să lase arhiva în camera pe care o ocupă acum".

134

Bucureşti, 1888 ianuarie 1/13
România
Direcţiunea Generală a Arhivelor Statului
Nr. 70
Nr. 14168 3/6

Domnule Ministru,

Fiica mea [1] fiind grav bolnavă în Viena şi chemându-mă urgent prin telegramă iau libertatea, Domnule Ministru, de a vă ruga să binevoiţi a-mi acorda un concediu de cinci zile pentru acest serios caz.

Binevoiţi, vă rog, Domnule Ministru a primi asigurarea osebitei mele consideraţiuni.

Director general, B. P. Hasdeu p. Şeful secţiei, C. D. Mumuianu

D-sale
D-lui Ministru al Cultelor şi Instrucţiunii Publice

Arh. St., Bucureşti, fond Ministerul Instrucţiunii Publice, dosar 4350/1888, f. 3.

[1] Hasdeu, Iulia (n. 2 nov. 1869 Bucureşti — 17 sept. 1888). După studii excelente în ţară îşi dă bacalaureatul în retorică şi filosofie la Paris, în 1886. Se înscrie la Sorbona ca studentă luând şi lecţii de canto şi pictură. Publică în limba franceză. Ziarele franceze au elogiat talentul şi creaţia Iuliei. Savanţi şi literaţi au preamărit-o: Fr. Mistral, Sully Prudhommes, Em. Boutroux, Angelo de Gubernatis. În timpul vieţii, Iulia a scris şi sub pseudonimul Camil Armand. Opera sa a apărut postum în 3 vol. intitulate: Oeuvres posthumes Bourgeons d'Avril, Reves et Fantaisie, Paris-Buc., [2] 1889, Chevalier, Confidences et Canevas 1890; 3) Theatre, Legendes et Contes, 1890.

135

Bucureşti, anul 1888 luna mai 25/6
Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii Publice
Registru general
Nr. 14412/4/6 8
România
Direcţiunea Generală a Arhivelor Statului
Secţiunea istorică şi de stat
Nr. 62

Domnule Ministru,

Am onoare a răspunde adresei d-voastre nr. 5241, că este cu totul imposibil acestui serviciu a primi în depunere cele 70.000 de dosare pe care voeşte a le depune Înalta Curte de Compturi, deoarece precum am făcut cunoscut şi acelei Curţi, nu mai avem nici o singură cameră goală pentru a putea aşeza depozite în ea, iar camerile în care se află în depunere diferitele acte publice, sunt atât de încărcate, încât grinzile pardoselelor au început a se încovoia sub greutatea depozitelor, ameninţând fiecare zi a se surpa cu totul.

Primiţi, vă rog, Domnule Ministru, asigurarea deosebitei mele consideraţiuni.

p. Director general, E. Coni p. Şeful secţiei, ss. indescifrabil

D-sale,
D-lui Ministru al Cultelor

Arh. St. Bucureşti, fond Ministerul Instrucţiunii Publice, dosar 4350, 1888, f. 18.

---

[1] Rezoluţie: „Se va comunica Curţii de compturi imposibilitatea în care se găseşte Arhiva Statului".

136

mai 25/6 iunie 1888

Direcţiunea Generală a Arhivelor Statului
Nr. 70

Domnule Ministru,

Fiica mea fiind grav bolnavă în Viena şi chemându-mă urgent prin telegramă, iau libertatea, Domnule Ministru de a vă ruga să binevoiţi a-mi acorda un concediu de cinci zile pentru acest trist caz.

Binevoiţi, vă rog, Domnule Ministru, a primi asigurarea osebitei mele consideraţiuni.

Director general, Hasdeu

D-sale
D-lui Ministru al Cultelor şi al Instrucţiunii Publice [2]

Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S., Ministerul Instrucţiunii Publice, dosar, 4350, 1888, f. 18.

---

[1] /Rezoluţia/: „Se acordă concediul".
[2] Starea fiicei sale fiind gravă, B. P. Hasdeu trimite o telegramă pentru prelungirea, în continuare a concediului. „Dezolat de starea Lilicăi, nu dezesper, dar foarte grav, imposibil a pleca Bucureşti până duminică. Recurg la amablilitatea lui Maiorescu. Rog răspunde Hotel Metropole".
Răspunsul, evident este afirmativ.
Ibidem, f. 16, 17.

137

mai 27/8 iunie 1888

Domnule Ministru,

Iau libertatea de a vă ruga să mi se libereze mandatul de 4000 lei prevăzuţi prin buget ca ajutor pentru Etymologicum Magnum [2].

Binevoiți, Domnule Ministru a primi încredințarea celei mai distinse considerațiuni.

B. P. Hasdeu

27 mai 1888
Domniei sale,
D-lui Ministru al Cultelor și Instrucțiunii Publice

Arh. St. București, fond Ministerul Instrucțiunii Publice, dosar 4578, 1888, f. 11 bis.

---

[1] /Rezoluție/ „Se va elibera".
ss. indescifrabil.

[2] *Etymologicum Magnum Romaniae.* Însărcinat de Academia Română să publice acest dicționar de care se simțea nevoie, B. P. Hasdeu pornește la lucru sprijinit doar de câțiva studenți. Mai întâi publică un chestionar adresat preoților și învățătorilor de la sate și din toate provinciile românești ce cuprindea peste 200 întrebări relative la pronunția cuvintelor, credințe, datini, suferințele și bucuriile lor. Răspunsurile au constituit primul material folcloric al dicționarului. Aceleași elemente B. P. Hasdeu le strângea din textele vechi (manuscrise, cronici, documente) și din literatura nouă. Despre fiecare cuvânt, B. P. Hasdeu s-a decis să trateze originea, dezvoltarea istorică a înțelesului, sensul contemporan lui, formele dialectale ale fiecărui cuvânt. Munca era peste puterile lui. În 11 ani de zile nu reușește să dea decât 4 volume până la cuvântul „bărbat"; ultimul volum fiind o introducere. Numai litera A a fost tratată în primul volum de peste 2000 pagini. Părăsind lucrarea ea a fost încredințată filologului Al. Philippide, care a lucrat la ea un timp și a renunțat (îi ceruse să reducă dicționarul, ceea ce n-a admis), pentru ca apoi să apară sub redacția lui Ovid Densușianu. În Etymologicum, B. P. Hasdeu tratează pentru prima oară circulația cuvintelor, adică din ce limbă străină (latină, slavă, greacă, ungară etc.) derivă fiecare cuvânt românesc și sub ce formă se găsește el în celelalte limbi.

[3] În ciuda rezoluției favorabile, B. P. Hasdeu nu va primi banii care i se cuveneau, dovadă faptul că la 18 iulie 1889, acesta se adresează din nou ministerului „vin a vă ruga să binevoiți a-mi ordonanța mandatul de 4000 lei ce mi se cuvin pentru lucrarea Dicționarului".
Ibidem, dosar 4993, 1889, f. 5.

138

2/14 august 1888

Ministerul Afacerilor Străine
Nr. 13872

Domnule Ministru,

Am onoarea a vă înainta aci alăturat, o notă a D-lui Rayovitch [2], Ministrul Serbiei, ce vă este adresată și care din eroare s-a înregistrat la Departamentul meu.

Primiți, vă rog, Domnule Ministru, asigurarea înaltei mele considerațiuni.
p. Ministru

Domniei sale
D-lui Ministru al Cultelor și Instrucțiunii Publice

Arh. St. București, fond Ministerul Instrucțiunii Publice, dosar 4350, 1888, f. 51.

---

[1] /Rezoluție/: „Se va comunica d-lui Director al Arhivelor, ca să ne înainteze colecțiunea cerută pentru a o trimite apoi Legațiunii sârbești", T. Maiorescu.

[2] Mr. Dragomir Rayovitch trimis extraordinar și ministru plenipotențiar al Majestății regale a Serbiei la București.

139

22 iulie/3 august 1888

Légation Royale de Serbie en Roumanie

Monsieur le Ministre,

L'Académie Royale Serbe des Sciences et des Arts, vient d'etre autorisée par mon Gouvernement, à élaborer un projet de loi, relative à l'organisation des Archives de l'Etat.

Dans ce but, la dite Académie a cru qu'il lui serait fort avantageux, d'etre mise en possession de tout ce qui regit la matiére, dans les autres pays.

D'ordre du Ministère des Affaires Etrangères de Serbie, j'ai l'honneur de recourir aux obligeants offices de Votre Excellence, en la priant d'avoir l'extreme bonté de me mettre en possesion de tout lois, reglements et autres piecès analogues rélatifs à l'organisation des archives de l'État en Roumanie.

En priant Votre Excellence de recevoir par anticipation, mes remerciments les plus empressés pour le gracieux concours que vous voudrez bien m'accorder en me faisant parvenir les pièces susmentionnées, je suis heureux de saisir cette occasion de vous renouveller, Monsieur le Ministre, l'assurance de ma considération la plus distinguée.

Son Excellence a D. Rayovitch

Monsieur Maiorescu, Ministre de l'Instruction Publique et des Cultes.

Arh. St. București, fond Ministerul Instrucțiunii Publice, dosar 4350/1888, f. 52.

<Traducere>

Domnule ministru,

Academia Regală de Științe și Arte a Serbiei, a fost autorizată de Guvern, să elaboreze un proiect de lege relativ la organizarea Arhivelor de Stat.

În acest scop, Academia a crezut că îi va fi necesar să aibe la dispoziție tot ceea ce se referă la aceasta, din celelalte țări.

Din ordinul Ministrului Afacerilor Străine al Serbiei, am onoarea de a recurge la oficiile Excelenței voastre rugându-l să aibe amabilitatea de a-i pune la dispoziție legile, regulamentele și alte acte relative la organizarea Arhivelor Statului din România.

Rugând Excelența voastră să primească, cu anticipație, mulțumirile mele cele mai călduroase pentru concursul binevoitor pe care mi-l veți da prin a face să-mi parvină actele menționate, sunt fericit de a vă reînnoi cu această ocazie, Domnule Ministru, asigurarea considerațiunii mele cele mai distinse.

Rayovitch

Excelenței sale,

Domnului Maiorescu, ministrul Instrucțiunii Publice și a Cultelor

[1] La data de 2/14 august 1888 Titu Maiorescu dă următoarea rezoluție: „Se va comunica dlui Director al Arhivelor să ne înainteze colecțiunea cerută pentru a o trimite apoi legațiunii sârbești". Ibidem. p. 51.

12/24 august 1888.

Domnilor Miniştri,

În anul 1886 România a fost reprezentată la Congresul Orientaliştilor ţinut la Viena prin eruditul nostru profesor dl. B.P. Haşdeu.

În septembrie viitor urmând a se ţine al 8-lea Congres al Orientaliştilor la Stockholm unde va fi de mare trebuinţă de a nu lipsi un delegat din partea României, am onoare a vă ruga D-lor miniştri, ca pentru acoperirea cheltuielilor [1] ce vor necesita trimiterea unui delegat la acest Congres, să binevoiţi a încuviinţa sub rezerva sancţiunii ulterioare a M.S. Regelui [2] deschiderea unui credit extraordinar de 3000 lei, asupra exerciţiului 1888—1889 pe seama acestui minister.

Acest credit se va acoperi din fondul prevăzut în bugetul general al Statului pe exerciţiul curent, pentru deschidere de credite suplimentare şi extraordinare.

Ministrul Cultelor şi al Instrucţiunii Publice,
Titu Maiorescu

Arh. St. Bucureşti, fond Ministerul Instrucţiunii Publice, dosar 4792, 1888, f. 2.

---

[1] Supusă dezbaterii Consiliului de Miniştri, acesta a autorizat deschiderea unui credit extraordinar de 3000 lei. Jurnalul este semnat de Th. Rosetti, C. Barozzi, M. Germani, T. Maiorescu, P. P. Carp.
Ibidem. f 3.

[2] Carol I, la 2 septembrie 1888, aprobă cererea.
Ibidem, f.5.

141

1888 august/25 septembrie 6

Carol I
prin graţia lui Dumnezeu şi voinţa naţională
Rege al României
la toţi de faţă şi viitori sănătate

Asupra raportului Ministrului Nostru, Secretar de Stat la Departamentul Cultelor şi al Instrucţiunii Publice de sub nr;

Am decretat şi decretăm următoarele înaintări în personalul Direcţiunii Generale a Arhivelor Statului:

art. 1 a) D-lui Ed. Coni, funcţionar la Arhive de la 1864 şi actualmente arhivist cls. I i se încredinţează să îndeplinească sarcina de subdirector onorific din acel serviciu.

b) Dl. Const. D. Mumuianu, funcţionar prin concurs de la 1869 şi actualmente arhivist cls. II se înaintează arhivist cls. I şi şef al Secţiunii Bunurilor Publice în locul repausatului Dim. G. Peşacov.

c) Dl. Iacob T. Pancu, funcţionar prin concurs de la 1872 şi actualmente arhivist cls. III se înaintează arhivist cls. II în locul rămas vacant prin înaintarea D-lui C. D. Mumuianu.

d) Dl. C. A. Economu, funcționar caligraf prin concurs de la 1884 se înaintează arhivist cls. III în locul D-lui I. T. Pancu înaintat.

e) Dl. N. Mănzăreanu copist de la 1886 se înaintează caligraf, în locul D-lui C. A. Economu înaintat.

Art. II, și cel din urmă. Ministrul Nostru Secretar de Stat la Departamentul Cultelor și al Instrucțiunii Publice este însărcinat cu aducerea la îndeplinire a Decretului de față.

Aceste înaintări se consideră cu începere de la 1 mai 1888 data intrării D-lor în serviciu.

Dat în Castelul Peleș la 30 august 1888.
Carol I

Ministrul Cultelor și al Instrucțiunii Publice,

T. Maiorescu

No 2477

Arh. St. București, fond Ministerul Instrucțiunii Publice, dosar 4350, 1888, f. 54.

---

[1] **Titu Maiorescu s-a adresat, la 25 august/6 septembrie 1888 regelui, susținând aprobarea de înaintare în grad a arhiviștilor propusă de B. P. Hasdeu.**
Ibidem, f. 55.

142

august 31/12 septembrie 1888

Nr. 106

Domnule Ministru,

Începând de la 1862 și până astăzi, toți Directorii Generali urmați unul după altul la Arhivele Statului: Grigore Bengescu, Cezar Bolliac, C. D. Aricescu, Gr. N. Manu și subscrisul și-au făcut fiecare pe rând datoria de a atrage luarea aminte a Guvernului asupra necesității urgente de a se clădi un edificiu pentru acest depozit de tezaure ale istoriei naționale și ale averii publice și totul a fost în zadar. Dacă deja la Arhivele Statului se periclitau prin lipsă de un edificiu cât de puțin potrivit și sigur, apoi ce trebuie să fie astăzi, când într-un interval de 26 de ani nu s-a făcut nimic! Nu s-a făcut nimic — o repet cu durere — dar depozitele nu încetau de a se mări, deși cestiunea isbucni în fine, a veni dinaintea Camerei și deși s-a votat cam de multișor un fond destul de însemnat pentru începerea lucrării.

Și de astă dată, dar mai cu speranță de succes, îmi îndeplinesc datoria de a solicita clădirea mult așteptatului adăpost pentru Arhivele Statului.

Primul pas, neapărat este numirea unei Comisiuni pentru alegerea terenului și planul arhitectonic; o comisiune în care cutez a crede, ar putea să intre afară de subscrisul, dl. M. Kogălniceanu, dl. arhitect Mincu, dl. prof. Gr. G. Tocilescu și dl. C. Esarcu.

Din parte-mi voi grăbi a mă pune cu râvnă la dispozițiunea comisiunii de îndată ce deziderațul de față după cum nu mă îndoiesc, va dobândi aprobarea Domniei voastre.

Binevoiţi, vă rog, Domnule Ministru a primi asigurarea deosebitei mele stime şi consideraţiuni.

Director general, Hasdeu   Şeful secţiunii, C. D. Mumuianu

Arh. St. Bucureşti, fond Ministerul Instrucţiunii Publice, dosar 4701, 1888/1889, f. 153.

[1] /Rezoluţia: lui Titu Maiorescu/: „Se aprobă. Se va scrie membrilor propuşi să se întrunească în Comisie şi să decidă asupra propunerilor de făcut ministerului".

143

Primită nr. 228
Direcţiunea Generală a Arhivelor Statului
Secţiunea Bunurilor Publice
Nr. 119
10/22 septembrie 1888

Domnule Coleg,

Pe temeiul rezoluţiunii dată de Dl. Director General al acestui serviciu, dată pe petiţiunea d-lui profesor Creţu înregistrată la nr. 225 a.c. am onoare a vă trimite 28 pachete conţinând 1122 documente de la Mitropolia din Iaşi după lista aici notată, spre a le pune la dispoziţiunea d-lui Creţu [1], pentru investigaţiile dumisale istorice.

Vă notific că deja i s-au mai dat încă 36 pachete, care s-au depus la locul lor.

Rugăciunea ce v-o adresez cu pretenţiune este de a nu se pierde sau de a nu se schimba vreo notiţă sau act dintr-un pachet în altul, mai adaug că parte din documentele principale cu data cerută de dl. Creţu se află depuse la Domnul Director, spre studiu.

Primiţi, Domnule coleg, asigurarea consideraţiunii mele.
Şeful secţiunii, C. D. Mumuianu
D-lui şef al Secţiunii Istorice

Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S., dosar 677, 1888, f. 2.

[1] La data de 7/19 septembrie 1888, profesorul Gr. Creţu de la Liceul Matei Basarab se adresa directorului Arhivelor Statului, în următorii termeni: „Domnule Director, pentru a putea determina timpul în care s-a scris codicele numit Voroneţean, vă rog să binevoiţi a-mi permite a cerceta prin documentele de hârtie din Arhiva Statului, anterioare anului 1600, marca de hârtie ce se găseşte pe hârtia sus-numitului manuscript. Binevoiţi, vă rog, Domnule Director a primi asigurarea de respectul ce vă conserv„.
Ibidem, f. 1.

144

5/17 ianuarie 1889.
Nr. 3.

Direcţiunii Generale a Arhivelor Republicii Franceze

Monsieur le garde général,

La Direction Générale des Archives de l'Etat de Roumanie, désirant connaître dans tous ses détails, la loi et les réglements qui conduisent les Archives Nationales en France, le soussinge à l'honneur de vous prier, Mon-

sieur le garde général de bien vouloir mes envoyer un exemplaire du Décret et arrété relatifs à l'organisation des Archives Nationales de la Republique Française.

En vous priant de recevoir par antícipation mes remerciments les plus empresses pour le service que vous voudrez bien me rendre en me faisant parvenire, les pieces sous mentionnées, je vous prie Monsieur le garde général, de bien vouloir recevrez l'assurance de ma consideration la plus distinguée.
Le Directeur générale, Hasdeu

Àrh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S. dosar 680, 1889, f.3.

<Traducere>

Domnule,

Direcţia Generală a Arhivelor de Stat din România, dorind să cunoască în toate amănuntele, legea şi regulamentul după care se conduc Arhivele Naţionale ale Franţei, subsemnatul are onoarea de a vă ruga, Domnule, de a binevoi să-mi trimiteţi un exemplar din Decretul şi actele relative la organizarea Arhivelor Naţionale ale Republicii Franceze.

Rugându-vă să primiţi cu anticipaţie, mulţumirile mele cele mai călduroase pentru serviciul pe care mi-l veţi face trimiţându-mi actele sus menţionate, vă rog să primiţi, Domnule, asigurarea celei mai distinse consideraţiuni.

Director general, Haşdeu

---

[1] În arhiva fondului D.G.A.S., nu am găsit răspuns la demersurile lui B. P. Hadsdeu, decât însemnarea acestuia „de trecut la Secţiunea istorică". Să se fi răzgândit în a o mai trimite, sau faptul că nu a primit răspuns l-a determinat să nu mai insiste?

145

Bucureşti 1883 martie 31/12
Nr. 34
Nr. 252 şi 263 din 1888

La Ministerul Agriculturii, Industriei,

Comerţului şi Domeniilor,

Cu adresa dvs. nr. 47341/888, aţi cerut a vi se trimite orice acte pentru moşia Ciurelu numită şi Grozăveşti din judeţul Ilfov pendinte de Mănăstirea Mihai-Vodă şi cu adresa noastră nr. 133 din 20 octombrie anul expirat, am avut onoare a vă înainta:

— 68 documente din pachetul nr. 8
— 4 documente din pachetul nr. 9
— 4 planuri
— o hotărnicie
— 5 dosare

Afară de acestea, cu adresele acestei direcţiuni nr. 236/880, nr 604/871, nr. 452/81, nr. 192/883, nr. 698/884, nr. 314/886 etc. vi s-au mai trimis un

număr foarte însemnat de acte, cea mai mare parte relative tot la numita proprietate.

Din toate aceste acte cu adresa dvs. nr. 50277/888 ne-aţi trimis opt documente din pachetul nr. 8 şi trei documente din pachetul nr. 18, însoţite de niște copii spre a le legaliza, care copii fiind greşite vi s-au înapoiat corectate pentru a fi prescrise.

Însă controlându-se aceste acte cu inventarele lor, s-a constatat că ele nu făceau parte din pachetele arătate în menționata dvs. adresă, ci unele făceau parte dintr-un pachet, iar altele din altul.

Domnule Ministru, oricât de bun ar fi mecanismul unei arhive, și oricât de vigilenți ar fi funcţionarii săi, este cu neputință a se ține ordinea în actele sale și cu deosebire în cele care se trimit și se înapoiază continuu pentru studiul intereselor statului, dacă nu se va respecta cu atenţiune ordinea şi clasificaţiunea după cum vi se trimit, ca în acelaşi mod să se înapoieze pentru a fi distribuite la partitele lor respective, căci din neregularitate ajungem la perturbaţiune și la imposibilitatea de a putea urmări la timp actele de care aveți trebuință.

Voi cita ca exemplu cazul cu actele moșiei Ciurelu sau Crozăvești; ele însă sunt foarte multe.

În vederea dar a interesului ce purtăm cu toții proprietăţilor statului, vă rugăm, Domnule Ministru să binevoiți a dispune înapoierea treptată a actelor (documente, planuri, hotărnicii, dosare) de care nu mai aveţi trebuință, ce sunt înaintate acelui onor minister, fostei Administrații a Domeniilor, în ordinea în care ele vi s-au trimis cu explicațiunile adreselor, inventarelor etc. de care ele au fost însoțite pentru a le putea controla și distribui la partite în mod regulamentar.

Binevoiți....

Director general, B. P. Hașdeu — Șef secţie,

Arh. St. București, fond D.G.A.S., dosar 684, 1889, f. 82.

146

martie 30/aprilie 11, 1889

Domnule Ministru,

Răposatul general C. Năsturel-Herescu, fiind încă în viață a depus la Arhivele Statului spre păstrare toate actele originale relative la moșiile sale Lămotești în Ilfov, Năsturel în Teleorman și Pupezeni în Ialomiţa. Aceste trei proprietăţi le-a lăsat prin testament bisericii Sf. Vineri din Capitală lăsând și Academiei ca uzufruct jumătate din venitul celor două dintâi. Academia are deci o mare parte din veniturile sale în uzufructul acestor proprietăţi din care cauză ea are și trebuință de a poseda documentele moșiilor Lămotești și Năsturel în copii legalizate. Spre acest scop avem onoare a vă ruga, Domnule Ministru, să binevoiți a da autorizațiunea Domniei voastre, Direcţiunii Arhivelor

spre a ne libera copii legalizate de pre toate documentele, planurile şi hotărniciile numitelor două moşii.

Primiţi, Domnule Ministru, încredinţarea deosebitei noastre consideraţiuni.

Preşedinte, Kogălniceanu Secretar Gh. D. Sturdza

Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S., dosar 680, 1889, f. 102.

[1] /Rezoluţia ministrului cultelor şi instrucţiunii publice, C. Boerescu/: „Se vor libera copiile cerute".

[2] În acest temei, Epitropia bisericii Sf. Vineri, la data de 9/27 mai 1889 solicită Arhivelor Statului documentele necesare. La 16/28 mai se vor elibera de Arhivele Statului, copiile legalizate.

Ibidem, f. 99.

147

28/9 martie 1889
Direcţiunea Generală a Arhivelor Statului
Nr. 32

Domnule Ministru,

Am onoarea a răspunde la adresa Dvstr. nr. 1198 seria B comunicându-vă că acest serviciu și-a primit sumele de material cuvenite până la finele exerciţiului 1887—1888 pentru care s-au și înaintat toate piesele justificative. Rămâne însă a se justifica cheltuielile de publicaţiuni și biblioteca numai pe exerciţiul 1887—1888 și această întârziere a fost provocată de moartea tipografului Ispirescu, de la moștenitorii căruia urmează ca să primim niște acte justificative pentru publicaţiuni, și de nesosirea unor conturi de bibliotecă din străinătate, pentru completarea cheltuielilor făcute din aceste fonduri dar pe care imediat ce le voi putea obţine cu onoare vi le voi înainta.

Primiţi, vă rog, Domnule Ministru, asigurarea deosebitei mele consideraţiuni.

Director general, Hasdeu [1]

Arh. St. Bucureşti, D.G.A.S., fond dosar 638, 1883, f. 93.

[1] Raportul a fost întocmit ca urmare a adresei trimisă de ministerul de resort, la data de 23/4 martie 1889, prin care i se cerea lui B. P. Hasdeu să notifice dacă în exerciţiul 1887—1888 mai are de primit vreo sumă de bani și obligativitatea de a înainta actele justificative necesare.

Ibidem, f. 26.

148

Bucureşti, 1889 aprilie 18/30
Nr. 41

La Ministerul Agriculturii, Industriei, Comerţului

Cu adresa dvs. nr. 12252 a.c. ne-aţi trimis pentru a se copia hotărnicia din 1740 (7248) iunie 3 spre a fi prezentată Tribunalului în procesul ce a intentat Statul contra domnului T.H. Velciu, lucrare care s-a săvârșit și care vi s-a înaintat cu adresa noastră nr. 38 a.c.

Acea hotărnicie încă vi s-a trimis într-un pachet în care se mai aflau alte 14 documente şi despre care menţionata dvs. adresă nu vorbeşte nimic. Căutând a urmări partita cărora aparţin aceste acte pentru a le aşeza la locul lor, nu s-au putut găsi deoarece nu se menţionaseră în adresă nici la care moşie priveşte nici de care aşezământ depinde, nici cu ce adresă s-a trimis, nici chiar data când ele au fost cerute şi de cine.

Deci aceste erori producând mari încurcături în actele proprietăţilor Statului, cu onoare, vă rog, Domnule Ministru, să binevoiţi a dispune să ia măsurile cuvenite de a mi se da toate explicaţiunile necesare la aceste acte pentru a şti unde aparţin şi a se face notele explicative.

Director general, B.P. Hasdeu,

Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S., dosar 684, f. 33.

149

Divizia Cultelor şi a Şcolilor
Primită azi 22 aprilie 1889
Ministerul Instrucţiunii Publice şi al Cultelor
Biroul de distribuire
20 aprilie/mai 1889
Seria A-5542

Domnule Ministru,

În urma tristei nenorociri care mă izbeşte prin moartea unicei mele copile, Onor Ministerul binevoi a-mi acorda un concediu la catedra de filolologie comparată de la Facultatea de Litere, suplinindu-mă în acest interval domnul prof. I. Bianu. Concediul expiră acum, tocmai în apropierea finei anului şcolar. Este chiar în interesul studenţilor ca să termine cursurile începute cu suplinitorul, cu care să facă şi examenele. Vă rog, dar, Domnule Ministru, să binevoiţi a-mi prelungi concediul până la finea anului şcolar, cu condiţiunea aceleiaş supliniri.

Primiţi vă rog, Domnule Ministru, încredinţarea celei mai distinse consideraţiuni.

B. P. Hasdeu

Domniei sale
Domnului Ministru al Instrucţiunii Publice şi Cultelor

Arh. St. Bucureşti, fond Ministerul Instrucţiunii Publice, dosar 487, 1889, f. 39.

150

iulie 13 , 1889

Domnule Ministru,

Am onoarea a vă înainta în copie adresa acestui serviciu ca răspuns la cea cu nr. 28476 a.c. a Ministerului Agriculturii, Industriei, Comerţului şi Domeniilor, rugându-vă Domnule Ministru, ca pentru cuvintele într-însa arătate, să binevoiţi a interveni către colegul Domniei voastre de la acel onor minister, ca să revină asupra măsurii de a se libera cumpărătorilor de bunuri ale statului, actele originale, ci numai copii după ele.

Binevoiţi, vă rog, Domnule Ministru, a primi asigurarea deosebitei mele consideraţiuni.

Director general, Hasdeu

Arh. St. Bucureşti, fond Ministerul Instrucţiunii Publice, dosar 4820, 1889, f. 7.

---

[1] /Rezoluţie/: „Se va interveni".

151

Nr. 147 şi 182
Bucureşti 1889 septembrie 11/23
Nr. 98

La Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii Publice

Domnule Ministru,

Mă grăbesc a răspunde la adresa Domniei voastre nr. 4002 din 6 curent, justificându-mă totodată dinaintea Înaltei Curţi de Compturi.

Este evident că numai o cauză foarte gravă sau mai bine zicând, o forţă majoră a putut să mă împiedice de a înfăţişa până acum piesele justificative despre întrebuinţarea sumei de 2000 lei destinată pentru biblioteca arhivelor pe exerciţiul anului 1884—1885.

Iată cum s-a petrecut lucrul.

În 1884 căpătând autorizaţia de a pleca în străinătate, adusei la cunoştinţă Ministerului prin adresa nr. 362/884 că această călătorie, îmi va procura ocaziunea de a cumpăra cărţi pentru biblioteca Arhivelor Statului. În adevăr, trecând atunci prin Pesta, Viena, München, Stuttgart şi Paris, m-am folosit de vechile mele relaţii cu diferiţi librari, luând de la fiecare din ei cărţi şi piese justificative. Toate aceste piese justificative le-am pus într-un singur plic. La întoarcerea în ţară, cărţile au sosit dar peste câtva timp atunci când am vrut să trimit chitanţele la Minister, în deşert am căutat pretutindeni plicul care le cuprindea. Nu îmi puteam da seama, dacă l-am pierdut pe drum sau în Bucureşti. Mai sperând totuşi că-l voi regăsi, am amânat afacerea din zi în zi până la anul 1886. Aveam numai lista totală a cărţilor cumpărate, cu arătarea preţurilor, scrisă de mâna mea pentru cunoştinţa mea personală şi pe care n-o pusesem la loc cu pisele justificative, ci în ladă cu cărţile. În 1886, plecând din nou în străinătate, m-am adresat treptat la fiecare din cunoscuţii mei librari, cerând câte un duplicat de pe chitanţa pentru cumpăraturile din 1884; dar cu toată bunăvoinţa din parte-le, lucrul era peste putinţă, căci cărţile n-au fost expediate prin poştă, ci luate în persoană, astfel că în registrul cel zilnic al librăriei, ca totdeauna în asemenea cazuri, nu se afla nicăieri numele cumpărătorului. Eram într-o situaţiune de tot dificilă: cărţile erau în faţă, preţurile lor sunt cunoscute, lipsea însă o formalitate, din vina mea neapărat, dar dintr-o vină foarte scuzabilă. În 1887 şi 1888, teribila catastrofă care m-a izbit prin boala şi apoi moartea fiicei mele, m-a făcut să nu mai pot cugeta aproape la nimic, afară de durere. Iarăşi vina mea, negreşit!

Lucrul stând astfel, am onoarea, Domnule Ministru, de a vă trimite în alăturare, ca piesă justificativă, lista cărților[2] cumpărate în 1884 dimpreună cu o copie de pe răspunsul meu de față, în care copie, pe lângă acea listă iau libertatea de a vă ruga să se comunice spre apreciere Înaltei Curți de Conturi.

Binevoiți...

B. P. Hasdeu

Arh. St. București, fond D.G.A.S., dosar 681, 1889, f. 106—110.

---

[1] Ca urmare a adresei trimisă de Ministerul Cultelor și Instrucțiuni. Publice, la data de 6/18 septembrie 1889 prin care i se cerea cu ton imperativ lui B. P. Hasdeu, să grăbească trimiterea actelor justificative pentru suma de 2000 lei, deoarece în caz contrar, Înalta Curte de Compturi va proceda la urmărire. Directorul Arhivelor Statului trimite raportul susmenționat.

Ibidem, f. 104.

2. Lista anexată de B. P. Hasdeu, la raportul înaintat ministerului de resort:

1.	Schmidt, Sprachgeschichte		—3
2.	Wocher, Erlauterungen		—3—30
3.	Strabonis Geographica, 2 tomuri		—40
4.	Ferrari, Hist. des revolutions		—24
5.	Godefroy, Lexique comparée		—15
6.	Guizot, Révolution d'Angleterre		—42
7.	Rolland, Oiseaux		—5—25
8.	Pisko, Akustik		—10
9.	Venelin, Istoria bulgară, rusește		—25
10.	Kruzewski, Zamietki, ruseste		—1—50
11.	Minner, Entstehung der Sprache		—3—50
12.	Sathas, Bibliotheca greaca, 3 tomuri		—36
13.	Rückert, Poetik der Perses		—15
14.	Lerch, Nordchaldäer, 2 tomuri		—20
15.	Pauthier, Livres de l'Orient		—22
16.	Miklosich, Vitae Sanctorum	— 2—	—2—50
17.	Plotnikow, Slujebnic 1532, ruseste		2—75
18.	Guizot, Shakespeare		—40
19.	Salvandy, Hist., de Sobieski		—14
20.	Villemain, Cours de litterature		—36
21.	Journal d'études psychologiques, 27 tomuri		—270
22.	Grimm, Die Geben		—4
23.	Geitler, Studien		—5—20
24.	Boschkowitsch, Poeme, sârbești		—7
25.	Miklosich, Paraddgmen		—10
26.	Lepsius, Paleographie		—6—40
27.	Papanti, I parlari italiani		—20
28.	Geographia armena, 2 tomuri		—14
29.	Vieyras, Portuguese Dictionary, 2 tomuri		—19
30.	Andeer, Rhaetoromanisches		—8
31.	Bonneschose, Hist. d'Angleterre		—28
32.	Guizot, Hist, de la civilisation		—30
			782—60
33.	Schmidt, Albigeois ou Cathares. 2 tomuri		—17
34.	Ahrens de dialectis, 2 tomuri		—8—50
35.	Gaugengigi, Denkmäler, 2 tomuri		—10
36.	Chinesische Grammatik		—14
37.	Dietrich, Scandinavische Poesie		—8
38.	Kurschat, Littanische Sprache, 2 tomuri		—15
39.	Du Bois — Reymond Kadmus		— 5—25
40.	Picot, Chronique de Moldavie, 2 tomuri		—10
41.	Kopitar, Glossographus		— 5
42.	Gagnon, Chansons populaires		—20

43. Istoria Eladei	—10
44. Tischendorf, Apocryphae	— 5—50
45. Grabianka, Lietopis ruseste	—35
46. Heruas, Saggio delle lingue	—18
47. Dragomanou, Piesni, rusește, 2 tomuri	—25
48. Lepsius, Abhandlungen	— 7
49. Steinthal, Classification	— 3—35
50. Klaproth, Kaukasische Länder	— 4—50
51. Hene, Dacische Geschichte	— 8
52. Lelewel, Historyka	— 5—75
53. Hauteville, Relation de Pologne	—20
54. Toppeltinus, Transsylvania	—15
55. Mayerberg, Voyage en Moscovie	—20
56. Zegota Pauli, Lud Ruski, 2 tomuri	—12
57. Monastier, Eglise Vandoise, 2 tomuri	—14
58. Colebrooke, Hinddus	—10
59. Petermann, Armeniaca	— 8
60. Ludwig, Anschaungen des Veda	— 2—25
61. Novakovitch, Primieri, sârbești	—10
62. Lombard, Les Bulgares	— 6
63. Winner, Grammatik	— 5—50
64. Sanders, Neugriechen	—10
65. Haltrich, Sachsenland	— 7—50
66. Doederlein, Etymologie	— 5
	380—00
67. Antioh Cantemir, Opere rusești	12
68. Villemain, Tableau de litterature	—24
69. Liebrecht, Geschichte der Romane	—16
70. Caro, Etudes morales	—10
71. Tkacz, Programm	— 2—50
72. Pezzi, Glottologia	— 5
73. Bechtel, Zitterlante	— 3—25
74. Werneke, Programm	— 2—25
75. Barante, Oeuvres	—91
76. Rasp, Beitrage	— 5
77. Heerdegen, Untersuchungen, 2 tomuri	— 7—75
78. Boetticher, Arica	—11
79. Michaellis, Stenographie	— 4—25
80. Palacky, Legile serbe, ruseste	—12
81. Prokopius von Caesarea	— 8
82. Gvonau, De opificüs	— 3—50
83. Konats, Biographia Hunyady	— 7—50
84. Schlözer Nebenstudien	—10
85. Fabricius, Codex apocryphus, 2 tomuri	—30
86. Goerres, Volksbücher	— 6—50
87. Schlegel, Oeuvres, 3 tomuri	—15
88. Revue critique	—20
89. Raynokard, Droit municipal	—22
90. Ayuso, Ensayo critico	—12
91. Novakovitsch, Istoria serbesce	— 7—50
92. Tōbben, Vizsgaladas	— 9
93. Panitz, Lauschrift	— 3—50
94. Iagistch, Historija, serbesce	— 8
95. Schweizer — Sidler, Tacitus	— 5—40
96. Hazlitt, Shakespere's Characters	— 7
97. Shakespeare, Works	—30
98. Lyth, Schwedische Grammatik	— 8
99. Lepsius, Graphic systems	— 6—50
	425—40
100. Hubner, Reales Lexikon	—22
101. Fréret, Mémoires de litterature	—15

102.	Scherzl, Slavianskie iazki, ruseste	—35
103.	Couvelle Seneuil, Economie politique 2 tomuri	—20
104.	Michel Chevalier, Essais, 2 tomuri	—16
105.	Hattala, August Schleicher	— 4—50
106.	Gaston Paris, Accent latin	— 6
107.	Brunn, Puteszestvie, ruseste	—14
108.	Linowski, Bessarabskie zakony, ruseste	—11
109.	Chodzko, Specimens	—30
110.	Sievers, Lau tphysiologie	— 7—25
111.	Max Müller, The Dhammapada	—10
112.	Maciejowski, Pismiennictwo	—24
113.	Fick, Spracheinheelt	—12
114.	Laurent, Philosophie	—10
115.	Justi, Kurdisches	—8 —75
116.	Goltz, De Lupino	— 2—50
117.	Zumpt, Rômische Wohnhaus	— 2
118.	Kirchoff, Studien	— 6—50
119.	Rumunia, Lwow 1874	— 9
120.	Juszkiewicz, Lietuwiskos dajnos, 2 tomuri	—32
121.	Itzkogli	—27
122.	Bernhardi, Sprachwissenschaft	—14
123.	Droysen, Windeck	— 3—50
124.	Stroiew, Rukopisi, ruseste	—30
125.	Aschbach, Ommaijaden, 2 tomuri	—13
126.	Gatterer, Thracien	— 6
127.	Perles, Sagenkunde	— 2
128.	Weil-Benloew, Théorie de l'accentuation	—20
129.	Zubrzycki, Kronika	—29
		412,00

Arh. St. București, fond D.G.A.S., dosar 681, 1889, f. 108—110.

152

Universitatea din București
Nr. 510
Primită la 6/18 noiembrie 1889
Nr. 259

Domnule Director,

Am onoare a vă înainta cu aceasta 3 exemplare din discursurile pronunțate cu ocaziunea solemnității celei de a XXV-a aniversări a Universității noastre și anume:

1. Discursul M.S. Regelui
2. Discursul d-lui Ministru al Instrucțiunii
3. Discursul subsemnatului
4. Dizertațiunea d-lui profesor A. Odobescu asupra lui Petrache Poenaru, pentru biblioteca acelei arhive, rugându-vă să binevoiți a ne notifica de primire.

Primiți, vă rog, Domnule Director, asigurarea distinsei mele considerațiuni.
Rector, Al. Remo

Arh. St. București, fond D.G.A.S., dosar 680, 1889, f. 152.

[1] /Rezoluție/: „Broșurile sus-arătate s-au dat la biblioteca serviciului".

* La data de 11/23 decembrie 1889 s-au trimis din partea Arhivelor Statului, mulțumiri rectorului Universității din București.
Ibidem, f. 160.

153

Primit 1889, 11/23 octombrie
Nr. 220
România
Direcția Generală a Arhivelor Statului
Secțiunea Bunurilor Publice

Domnule Director,

Conform însărcinării ce mi s-a dat prin adresa dvs. nr. 94 am onoare a vă comunica rezultatul Inspecției mele făcută Arhivei Sucursalei din Iași.

Acest serviciu conține în depozitele sale 340,382 acte împărțite în următoarele categorii:

1.	Documente	156
2.	Sigilii	1,183
3.	Dosare judiciare	164 357
4.	Dosare administrative	142 138
5.	Dosare financiare	13 505
6.	Dosare militare	4906
7.	Dosare biblioteca	151
		326 396

La care adăugându-se cele depuse în anul 1888 care se află sub regulare și anume:

Tribunalul Tutova, dosare 11686
Tribunalul Neamț 2300
însumează în total 340 382

Afară de acestea mai sunt pe cale de depunere: Tribunalul Iași, Sect. I cu 20.000 dosare și Tribunalul Neamț cu un nr. nedeterminat.

Grație localului în care se află instalată astăzi Arhiva Sucursalei și sistemului practic introdus în cei doi din urmă ani: aceste depozite sunt aduse în situația de a se urmări cu înlesnire actele.

Dificultatea cea mare se prezintă în regularea celor 60.000 dosare ale Ministerului de Interne din Moldova și a celor 3.000 dosare judecătorești rusești care sunt depuse în saci, fără forme și fără inventare, dificultate foarte simțitoare din cauza micului personal de care dispune acel serviciu care trebuie să îndeplinească sarcinile serviciului, să se ocupe și cu regularea.

Sigiliile care până anul trecut nu li se dăduse nici o formă de regulare, anul acesta le-am găsit regulate după sisteme ce am prescris cu ocazia inspecțiunei mele din anul expirat. Ele sunt deja trecute într-un registru-inventar clasate, etichetate, numerotate etc. așa încât să poată urmări cu înlesnire oricare din ele.

Cererile de noi depuneri care se fac de diferitele autorităţi ale Moldovei, fac insuficient localul acelui serviciu, aşa că ar fi de mare trebuinţă de a se cere să se pună la dispoziţia Arhivei Sucursalei şi camera cea goală în care a fost percepţia oraşului: după ce se vor face nişte gratii de fier la ferestrele ce dau în galeria palatului.

Un fapt care mi-a atras atenţia şi pe care-l supun la cunoştinţa dvs. este următorul:

De către particulari şi în special de către avocaţi se cer domnului şef al serviciului dosare spre a căuta diferite acte. Aceste cereri sunt verbale iar nu oficiale, sub pretext de a nu întrebuinţa timbrul de 25 bani înainte de a se convinge de găsesc sau nu actele căutate, fapt care pe de o parte frustează statul cu cereri verbale, iar nu timbrate, pe de alta zădărnicia timpului funcţionarilor care trebuie să supravegheze pe răufăcător ca să nu se întâmple sustrageri de acte de prin dosare.

Subsemnatul având în vedere că Arhiva din Iaşi este o autoritate; având în vedere că cererile într-o autoritate trebuiesc formulate pe hârtie în mod definitiv şi timbrate; considerând că, deoarece raporturile dintre Arhiva Sucursalei şi celelalte autorităţi sunt oficiale, urmează cu atât mai mult ca cele particulare să fie înscrise iar nu verbale, pentru aceste motive am pus în vederea domnului şef al Serviciului Arhivei din Iaşi de a nu mai permite particularilor căutarea actelor prin dosare fără o anumită cerere formală.

Supunând acestea aprecierii dvs. cu onoare vă rog, Domnule Director, să binevoiţi a dispune să se trimită în copie acest raport şi onorabilului Minister al Cultelor şi Instrucţiunii Publice.

Binevoiţi, vă rog, Domnule Director, a primi asigurarea distinsei mele consideraţiuni.

Şef secţie, C. D. Mumuianu

Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S., dosar 683, 1889, f. 26.

---

[1] /Rezoluţia lui B. P. Hasdeu/: „Pe de o parte se va trimite în copie ministerului, rugându-l să intervină pentru camera necesară Sucursalei, iar de pe de alta se va repeta şefului Sucursalei ordinul în privinţa cererilor timbrate".

154

13/25. octombrie 1889.
Nr. 120

Ministerului Cultelor

În conformitate cu circulara Dv. nr. 4747 din 27 ale expiratei luni septembrie, subsemnatul are onoare a vă trimite aici anexată, proiectul de buget al acestei Direcţiuni pe exerciţiul 1890—1891 în care îmi iau libertatea a vă propune îmbunătăţirile pe care le avem de neapărată trebuinţă a se introduce, la serviciul pe care am onoarea a-l dirija.

Din tabloul anexat, veţi vedea, Domnule Ministru, că deşi nu cerem o mărire a personalului Arhivelor, care în anii 1862—1870 se compunea din 21 funcţionari astăzi, acest serviciu a rămas cu jumătate din acel număr, destul

de justificat. Am renunţat însă la o mărire a personalului numai şi numai ca să vă rog să binevoiţi a spori apuntamentele acestui personal care din anul 1862, au rămas aceleaşi pe când funcţionarilor tuturor celorlalte autorităţi publice li s-a mărit în mai multe rânduri retribuţiunile lor. Vă rog să mai luaţi în consideraţiune, Domnule Ministru, că pentru impiegaţii Arhivelor se cer cunoştinţe cu totul speciale, care la noi în ţară, unde lipsesc şcoalele de arhivişti şi paleografi, nu se pot dobândi decât printr-o îndelungă practică la serviciul Arhivelor e aceea cred că este drept ca funcţionarii acestui serviciu, care mai toţi au o vechime de 15—20 până la 25 ani, să fie egal remuneraţi cu colegii lor de acelaş grad din celelalte autorităţi publice. Acestea sunt considerentele care m-au îndemnat a cere sporirea apuntamentelor la arhiviştii de cls. I, II sau III. Pentru copişti, care sunt şi cei mai mici funcţionari ai acestei Direcţiuni, am menţionat retribuţiunea de până acum, ba am propus chiar să economisim suma de 912 lei, prin egalarea lefilor copiştilor caligrafi cu ceilalţi copişti.

În ceea ce priveşte onorariul subsemnatului, cred că este destul a ne aminti, Domnule Ministru, că Directorul general al Arhivelor Statului a fost retribuit de la crearea acestui post şi până la anul 1866 cu 740 lei pe lună, şi prin urmare cred că este nici drept nici de demnitatea acestui post ca să rămân de aici înainte cu un onorariu mai mic decât al unui şef de serviciu dintr-un minister.

La paragraful materialului nu vă cer, Domnule Ministru, decât neânsemnatul spor de 100 de lei pe an, la cheltuielile de cancelarie; pentru cheltuielile de neapărată trebuinţă, adică una de 1000 lei pentru confecţionarea de cartoane pentru documentele care au început, din lipsa lor, a se deteriora cu totul şi 500 lei pentru a putea inspecta arhivele din judeţe şi pentru regularea acelora ce se vor trimite pe viitor în depozitele acestei Direcţiuni.

În privinţa localului arhivelor cred că vă este destul de cunoscută starea de ruină în care se află. Nu pot dară decât a vă repeta în această privinţă rapoartele mele anterioare, rugându-vă şi acuma, Domnule Ministru, să binevoiţi a prevedea în bugetul exerciţiului viitor 1890—1891 suma prevăzută pe anexatul deviz întocmit de dl. arhitect al acelui onor minister, care s-a şi făcut la o reparaţiune ceva mai radicală a acestui local în aşteptarea clădirii unui alt edificiu mai apropiat şi mai demn pentru conservarea în el a preţioaselor depozite ale trecutului ţării noastre.

Mobilierul serviciului fiind şi el foarte vechi şi uzat; v-aş ruga să binevoiţi a prevedea în bugetul viitor suma de 500 lei cu care să se poată înfiinţa o parte din mobilierul şi repararea celeilalte. Acestea sunt Domnule Ministru, îmbunătăţirile pe care mă cred dator a le supune aprobaţiunii Dv. pentru bugetul viitor.

Sunt dar convins că dreptele cereri care nu constituie pentru stat un sacrificiu atât de mare, vor fi încuviinţate de Dvs. şi supuse la buna chibzuire a onor camerei în cesiunea sa viitoare.

Binevoiţi,

Director general, Hasdeu

Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S., dosar 681, 1889, f. 123 şi 134.

Proiect de buget al Direcţiunii Generale a Arhivelor Statului
pe exerciţiul 1890—1891

Anexat la raportul nr. 120
din octombrie 13/25 din 1889

I. Personal

Nr. crt	Numele funcţionarilor	Funcţiune	Data intrării în serviciul Arhivelor	Alocaţiuni încuviinţate pe ex. 1890—1891		Alocaţiuni propuse pt. ex. 1890—1891		Diferenţe
				Supl.	Total anual	Lefile	Anual	În plus
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	B. P. Hasdeu	Director general	1876 aprilie 17	500	6000	750	9000	3000
2.	Ed. Coni	Arhivist cl. I, subdirector	1864 sept. 1	450	5400	550	6600	2400
3.	C. D. Mumuianu	Arhivist cl. I şi şef de secţie	1869 oct. 1	450	5400	550	6600	
4.	A. Petruţiu	Arhivist. cl. II şi şef birou	1870 iunie 1	250	3000	300	3600	1200
5.	I. Pancu	Arhivist cl. II şi şef birou	1872 aug. 16	250	3000	300	3600	1200
6.	P. M. Georgescu	translator lb. elină	1872 martie	1 250	3000	250	3000	1200
7.	G. D. Cosma	Arhivist cl. III şi ajutor	1889 martie	1 170	2040	200	2400	1088
8.	Em. Popa	Arhivist cl. III şi ajutor	1889 martie 1	170	2040	200	2400	1088

1	2	3	4	5	6	7	8	9
9.	C. A. Economu	Arhivist cl. III și ajutor	1889 martie 1	170	2040	200	2400	1088
10.	N. Mănzăreanu	Copist caligraf	1886 oct. 1	148	1776	110	1320	
11.	Al. C. Vasiliu	Copist caligraf	1887 febr. 1	148	1776	110	1320	
12.	G. S. Vasiliu	Copist caligraf	1885 oct. 1	110	1776	110	1320	
13.	vacant	—	—	110	1220			
14.	Vasile Ionescu	servitor	1889 febr. 1	55,50	666	60	720	108
15.	Ilie Vasilescu	servitor	1889 sept. 1	55,50	666	60	720	108

II. Material	Alocațiuni încuviințate pe 1890–1891	anul	Total gen.	Alocațiuni propuse pe exercițiul 1890–1891		
1. Cheltuieli de cancelarie și condici		940		1000	Total general	Total gen.
2. Confecționarea de cartoane pt. doc. Imprimate și biblioteca		1000		1000		
3. Iluminatul localului		420		450		
4. Pt. publicarea documentelor istorice		1000	3360	1000		
5. Pt. inspectarea arhivelor din județe		—	—	500	4950	

Arh. St. București, fond Ministerul Instrucțiunii Publice, dosar 4820, 1889, f. 6–7

156

octombrie 13/25, 1889

Nr. 148

La Ministerul Agriculturii, Industriei, Comerţului şi Domeniilor

Domnule Ministru,

Actele proprietăţilor Statului care cu timpul au să devie documente preţioase pentru istoria şi literatura română, astăzi se utilizează mai mult de către onor Departamentul în capul căruia vă aflaţi şi prin studiul ce fac cu ele domnii advocaţi şi ingineri, precum şi prin desele trimiteri şi înapoieri de la un loc la altul, ele au început a se deteriora cu totul încât o să devină imposibil de citit, şi aceasta mai mult din cauză că ele stau ghemuite prin pachete de hârtie legate cu sfori. Pentru a preîntâmpina, pe cât se poate, această deteriorare, care va fi o mare pagubă pentru ţară, subsemnatul a cugetat la mijlocul de a le aşeza întinse prin cartoane, în care se pot conserva şi transporta mai cu înlesnire fără a fi supuse stricăciunii sau pierderii.

În acest scop am cerut onor Ministerului Cultelor şi Instrucţiunii Publice ca să prevadă în bugetul exerciţiului viitor o sumă de 1000 lei, cu care să se cartoneze o parte din aceste acte, numărul fiind foarte mare, iau libertatea de a vă ruga şi pe Dvs., Domnule Ministru dacă binevoiţi a contribui cu o sumă oarecare la facerea unor asemenea cartoane asigurându-se pe de o parte existenţa acestor preţioase acte, iar pe de alta înlesnind mult transportarea lor.

Primiţi, vă rog, Domnule Ministru, asigurarea osebitei mele consideraţiuni.

Director general, Hasdeu

Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S., dosar 681, 1889, f. 144.

---

[1] La data de 22/3 decembrie 1889, Ministerul Agriculturii îi face cunoscut lui B. P. Hasdeu refuzul său, argumentându-i că „Direcţiunea Arhivelor, fiind dependentă de Ministerul Instrucţiunii, urmează ca acel departament să facă asemenea intervenţie la acest minister".

Ibidem, f. 145.

[2] La data de 18/30 aprilie 1890, B. P. Hasdeu solicită ministerul de resort să-i elibereze suma necesară pentru cumpărarea de cartoane în vederea conservării documentelor.

Ibidem, dosar 693, 1890, f. 11.

157

1889

Domnule Ministru,

Observând datele şi cuprinderea actelor din inventarul ce mi-l înapoiaţi cu adresa Dv. nr. 28476 din 4 curent, am onoarea a vă comunica D-le Ministru, că acele acte fiind toate anterioare anului 1800 au deja de pe acum, oarecare

importanță istorică, dar totodată actele unei moșii privesc în cele mai multe cazuri și la alte proprietăți ale statelor limitrofe.

Afară de aceasta, statele mari și cele mai culte nu numai că conservă cu sfințenie actele secolelor trecute, fie cât de puțină importanță au, dar cheltuiesc sume mari pentru colectarea și clasificarea lor chiar din secolul prezent, cu deosebire pe acelea care servesc la vreo proprietate de stat.

Deci având în vedere cele arătate mai sus, precum și dispozițiunile și restricțiunile art. 60 din legea vânzării bunurilor publice, și pe acelea ale art. 47 din Regulamentul de aplicațiune ale acestei legi, subscrisul cu onoare vă roagă, Domnule Ministru a dispune să se oprească de a se libera actele originale d-lor cumpărători de bunuri ale statului dându-li-se numai copii legalizate care copii, fiind scoase cu atențiune în prezența funcționarilor experți ai acestei Direcțiuni, se pot servi de ele cu mai multă înlesnire iar statul n-ar fi privat de niște acte, care cu timpul i-ar putea aduce servicii literare sau istorice.

Director general, Hasdeu

Arh. St. București, fond Ministerul, Instrucțiunii Publice, dosar 4820, 1889, f. 8.

158

Primită la 1/13 martie 1890, nr. 50

Domnule Director general,

Dorind a urmări în Arhivele Statului oricare cercetări relative la familiile istorice ale țării și în special la aceea a Buzeștilor și a lui Mihai Viteazul, am onoare a vă ruga să binevoiți a-mi acorda cuvenita autorizațiune spre a putea studia condicele și documentele originale ale diverselor mănăstiri la a căror fundațiune sau înzestrare a participat gloriosul nostru domn sau părinții săi și numai puțin ilustrele sale neamuri.

Voi fi fericit, Domnule director general, a vă pune la dispozițiune rezultatele cercetărilor mele, dacă veți crede că vă pot fi de vreun folos în însemnatele dumneavoastră lucrări asupra istoriei naționale și vă rog ca și cu această ocazie să binevoiți a primi încredințarea înaltei mele considerațiuni.

Gr. N. Mano

Domniei sale
Domnului B. P. Hasdeu, director general al Arhivelor Statului

Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S., dosar 689, 1890, f. 18.

---

[1] /Rezoluţia lui B. P. Hasdeu/: D. şefi de diviziune sunt invitaţi a pune la dispoziţia d-lui Gr. Mano materialul cerut pentru studiul Domniei sale.

[2] Mano Gr. — la 1860 secretar al Eforiei Scoalelor; 1864 secretar al Consiliului la Ministerul Instrucţiunii; la 1876 şef al Diviziei Şcoalelor din Ministerul Instrucţiunii; la 1886 director al Serviciului Administrativ al Primăriei Capitalei. Fondator şi director al ziarelor „Independentul", „Gazeta pensionarilor".

159

Ministerul Instrucţiunii Publice
şi al Cultelor
Biroul de distribuire
1 aprilie 1890
Seria A nr. 3745
Preşedinţia Consiliului de Miniştri
Nr. 581
Se va scrie în sensul adresei
Divizia Cultelor şi şcolilor
Primit azi 4 aprilie 1890

Domnule Ministru,

Domnul preşedinte al Adunării Deputaţilor prin adresa sub nr. 822, îmi face cunoscut că Biroul Adunării a luat deciziunea de a se tipări procesele verbale ale vechilor Adunări legiuitoare, începând deodată cu epoca Regulamentului Organic şi până la aceea a Adunărilor ad-hoc din 1857, şi roagă de a se dispune ca Direcţiunea Statului să pună la dispoziţiunea Direcţiunii Adunării acele dintre documente care se află la ea spre a alege şi copia, acele ce vor trebui a fi tipărite.

Subscrisul comunicând Domniei voastre cele de mai sus, am onoare de a interveni pe lângă Domnia voastră, rugându-vă să binevoiţi a invita pe Direcţiunea Arhivelor Statului să pună la dispoziţiunea Direcţiunii Cancelariei Adunării Deputaţilor documentele de care are trebuinţă.

Primiţi, vă rog, Domnule Ministru, asigurarea înaltei mele considerațiuni.

Preşedinte, Secretarul Consiliului,

Domniei sale
Domnului ministru al Cultelor şi Instrucţiunii Publice

Arh. St. București, fond Ministerul Instrucțiunii Publice, dosar 14, 1990, f. 1—1v.

160

29/10 martie 1890.
Nr. 34

La Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii Publice

Mobilierul acestui serviciu fiind cu desăvârşire vechi şi stricat, subscrisul are onoare a vă propune ca în lipsa de fonduri cu care să se poată cumpăra un altul, să binevoiţi a dispune ca, cu ocazia montării noului palat al acelui onor Minister, cu mobilierul cel nou, să se dea pentru acest serviciu o parte din cel actual, şi anume două bircuri mari, patru mai mici, 12 scaune, 12 perdele cu galeriile lor, două dulapuri alfabetice pentru clasarea inventarelor pe mănăstiri şi judeţe, două canapele şi câteva galerii de sobe.
Primiţi....

Director general, B. P. Hasdeu

Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S., dosar 693, 1890, f. 5.

161

Diviziunea Cultelor şi Şcolilor
Primită azi 15/27mai 1890
România
Ministerul de Interne
Diviziunea administrativă
nr. 7987 Se va interveni a se trimite

Domnule Ministru,

În urma unei interpelări ce ni s-a adresat în Senat, am numit o comisiune cu însărcinarea de a studia chestiunea armelor sau mărcilor ţării, judeţelor şi comunelor.

Domnul preşedinte al comisiunei prin adresa nr. 2 îmi arată că are necesitate de dosarul fiecărei mărci de judeţ al Moldovei, cu ocaziunea elaborării Regulamentului Organic.

Am deci onoare a vă ruga, să binevoiţi, a da ordin Direcţiunii Arhivelor să trimită acel dosar.

Primiţi, vă rog, Domnule Ministru, asigurarea înaltei mele consideraţiuni.

Ministru, Şef Diviziei,

Arh. St. Bucureşti, fond Ministerul Instrucţiunii Publice, dosar 14, 1890, f. 6.

162

Divizia cultelor şi a şcolilor
Primită azi 4 octombrie 1890
Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii Publice
Biroul Distribuiri
Nr. 14441 din 4 oct. 1890
Seria A la Divizia Şcoalelor
România
Direcţiunea Generală a Arhivelor Statului
Secţiunea Istorică şi de Stat
Anul 1890 luna octombrie 3/15
Nr. 112

Domnule Ministru,

Prin încetarea din viaţă a d-lui I. Th. Pancu, devenind vacant postul de arhivist cl. II, în cancelaria acestei direcţiuni, subsemnatul pentru completarea acestei vacante şi în conformitate cu art. 5 din Regulamentul Arhivelor are onoare a vă recomanda pe d-l C. A. Economu, actualmente arhivist cl. III, iar în locul d-lui Economu ca arhivist cl. III pe copistul-caligraf d-l N. Mănărezeanu; ca copist-caligraf în locul d-lui Mănzăreanu pe actualul copist d-nu Sever Secula, iar ca copist în locul d-lui Secula pe d-nu Posna Ionescu, absolvent al Liceului Sf. Sava, care candidează deja în cancelarie, având aptitudini de a deveni un bun funcţionar pentru serviciul Arhivelor.

Dacă şi dvs. încuviinţaţi aceste avansări şi numiri vă rog, Domnule Ministru să binevoiţi a le da cuvenita aprobare cu începere de la 1 curent.

Binevoiţi, vă rog, Domnule Ministru a primi asigurarea consideraţiunei mele.

Director general, B. P. Hasdeu p. Şeful secţiei A. Petruţiu

Domniei sale
Domnului Ministru al cultelor şi instrucţiunii publice

Arh. St. Bucureşti, fond Ministerul Instrucţiunii Publice, dosar 18, 1890, f. 24.

[1] La data de 21/3 septembrie 1890, B. P. Hasdeu intervine la ministerul de resort privind şi îmbunătăţirea salarizării funcţionarilor lăsaţi în părăsire, încă de la crearea acestui serviciu în ultimii 20 de ani: B. P. Hasdeu arătând că „nu cere favoare ci dreptate pentru funcţionarii arhivelor" argumentează aceasta cu faptul că arhiviştilor li se cer cunoştinţe cu totul speciale pentru care fiecare munceşte foarte mult, comparativ cu funcţionarii altor ministere".

Ibidem, dosar 686, 1890, f. 44—46.

163

8/20 octombrie 1890.

Proces-Verbal

Subsemnații, B. P. Hasdeu, director general al Arhivelor Statului, Gr. N. Mano, fost director general al Arhivelor și director general al Regiei Monopolurilor Statului, și Nicolae Cerchez, inginer-arhitect al Ministerului Cultelor și Instrucțiunii Publice, conform adreselor cu nr... și 4099/90, ale zisului minister, constituindu-ne în Comisiune, ne-am transportat la localul Arhivelor Statului din Mănăstirea Mihai-Vodă din Capitală şi după o cercetare generală a stărei în care se află astăzi clădirile în care sunt depuse arhivele, am constat:

1. Că actualul local al Arhivelor Statului este cu totul ruinat şi că abia ar mai putea servi timpul strict necesar până la întocmirea unui proiect complect pentru clădirea unui edificiu propriu unui asemenea așezămînt și pînă la executarea lui cât mai neântîrziată.

2. Că în intervalul acesta este absolută nevoie să se mute arhivele, sau cel puțin acele aflate în partea cea mai amenințată, în aripa stângă a clădirilor din curtea bisericii, după ce mai întâi i se vor face reparațiunile strict necesare, rămânând ca d-l arhitect al Ministerului să prezinte spre aprobare și facerea celor de regulă, un deviz al acestor reparațiuni.

3. Că pentru a se putea întocmi devizul și executa lucrările de reparațiuni trebuincioase chiar în anul acesta, este nevoie să se intervină în grabă pe lângă diferitele autorități care au depus arhivele în încăperile acestei aripe, fără să le fi predat în regulă Direcțiunii Arhivelor, ca să le ridice imediat.

4. Că tot atât de indispensabil este pentru a se asigura conservarea Arhivelor Statului și a se feri și pe viitor edificiul cel nou de pericolul de incendiu, ca să se facă cel puțin unele exproprieri din vecinătatea cea mai apropiată a actualelor clădiri, și dintre acestea cea mai indicată ar fi casa din str. Mihai Vodă făcând colț cu str. Sfinții Apostoli și care ar putea deocamdată servi de depozit provizoriu, fie până la reparațiunile mai sus prevăzute, fie până la construcțiunea noului local.

Făcut în București, astăzi 8 octomvrie 1890
Hasdeu, Gr. N. Mano, N. Cerchez

Arh. St. București, fond Ministerul Instrucțiunii Publice, dosar 895, 1890, f. 20 v. A. Sacerdoteanu, Proiecte pentru Palatul Arhivelor Statului, Buc. 1940, p. 6–7.

164

Primită la 25/6 octombrie 1890
Nr. 426

Domnule Director,

Am onoarea a depune cu aceasta, alăturatul act, scris în limba elină și care poartă data 1814, înregistrat la nr. 359 și vă rog cu onoare, Domnule

Director, să binevoiţi a dispune traducerea lui în limba română, pentru care finit alătur şi una coală de un leu.

Binevoiţi, vă rog, Domnule Director a primi asigurarea distinsei mele consideraţiuni.

Tudorache Zaharia

Domniei sale
Domnului Director al Arhivelor Statului

⟨S-a liberat traducţiunea cu nr. 355.⟩

Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S., dosar 693, 1890, f. 18.

---

[1] /Rezoluţia lui B. P. Hasdeu/: „Se va satisface cererea".

165

Relativă la nr. 110/887
Copie după originalul conceptului clasat la dosarul nr...
Bucureşti 1891 ianuarie
Nr. 5

La Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii Publice

Iată că încep prin dureroasele împrejurări care m-au fost împiedicat de a strânge la timp şi de a prezenta piesele justificative pentru publicaţiunile şi biblioteca acestei direcţiuni pe exerciţiul 1887—1888. Boala şi încetarea din viaţă a unicei mele fiice mă nimiciseră aşa zăcând cu desăvârşire pe mine însumi în acel interval de timp mult timp în urmă. Tot atunci se întâmplase moartea tipografului Ispirescu, de la care nu apucasem a primi chitanţe pentru o sumă plătită şi mi se rătăciseră chitanţele parţiale, pentru câteva mici cumpărături la Paris. Aceste împrejurări cu totul excepţionale servind a scuza întârzierea, vă rog, Domnule Ministru, a primi piesele justificative relative la ambele fonduri, şi anume, două caiete conţinând piesele justificative la ordonanţa nr. 2981 ce mi s-a liberat din fondul Bibliotecii în urma adresei nr. 110/87 şi alte două caiete cu piesele justificative relative la ordonanţele nr. 6769 şi 17226 din fondul publicaţiunilor, ce mi s-au liberat în urma adreselor noastre nr. 112/87 şi 34/88, rugându-vă a face să se ataşeze la mandatele cuvenite prin Înalta Curte de Compturi.

Primiţi....

Director general, B. P. Hasdeu

Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S., dosar 697, 1891, f. 7.

1 66

Direcţiunea Generală a Arhivelor Statului
Secţiunea Istorică şi de Stat
1891 aprilie 29/11
Nr. 179

Domnule Ministru,

Între serviciile pendinte de acel onor minister, unul din cele mai vechi și mai importante este fără îndoială, acela al Arhivelor Statului, care în viitoarea lună mai a.c., va număra o existență de șaizeci ani. Între funcţionarii actuali ai acestui serviciu aflându-se patru, care prin serviciile distinse şi îndelungate pe care le-au adus statului, merită a fi recompensaţi acum cu ocaziunea jubileului de 10 mai, subsemnatul crede a-și îndeplini o datorie de recunoștinţă către acei funcționari care i-au dat necontenit ajutorul lor preţios în îndeplinirea sarcinei sale, rugându-vă, Domnule Ministru să binevoiţi a-i recomanda Majestății sale Regelui pentru a fi decorați pentru ziua de 10 mai.

Aceşti funcţionari sunt următorii:

— Domnul Eduard Coni, subdirectorul Arhivelor și șeful Secțiunii istorice şi de stat, care are un serviciu public, neîntrerupt de 29 ani, din care 2 ani la Direcţiunea Monitorului Oficial și 27 de ani la Arhivele Statului.

— Domnul Constantin D. Mumuianu, Inspectorul Arhivei din Iași și șeful Secțiunii bunurilor publice care are un serviciu de 22 ani.

— Domnul Laurențiu Petruțiu, subșeful Secțiunii istorice și de stat, care are 21 ani de serviciu și în fine:

— Domnul Paul Georgescu, translatorul de limba elină, cu un serviciu de 19 ani.

Decorațiunea pe care cred că ar merita-o acești patru funcționari care sunt cei mai vechi ai serviciului Arhivelor Statului, ar fi pentru cei doi, dintâi ordinul Coroana României, în gradul de Cavaler și cei doi din urmă medalia Serviciului Credincios cls. I.

Binevoiți a primi și cu această ocaziune, Domnule Ministru, încredințarea distinsei mele stime.

Director general, B. P. Hasdeu

Arh. St. București, fond Ministerul. Instrucțiunii. Publice, dosar 196, 1891, f. 122 v şi fond D.G.A.S. dosar 700, f. 891, f. 20.

---

[1] /Rezoluţie/: 28 iulie 1891. „Până acum nu mi s-a prezentat această intervenţie. Lista e azi încheiată pentru decoraţiuni. Cât despre serviciul credincios va aviza dl. Poni". ss. indescifrabil.

167

iunie 1/13, 1891

Domnule Ministru,

Iau libertatea de a vă ruga pentru ordonanțarea mandatului de una mie (1000) cuvenită mie pe trimestrul curent din suma de 4000 lei subvențiune pentru lucrarea Dicționarului.

Primiți, vă rog, Domnule Ministru încredințarea celei mai distinse considerațiuni.

Profesor, B. P. Hasdeu
1 iunie 1891

Domniei sale
D-lui Ministru al Instrucțiunii Publice și Cultelor.

Arh. St. București, fond Ministerul. Instrucțunii. Publice, dosar 514, 1891, f. 1.

---

[1] /Rezoluție/: „Se va libera" /ss. indescifr./.

[2] În ciuda rezoluției favorabile, B. P. Hasdeu n-a primit banii care i se cuveneau, dovadă că la 21 aprilie 1892, intervine din nou la minister pentru a se elibera mandatul de 4000 lei cuveniți pentru lucrarea Dicționarului limbii române „Etymologicum-Magnum Romaniae",

Ibidem, dosar 955, 1892, f. 1.

168

București, 1891 iunie 28/10
Nr. 257

Domnului Ministru de Justiție,

Cunoașteți că Arhivele celorlalte state sunt tot așa de bine păzite și asigurate ca și băncile financiare. La noi din contră; după ce că nu avem un local propriu care să garanteze existența prețioaselor acte ce se conservă în Arhivele Statului, fiind abia adăpostite în ruinele din Curtea Mihai-Vodă, supuse pierderii la cel mai mic accident, apoi se mai opun la supravegherea lor și alte împrejurări care agravează nesiguranța lor; așa de exemplu sunt mai mulți ani de când onor Minister de Interne reparând o aripă din acest local, mutase în ea Comisia de culoare verde, de pe atunci, care dispozițiune fiind periculoasă acestei instituții și onor minister a apreciat gravitatea cazului, a mutat comisia în altă parte. Mai în urmă însă, nu știu prin ce necalculată idee, s-a dispus ca în acele camere să se grămădească fără nici o regulă și ordine, mai multe dosare și hârtii din arhiva veche a Tribunalului Ilfov, Curții Apelative, încuindu-se ușile și luându-se cheile de către funcționarii acelor autorități.

Deși acele camere îmi sunt foarte trebuincioase pentru depozitele noastre, totuși dacă această ocupațiune s-ar fi mărginit aici, fără să am grija că întreaga arhivă va fi supusă la acele accidente, din partea acelora ce zilnic o cercetează poate că n-aș fi avut nimic de obiectat. Dar pentru că ele sunt cercetate des, foarte des de către diferiți funcționari, pe care nu-i cunosc, care

umblă prin depozite cu ţigări, chibrituri şi de multe ori cu lumânări şi pentru că acele camere se deosebesc de depozitele principale ale arhivelor numai prin uşi, vă puteţi închipui lesne, Domnule Ministru, la ce pericol este expusă întreaga arhivă a statului şi ce pagubă incalculabilă s-ar aduce pentru întreaga ţară.

Subsemnatul văzând pericolul ce ameninţă localul şi depozitele arhivelor, din cauza celor mai sus arătate şi pe de altă parte, pentru că suntem în ajunul de a se construi o clădire proprie Arhivelor care va începe din partea unde sunt instalate acele acte neregulate, cu onoare, vă rog, Domnule Ministru să binevoiţi a dispune de urgenţă ca să se ia măsurile cele mai energice de a se ridica acele dosare şi hărţi şi a se muta în altă parte.

B. P. Hasdeu

Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S., dosar 697, f. 156—157.

169

Bucureşti, 1891 septembrie 2/14
Nr. 315

La Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii Publice

Pentru ocuparea, în mod definitiv a postului de translator de limba slavă de la această Direcţiune, pentru care a fost publicat concurs prin Monitorul Oficial nr. 79, 80 şi 81 a.c. pe ziua de 1 curent, nu s-a prezentat ca concurent decât domnul Zamfir C. Arbore, actualul translator provizoriu, după cum s-a consimţit în alăturatul proces-verbal.

Domnul Z. C. Arbore în timpul provizoratului probând cunoştinţe suficiente de limba paleo-slavă, limba rusă şi polonă, precum şi îndeosebi capacitate pentru un bun funcţionar, subsemnatul faţă cu aceste merite şi conform art. 5 din Regulamentul Arhivelor cu onoare vă propune pe domnul Z. C. Arbore ca translator definitiv de limba slavă de la această Direcţiune.

Dacă şi dvs., aprobaţi această numire, vă rog, Domnule Ministru, să binevoiţi a o considera pe ziua de 1 octombrie viitor până atunci Domnia sa va continua tot ca provizoriu.

Binevoiţi, vă rog, Domnule Ministru a primi asigurarea osebitei mele consideraţiuni.

Director general, B. P. Hasdeu

Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S., dosar 700, 1891, f. 42. v. şi fond Ministerul Instrucţiunii Publice, dosar 12, 1891, f. 22.

---

[1] Proces-verbal.

170

22 octombrie/3 noiembrie 1891
Ministerul Finanţelor
Direcţia Comptabilităţii Generale

Domnule Ministru,

Acest minister are în arhiva sa un număr de vreo 4000 dosare vechi privitoare pe anii de la 1855 la 1873 de care dosare nu mai are absolut nici o necesitate şi care ocupă o mulţime de loc în care s-ar putea aşeza arhiva anilor mai noi care încă nu mai este definitiv aşezată.

Motivat de referatul d-lui şef al biroului respectiv, despre aceasta, am onoare a vă ruga să binevoiţi a ne arăta dacă aceste dosare s-ar putea trimite la Arhiva Statului spre conservare şi dacă această arhivă ar avea unde să le pună deoarece şi acest minister se găseşte în imposibilitatea de a le mai ţine asupra sa din cauză că le lipseşte locul trebuincios.

Primiţi, vă rog, Domnule Ministru, asigurarea înaltei mele consideraţiuni

Ministru, ss. indescifrabil
D-sale

D-lui Ministru al Cultelor şi Instrucţiunii

Arh. St. Bucureşti, fond Ministerul Instrucţiunii Publice, dosar 12, 1891, f. 29.

---

[1] /Rezoluţie/: „Se va cere avizul d-lui Director al Arhivelor Statului".
[2] B. P. Hasdeu la data de 11 noiembrie 1891 raportează ministrului de resort că pentru cele 4000 de dosare s-ar găsi o încăpere cu condiţia ca documentele să fie trimise cu dulapurile lor.
Ibidem, f. 33.

171

Direcţiunea Generală a Arhivelor Statului
Inspectorul Arhivei Sucursale din Iaşi
Nr. 997
1891 octombrie 28/noiembrie 9

Domnule Director,

În cursul lunei curente făcând inspecţiunea Arhivei Sucursale din Iaşi am constatat următoarele:

În depozitele acelui serviciu se mai găsesc ca la 4000 dosare ruseşti din anii 1871—1857, a căror importanţă nu se cunoaşte din cauză că nu s-au inventariat. Pentru că printre acele dosare se pot găsi unele de vreo valoare oarecare, cred că ar fi bine, Domnule Director, ca, sau să se aducă la această Direcţiune spre a se inventaria de către domnul translator de limbile slavice sau să se prevadă în bugetul anului viitor vreo sumă cu care să se angajeze acolo un lucrător, cunoscător de limba rusă. Rămâne doar la aprecierea Dvs

Lucrarea pentru regularea dosarelor Ministerului de Interne al Moldovei a ajuns până la anul 1848, iar trecerea în opisul general înființat pentru aceste dosare a ajuns până la nr. 13242.

Dosarele care din timpul incendiului erau îngrămădite și neregulate din cauza lipsei copertelor după care să se fi putut constata transportul și depunerea din care face parte, s-a început inventarierea lor, după corpul dosarului, conform instrucțiunilor ce am lăsat la precedenta mea inspecțiune, așa că după terminarea acestei inventarieri care este spre sfîrșit, am dispus să se înceapă cu alegerea și distribuirea lor prin pachetele și categoriile respective, completându-se golurile lăsate prin pachete.

Camera cu nr. 63 în care se află astăzi Cancelaria acestui serviciu, fiind foarte friguroasă, lipsită cu totul de soare și prea spațioasă pentru acest scop, pe când camera cu nr. 86, ocupată cu depozite fiind mai mică, mai luminoasă, mai higienică de locuit — pe de o parte — mai având în vedere plângerea acelui personal, destul de legitimă, că sunt expuși la răceală în acea cameră; este bine să fie cât se poate de spațioasă — am autorizat pe Domnul șef al Arhivei Sucursale să mute depozitele din camera nr. 86 în cea cu nr. 63, iar Cancelaria în camera cu nr. 86, care este mult mai proprie pentru acest scop.

Cheltuielile ce vor necesita aceste mutări de mobilier și depozite, am crezut de cuviință că este bine să se întrebuințeze din suma mobilierului de 150 lei, ce se găsește la Domnul șef pentru care va prezenta onor minister piese justificative.

De la precedenta mea inspecțiune până astăzi nu s-a mai făcut nici o depunere nouă.

Personalul acelui serviciu, care după cum știți se compune numai din trei funcționari și un servitor, am plăcerea de a vă comunica, Domnule Director, că își îndeplinește cu sfințenie datorințele.

Acest personal însă, devenit apt pentru arhive numai printr-o experiență de mulți ani cu părere de rău mi-a pus în cunoștință, că, caută să părăsească serviciul din cauza salariilor foarte mici, în raport cu ale altor funcționari cu mai puțină răspundere.

Și în adevăr, Domnule Director, șeful acelui serviciu, care fără nici o garanție este depozitar a peste 40.000 acte publice, este plătit numai cu 200 lei, adecă mai puțin ca un subșef de birou dintr-un minister. Ajutorul șefului acelui serviciu este plătit numai cu 100 lei, adică mai puțin ca un copist din orice autoritate.

Copistul este plătit cu 70 lei adică mai puțin ca servitorii unui minister, iar servitorul cu 50 de lei lunar.

Vedeți dar, Domnule Director, că, cu aceste salarii nu s-ar putea găsi un personal onest și activ ca cel de astăzi, și pentru că este tocmai momentul formării bugetelor pe anul viitor, cred că ar fi drept, Domnule Director, dacă și Dvstr. binevoiți să interveniți către onor Minister al Cultelor și Instrucțiunii Publice, pentru sporirea sau egalarea salariilor acelui personal cu ale funcționarilor din alte servicii.

Supunând la aprecierea Dvstr. raportul de față, vă rog să binevoiți a lua măsurile ce veți crede de cuviință, rugându-vă totodată a primi și de astădată dată asigurarea osebitei mele considerațiuni.

C. D. Mumuianu

Arh. St. București, fond D.G.A.S., dosar 701, 1891, f. 26 și 32.

172

București, 18/30 martie 1892
Primită la 19 martie 1892, nr. 93
Adunarea Deputaților
Direcția cancelariei
Nr. 246

Toate dosarele notate în această adresă le-am înapoiat Direcției Arhivelor Statului intacte
1892 martie 19

Domnule Director,

Terminându-se lucrarea Tomului II din „Analele parlamentare ale României" am onoare a vă înapoia documentele care au servit la alcătuirea acestui tom.

Anul 1831

Nr. Arhivei 28, 29, 30, 31, 32, 33 cerute prin adresa Cancelariei Adunării din 25 aprilie 1890 nr. 905.

Nr. Arhivei 34, 35, 36, 37, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 47, 47 cerute cu adresa Cancelariei Adunării nr. 953 din 5 mai 1890.

Nr. Arhivei 399 cerut prin adresa Cancelariei Adunării sub nr. 1198 din 12 septembrie 1890.

Anul 1832

Nr. Arhivei 2, 6, 9, 23, 25, 27, 28 cerute prin adresa Cancelariei Adunării nr. 905 din 25 aprilie 1890.

Nr. Arhivei 3, 4, 5, 7, 8, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 24 cerute prin adresa Cancelariei.

Domniei sale

Domnului Director al Arhivelor Statului

Arh. St. București, fond D.G.A.S., dosar 704, 1892, f. 31.

---

[1] /Rezoluția/ lui B. P. Hasdeu/: „La depozit".

173

Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii Publice
Nr. 5668 din 23 martie 1892
Seria B — La Divizia contabilităţii
România
Direcţiunea Generală a Arhivelor Statului
Secţiunea istorică şi de stat
Anul 1892 luna martie 23/aprilie 6

Domnule Ministru,

Prin adresa dvs. nr. 1707, seria B aici, îmi cereţi să vă propun ce măsuri ar trebui luate în privinţa Arhivei Sucursalei din Iaşi, pentru că, Comitetul permanent stăruie ca acel serviciu să restrângă numărul camerilor sau să evacueze chiar încăperile ce le ocupă în Palatul Administrativ de acolo, comunicându-mi totodată că ministerul nu dispune de fonduri nici pentru închirierea unui alt local nici pentru construcţia unuia propriu.

În faţa lipsei de fonduri cu care s-ar putea limpezi această chestiune, subsemnatul este de părere ca să mijlociţi pe lângă onor Comitet judeţean din Iaşi de a menţine Arhivele Moldovei în actualul local până când ministerul va fi în stare de a construi un edificiu al său propriu, căci după cum am avut onoare a vă arăta în mai multe rânduri, Arhivele Moldovei conservă în depozitele sale aproape o jumătate de milion acte şi documente şi strămutarea lor dintr-un local în altul va costa pe stat sume foarte mari, afară de pagubele ce vor decurge prin încurcătura actelor.

În ceea ce priveşte restrângerea camerilor cred că cel mai nimerit lucru ar fi ca Domnul Mumuianu, cu ocazia inspecţiunii ce va face acelui serviciu, să meargă însoţit de unul din domnii arhitecţi ai ministerului spre a calcula, cât va fi mai posibil, restrângerea dulapurilor de prin camere oprind totodată primirea de noi depozite, ca astfel să nu mai fie trebuinţă de alte camere pentru acel serviciu.

Binevoiţi, vă rog, Domnule Ministru a primi asigurarea deosebitei mele consideraţiuni.

Director general, B.P. Hasdeu
p. Şeful secţiei, A. Petruţiu

Arh. St. Bucureşti, fond Ministerul Instrucţiunii Publice, dosar 952, 1892, f. 12—12v., vezi şi fondul D.G.A.S., dosar 707, 1892, f. 5.

---

[1] /Rezoluţia lui Spiru Haret/: „Se va pune în vedere Comitetului Permanent spre răspuns la adresa nr. /92 că Palatul Ad-tiv este proprietatea statului şi că judeţul fiind obligat a plăti chiriile localurilor judecătoreşti şi administrative fiind scutit de aceste cheltuieli; sau închiriază un local pentru arhivă şi îşi ia asupra şi cheltuielile de mutare şi aranjare a arhivei sau lasă arhivei camerele ce le ocupă şi închiriază pentru judecătorii de instrucţie alte locale. Ministerul nu dispune nici de fonduri pentru închirierea unui local suficient, nici pentru construcţia unui local propriu şi nici pentru mutarea şi aşezarea dosarelor, care vor reprezenta, după avizul Direcţiunii Generale a Arhivelor Statului, peste 10.000 lei. În caz când dl. inspector arhivar C. D. Mumuianu, împreună cu inginerul

județului va constata că se mai poate restrînge numărul camerelor, Ministerul va pune la dispozițiunea județului camerele de care vor avea trebuință pentru arhiva furnizată. Dl. Mumuianu împreună cu inginerul județului Iași, cu ocaziunea inspecțiunii arhivei generale va examina dacă se pot restrânge dulapurile în mai puține camere și va da ordin șefului arhivei prin Direcțiunea Generală a nu mai primi în depozit alte dosare dacă nu are loc".

174

Direcțiunea Generală a Arhivelor Statului
Secțiunea Istorică și de Stat
1892 aprilie 15/27
Nr. 43

Domnule Ministru,

Am onoare a vă înainta contul cartoanelor[1] (original și copie) pentru conservarea documentelor și vă rog să binevoiți a emite pe numele d-lui C. D. Mumuianu restul de lei 200 din bugetul expirat pentru achitarea lor: acest cont privește ca justificare și la mandatul nr. 6709/1891.

Binevoiți, vă rog, Domnule Ministru a primi asigurarea considerațiunii mele.

Director general, Hasdeu

Arh. St. București, fond Ministerul Instrucțiunii Publice, dosar 951, 1892, f. 18.

---

[1] Librăria Universală Leon Alcaly 37, Calea Victoriei; Factura pentru onor Arhiva Statului, Loco.

175 cartoane de conservat documente	1.90	332 50
20 idem diferite șegate cu pânză	6	120
	Lei	452,50

Ibidem, f. 19.

175

Primită la 2/14 iunie 1892
Nr. 185
Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice
Divizia Contabilității și Construcțiilor
Seria B nr. 3331
Lucrată la nr. 66

Domnule Director,

Luând cunoștință de propunerea făcută de Dl. E. Coni,[1-2] subdirectorul și șeful Secției istorice al Arhivelor și înaintată de dvs. pe lângă adresa nr. 61/92 și apreciind că ar fi un însemnat folos să avem, înainte de elaborarea planurilor și începerea construcțiilor pentru arhive, un studiu special de modul clasării și aranjării depozitelor de documente și acte, cum și diferitele sisteme

adoptate în distribuţia arhivelor din Elveţia, subsemnatul are onoare a vă comunica că aprobă concediul solicitat de Dl. E. Coni şi-l însărcinează să viziteze arhivele din Elveţia şi a ne da un raport asupra lor.

Pentru despăgubirea dvs. de cheltuielile de transport şi pentru această lucrare am dispus să i se dea d-lui E. Coni suma de lei 500.

Ministru, Arion
Şef Divizie, ss. indescifrabil

Domniei sale
Domnului Director general al Arhivelor Statului

Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S., dosar 704, 1892, f. 56.

---

[1] /Rezoluţia lui B. P. Hasdeu/: „Spre ştiinţă, făcându-se cunoscut d-lui Coni".

[2] La data de 28 mai 1892, B. P. Hasdeu înaintează Ministerului Cultelor şi Instrucţiunii Publice raportul lui Ed. Coni adresat lui: „Domnule Director General, Organizaţiunea şi administraţiunea arhivelor cantonale şi generale ale Republicii Helvetice meritând în toate privinţele a fi mai de aproape studiate, mai ales acuma când suntem în ajun de a avea un local nou pentru arhivele noastre, cu care ocaziune va trebui a remania toate depozitele noastre spre a le face o nouă clasare cât mai raţională şi practică, subsemnatul crede că ar fi de cel mai mare interes pentru serviciul nostru, ca, cu ocaziunea mergerei mele în Elveţia să fiu însărcinat a vizita Arhivele din Bale, Berna, Geneva şi Zürich spre a aduna asupra organizaţiunei şi distribuţiunei lor datele necesare care ne-ar folosi şi nouă la timpul oportun. Dacă şi Dvstr., Domnule Director general, veţi aproba această însărcinare, vă rog să binevoiţi a interveni către Dl. ministru al Cultelor şi Instrucţiunei Publice ca să-mi acorde pentru acest sfârşit de an concediu de şaizeci zile şi o indemnizaţie de cinci sute lei".
Ibidem, f. 55—56.

176

Bucureşti, 1892 iunie 30/iulie 2
Nr. 75

La Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii Publice

Am onoare a răspunde la cererea dvs. nr. 9118 Seria A făcându-vă cunoscut, Domnule Ministru, că, acest serviciu se găseşte în imposibilitatea de a primi dosarele, registrele şi actele Tribunalului Prahova, pentru care intervine onor Minister al Justiţiei, deoarece nu mai avem loc nici chiar prin sălile de circulaţiune, căci sunt deja ocupate cu dulapuri, case de fier etc. Afară de aceasta camerele cu depozitele arhivelor sunt astfel încărcate încât mă tem de a nu se surpa sub greutatea ce ele suportă.

Pentru că mai toate autorităţile din ţară cer continuu de a-şi depune actele lor în conservarea arhivelor, subsemnatul cu onoare, vă roagă Domnule Ministru, să binevoiţi a lua cele mai urgente măsuri pentru clădirea noului

edificiu al arhivelor, a cărui trebuinţă este făcută mult mai simţită mai cu seamă că edificiul de astăzi nu prezintă nici o siguranţă faţă cu accidentele.
Binevoiţi...

Director general, B.P. Hasdeu

Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S. dosar 704, 1892,, f. 70.

---

[1] În anul 1892 iunie 18, ministrul justiţiei se adresa ministrului instrucţiunii publice şi cultelor în următorii termeni:

„Domnule Ministru, sunt informat de prim preşedintele Tribunalului Prahova prin raportul nr. 111102 că localul în care se află instalat tribunalul este atât de neîncăpător, încât cea mai mare parte din arhivă se află aruncată în pod, astfel că din cauza ploilor şi marilor călduri, acele dosare stând încă câtva timp în această stare s-ar distruge cu totul. Pe de altă parte numărul dosarelor aglomerându-se pe fiecare an, numai au loc nici chiar în pod.

Pentru aceste cuvinte, dl. prim preşedinte este de părere a se trimite la Arhiva Statului toate dosarele, actele şi registrele existente până la 1860.

Comunicând aceasta dvstr., am onoarea a vă ruga, Domnule Ministru, să binevoiţi a ne arăta dacă Arhiva Statului este în poziţiune a primi dosarele Tribunalului Prahova, până la 1850, spre a se putea în urmă, da ordine în consecinţă.

Primiţi, vă rog, asigurarea prea distinsei mele consideraţiuni

Ministru, D. Alexandrescu

Arh. St. Bucureşti, fond Ministerul Instrucţiunii Publice, dosar 192, 1893, f. 12.

177

Bucureşti, 1892 iulie 25/august 6 nr. 82.

La Ministerul Cultelor

1

Lipsa unei şcoli de paleografie şi arhivistică, care să formeze funcţionari speciali în această ramură, este foarte mult simţită la noi. În Arhivele Statului, pe lângă celelalte acte, se conservă şi un însemnat număr de documente preţioase pentru istoria şi literatura ţării noastre, care acte sunt expuse a se deteriora cu totul şi a deveni nelizibile din cauză că ele sunt conservate într-un mod aproape primitiv.

De doi ani s-a început aşezarea lor prin cartoane, după o sistemă întrebuinţată de Academia Română, care sistemă lasă încă de dorit faţă cu sistemele întrebuinţate de Arhivele principale din Europa, cum e de exemplu cea din Veneţia.

În acest scop, subsemnatul, iau libertatea, Domnule Ministru de a propune pe domnul C. D. Mumuianu şef de Secţiune în această Direcţiune, de a fi trimis în Veneţia, pentru studii arhivistice şi vă rog să binevoiţi a dis-

pune să-i dea o indemnizație de 300 lei și un bilet de călătorie până la frontieră.

Binevoiți...

Director general, B. P. Hasdeu   Șeful secției,

Arh. St. București, fond D.G.A.S., dosar 794, 1892, f. 78—78v.

---

[1] Școala de paleografie și-a deschis porțile abia la 1 noiembrie 1924 cu următoarele obiecte de studiu: arhivistica, paleografia (română, latină, slavă), heraldica, diplomatica, instituțiile vechi românești, dreptul vechi românesc. S-a acordat atenție creării unui laborator fotografic, editării unui anuar al școlii și al unor albume de paleografie. În 1938 școala este încadrată în rândul școlilor superioare cu denumirea de Școala de arhivistică cu o durată de trei ani.

v. Burlacu Ioana, Constantin Moisil și școala de arhivistică în „Revista Arhivelor" nr. 1, 1977, p. 85—87.

178

1892 septembrie 10/22
Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice
Primită, nr. 265

Domnule Director,

Domnii D. Agură, profesor la Sofia și fost ministru și Domnul Miletici, asemenea profesor la Sofia, dorind să viziteze Arhiva Statului, am onoarea a vă invita să le permiteți ca să cerceteze acea Arhivă, dându-le toate informațiunile necesare.

p. Ministru, Arion

Arh. St. București, fond D.G.A.S., dosar 704, 1892, f. 81.

---

[1] /Însemnare pe document „Prezentându-se la această Direcțiune D. Agură și Miletici li s-a pus la dispoziție actele de care au avut necesitate."
1892 septembrie 20. A. Petruțiu.

179

Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice
Biroul Distribuirii
Nr. 17209 din 10/22 sept. 1892
România
Direcțiunea Generală a Arhivelor Statului Secțiunea 1892 luna sept. 10
Nr. 93

Domnule Ministru,

Lipsa unui aparat de fotografiat cu care să putem scoate în fotografie unele acte istorice mai importante devenite aproape nelezibile din cauza vechimii și a deteriorării, m-a pus în pozițiunea ca, cu o parte din suma prevăzută în

bugetul anului curent pentru biblioteca acestei Direcţiuni să comand un asemenea aparat fotografic care a şi sosit. De restul sumei am cumpărat cărţile notate în alăturatul compt.

Înaintându-vă dar, Domnule Ministru, piesele justificative în dublu exemplar (originale şi copii) pentru întreaga sumă, cu onoare, vă rog, Domnule Ministru, să binevoiţi a dispune să mi se elibereze mandatul cuvenit pentru achitarea acestor furnituri.

Binevoiţi, vă rog, Domnule Ministru a primi asigurarea deosebitei mele consideraţiuni.

Director general, B.P. Hasdeu
Şeful secţiei, Mumuianu

Domniei sale
D-lui Ministru al Cultelor şi Instrucţiunii Publice

Arh. St. Bucureşti, fond Ministerul Instrucţiunii Publice, dosar 951, 1892, f. 45, v. şi fondul D.G.A.S., dosar 703, 1892, f. 46.

[1] /Rezoluţie/: „Se vor verifica actele şi se va libera suma cuvenită conform bugetului".

180

decembrie 8/20, 1892

Lista

personalului Direcţiunii Generale
a Arhivelor Statului

Nr. ordine	Numele	F-cţia	Nr. ordine de numere	Vechimea în serviciu An	luna	zi
1.	B. P. Hasdeu	Director general		1876	mai	15
2.	Eduard Coni	subdir.	42737	1864	sept.	2
3.	C. D. Mumuianu	inspector	14949	1869	nov.	28
4.	Auxenţiu Petruţiu	arhivist cls. I	4920	1870	iun.	8
5.	Const. Economu	arhivist cls. II	12010	1884	oct.	13
6.	Zamfir C. Arbure	translator	13363	1891	nov.	1
7.	George D. Cosma		3030	1882	febr.	27
8.	N. Mănzăreanu	arhivist cls. III	14757	1886	oct.	25
9.	Sever Secula		12951	1889	oct.	30
10.	Ionea Ionescu	copişti caligrafi	12389	1890	oct.	19
11.	Iuliu Tuducescu		14276	1890	nov.	28
12.	Victor Orăşescu copist	copist	13744	1891	nov.	11

Arh. St. Bucureşti, fond. Ministerul Instrucţiunii Publice, dosar 192, 1892, f. 17

181

Primită la 11/23 decembrie 1892
Nr. 364

Domnule Director,

Subsemnatul student al Facultății de Litere din București având trebuință a consulta diferitele acte aflate în Arhiva Statului, de la începutul secolului al XIX-lea privitor la școală, biserică, industrie, comerțul și moralitatea publică în acest timp în România, spre a-mi putea completa lucrarea ce am a face la Domnul V.A. Urechea profesor de Istoria Românilor la citata facultate; vă rog cu respect Domnule Director, să binevoiți a ordona să mi se pună la dispoziție orice acte ce se vor găsi în Arhiva Statului în această privință, în toate zilele între orele 12 și 2 p.m.

Știind interesul ce purtați pentru instruirea tinerimei sper că voi obține binevoitoarea dvs. permisiune.

Vă rog, Domnule Director, să binevoiți a primi expresiunea deosebitei stime ce vă port.

Ilie Mirodeanu
Domniei sale
Domnului Director al Arhivei Statului — București

Arh. St. București, fond D.G.A.S., dosar 704/1892, f. 18.

[1] /Rezoluția lui B. P. Hasdeu/: „Se vor pune la dispozițiunea studentului sub priveghere, Condicile Domnești din epoca respectivă, pentru studiu".

182

Primită la 20 februarie/martie 6/1893
Nr. 51
România
Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice
Sucursala Arhivei Statului
Iași
Nr. 52, 1893, II.8

Domnule Director,

Fiindcă la acest serviciu, din când în când se prezintă cereri atât din partea autorităților, precum și de la diferite persoane particulare, de a li se prescrie acte vechi, scrise cu litere chirilice, în litere moderne, sub cuvânt că nu se pot citi, cerând ca, copiile lor să fie vizate pentru conformitate cu originalele și aceasta pe temeiul că astăzi numai serviciul Arhivelor Statului, care posedă un personal specializat cu cetirea diferitelor caractere, poate să certifice exactitatea copiilor extrase de pe actele vechi; și având în vedere că și aceste cereri

sunt destul de juste, deoarece mai în genere funcţionarii aurtorităţilor judiciare şi administrative nu sunt deprinşi cu citirea literelor chirilice, în care toate actele vechi sunt scrise, astfel că copierea lor este imperios cerută, când părţile voiesc a uza de ele. Considerând că Regulamentul Arhivelor nu s-a ocupat şi de această formalitate (poate pe atunci nefiind simţită aşa de mult) dar care astăzi ar putea aduce pe lângă altele şi mari foloase istoriei şi literaturii, căci cu nişte atari ocaziuni, s-ar putea opri copii libere de pe originale la dosar şi astfel, multe acte importante pe care depozitele arhivelor, n-au avut ocaziunea a le păstra, prin acest mijloc le-ar poseda, dacă nu originale, dar copii legalizate, sunt conforme cu cele originale; motivat dar de cele ce am avui onoare a expune mai sus, vă rog respectuos, Domnule Director, să binevoiţi a-mi da dezlegare, dacă pe viitor să pot legaliza pentru conformitate nişte atare copii (pe timbru legal) când s-ar cere de la acest serviciu şi cu aşa ocazie să se oprească şi copii simple la dosare, vizate după regulă, că sunt exacte cu originalele, sau să se respingă, ca necăzând în competenţa serviciului Arhivelor Statului.

Binevoiţi, vă rog, Domnule Director, a primi asigurarea prea deosebitei mele consideraţiuni.

Şef Arhivă, M. Roiu — Ajutor G. Ionescu,

Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S., dosar 714, 1893, f. 3.

[1] ‹Rezoluţia lui B. P. Hasdeu›: „Se va autoriza sucursala de a libera copii în cestiune, însă numai atunci când ele sunt cerute din partea autorităţilor, nu şi a persoanelor particulare. Copiile duplicate se vor reţine în sucursală numai când originalul va prezenta vreun interes istoric".

183

1893 martie 1/13

Domnule Ministru,

Academia Română fiind întrunită în sesiunea generală şi subscrisul fiind dator a termina unele lucrări urgente cu care este însărcinat în parte, vă rog să binevoiţi a-mi acorda un concediu până la 23 martie curent ca profesor la Facultatea de Litere din Bucureşti.

Primiţi, vă rog, Domnule Ministru, încredinţarea celei mai distinse consideraţiuni.

B.P. Hasdeu

Domniei sale

Domnului Ministru al Cultelor şi Instrucţiunii Publice

Arh. St. Bucureşti, D.G.A.S. dosar 830, f. 8.

1[1] /Rezoluţia lui V. Arion/: „Se acordă".

[2] *Arion, Virgil, C.* (n. 23 nov. 1861 Bucureşti). profesor universitar. A urmat Facultatea de Litere şi Filosofie Bucureşti şi Facultatea de Drept din München. Întors în ţară

este numit profesor universitar. În perioada 1890—1895 a fost secretar al Ministerului Cultelor și Instrucțiunii Publice. A fondat ziarele „Patria“ și „La Patrie“, director; la Banca Națională, membru în Consiliul permanent al Ministerului Instrucțiunii Publice; al „Ateneului Român“; vice-președinte al Comitetului central al „Ligii culturale“. În 1909 profesor de filosofie, drept și sociologie la Universitatea Iași.

184

Primită la 10/22 aprilie 1893
Nr. 97
Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice
Dir. Învățămîntului secundar și superior
Seria B nr. 1706/10.IV.93

Domnule Director,

Am onoare a vă comunica spre știință că bugetul arhivei pe exercițiul 1893—1894 are următorul stat:

1. Director general lei 700 leafă lunar
2. Arhivari cl. I din care unul subdirector și altul inspector pentru arhiva din Iași a câte 575 lei leafă fiecare
2. Arhivari cl. II a câte 320 lei leafă lunar
2. Arhivari cl. III a câte 200 lei leafă lunar
1. Translator din limba slavă a 250 lei leafă lunar
2. Copiști caligrafi a câte 150 lei leafă lunar
2. Copiști a câte 110 lei leafă lunar
2. Servitori a câte 60 lei diurnă lunar.

Material ca anul trecut.

Veți binevoi dar, a vă mărgini strict în limitele acestor sume, afară de cazuri excepționale când urmează neapărat să aveți prealabila autorizare a Ministerului.

Director, ss. indescifrabil

Cap Birou,

Arh. St. București, fond D.G.A.S., dosar 709, 1893, f. 13—13v.

185

octombrie 28/noiembrie 9, 1893

Domnule Ministru,

Invitați de Domnia voastră a da părerea lor asupra planului palatului Arhivelor Statului, lucrat de dl. arhitect Magni, subscrișii l-au examinat cu deamănuntul, l-au găsit excelent în totalitate și se grăbesc a-l aproba cum grano salis, adecă cu următoarele mici modificări, care rezultă din pozițiunea terenului și din trebuințele serviciului:

1. Cele două aripe menite pentru depozite fiind prea largi, spațiul menit pentru dosare să se reducă de la 8 m. 40 la 6 m. 50, lărgimea totală interioară cu a coridorului ajungând să fie de 16 m.

2. Pentru a suplini partea cea redusă, ambele aripe să se prelungească până la coridorul pus în plan la jumătatea edificiului central, căpătând astfel fiecare aripă lungimea de 42 metri.

3. Rampa cea prevăzută în partea occidentală cu totul de prisos, ambele localuri să se separe printr-un spaţiu liber de 10 metri, unde se va putea săpa un şanţ şi să fie aşezate pe aliniamentul actual al stradelei Speranţa, înlăturând ideea unei strade noi, proiectate în plan.

4. Axa palatului să fie aceea a bisericei, după cum este pe unul din cele două specimene prezentate de domnul Magni.

5. Modificările de mai sus, de sub nr. 1 şi 2, permit a se clădi edificiul întreg fără nici un fel de expropiere.

6. Aceste modificări nu ating întru nimic în privinţa depozitelor, excelentul sistem de scări şi de balcoane, propus prin secţiunea pe linia C—D.

Binevoiţi, Domnule Ministru, a primi încredinţarea celei mai distinse consideraţiuni.

B. P. Hasdeu, Gr. N. Mano

Arh. St. Bucureşti, fond Ministerul al Instrucţiunii Publice, dosar 895, 1890, f. 302.

---

[1] /Rezoluţie/: „27 octombrie 1893. Se va trimite împreună cu dosarele şi planurile, d-lor Mincu şi Blanc spre a avea şi părerea d-lor. Take Ionescu".

186

10/22 noiembrie 1893

Domnule Ministru,

Subscrişii, în urma însărcinării ce aţi binevoit a ne da, am luat în cercetare anteproiectul întocmit de domnul arhitect Magni pentru clădirea Arhivelor Statului din Bucureşti şi avem onorul a vă supune aici, rezultatul acestei cercetări.

În lipsa unui program detaliat care să fi servit de bază la elaborarea anteproiectului, subscrişii şi-au întemeiat judecarea lor pe datele şi condiţiunile ce în general sunt admise ca trebuind să se impună unei clădiri de această natură.

Palatul Arhivelor trebuind să conţină în depozit documente, adesea de o valoare nepreţuită, este firesc să se ia măsurile în putinţă, pentru ca atât prin felul construcţiunii cât şi printr-o inteligentă distribuţiune, ele să fie ferite de orice fel de primejdii, fie cele provenite din întâmplare, fie din rea voinţă. Prin urmare, aceea ce în prima linie se impune unui proiect de acest fel: ca sălile de depozit să fie depărtate de stradă şi în condiţiuni de a nu putea fi apropiate de trecători, pentru a putea astfel un incendiu produs prin rea voinţă. Să se dispună dependenţele lor precum depozitele provizorii, sălile de legătorie etc..., astfel încât documentele să fie cât mai puţin depărtate de sălile de depozit, pentru a se putea astfel evita rătăcirea sau înstrăinarea lor; să se separe, pe cât este cu putinţă, clădirile destinate a fi locuite (clădirea

administrației) de sălile de depozit, pentru ca comunicarea unui incendiu să fie mai puțin posibilă; în fine, chiar în aceste clădiri (clădirile administrației) să se realizeze prin distribuțiune, o reală despărțire între părțile destinate publicului de acele destinate serviciului, pentru a putea astfel face mai dificilă rătăcirea sau înstrăinarea documentelor ce se confiază cercetării lui.

Conduși de aceste considerațiuni, subscrișii găsesc că anteproiectul supus cercetării noastre, prezintă oarecare neajunsuri.

În adevăr, sălile de depozit, pe lângă defectul de a fi imediat alături cu stradele, mai au și pe acela de a prezenta, pe aceste părți, mari și numeroase deschideri care înlesnesc relei voințe posibilitatea de a provoca un incendiu: dependințele acestor săli precum atelier de legătorie etc., dispuse oricum în clădirea administrației, lasă de dorit de vreme ce necesitează transportarea documentelor la depărtări mari, prin coridoare în care public și funcționari se confundă și poate face astfel ușoară posibilitatea rătăcirei sau înstrăinării lor. Pe lângă acestea și cu toată mărimea și numărul ferestrelor cese deschid în sălile de depozit, ele sunt foarte insuficient luminate din cauza defectuoasei împărțiri a acestor săli (cu plafoane pline) care nu au o înălțime mai mare de 2 m. 68. Din acest fapt rezultă încă și inconvenientul unui dezastruos efect estetic precum și micșorarea spațiului utilizabil pentru dulapuri.

Întrucât privește localul destinat administrației, ni se pare că el oferă o regretabilă confuziune în distribuțiune, a cărui rezultat nu poate fi decât înlăturarea garanției unei sigure și perfecte conservări a documentelor. Așa de exemplu, sălile de consultare a documentelor așezate în etajul al II-lea sănt dispuse astfel încât silește oarecum publicul a pătrunde în întreg interiorul clădirei și trec, fără vreun control posibil, prin aceleași coridoare prin care se face atât comunicarea între diferite servicii cât și transportul documentelor de consultat.

În vederea celor arătate mai sus, subsemnații cred dar, că o distribuțiune rațională a unei construcții de felul celei care ne preocupă, ar trebui să se facă în chipul următor:

Să se depărteze de strade clădirea și pe lângă aceasta să se încongiure cu un drum de rond; să se suprime pentru sălile de depozit toate deschiderile fețelor care dau în acest drum și să nu se lumineze decât pe fețele care dau în interiorul clădirei; să se despartă aceste săli în etaje destul de înalte, iar diferitele rânduri de dulapuri din același etaj să fie deservit prin balcoane de fier cu pardoseală à jour; în fine, dependințele imediate a acestor săli, precum depozitele provizorii, atelierele de legătorie etc., să se așeze în subsolul lor, așa încât prin ajutorul ascensoarelor transportul documentelor să se facă cu înlesnire și fără a le depărta prea mult de locul destinat conservării lor. Să se stabilească o comunicare lesnicioasă între diferitele etaje ale sălilor de depozit prin scări de fier așezate în chiar interiorul lor și prin ascensoare. Să se stabilească comunicarea între sălile de depozit și clădirea administrației, numai la parter, prin galerii metalice fără a li se alătura nici un fel de anexă.

Clădirea administrației să arate astfel dispusă încât părțile destinate publicului să aibe anume intrare deosebită de cea a personalului și să nu comunice decât în mod indirect cu acesta. Să nu fie decât o singură intrare în împrejmuirea construcției, având de-a dreapta și de-a stânga ei, clădirile destinate pentru locuința directorului și acea ca corpului de gardă, așa încît nimeni să nu poată intra fără control.

În fine, subsemnații cred că în ceea ce privește orientarea clădirii, așezarea feței principale spre strada S-tu Ilie ar fi fost mai nimerită pentru că, așezată pe o înălțime, ea ar fi prezentat spre cheiul Dîmboviței o înfățișare mai deschisă și mai impunătoare. Chiar în cazul în care s-ar prefera orientarea dată din proiect, subsemnații cred că ar fi nimerit să se deschidă o stradă care să unească intrarea clădirei cu răspântia formată de stradele Mihai Vodă și Sf-ții Apostoli.

Acestea sunt, Domnule Ministru, observațiunile ce am crezut a face proiectului ce ni s-a supus spre cercetare, observațiuni care de altfel au fost recunoscute juste de însuși autorul proiectului căruia am crezut de cuviință a le pune în vedere.

Primiți, vă rugăm, Domnule Ministru, încredințarea distinsei noastre stime și considerațiuni.

I. Mincu, arhitect, Louis Blanc, arhitect, diplomat de guvernul francez

Arh. St. București, fond Ministerul al Inatrusțiunii Publice, dosar 895, 1890, f. 306.

---

[1] *Mincu, Ioan*, arhitect (n. 1852 Focșani — 7 dec. 1912). A absolvit Școala de poduri și șosele. În 1877 pleacă la Paris ca bursier al statului și intră în Școala de arte frumoase, secția de arhitectură. Obține premiul Societății centrale de arhitectură din Franța. Întors în țară militează pentru dezvoltarea unui stil propriu național. A înființat și condus Societatea arhitecților români. La 1898 a fost numit profesor la Școala de arhitectură. Este cel mai strălucit reprezentant al arhitecturii românești, creind o epocă și un stil aparte în istoria acestei arte.

[2] *Blanc, Louis*, P. Arhitect de origine franceză-elvețian (nr. 31 de. 1860 în Geneva — 1903). A absolvit Politehnica din Zürich și Școala de Belle Arte din Paris, după care se stabilește la București unde se căsătorește cu fiica generalului Berindei. În România, pe lângă edificii particulare, a construit Universitatea din Iași, Institutul botanic și Ministerul Domeniilor din București, Facultatea de Medicină din București.

187

Ministerul Afacerilor Străine
Direcțiunea Afacerilor Politice și Contenciosului
Nr. 19192
Direcțiunea II
Direcțiunea II
Învățămîntului secundar și superior
Nr. 5522, 12/24 iulie 1894
Ministerul Instrucțiunii Publice și al Cultelor
Nr. 33548, 11/23 iulie 1894
Registratura Generală

Domnule Ministru,

Legațiunea Imperială a Rusiei îmi comunică că, domnul Polowiskine, bacalaureat în Psihologie de la Universitatea din St. Petersbourg și membru colaborator al Societății Russe de Geografie a fost însărcinat de sus-zisa Facultate de Psihologie — în vederea de a se prepara pentru profesorat —

să vie la Bucureşti pentru a se perfecţiona în cunoaşterea limbii române şi a studia interesanta colecţiune de manuscrise din Arhivele Statului.

Sus-zisa Legaţiune spre a înlesni numitului domn, misiunea ştiinţifică cu care este însărcinat îmi cere două recomandaţiuni, una pentru Direcţiunea Muzeului şi cealaltă pentru Direcţiunea Arhivelor.

În consecinţă am onoarea a vă ruga să binevoiţi a-mi transmite aceste două recomandaţiuni.

Primiţi, vă rog, Domnule Ministru, asigurarea înaltei mele consideraţiuni.

Ministru, Al. Lahovari /Director, Mărgăritescu

Domniei sale
Domnului ministru al cultelor şi instrucţiunii publice

Arh. St. Bucureşti, fond Ministerul Instrucţiunii Publice, dosar 346, 1894, f. 13—13 v

---

1. *Lahovari Alexandru* (16 aug. 1841—4 martie 1897). Doctor în drept la Paris. În 1867 este numit director în Ministerul de Externe. În perioada 25 oct. 1873—4 apr. 1876 este ministru de justiţie: ministru de domenii în perioada 19 nov. 1888—30 martie 1889: din nou ministru de externe 30 martie 1889—20 februarie 1891 şi 27 nov. 1891—4 oct. 1895.

188

ianuarie 5/17, 1895
Nr. 2

La Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii Publice

Studiindu-se cu atenţiune copia adresei nr. 82268/1894 a onor Minister al Domeniilor alăturată pe lângă adresa Dv. nr. 9354 seria B din 8 decembrie anul expirat relativă la urmărirea documentelor de proprietate ale locului Şcoalei de Arte şi Meserii din Iaşi, am onoare a vă comunica următoarele:

Cercetându-se dosarele desfiinţatului Minister al Şcoalelor din Moldova câte se află depuse în această direcţiune, s-a găsit dosarul nr. 628/1849 în care de la fila nr. 124—127 se află o corespondenţă specială; pentru documentele în cestiune după care corespondenţa, spre mai buna desluşire a Dvstr. şi a onor Minister al Domeniilor se alătură aici patru copii nelegalizate, din care copii rezultă că toate documentele locului Şcoalei de Meserii din Iaşi au fost luate din lada în care se conservau de către postelnicul Gh. Asachi cu ocaziunea împresurării unei părţi din locul Şcoalei cu tragerea unui zaplaz de către D-lui vornicul Vasile Alecsandri şi cu facerea Şcoalei de Arte, care documente nu se mai văd a fi înapoiate.

Pentru desfiinţata Epitropie a învăţăturilor publice nu s-a găsit decât că în Manualul Administrativ al Principatului Moldovei, volumul II, fila 203, se află ofisul domnesc nr. 46 din 3 septembrie 1849 prin care se desfiinţează Epitropia învăţăturilor publice şi se alipeşte la Departamentul averilor bisericeşti după care ofisul de asemenea vi se alătură de asemenea copie nelegalizată. S-a cercetat de asemenea şi actele din pachetele aflate la partida Eforii Şcoalelor din Moldova şi nu s-a găsit actul de fundaţiune al Şcoalei de fete din Iaşi cu data de 8 noiembrie 1834 de sub domnia lui Mihail Gr. Sturdza care şcoală s-a zidit lîngă biserica Sf. Ilie.

Deci acest document, precum și cele de mai sus, vă vor putea servi la ceva, vă rog, Domnule Ministru să ne comunicați a vi se trimite copii legalizate.

Binevoiți,

Director general, Hasdeu

Arh. St. București, fond D.G.A.S., dosar 721, 1895, f. 16.

189

Ministerul Afacerilor Străine
Direcțiunea Afacerilor Comerciale și Consulare
Primită la 7/iunie 1895
Nr. 246/19

Domnule Director,

Legațiunea Imperială a Rusiei mi-a înaintat acum câtva timp alăturatele două documente originale scrise în limba română veche și datate unul din 1793 sub domnia lui Mihail Constantin Suțu și altul din 1799 sub domnia lui Constantin Alexandru Ipsilanti, ambii Domni ai Moldovei, rugându-ne a face să se certifice autenticitatea lor precum și conformitatea lor cu legile române.

Deoarece zisele hrisoave erau deja vizate de Tribunalul Iași, Secția a III-a cu ocazia liberării după dânsele a unor copii, am făcut a se legaliza semnăturile puse în josul menționatei vize de membrii Tribunalului sus-zis la Ministerul Justiției și, în urmă, în Departamentul meu, înapoindu-le Legațiunei Rusiei, de unde le primisem.

Cu nota nr. 231 din 20 mai trecut, aceste două documente mi-au fost înapoiate, însoțite de astă dată și de transcrierea lor în limba română cu caractere moderne repetându-mi-se cererea de a se menționa în zisele acte că sunt liberate conform legilor din timpul Domnilor de la care emană că sunt autentice precum și a se certifica aceste transcrieri de Direcțiunea Arhivelor României.

Am deci onoare, Domnule Director, a vă ruga să binevoiți a face să se colaționeze textul transcrierilor de care e vorba cu al documentelor originale și a se verifica și atesta de Domnia Voastră că aceste hrisoave sunt originale și autentice precum și că aceasta este forma în care la 1793 și 1799 se liberau asemenea acte cu conținut de aceeași natură.

Vă rog, încă Domnule Director să binevoiți a face să se cerceteze în Arhivele Statului dacă documentele în cestiune au în vreo anume condică un duplicat al lor care să fi rămas ca concept, dacă mai există acele condici și unde anume.

Împreună cu aceste adnotațiuni și după ce textul transcrierilor va fi copiat pe alăturatele coale de câte un leu, veți binevoi a mi le înapoia cât mai în grabă.

Primiți, vă rog, Domnule Director, asigurarea prea distinsei mele considerațiuni.

Ministru,

Arh. St. București, fond D.G.A.S., dosar 725, vol. II, 1895, f. 246.

---

[1] /Rezoluția lui Hasdeu/: „Deocamdată se vor cere de urgență de la sucursală lămuriri dacă există acolo în depozit, condică de stat, scutelnice, sau de visterie dintre anii 1790—1799. Se constată că documentele sunt originale și autentice liberându-se copiile în acest sens".

190

septembrie 23/octombrie 1895

La Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice,

Terminându-se inventarierea cărților adunate de călugărul Kiriac, lucrare cu care a fost însărcinat D-nul Arbure, translator la acest serviciu, conform adresei Dvstr. nr. 1639 seria B a.c. și cu referatul său nr. 119 prezentând Inventarul lucrării în 2 exemplare din care unul formând un singur caiet, iar altul scris pe două condici și un caiet, toate numerotate și sigilate, fiind împărțită această lucrare în două serii: Seria I conține cărțile românești de la nr. 1 pună la nr. 4478; seria II conține cărțile străine (franceze, germane, latine, italiene, grecești, armenești) de la nr. 1 până la nr. 1068. Un exemplar din acest inventar compus vi se trimite pe lângă aceasta Dv. spre a lua cunoștință de felul cărților și după care urmează a vă orienta când veți avea trebuință a cere unele din acele cărți adică ne veți notifica seria și nr. de ordine al cărților de care veți avea trebuință. Seria I sau cărțile românești sunt trecute în condica cea mare. Seria II sau cărțile străine, sunt trecute în condica cea mică și în caiet.

Au mai rămas neinventariate un număr de cărți rupte cu foi și mucezite, care neputând a se recompune trebuiesc aruncate ca netrebuincioase.

Cărțile inventariate s-au așezat, până la noi dispozițiuni în două cămări din localul închiriat pentru Arhive.

Vi se alătură și o copie după referatul D-lui Arbure.

Binevoiți,

Director general, Hasdeu

Arh. St. București, fond D.G.A.S., dosar 723, 1895, f. 210.

---

[1] Referatul lui Z. C. Arbure este înaintat la 9/11 septembrie 1895, având următorul conținut: „...depun trei cataloage în două exemplare fiecare precum ați binevoit a ordona ca să se facă. Aceste cataloage conțin: unul cărțile românești, altul cărțile grecești, iar al treilea cărțile germane, franceze, italiene, slave, latine și evreiești. Am onoare a atrage atenția Domniei voastre, Domnule Director, că numărul cel mai mare a cărților este didactic și că, e raritate bibliografică, am găsit printre cele didactice, cartea intitulată: „De obști geografica" din anul 1795; Retorica română din anul 1798; „Îndeletnicirea filosofică" din anul 1787 și alte de acest fel. Totalul cărților înregistrate este de 6509, iar a exemplarelor întrece peste 8000. Au mai rămas necatalogate un număr oarecare de cărți rupte și mucezite pe care, pentru a curăța locul ce ocupă ele, le-am adunat la o parte".

191

Nr. 108

august 7/19, 1895

La Judecătoria de pace din Vălenii de Munte județul Prahova,

Adreselor Dv. nr. 6231 și 7038 am onoarea a răspunde că cererea nu vi se poate satisface deoarece:

1. Pentru particulari, Serviciul Arhivelor Statului nu este îndatorat să copieze și să legalizeze acte vechi, ci numai să legalizeze copiile ce se vor prezenta transcrise cu litere moderne;

2. Copiile prezentate trebuie să fie scrise pe coale timbrate de câte un leu, conform cu prescripțiunile legii.

Punându-vă în vedere cele de mai sus, vă înapoiem dosarele ce mi-ați înaintat cu nr. 6231, iar Dv. veți urma după cum veți crede de cuviință.

Primiți, etc.

Director general,
Hasdeu

Arh. St. București, fond D.G.A.S., dosar 725, vol. II, 1895, f. 319.

192

noiembrie 18/30, 1895

Nr. 144

La Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice

Din documente se constată cu certitudine că M-rea Nucetu din județul Dâmbovița avea mai multe mijloace între care figura și schitul Panaghia fondat pe la finele secolului al XVI-lea și înzestrat cu mai multe moșii de către Banul Udrea Băleanul.

Pentru cercetările noastre istorice și filologice, fiind neapărată trebuință de a cunoaște cu preciziune locul unde a fost clădit acest schit, dacă el mai există, sau dacă din el a mai rămas oarecari pietre sau inscripțiuni, subsemnatul cu onoare vă roagă să binevoiți a dispune ca prin administrațiunea locală să se urmărească și să ni se comunice aceste informațiuni, ca în urmă să trimită funcționari care să adune toate inscripțiunile ce se vor mai fi găsind pe acolo.

Binevoiți,

Director general, Hasdeu

Arh. St. București, fond D.G.A.S., dosar 723, 1895, f. 210.

193

4/16 martie 1896
văzut
B. Catargiu

ACT DE DONAŢIUNE

Subscrisul B. P. Hasdeu, în memoria fiicei mele Iulia, fac Academiei Române donaţiunea de cincizeci de mii (nr. 50.000) lei, pe care îi depun chiar acum în una sută obligaţiuni rurale de stat de către 500 lei a 5%, cupoanele lor începând de la 1 mai 1896, pentru a forma „Fondul Iulia Hasdeu".

Venitul anual disponibil al acestei sume, scoţându-se de către Academie după statute 15%, adică 450 lei, va fi de două mii cinci sute cincizeci (nr. 2550) lei, din care:

I. Cinci sute cincizeci (nr. 550) lei anual vor fi meniţi la întreţinerea „Mauzoleului Iulia Hasdeu" din cimitirul Şerban-Vodă (Belu), unde actualmente se plătesc pentru acest scop câte 15 lei lunar (180 lei) anual unui băiat-îngrijitor şi câte 48 lei pe trimestru (192 lei anual) pentru luminarea celor două candele plus reparaţiuni mici eventuale.

II. Restul de două mii (nr. 2000 lei) anual se va capitaliza în fiecare trei ani până la suma de şase mii (nr. 6000 lei) din care apoi jumătate de 3000 lei va fi la dispoziţiunea Academiei pentru misiuni ştiinţifice alternative din partea celor trei Secţiuni în interesul filologiei române, al istoriei române şi al fisiografiei române, iar cealaltă jumătate de 3000 lei va forma un premiu trienal „Iu.ia Hasdeu" pentru o lucrare originală scrisă româneşte şi apărută în cursul celor trei ani precedenţi în sfera vreunuia din subiectele aici mai jos specificate:

a) Istoria critică a uneia singure din următoarele provincii române: Basarabia, Banat, Bucovina, Făgăraş, Haţeg, Oltenia, Maramureş, Moldova de Sus, Moldova de Jos, Muntenia propriu-zisă, Părţile Abrudului.

b) Istoria critică a unui singur oraş românesc sau a unei localităţi însemnate.

c) Istoria critică a unui singur domn român, afară de epoca fanarioţilor.

d) Istoria critică a unui singur mitropolit sau prelat român.

e) Istoria critică a unei singure familii române boiereşti, a cărui vechime datează cel puţin de pe la anul 1600.

f) O lucrare despre zoroastrism sau despre Budhism.

g) O lucrare despre şcoala Neo-platonică.

h) O lucrare despre unul din următorii reprezentaţi ai creştinismului: apostolul Paul, evanghelistul Luca, Sf. Augustin, Sf. Gregoriu de Nazianu, Sf. Ioan Damasceu, Synesius, Origen.

i) O lucrare despre regina Elisabeta a Engliterei.

j) O lucrare despre Şarlotte Corday.

Orice lucrare în direcţiune pessumistă sau cu o tendinţă ireligioasă, adică ateistă sau contra lui Crist, va fi respinsă; prin ireligiozitate însă nu se înţelege de loc combaterea clerului şi a deciziunilor sau instituţiunilor bisericeşti post-pauliane.

III. Se va prefera indezibilitatea premiului. Totuși Academia, după împrejurări, va putea să-l împărţească în două, dând un premiu de două mii (nr. 2000 lei), şi un premiu de una mie (nr. 1000) lei unui alt autor asupra unui subiect diferit.

Lucrarea cea premiabilă nu va fi mai mică de 150 pagini — tipar cicero în 8, text afară de documente sau piese justificative.

Când o lucrare va fi considerată ca genială, atunci Academia va putea să nu bage în seamă numărul paginilor.

IV. La caz de a nu se decerne un premiu, din cauza lipsei unei cărţi de valoare sau din vreo altă cauză, întreaga sumă neîntrebuinţată se va distribui în ajutoare băneşti la studenţii români din Basarabia, înscrişi la Universitatea din Bucureşti.

V. Şi eu, şi iubita mea soție Iulia, suntem bătrâni și suferinzi. Cât timp voia lui Dumnezeu ne va mai ține pe pământ, venitul total al donaţiunii în sumă de trei mii (nr. 3000 lei) cu începere de la 1 mai 1896, mi se va plăti mie de către Academia Română în rate lunare de câte 250 lei, și aceste rate după moartea mea vor urma a fi plătite tot așa soției mele; iar după săvârșirea noastră a amândoura, Academia va întrebuința venitul anual din „Fondul Iulia Hasdeu" în sensul donațiunii de față.

Scris și subscris cu mâna mea

(s) B. P.. Hasdeu

Profesor str. Mihai Vodă.

Anexă la donațiunea „Fondul Iulia Hasdeu".

La punctul I din Actul meu de donațiune făcut Academiei Române și autentificat de Tribunalul de Notariat la nr. 2002 de la 4 martie 1896, am uitat să prevăd cazul când într-un an oarecare n-ar fi înscris la Universitatea din Bucureşti nici un student român din Basarabia. Mă grăbesc a lămuri că în acest caz suma cea neîntrebuințată se va distribui în celălalt mod la studenții români din Oltenia, înscriși la Universitatea din București.
s) B. P. Hasdeu

Profesor str. Mihai Vodă.

9 martie 1895
București

Arh. St. Bucureşti, Fond Ministerul Instrucţiunii Publice, dosar 514, 1896, f. 3; 14.

194

februarie 4/16, 1897

Nr. 23

La Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice,

În Regulamentul Arhivelor se prevede că Arhiva Sucursală din Iaşi este un serviciu care depinde de Direcțiunea Generală a Arhivelor din București.

Însă spre a putea controla personalul, lucrările și depozitele Arhivei Sucursale care ating cifra de aproape 500.000 dosare, condici etc., trebuieşte

ca acest serviciu să fie inspectat din timp în timp de către unul din funcționarii superiori ai acestei Direcțiuni.

În acest scop subsemnatul cu onoare vă roagă, Domnule Ministru, să binevoiți a reînființa după cum a fost și în trecut titlul de „Inspector" dat unuia din cei doi arhiviști cls. I, care să îndeplinească și sarcina de Inspector pentru Arhiva Sucursală din Iași.

Spre a nu se aduce sarcini bugetului, propun ca din leafa unuia din cei doi arhiviști cls. I să se ia 25 lei lunar, care să se adauge la leafa celui de al doilea arhivist cls. I, fiind astfel tot doi arhiviști cls. I, din care unul arhivist cls. I și inspector pentru Arhiva Sucursală din Iași, cu leafa lunară de lei 600 și altul numai arhivist cls. I cu leafa lunară de lei 550.

Diferența aceasta fiind prea mică cheltuielile inspecțiunilor o las la aprecierea Dvstr. cum veți crede de cuviință a se mai adăuga și o diurnă.

Primiți,

Director general, Hasdeu

Arh. St. București, fond D.G.A.S., dosar 740, 1897, f. 10.

---

[1] La 10/22 aprilie 1897, Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice. îi comunică lui B. P. Hasdeu reânființarea postului de inspector al Arhivei din Iași, prin bugetu exercițiului anului în curs.

Ibidem, f.39.

195

martie 29/aprilie 10, 1897

Nr. 63

La Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice

Domnul Eduard Coni, arhivist cls. I (șef de secțiune) în această Direcțiune prin petițiunea înregistrată la nr. 154, demisionând din postul ce ocupă spre a trece la pensiune care demisiune i s-a primit pe ziua de 1 aprilie a.c., subsemnatul pentru completarea acelei vacanțe și conform cu Regulamentul Arhivelor, are onoare a vă propune:

1. Pe d-nul Auxențiu Petruțiu, cel mai vechi arhivist cls. II să fie înaintat în postul de arhivist cls. I (șef de secțiune), în locul d-lui Eduard Coni, trecut la pensiune.

2. Pe d-nul George D. Cosma, cel mai vechi arhivist cls. III în postul de arhivist cls. II, în locul d-lui A. Petruțiu, înaintat;

3. Pe d-nul Sever Secula, licențiat în litere, cel mai vechi copist-caligraf, în postul de arhivist cls. III în locul d-lui G. D. Cosma înaintat.

4. Pe dl. I. Sărbulescu, cel mai vechi dintre copiști, în postul de copist-caligraf în locul d-lui Sever Secula înaintat.

5. Iar în locul de copist ce va rămâne vacant prin înaintarea d-lui I. Sărbulescu având în vedere trebuințele serviciului și lipsa de copiști, am onoare a vă recomanda până la publicarea concursului regulamentar, pe d-nul G.Teodorescu, fost funcționar la Tribunal, care prin petițiunea înregistrată la nr. 156 a solicitat acel post de copist, mai cu seamă că numitul cunoaște și descifrarea literelor cirilice, cunoștințe indispensabile arhivelor.

Totodată având în vedere că prin noul buget s-a reînfiinţat titlul de inspector al Arhivei Sucursale din Iaşi, titlu alipit la postul de arhivist cls. I şi pentru că D-nul C. D. Mumuianu, este cel mai vechi dintre funcţionarii arhivelor, cel mai vechi arhivist cls. I și șef de secţiune, care a îndeplinit, mai mulţi ani și sarcina de Inspector al Arhivei Sucursale din Iași, cu onoare îl desemnez tot pe dânsul de a fi însărcinat ca inspector al Arhivei din Iaşi, pe lângă gradul de arhivist cls. I și șef de secţiune în Direcţiunea Generală de aici, unde funcţionează de 28 de ani aproape.

Dacă şi Dvstr. încuviinţaţi propunerile de mai sus orânduite ierarhic şi în conformitate cu dispoziţiunile Regulamentului Arhivelor, cu onoare vă rog, Domnule Ministru să binevoiţi a-l considera pe ziua de 1 aprilie a.c.

Binevoiţi,

Director general, B. P. Hasdeu

Arh. St. Bucureşti, fond D.G.A.S., dosar 740, 1897, f. 23.

---

[1] La data de 10/22 aprilie 1897 ministerul de resort aprobă propunerile lui B. P. Hasdeu. Ibidem, f. 39.

196

895/90

M. Nr. 22/F/1897	Ministerul Instrucţiunii Publice
Serviciul construcţiilor şi contenciosului	şi al Cultelor
Nr. 03313 20 iun/1897 iulie 1	Nr. 35839 20 iunie 1897
Să se transcrie	Registratura generală

Domnilor Miniştri,

Prin legea din 25 iunie 1890 s-a votat o sumă de 400.000 lei pentru clădirea localului Arhivelor Statului din Bucureşti. Acest local s-a decis a se construi pe locul mănăstirii Mihai Vodă, în jurul bisericii. Proiectul definitiv prevede construcţia a patru corpuri de clădiri, formând un dreptunghi închis, cuprinzând biserica în mijloc.

S-au făcut deocamdată planurile și devizele numai pentru unul din aceste corpuri de clădiri, anume cel dinspre strada Izvoare. Valoarea lui după deviz este 355.000 lei, aşa că e de prevăzut că valoarea clădirii întregi trebuie să se ridice aproximativ la 1.200.000 lei. Cifra mi se pare prea mare, pentru asemenea obiecte.

Pentru corpul de clădire dinspre strada Izvorului s-a şi făcut licitaţia în ziua de 31 mai trecut, şi preţul cel mai avantajos a fost oferit de D. N. Schwalbach, cu 10.08% sub deviz, care ar fi destul de avantajos.

Cu toate acestea, supunând cazul aprecierii Domniei voastre eu vă cer autorizarea de a nu confirma această licitaţie, pe motivele următoare:

1. Ridicarea clădirii dinspre strada Izvorului prejudiciază construirea şi a celorlalte trei, ceea ce presupune o cheltuială totală, numai pentru clădire, de cel puţin 1.200.000 lei, cifră pe care o găsesc prea ridicată.

2. Pentru degajarea completă a terenului pe care este să se facă clădirea şi, într-o parte, chiar pentru a se avea linia de faţadă şi o parte din terenul de construcţie, este nevoie a se face însemnate exproprieri, pentru prelungirea străzii Schitul Măgureanu şi pentru deschiderea unei pieţe, între teren şi strada Mihai-Vodă. Această chestiune a exproprierilor, care este foarte însemnată, nici nu este regulată până astăzi: ministerul a cerut Primăriei Capitalei ca să facă ea exproprierile; iar Primăria refuză, şi cere să le facă ministerul. Şi zic că această chestiune este foarte însemnată, pentru că cifra exproprierilor în cauză se ridică la 150.000 lei, numai pentru piaţă, şi nu ştiu la cât pentru partea dinspre strada Schitul Măgureanu.

În acest sens alătur şi un proiect de jurnal, pe care vă rog să binevoiţi a-l semna.

Ministrul cultelor şi Instrucţiunii publice.

Arh. St. Bucureşti, fond Ministerul Instrucţiunii Publice, dosar 5208/1889, f. 28—28v.

197

Ministerul Instrucţiunii Publice şi al Cultelor
86837 28 noiembrie 1899
Nr. 31559 al borderoului
România
Direcţiunea Generală a Arhivelor Statului
Direcţiunea
Anul 1899 luna noiembrie 27/decembrie 8
Nr. 143

Se aprobă

Domnule Ministru

Foarte des se întâmplă ca persoane particulare să facă cerere acestei Direcţiuni pentru a li se pune la dispoziţiune documente, condici etc. pentru a le consulta, şi a lua copii după ele, fie pentru interes istoric sau de a face genealogia familiilor; şi cum personalul acestui serviciu este foarte restrâns şi în imposibilitate de a satisface persoanele particulare pentru asemenea cereri, fiindcă este absolută necesitate ca funcţionarii să supravegheze, şi

în acest caz sunt forțați să neglijeze lucrările, deoarece pentru urmărirea documentelor trebuie un timp mai îndelungat, astfel că serviciul suferă.

Pe lângă cele arătate mai sus, Domnule Ministru, localul Arhivelor este într-o stare deplorabilă din cauza vechimii lui, după cum vi s-a făcut cunoscut dvs. prin adresele noastre nr. 78/893; 55/898; 83/898; 85 și 106 din anul curent, care și aceasta contribuie foarte mult a nu putea satisface cu ușurință persoanele interesate.

Bazat pe aceste motive, Domnule Ministru, vă rog să binevoiți a lua dispozițiuni, ca până când nu se face noul local al Arhivelor, să nu fim obligați a pune la dispozițiunea particularilor documente și oricare alte acte, sperând că facerea noului local și în același timp reorganizarea Arhivelor se va face în curând, unde se va instala și o cameră de lectură și personalul mai suficient pentru a putea satisface mai cu înlesnire persoanele interesate.

Binevoiți, vă rog, Domnule Ministru, a primi încredințarea distinsei noastre stime și considerațiuni.

Director general, B. P. Hasdeu

Subdirector, C. A. Economu

Domniei Sale
Domnului ministru al cultelor și instrucțiunii publice
persoanele interesate.

Arh. St. București, fond Ministerul Instrucțiunii Publice, dosar 231 a/1899, f. 3—3v.

⟨Rezoluție⟩ II. Arătându-mi inconvenientele ce se întâmplă cu acest serviciu cu punerea a dispoziția persoanelor particulare a actelor și documentelor din Arhive. Am onoare a vă face cunoscut că Ministerul aprobă propunerile din adresa dvs. nr. 143

198

1900 martie 15/27

Sire,

Autorizat de Consiliul Miniștrilor prin Jurnalul încheiat în ședința de la 10 martie 1900 sub nr. 4, am onoare a ruga pe Majestatea Voastră, să binevoiască a semna Mesajul alăturat, pentru a se înainta la deliberările Adunării Deputaților proiectul de lege relativ la acordarea unei pensiuni viagere de 1500 lei lunar, domnului Bogdan Petriceicu Hasdeu, reversibilă asupra soției sale numai în sumă de 1000, renunțând după acordarea acestei

recompense, la pensiunea ce i s-ar cuveni pentru anii serviți în diferitele funcțiuni ale statului.

Sunt cu cel mai profund respect
Sire
al Majestății Voastre prea plecat
și supus servitor Ministrul Cultelor
și Instrucțiunii Publice

Dr. C. I. Istrati

15 martie 1900
Proiectul de lege
s-a depus la Cameră.

Director,

Arh. St. București, fond Ministerul Instrucțiunii Publice, dosar 303, 1900, f 2.6.

199

Expunere de motive

Eruditul istoric și filolog, domnul Petriceicu Hasdeu, profesor universitar și director general al Arhivelor Statului prin neobosita sa activitate dezvoltată pe terenul învățământului și prin monumentalele sale lucrări istorice și filologice a adus însemnate servicii națiunii și statului român.

Având însă în vedere că Domnia sa după atâta timp de muncă intelectuală a ajuns într-o stare de oboseală așa încât, puterile sale nu-i mai permit a lucra pentru a împlini anii de serviciu ceruți de legea pensiilor, subscrisul are onoare a vă ruga să binevoiți a încuviința să prezint Corpurilor legiuitoare alăturatul proiect de lege prin care să se acorde domnului Bogdan Petriceicu Hasdeu o pensiune viageră de 1500 lei lunar reversibilă asupra soției sale în sumă numai de 1000 lei lunar, renunțând, după acordarea acestei recompense, la pensiunea ce i s-ar cuveni pentru anii serviți în diferitele funcțiuni ale statului.

Arh. St. București, fond Ministerul Instrucțiunii Publice, dosar 303/1900, f. 16v.

200

1900 martie 28/aprilie 9

Lege

Art. I. Se acordă domnului B. P. Hasdeu o pensiune viageră de 1.500 lei lunar nesupusă la nici o reținere, reversibilă asupra soției sale numai în sumă de 1000 lei lunar.

Art. II. În schimbul acestei recompense va renunța la pensiunea ce i s-ar cuveni pentru anii serviți în diferite funcțiuni ale statului.

Această lege s-a votat de Adunarea Deputaților, în ședința de la 28 martie anul 1900 și s-a adoptat cu majoritate de șase zeci și unui voturi contra a cincisprezece.

Președinte

Secretar

Această lege s-a votat de Senat.

Arh. St. București, fond Ministerul Instrucțiunii Publice, dosar 303, 1900, f. 22.

OPINII ALE UNOR PERSONALITĂŢI CULTURALE ROMÂNEŞTI DESPRE B.P. HASDEU

„A dat culegerilor noastre de izvoare „Arhiva istorică", cea dintâi carte a slavisticii la Români; a strâns în „Cuvente den bătrâni" probe într-ales din vechea limbă — lucru ce nu se mai făcuse de alţii; a grăbit dezvoltarea studiilor istorice, aruncând în circulaţie, mai ales pentru vremile vechi, prin „Istoria critică", o uriaşă mulţime de informaţii noi; a cutezat să viseze o mare Enciclopedie naţională, încercată prin „Magnum Etymologicum".

În atâtea ramuri ale ştiinţei istorice şi filologice, el a fost un deschizător de cale, care, ce e drept, s-a mulţămit adesea să arate numai drumul".

N. IORGA, Oameni care au fost, Alcaly et Co., Bucureşti, f. a., p. 14.

„Cele dintâi două tomuri din „Cuvente den bătrâni" sunt un lucru nepreţuit. Editarea textelor este impecabilă. Cât despre studiile de folklor comparat ele sunt eminente şi puţine se pot adăuga azi, în substanţă.

Contemporanii au zâmbit neîncrezători la întâile coale din Etymologicum Magnum Romaniae, deplângând vastitatea planului. Fireşte Hasdeu a părăsit şantierul, dar 50 de ani după aceea, lingvişti mai pozitivi nu erau în stare a termina dicţionarul.

Atât cât a rămas e minunat. Sub fiecare cuvânt e un articol plin de idei şi numai litera A serveşte ca prilej pentru un adevărat eseu. Etymologicul lui Hasdeu e o carte desfătătoare de divagaţie prin folclor şi literatură".

G. CĂLINESCU, Istoria literaturii române de la origini până în prezent, Fundaţia pentru literatură şi artă, 1941, Bucureşti, p. 330.

„Enorma lui străduinţă de a culege documente, îndeosebi slave, în a sa arhivă istorică a României, consultabilă şi azi, tehnica de editare a acestor documente, conjugarea apoi a istoriei arhivistice cu filologia şi arheologia, introducerea unei filosofii a istoriei în sinteza faptelor sunt elemente care fac

din el un mare precursor. Cât despre filologie, el e creatorul ei, în înțelesul savant al cuvântului.

Nimeni până la el și după el, n-a cunoscut mai bine limbile slave și n-a adus o conştiinţă mai largă în examinarea faptelor. În vremea lui, el știa tot și era în curent cu toate. Teoria circulației cuvintelor rămâne încă foarte justă şi dacă în etimologie a arătat uneori extravaganță a deschis prin acele excursuri perspective asupra unor probleme până atunci ignorate la noi".

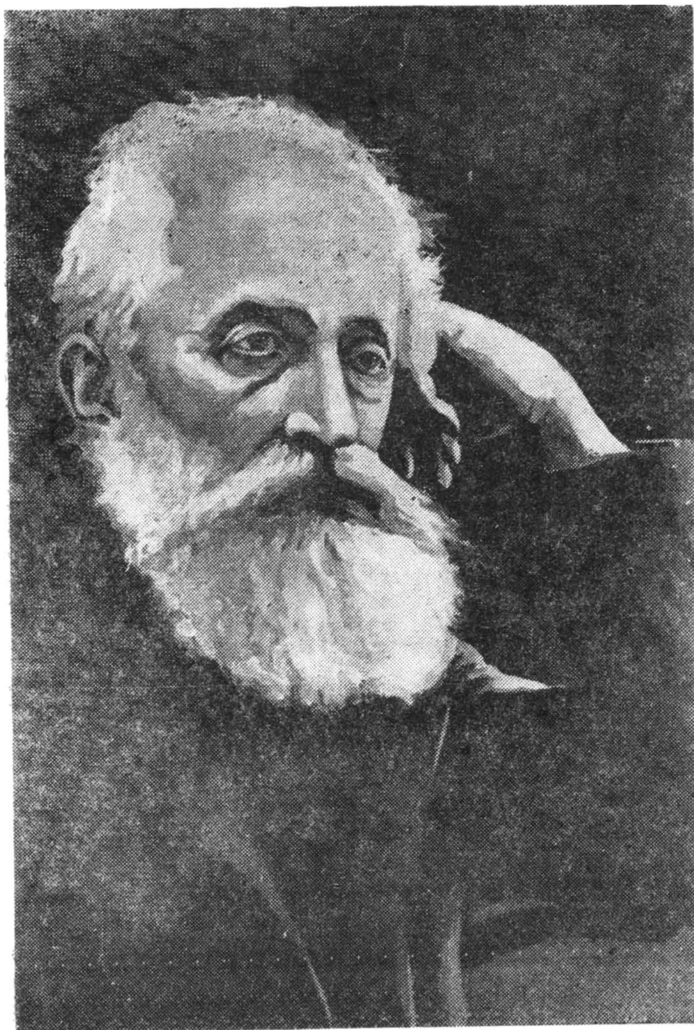
G. CĂLINESCU, Istoria literaturii române de la origini până în prezent, Fundația pentru literatură și artă, Buc., 1941, p. 330.

„*El nu înțelegea să reziste ispitei de a se avânta în orice direcție, înspre care spiritul său de o rară elasticitate se simțea atras. Cu pătrunderea sa neobişnuită, el izbutea să se inițieze în foarte scurtă vreme în cele mai variate discipline căutând să acopere lipsurile autodidactului printr-o pășire sigură și printr-un aparat ştiinţific impunător*".

SEXTIL PUŞCARIU, B. P. Hasdeu ca lingvist, în „Memoriile secțiunii literare", Biblioteca Academiei, seria III, tom VI, p. 5.

„*Geniu de o înspăimântătoare vastitate, Hasdeu și-a cheltuit puterile sale creatoare cu o nepăsare pe care numai un prinț, un romantic și un erou ca el şi-o putea îngădui. Din tot ce ar fi putut crea, au rămas multe șantiere, şi foarte puţine monumente. Dar planurile acestor şantiere sunt suficiente să acorde semnificaţie istorică unei întregi epoci*".

B. P. Hasdeu, Scrieri literare, morale și politice, tom I, Ediție critică cu note și variante de Mircea Eliade, Buc., Fundația pentru literatură și artă, 1937, p. LXXX.

1. B. P. Hasdeu — portret.

ROMANIA

DIRECȚIUNEA GENERALA

A

ARCHIVELOR STATULUI

Secțiunea

No

Bucuresci Anul 187_ Luna

La Ministerul Cultelor

1879 Noemvrie 27/9 București

Nr 403

Domnule Ministru,

2. *1879*. **Raport al lui B. P. Hasdeu adresat Ministerului Cultelor și Instrucțiunii Publice privind publicațiile istorico-filologice ale Arhivelor Statului.**

urît de tot, singur-singurel,
căcĭ până şi Chiţu a plecat
la ţară. Îmĭ voiŭ [illegible] [illegible] la
Paşă!

Am primit amîndouă Agendele, pe
carĭ mi le-aţĭ trimis. Am observat însă
că caricaturile nu maĭ sunt spiri-
tuale ca anŭ. Ar zice cine-va că spiritul
a început a emigra din Franţa. Cât de
spirituale, din contra, sunt caricaturele
nemţescĭ din Fliegende Blätter! Totŭ
şi ţie, liliuţa...

Nu mi-aţĭ maĭ scris de multĭ nemic
despre şcólă, despre M. Scott, despre Alice
Vincent etc. La noĭ tóte sunt bine: bolde
sunt bine, animalele de asemenea, dar

3. Autoportret executat de B. P. Hasdeu, în scrisoarea trimisă fiicei sale Iulia Hasdeu.

193

ROMANIA

ADMINISTRAŢIA GENERALA A DOMENIELOR ŞI PĂDURILOR STATULUI

Secţia Cont.

Biuroul Contencios

No. 17064

Domnule Directore

Este câţi-va timpŭ de cândŭ Direcţiunea Archivelorŭ Statului începuse publicarea unui Catalogŭ său Repertoriu de tóte documentele moşiilor şi ale mănăstirilor.

Uă asemenea publicaţiune fiind de mare ajutorŭ acestei Administraţiuni, în căutarea diferitelor acte de cari are necesitate a se servi în procese, avem onórea a vĕ ruga să binevoiţi a trimite trei exemplare şi broşurile său fasciculele ce s'au fi tipăritŭ, şi dacă acea Direcţiune posedă mai multe.

Totŭ uă dată vĕ rugămŭ să binevoiţi a ne arăta care este causa de încetarea acestei publicaţiuni, atâtŭ de utile, şi de ce are trebuinţă spre a se re-începe continuarea ei.

Primiţi Domnule Directore asigurarea consideraţiunei nóstre.

Administratori

Lucrată la No. 193/80

Directore

Hasdeu

Domnului Directore al archivelorŭ Statului

4. *1880*. **Administraţia Generală a Domeniilor şi Pădurilor Statului îi solicită lui B. P. Hasdeu publicaţiile Arhivelor Statului: rezoluţia lui B. P. Hasdeu.**

543/92

Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice
Biroul Distribuirii
No ... din 21 APR 1892
Seria B.
La Divisia Comptabilității

Domnule Ministru,

Vă rog să bine-voiți a ordona să mi se libereze mandatul pe 4100 lei, cuveniți mie pentru lucrarea Dicționarului limbei române.

Primiți, Domnule Ministru, încredințarea celei mai distinse considerațiuni.

Prof. B. P. Hasdeu

21 Aprilie 1892

Domniei Sale
Dlui Ministru al Instrucțiunii Publice și Cultelor

5 *1992* B P Hașdeu solicită Ministerului Cultelor și Instrucțiunii Publice banii cuveniți pentru elaborarea Dicționarului limbii romane.

Direcţiunea Generală a Archivelor Statului. 9

Delegaţiune.

Subsemnaţii funcţionari în Direcţiunea Generală a Archivelor Statului, declarăm prin această că delegăm, pe a nóstră răspundere, pe colegul nostru Domnul C. D. Mumuianu, Şef de Secţiune, cu primirea apuntamentelor nóstre, după cum a urmat şi până acum în timp de 21 ani, de a căror primire vom subscrie în condica de lefuri, ce se va păstra în cancelaria serviciului.-

Hasdeu Director general
A. Stavrescu Arch. cl. I şef la ...
Z. C. Arbure Translator la limba slavă
C. A. Economu Arch. cl. II
G. D. Cosma Archiv. Cl. II
N. Mănăraşeanu Archiv. III
S. Serafim Arh. cl. III
[illegible] Copist-Caligraf
... Theodorescu Copist Caligraf
S. Cujba copist
D. Bujor Copist

[illegible]

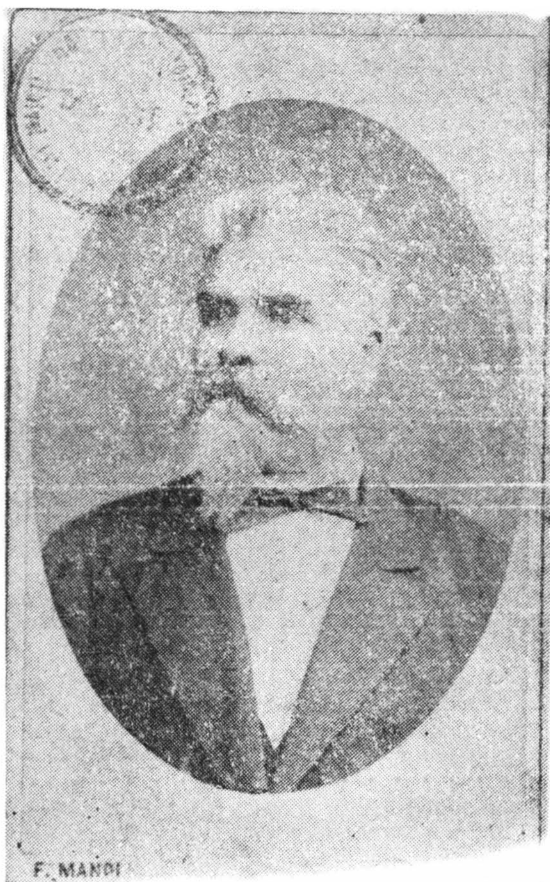
C. D. Mumuianu

Subsemnatul Director General certifică subscrierile funcţionarilor de mai sus, delegând tot d'odată pe Domnul C. D. Mumuianu şi cu primirea celor alte cheltueli de cancelarie, cari se vor face sub controlul nostru, după trebuinţele serviciului, înaintându-se Onor. Minister de Culte şi Instrucţiune Publice, la finele fie cărei semestru, piesele justificative de întrebuinţarea lor, vizate de noi, purtând sigiliul Archivelor.

Făcut în duplu esemplar, unul pe hârtie timbrată, care se va înainta Onor. Minister respectiv, şi altul pe hârtie simplă care se va păstra în dosarul Archivelor Statului.-

Director General Hasdeu

6. Iscăliturile personalului din Arhivele Statului din Bucureşti.

7. Petre Ispirescu — portret. În tipografia acestuia s-au publicat lucrările Arhivelor Statului, în perioada directoratului lui B. P. Hasdeu.

54

24292 21/8 7

Carol I-iu

Prin grația lui Dumnedeu și voința Națională Rege al României

La toți de față și viitori sănătate

Asupra raportului Ministrului Nostru Secretar de Stat la Departamentul Cultelor și al Instrucțiunii publice de sub. N°

Am decretat și decretăm următoarele înaintări în personalul Direcțiunii Generale a Archivelor Statului.

Art. 1 a) D-lui Ed. Lanc, funcționar la Archive de la 1864 și actualmente archivist clasa I i se încredințează să îndeplinească sarcina de chef director onorific din acel [illegible].

b) D-lui Const. D. Ramniceanu, funcționar prin concurs de la 1869 și actualmente archivist cl. II se înaintează archivist cl. I și Șef al Secțiunii Domeniilor publice în locul repausatului Dem. G. Sedicar.

c) D-lui Iacob I. Iancu, funcționar prin concurs de la 1872 și actualmente archivist cl. III se înaintează archivist cl. II în locul rămas vacant prin înaintarea D-lui C. D. Ramniceanu.

d) D-lui C. A. Teconomu, funcționar caligraf prin concurs de la 1884 se înaintează archivist cl. III în locul D-lui I. I. Iancu înaintat.

a) D-l N. Manarăşeanu copist de la 1886 se înain-
tează ca caligraf în locul D-lui C. A. Economu înaintat
la Art. I şi cel din urmă. Ministrul Nostru Secretar
de Stat la Departamentul Cultelor şi al Instrucţiu-
nei publice este însărcinat cu aducerea la îndeplini-
re a Decretului de faţă.

Aceste înaintări se consideră cu începere de la 1
Mai 1888 data intrării D-lor în serviciu.

Dat în Castelul Peleş la 30 August 1888

Carol

Ministrul Cultelor
şi al
Instrucţiunei publice

T. Maiorescu.

N: 2477

8a, b, Decret semnat de Carol I și Titu Maiorescu, ministrul instrucțiunii, publice pentru înaintarea în grad a personalului Direcției Generale a Arhivelor Statului.

ЗА ВЛАДЕ ЊЕГОВОГ ВИСОЧАНСТВА
КНЕЗА СРПСКОГ
МИЛАНА М. ОБРЕНОВИЋА IV.

СРПСКО УЧЕНО ДРУШТВО

НА СКУПУ СВОМ

16 ЈУНА 1878 ГОДИНЕ

ИЗАБРАЛО ЈЕ

господина

Б. П. ХАЖДЕ-А

ЗА СВОГА ПОЧАСНОГ ЧЛАНА

И НА ТО МУ ИЗДАЈЕ ОВУ ДИПЛОМУ

Секретар
Српског Ученог Друштва

Председник
Српског Ученог Друштва

9. *1878 iunie 8.* Diploma societăţii savante sârbeşti prin care alege pe B. P. Hasdeu ca membru de onoare.

INDICE DE ANTROPONIME

— Agură, D., profesor din Sofia—p. 20, 198
— Alecsandri, Vasile—p 5, 7, 47, 87, 206
— Alexandrescu, Grigore—p. 7
— Aman, Theodor—p. 7, 47
— Aricescu, Constantin, D.— p. 7, 48, 165
— Arion, V.— p. 198, 201
— Asachi, Gh.—p. 206
— Ascoli, Grazidio, Isaia—p. 104
— Aurelian, P. S. p. 130
— Avril—p. 9, 73

— Babeş, Vincenţiu— p. 87
— Bariţiu, George —p. 87
— Barozzi, C.—p. 164
— Baudoin, profesor—p. 67
— Bealtimore—p. 73
— Bengescu, Gr.—p 7, 131, 165
— Bianu, Ion— p. 18, 117, 170
— Bissaccioni— p. 9, 73
— Blanc, Louis, arhitect —p. 205
— Bolliac, Cezar — p. 5, 7, 47, 83, 165
— Brătianu, I. C —p 56
— Brătăşianu, P., senator— p. 13

— Cacaleţianu, G. I.—p. 124
— Calvocorescu, Gr.—p. 71, 114
— Cantacuzino, I. A.—p. 13
— Capşa—p 94, 95
— Caragiani, I.—p. 87
— Carcalechi —p, 87
— Carol I, rege —p. 47, 76
— Carp, P. P. —p. 164
— Catargiu, A.—p. 118

— Cerchez, N.— p. 186
— Chițu, Gh.—p. 9, 20, 49, 56, 70, 76, 78, 85, 100, 127
— Cipariu, Timotei—p. 17, 87
— Cireșianu—p. 95
— Ciucă, Mihalache—p. 114
— Codrescu, Teodor—p. 7, 11, 13, 107
— Coni, Ed. șef Secția Istorică și de Stat din cadrul Arhivelor Statului din București —p. 13 164, 179, 185, 188, 114, 195, 199, 212
— Conțescu— p. 66
— Cosăcescu, N. — p. 114
— Cosma, G. D.—p. 179, 199, 212
— Cozacovici—p. 87
— Cracovia (Polonia)

— Dionisie, Buzău—p. 11, 18, 108
— Dygasinski, Adolphe, șeful Secției Istorice și de Stat a Arhivelor din Cracovia—p. 10, 66
— Drinov, profesor— p. 67

— Economu, C. A.—p. 164, 180, 185, 199
— Eminescu, Mihai —p. 23 144
— Esarcu, C. —p. 24, 165

— Favo, Savero, agent diplomatic și consul al Italiei la București—p. 19, 72
— Filitis, Procopie—p. 13
— Frățilă, A.—p. 114
— Fundescu, Ioan, C. — p. 70

— Georgecsu, Paul, translator de limba greacă la Arhivele Statului — p. 12, 73, 85, 86. 9 114
— Geppert, p. 9, 73
— Ghidionescu, p. 50, 51, 68
— Göbl, Fr. — p. 77
— Göbl, Walter— p. 77
— Golescu, Ecaterina, A — p. 13
— Golescu, Ecaterina, A —p. 13
— Gubernatis, Angelo —p 17, 73, 104
— Gusti, Dimitrie — p. 7, 47

— Haret, Spiru — p. 157, 158
— Hauteville— p. 9
— Hașdeu, Al. — p. 87
— Hașdeu, Iulia — p. 161, 210
— Herescu, Năsturel, C. —p. 168
— Hristescu—p. 94
— Hurmuzachi—colecție p. 9 editor, p. 11, 19, 65, 87

— Ionescu, Gh.—p. 147, 150, 201
— Ionescu, N. — p. 72, 87
— Iorga, Nicolae — p. 5, 18
— Ispirescu, Petre, tipografie— p. 18, 77, 84, 169
— Ionescu, Take —p. 203
— Istrati, C. I.—p. 216
— Istroescu, I.—o. 87

— Kogălniceanu, Mihail—p. 165, 168
— Kreţulescu, Nicoiae—p. 18, 103, 105

— Lahovari, Al.— p. 206
— Laurian, A. I.—p. 7, 47, 87

— Magni, Iuliu, arhitect — p. 25, 202, 203
— Maiorescu, Titu—p. 87, 161, 163, 164, 165, 188
— Mayerberg— p. 9
— Manu, N. Grigore—p. 7, 14, 49, 131, 183, 165, 186
— Massim, I. C.—p. 87
Mitz reanu—p. 180
— Meyer, G.— p. 17, 101
— Melchisedec, episcop—p. 47, 108
Mi chellet, J. —p. 126
— Miklosich, Franz, von — p. 17, 101, 104
— Miletici, profesor, Sofia, fost ministru —p. 19, 198
— Millo, Matei— p. 7, 47
— Mincu, Ion, arhitect— p. 24, 165, 205
— Mumuianu, C. D. — p. 12, 56, 110, 113, 114, 116, 136, 143, 147, 148, 154, 165, 166, 176, 179, 193, 197, 199, 212
— Musceleanu, N. Gr. — p 71

— Naudet—p. 73
— Niculescu, Ion, P.—p. 73, 114
— Niebuhr — p. 92
— Negruzzi, C. —p. 87
— Novianu, Radu —p. 71, 114

— Odobescu, A.—p. 81, 131
— Onciul, Dimitrie —p, 7, 8
— Orăşescu, V.— p. 199

— Pancu, Iacob—p. 114, 164, 179
— Pancu, Gh. I.—p. 71
— Papazoglu, I —p. 14, 98
— Peşacov, G. şeful Secţiei Bunurilor Publice din Arhivele Statului — p. 11, 57, 114 134, 137
— Petruţiu, A. — p. 114, 156, 179, 188, 194, 199, 212
— Pherekide — p. 159
— Picot, Auguste, Emile— p. 104
— Polonia— p. 11
— Popescu, N. D.—9. 15
— Predescu, Lucian—p. 87
— Puşcariu, Sextil—p. 17

— Rayovitch, Dragomir — p. 162, 163
— Rasti, Iordache — p. 7
— Rădulescu, M. A.— p. 114
— Rōesler —p. 92
— Roiu, N., şef al Filialei Arhivelor Statului din Iaşi— p. 22. 76. 107, 147, 148, 201
— Rosetti, C. A.— p. 70, 86, 87
— Rosetti, Th —p. 164

— Sacerdoţeanu, Aurelian—p. 7
— Sărăţeanu, C., magistrat— p.4
— Sărbulescu, I.—p. 212
— Săvulescu, A. —p. 131
— Sbierea, Ioan, G. —p. 87, 91
— Stamati, C.—p. 87
— Sengebusch —p. 9, 73
— Schimdt, Wilhelm—p. 9
— Schuchardt, Hugo — p. 17, 87, 101
— Secula, Sever — p. 13, 185 199, 212
— Sion, G.— p. 47
— Socec, Ioan, V. —p. 78, 96
— Sturdza, Dinu, A.—p. 65
— Ştefan Vodă— p. 89
— Ştirbei, D. Alexandrina — p. 66
— Ştirbei, B., Dimitrie, prinţ — p. 66
— Svârlescu, G. — p. 71

— Tăutu, Gh., şeful Filialei Arhivelor din Iaşi— p. 16, 54, 76, 107, 146
— Thaloczy, Ludovic, istoric maghiar — p. 20
— Tocilescu, Gr., C. — p. 16, 24, 118, 119, 125, 126, 138, 165, 144
— Teculescu, Petrache — p. 7, 66
— Tuducescu, Iuliu— p. 199

Urechia, V. A. —p. 7, 13, 47
Vasiliu, G. —p. 150, 180
Velcescu, N.— p. 114
Villani—p. 73

Xenopol, A. D. —p. 8
Zamfir, C.,— Arbore—p. 190, 199, 208
Zilot — p. 78

CUPRINS

Gînduri despre arhive 6
Introducere 7
Lista documentelor 31
Documentele 47
Opinii ale unor personalități culturale românești despre B. P. Hașdeu .. 217
Ilustrații 219
Indici generali 229

Corector: *Cornelia Fărău*
Ilustrații foto: *Alexandru Tănăsescu*
Dactilo: *Rodica Canae*

Lei 2280